

Bundel – Raadsvergadering van 3 februari 2026

- 1 Heropening/mededelingen
- 8 Uitvoeren haalbaarheidsonderzoek tijdelijke woningen Nanningaweg 46 Oosterwolde
Twee termijnen
RV+RB Haalbaarheidsonderzoek flexwonen
Bijlage 1. Collegeadvies Start onderzoek ontwikkelmogelijkheden Nanningaweg 46
Bijlage 2. Opdracht onderzoek ontwikkelingsmogelijkheden Nanningaweg
Bijlage 3. Companen, onderzoek behoefte tijdelijke woningen
Bijlage 4. Brief omwonenden
Bijlage 5. Persbericht
Bijlage 6. Mededeling aan de Raad 11 maart 2025 Start onderzoek ontwikkelmogelijkheden Nanningaweg 46 en tijdelijke huisvesting van Oekraïense ontheemden in de boerderij
Bijlage 7. Samenvatting gesprek omwonenden Nanningaweg 46 dd 8 juli 2025
- 10 Programma Duurzaamheid 2026–2030
Eén termijn
Het college stelt de gemeenteraad voor om kennis te nemen van het Eindverslag inspraakreacties en in te stemmen met het Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026–2030.
RV+RB Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026–2030
Bijlage 1. Eindverslag inspraakreacties
bijlage 2. Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026–2030
Bijlage 3. Financieel overzicht programma Duurzaamheid
Mededeling aan de raad – Toezegging raadcommissie Ruimte 13 januari 2026 – Programma Duurzaamheid
- 11 VRF Kaderbrief 2027–2030 en wijziging gemeenschappelijke regeling
Eén termijn
RV+RB VRF Kaderbrief 2027–2030 en wijziging gemeenschappelijke regeling
Bijlage 1. Concept Kaderbrief 2027 – 2030 VRF
Bijlage 2. Aanbiedingsbrief wijziging GR
Bijlage 3. Aanbiedingsbrief kaderbrief 2027–2030
Bijlage 4. Ontwerp wijzigingsbesluit GR
Bijlage 5. Was wordt lijst Gemeenschappelijke regeling Vrf 2025
Bijlage 6. Brief antwoord gemeenteraad betreffende zienswijze
- 12 Motie vreemd M-124 VPO – Fochteloerveenweg
Verzoekt het college;
1. De Fochteloërveenweg zo spoedig mogelijk weer open te stellen voor gemotoriseerd verkeer en de raad te informeren over de datum waarop dit van kracht is;
2. Deze opening van kracht te laten blijven totdat de raad zich voor de zomer van 2026 definitief heeft uitgesproken over de toekomstige inrichting van de weg op basis van het raadsvoorstel van het college;
3. Het college te verzoeken de raad maandelijks te informeren over de voortgang van de scenario-uitwerking en de planning voor het raadsvoorstel voor de zomer van 2026;
M-124 Motie vreemd VPO – Fochteloerveenweg
- 13 Motie vreemd M-127 CDA – Aandacht voor suicidepreventie onder jongeren – INGETROKKEN
Verzoekt het college;
Binnen het bestaande gezondheids- en jeugdbeleid blijvend aandacht te besteden aan suicidepreventie onder jongeren, met specifieke aandacht voor jonge vrouwen;
Waar mogelijk aan te sluiten bij landelijke en/of regionale initiatieven en campagnes, waaronder die van 113 Zelfmoordpreventie, gericht op preventie en het voeren van het gesprek over mentale gezondheid;
Samen te werken met scholen, jongerenwerk, zorg- en welzijnsorganisaties en andere relevante partners;
Indien voor aanvullende activiteiten extra financiële middelen nodig zijn, hierover met de raad in gesprek te gaan;
De raad via de reguliere weg te informeren over de inzet op dit onderwerp.
Motie vreemd M-127 CDA – Aandacht voor suicidepreventie onder jongeren
- 14 Motie vreemd – M-128 VPO – Geen financiële verplichtingen aangaan m.b.t. de Boekhorst – INGETROKKEN

Verzoeken het college;

1. De voorbereiding van de nieuwbouw van De Boekhorst voort te zetten, maar de besluitvorming over het aangaan van nieuwe financiële verplichtingen aan te houden tot na de installatie van de nieuwe gemeenteraad;

2. Gedurende de komende drie maanden geen onomkeerbare stappen te zetten of financiële verplichtingen aan te gaan die de financiële en beleidsmatige ruimte van de nieuwe raad en coalitie met betrekking tot dit project kunnen beperken.

Motie M-128 VPO – geen financiële verplichtingen aangaan mbt de Boekhorst

15 Sluiting

Raadsvoorstel

Commissievergadering	: Commissie ruimte
Titel	: Uitvoeren haalbaarheidsonderzoek tijdelijke woningen Nanningaweg 46 Oosterwolde
Portefeuillehouder/Teamleider	: Jelke Nijboer/Katja Moesker
Extern zaak ID (zaakcode)	: 0085251388

Datum collegevergadering

2 december 2025

Voorgesteld besluit

1. Akkoord te geven voor het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek naar 80 tot 100 tijdelijke woningen aan de Nanningaweg 46 Oosterwolde.

2. Openbaar

Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding

Op 11 maart 2025 keurde het college de onderzoeksopdracht naar de ontwikkelmogelijkheden Nanningaweg 46 goed (bijlage 1). De opdracht was: lever een advies op over de tijdelijke huisvesting van diverse doelgroepen op de locatie Nanningaweg 46 in Oosterwolde (bijlage 2).

Het college besloot om het gefaseerd aan te pakken. De raad is hierover op 11 maart 2025 geïnformeerd via een mededeling aan de raad (bijlage 6).

Fase 1: verkenning van de behoefte aan tijdelijke woningen in onze gemeente voor de komende jaren, zodat we een beter beeld hebben voor welke groepen en welke aantallen we precies een oplossing nodig hebben. Inmiddels is dit onderzoek, uitgevoerd door Companen, klaar. Hiermee is fase 1 afgerond. Het onderzoek laat zien dat er jaarlijks behoefte is aan 80 tot 100 tijdelijke woningen voor een mix van jongvolwassenen, mensen na een echtscheiding (spoedzoekers), (alleenstaande) statushouders en vluchtelingen uit Oekraïne. De tijdelijke woningen kunnen functioneren als een flexibele schil om de reguliere woningmarkt heen voor mensen die in nood zitten of snel een (hernieuwde) start willen maken bij zelfstandig wonen (zie bijlage 3).

Nu dit duidelijk is, zijn we toe aan fase 2.

Fase 2: uitvoeren haalbaarheidsonderzoek voor één of meerdere ontwikkelrichtingen. Onderdeel hiervan is een business case. In fase 2 worden twee scenario's uitgewerkt voor het realiseren van tijdelijke woonruimte:

1. Het plaatsen van 80 tot 100 tijdelijke woningen met een tijdsduur van 15 jaar waarbij de tijdelijke woonruimten na 15 jaar worden verwijderd;
2. Het plaatsen van 80 tot 100 tijdelijke woningen met een tijdsduur van 15 jaar waarbij de tijdelijke woonruimten na 15 jaar verplaatst worden naar een andere locatie in onze gemeente;

De twee scenario's worden uitgewerkt om een goede afweging te kunnen maken tussen initiële kosten, restwaarde en herbruikbaarheid. Verplaatsbare woningen zijn vaak duurder in aanschaf, maar bieden herplaatsingsmogelijkheden: ze kunnen na 15 jaar op een andere locatie opnieuw worden ingezet. Niet-verplaatsbare woningen zijn goedkoper, maar hebben een vaste locatie en kunnen na afloop van de periode niet eenvoudig elders worden gebruikt.

In de oorspronkelijke onderzoeksopdracht (zie bijlage 2) stond ook een eventuele combinatie van tijdelijke woningen en asielopvang genoemd. Voorstel is om de optie van een AZC in combinatie met tijdelijke woningen op dit moment niet mee te nemen. Ons voorstel is om prioriteit te geven aan het zo snel mogelijk realiseren van tijdelijke woningen omdat de nood op de woningmarkt zo hoog is. Daarom ons voorstel om het haalbaarheidsonderzoek te richten op 2 scenario's met tijdelijke woningen zonder asiel. Mocht hieruit blijken dat tijdelijke woningen financieel of praktisch niet uitvoerbaar zijn, dan kunnen we als vervolgstap nog onderzoeken of de locatie benut kan worden als opvanglocatie voor asielzoekers.

In alle gevallen komen we eerst nog bij de raad terug met de rapportage van ons haalbaarheidsonderzoek voordat we verder gaan. De raad bepaalt op basis van die rapportage wat de meest kansrijke en wenselijke ontwikkelrichting is. Hierna volgt fase 3.

Fase 3 – Uitwerking en uitvoering van de gekozen ontwikkelrichting

Na besluitvorming door de raad start fase 3. In deze fase wordt een concreet uitvoeringsplan opgesteld voor de gekozen richting. Dit plan beschrijft onder andere:

- Wat er precies gerealiseerd wordt (bijvoorbeeld het exacte aantal woningen, type bebouwing, doelgroep);
- Hoe zo goed mogelijk rekening wordt gehouden met de omgeving (zoals verkeer, geluid, inpassing in de omgeving);
- Welke partijen betrokken worden bij de uitvoering (zoals woningcorporaties en/of andere partners);
- Welke stappen nodig zijn richting vergunningen, communicatie en planning.

Betrekken van inwoners en omwonenden

Omwonenden worden betrokken aan het begin van fase 3, zodra de raad een voorkeursrichting heeft vastgesteld. Dit is het moment waarop er voldoende duidelijkheid is over het plan, maar nog ruimte bestaat voor inbreng. Via bijvoorbeeld informatiebijeenkomsten, gesprekken of een klankbordgroep kunnen omwonenden meedenken over de uitwerking.

Als de benodigde middelen overeenkomen met de geaccordeerde businesscase uit fase 2, kan het college direct overgaan tot uitvoering. Is er sprake van afwijkingen, dan volgt eerst een nieuw raadsbesluit.

Argumenten

1.1 Het behoefteonderzoek toont aan dat in onze gemeente jaarlijks behoefte is aan 80-100 tijdelijke wooneenheden voor verschillende doelgroepen.

Het behoefteonderzoek bevestigt dat er vraag is naar woonruimte in de vorm van tijdelijke woningen voor een mix van starters (vooral jongeren), mensen na een echtscheiding (spoedzoekers), (alleenstaande) statushouders en vluchtelingen uit Oekraïne. De gemiddelde woontijd is 1,5 jaar tot twee jaar omdat mensen doorstromen naar een andere (reguliere) bestaande of nieuwbouwwoning of vertrekken uit de gemeente. Dat betekent dat per jaar zo'n 50% tot 67% opnieuw beschikbaar komt. Een groot deel van de jaarlijkse vraag kan daarmee worden opgevangen.

1.2 Tijdelijke woningen functioneren als een flexibele schil voor de reguliere woningmarkt

Deze flexibele schil vangt pieken in de vraag naar woonruimte op, bijvoorbeeld voor mensen die in nood zitten of snel een (hernieuwde) start willen maken bij zelfstandig wonen. Hierdoor wordt de druk op de reguliere woningvoorraad verlicht en ontstaat er meer ruimte om permanente woningen zorgvuldig en toekomstbestendig te ontwikkelen. Veelal verblijven mensen niet de gehele looptijd in de tijdelijke woning maar stromen door naar bijvoorbeeld een nieuwbouwwoning of een woning uit de bestaande woningvoorraad.

1.3 Er wordt uitgegaan van een exploitatieperiode van 15 jaar omdat het anders lastig is om een sluitende businesscase te krijgen voor het realiseren van tijdelijke woningen

Een kortere periode maakt het financieel niet haalbaar, omdat de kosten voor ontwikkeling, plaatsing en beheer niet binnen die tijd kunnen worden terugverdiend. Langer dan 15 jaar is vanuit RO niet acceptabel. Door het naastgelegen transformatorstation, de waterzuiveringsinstallatie en bedrijvigheid zijn de omstandigheden voor het woon- en leefklimaat niet van een dusdanig niveau dat permanente bewoning acceptabel wordt geacht. De doorstroom van de tijdelijke woningen is gemiddeld 1,5 tot twee jaar waardoor dit voor de beoogde periode van maximaal 15 jaar acceptabel wordt geacht.

1.4 De gemeente heeft het perceel aan de Nanningaweg 46 in eigendom waardoor we snel tijdelijke woningen kunnen realiseren

Door tijdelijke woningen op deze locatie te realiseren, benutten we de grond optimaal voor het huisvesten van doelgroepen die dringend woonruimte nodig hebben. Een belangrijk voordeel van tijdelijke woningen is dat deze aanzienlijk sneller te realiseren zijn dan reguliere woningbouw. Waar de ontwikkeling van permanente woningen vaak 5 tot 7 jaar in beslag neemt (door procedures, vergunningen en bouwtijd), kunnen tijdelijke woningen doorgaans binnen 24 - 30 maanden worden geplaatst en bewoonbaar worden gemaakt. Dit tijdsverschil van meerdere jaren maakt tijdelijke woningen een effectieve oplossing om op korte termijn in te spelen op de acute woningnood.

1.5 We kunnen sneller tijdelijke woningen realiseren als we geen koppeling maken met asielopvang

Het focussen op tijdelijke woningen zorgt ervoor dat we sneller kunnen inspelen op de acute woningnood, zonder extra onzekerheden of vertraging door het koppelen aan asielopvang.

Kanttekeningen

1.1 Netcongestie kan leiden tot vertraging waardoor de snelheid van het beschikbaar krijgen van tijdelijke woningen (sterk) kan afnemen

In een vroeg stadium is contact geweest met netbeheerder Liander. Zij hebben aangegeven dat de wachttijd voor aansluiting 2,5 jaar bedraagt. Een aanvraag kan pas worden ingediend zodra er een concreet plan ligt. Het is daarom belangrijk om dit plan zo snel mogelijk klaar te hebben, zodat de aanvraag kan worden ingediend. Als we de buurt eerder willen realiseren dan over 2,5 jaar, moeten we andere oplossingen bedenken om de woningen tijdig van energie te voorzien. Zulke oplossingen zullen echter altijd leiden tot hogere kosten. Een andere mogelijkheid is om te 'ruilen' met een project dat nu eerder op de planning staat, maar dat is onwenselijk.

1.2 Beperkte capaciteit woningcorporaties vereist wellicht een alternatieve aanpak voor het realiseren van tijdelijke huisvesting

Bij de verkenning van de mogelijkheden voor het realiseren van tijdelijke woningen is contact gezocht met de lokale woningcorporaties. Zij hebben aangegeven op dit moment niet over voldoende capaciteit en financiële middelen te beschikken om actief deel te nemen aan dit project. Dit betekent dat de gemeente genooddaakt is om alternatieve investeerders en/of uitvoeringspartners te zoeken en zelf een grotere rol te vervullen in de coördinatie en realisatie van de tijdelijke huisvesting. Wellicht kunnen woningcorporaties in een later stadium aangehaakt worden. Waarschijnlijk niet als investeerder en ontwikkelaar, maar mogelijk wel als verhuurder.

Tijdelijke woningen kunnen immers de woningcorporaties verlichting geven vooruitlopend op andere woningbouwprojecten.

1.3 Huisvesting/opvang van asielzoekers is geen onderdeel van het haalbaarheidsonderzoek

In de MadR van 11 maart 2025 stond de mogelijkheid om tijdelijke woningen te combineren met asielopvang. We stellen nu voor om deze combinatie niet mee te nemen in het haalbaarheidsonderzoek. Een dergelijke verbreding zou het proces waarschijnlijk vertragen, terwijl snelheid bij de realisatie van tijdelijke woningen cruciaal is vanwege de hoge woningnood. Daarnaast is nog onduidelijk hoe de Spreidingswet zich ontwikkelt en wordt de huidige taakstelling op dit moment ingevuld via de COA-opvang in Rikkingahof. Daarom richten we het haalbaarheidsonderzoek nu uitsluitend op scenario's met tijdelijke woningen. Mocht blijken dat tijdelijke woningen financieel of praktisch niet haalbaar zijn, dan kunnen we in een vervolgfase alsnog onderzoeken of de locatie geschikt is als COA-opvanglocatie. Over die eventuele vervolgstap wordt de raad uiteraard opnieuw geïnformeerd.

1.4 We moeten goed nadenken over de contractduur voor de huurders

Hoewel de gemiddelde woonduur voor tijdelijke woningen op 1,5 tot 2 jaar ligt, zal het niet voor alle bewoners van een tijdelijke woning mogelijk of wenselijk zijn om door te stromen naar een reguliere woning. Daarom is het verkennen van de optimale contractvorm onderdeel van het haalbaarheidsonderzoek. Bijvoorbeeld een regulier huurcontract waarbij einde omgevingsvergunning een opzeggingsgrond is, geeft mogelijkheden om een 'regulier' woonproject op te zetten, waarbij meer binding en integratie mogelijk is. Een andere variant vormen jongerencontracten. Deze zijn wettelijk 5 jaar, met een mogelijke verlenging van 2 jaar.

1.5 Inwoners en omwonenden zullen wensen en zorgen hebben bij de plannen

Op dit moment zullen omwonenden en andere belanghebbenden al vragen, wensen en zorgen hebben over de plannen voor tijdelijke woningen, ook al wordt er op dit moment nog niet besloten om tijdelijke woningen te gaan realiseren. Daarom geven we in het huidige stadium al duidelijke informatie (persbericht) en communiceren daarin ook wanneer de raad naar verwachting een besluit zal nemen. En dat daarna de inwonersparticipatie direct start. Voor de direct omwonenden volgen we een ander spoor. Met hen is er al sinds juli 2025 persoonlijk contact over de ontwikkelingen en we houden hen steeds op de hoogte.

Financiële toelichting

Het haalbaarheidsonderzoek naar tijdelijke woningen omvat een business case per scenario, waarbij tevens wordt gekeken naar het zoveel mogelijk benutten van beschikbare subsidies en het eventueel inzetten van gemeentelijke reserves ter ondersteuning van de financiële haalbaarheid. De kosten van het haalbaarheidsonderzoek, zoals de inhuur van externe expertise, komen ten laste van bestaande budgetten.

Sustainable Development Goals (SDG's)

SDG 1 – Geen armoede

- 1 Tijdelijke woningen bieden betaalbare huisvesting aan mensen die anders moeilijk een woning kunnen vinden. Dit helpt om (tijdelijke) dakloosheid en financiële kwetsbaarheid te voorkomen.

SDG 3 – Goede gezondheid en welzijn

- 2 Een veilige en stabiele woonplek draagt bij aan fysieke en mentale gezondheid. Vooral voor zorgvragers en mensen met trauma's (zoals vluchtelingen) is dit essentieel.

SDG 4 – Kwaliteitsonderwijs

- 3 Voor kinderen van statushouders en Oekraïense ontheemden is een vaste woonplek belangrijk om onderwijs te kunnen volgen zonder onderbrekingen.

SDG 10 – Ongelijkheid verminderen

- 4 Tijdelijke woningen helpen om kwetsbare groepen een eerlijke kans te geven op de woningmarkt. Dit bevordert sociale inclusie en vermindert ongelijkheid tussen bevolkingsgroepen.

SDG 11 – Duurzame steden en gemeenschappen

- 5 Door tijdelijke woningen slim te plaatsen, wordt de beschikbare ruimte in steden en dorpen beter benut. Dit draagt bij aan een inclusieve en duurzame woonomgeving.

SDG 12 – Verantwoorde consumptie en productie

- 6 Veel tijdelijke woningen worden circulair en energiezuinig gebouwd. Dit sluit aan bij duurzaam bouwen en verantwoord gebruik van materialen.

Inwonersparticipatie

Op 8 juli 2025 heeft de gemeente gesproken met de direct omwonenden van de Nanningaweg 46 (bijlage 7). Op 19 januari 2026 zijn deze omwonenden uitgenodigd voor een vervolgbijeenkomst om hen te informeren over de resultaten van fase 1 en het besluit van het college om de raad voor te stellen akkoord te gaan met het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek (bijlage 4). Daarnaast is er via een persbericht breed gecommuniceerd over dit besluit (bijlage 5).

Publicatie voor bekendmaking

De gemeenteraad heeft besloten een haalbaarheidsonderzoek te doen naar het plaatsen van 80 tot 100 tijdelijke woningen (voor maximaal 15 jaar) aan de Nanningaweg 46 in Oosterwolde.

De tijdelijke woningen zijn bedoeld voor verschillende doelgroepen, zoals jongeren, mensen die snel een woning nodig hebben (spoedzoekers), statushouders en vluchtelingen uit Oekraïne.

Het haalbaarheidsonderzoek brengt verschillende scenario's in beeld. Per scenario wordt gekeken wat de mogelijkheden zijn, wat het kost, wat het oplevert en wat risico's zijn. De uitkomsten worden in mei 2026 verwacht. Pas op dat moment neemt de gemeenteraad een besluit over de ontwikkelrichting.

Omdat er nu nog geen besluit is genomen over het plan, start de participatie pas ná de raadsbesluitvorming op 12 mei 2026. Dan is er voldoende duidelijkheid over het plan, maar nog ruimte om samen met direct omwonenden en andere belanghebbenden te kijken naar de uitwerking. Zij kunnen meedenken over onderwerpen die direct invloed hebben op hun leefomgeving, zoals verkeersveiligheid, parkeren, begeleiding en toezicht op de locatie, inpassing van bebouwing in de omgeving en behoud van zichtlijnen, inrichting van groen en openbare ruimte en sociale samenhang en leefbaarheid in de buurt.

De gemeente wil zo goed mogelijk rekening houden met ideeën, wensen en zorgen van omwonenden. Hun inbreng neemt de gemeente te zijner tijd zo goed mogelijk mee bij het opstellen van het uitvoeringsplan.

Vervolg

In de raad van 12 mei 2026 wordt het haalbaarheidsonderzoek, bestaande uit de eerdergenoemde scenario's, aan de raad voorgelegd. Na besluitvorming door de raad omtrent de gekozen ontwikkelrichting en accordering van de business case volgt fase 3.

In deze fase wordt een concreet uitvoeringsplan opgesteld voor de gekozen richting. Omwonenden worden betrokken aan het begin van fase 3. Dit is het moment waarop er voldoende duidelijkheid is over het plan, maar nog ruimte bestaat voor inbreng. Via bijvoorbeeld informatiebijeenkomsten, gesprekken of een klankbordgroep kunnen omwonenden meedenken over de uitwerking.

Als de benodigde middelen overeenkomen met de geaccordeerde businesscase uit fase 2, kan het college direct overgaan tot uitvoering. Is er sprake van afwijkingen, dan volgt eerst een nieuw raadsbesluit.

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris , burgemeester.

Bijlagen

1. Collegebesluit 11 maart 2025
2. Onderzoeksopdracht ontwikkelmogelijkheden Nanningaweg 46 Oosterwolde
3. Companen; onderzoek behoefte tijdelijke woningen
4. Brief aan omwonenden
5. Persbericht
6. Mededeling aan de raad d.d. 11 maart 2025
7. Samenvatting gesprek met omwonenden Nanningaweg 46 d.d. 8 juli 2025

Geheime stukken

nvt

Extern zaak ID (zaakcode) : 0085251388

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 december 2025

“Uitvoeren haalbaarheidsonderzoek tijdelijke woningen Nanningaweg 46 Oosterwolde”

Besluit

1. Akkoord te geven voor het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek naar 80 tot 100 tijdelijke woningen aan de Nanningaweg 46 Oosterwolde

Besloten in de openbare vergadering van 27 januari 2026

, griffier.

, voorzitter.

Advies aan burgemeester en wethouders

Titel : Start onderzoek ontwikkelmogelijkheden Nanningaweg 46

Extern zaak ID (zaakcode) : 0085233973

Advies van

Ambtenaar : Katja Moesker
Teamleider : Lea Limonard
Portefeuillehouder : wethouder Jelke Nijboer

Medeparafen

Ja, ruimtelijke ordening, juridische zaken, team VTH, communicatie

Datum collegevergadering

11 maart 2025

Voorgesteld besluit

1. De opdracht voor het onderzoek naar de ontwikkelmogelijkheden voor de Nanningaweg 46 in Oosterwolde vast te stellen.
2. Akkoord te geven voor het uitvoeren van fase 1 van het onderzoek, bestaande uit een verkenning van de behoefte aan tijdelijke woonruimte in onze gemeente voor de komende 10, 20 en 25 jaar.
3. De raad hierover te informeren via bijgevoegde mededeling.
4. Omwonenden hierover te informeren met een brief.

Openbaar

Ja, actief + persbericht

Embargo tot 12-03-2025

Bijlagen

Nota bene: vanwege de samenhang tussen dit college-advies en het collegeadvies 'Tijdelijke huisvesting Oekraïense ontheemden op de Nanningaweg 46 Oosterwolde' bevatten ze beide dezelfde bijlagen.

1. Persbericht dd 29 januari 2025 'Gemeente Ooststellingwerf onderzoekt locaties voor tijdelijke woonruimte'.
2. Mededeling aan de raad
3. Brief aan omwonenden
4. Persbericht
5. Onderzoeksopdracht ontwikkelmogelijkheden Nanningaweg 46 Oosterwolde

Inleiding

In oktober 2024 besloot de gemeenteraad om het perceel Nanningaweg 46 in Oosterwolde te kopen. De koop is inmiddels een feit. In het raadsvoorstel werd destijds aangekondigd dat nog onderzoek en daarna besluitvorming plaatsvindt naar de toekomstige functie van de locatie.

In januari 2025 informeerden we onze inwoners dat het onderzoek voor deze locatie zich richt op een mix van doelgroepen die geholpen zijn met tijdelijke woonruimte, waaronder starters, jongeren, spoedzoekers, Oekraïners, statushouders en asielzoekers. En dat we daarbij rekening houden met wettelijke taken en plichten voor het opvangen van vluchtelingen (zie bijlage 1: persbericht dd 29 januari 2025).

De eerste stap in het onderzoek kan nu worden gezet, namelijk een verkenning van de behoefte aan tijdelijke woonruimte in onze gemeente voor de komende 10, 20 en 25 jaar. Dit geeft ons een beter beeld voor welke groepen en welke aantallen we precies een oplossing nodig hebben.

Lopende het onderzoek benutten we in eerste instantie voor een periode van 1 jaar de Nanningaweg 46 in Oosterwolde om maximaal 15 Oekraïense ontheemden te huisvesten (zie college-advies tijdelijke huisvesting Oekraïense ontheemden dd 11 maart 2025).

Argumenten

1.1 In het raadsvoorstel over de aankoop is aangekondigd dat we onderzoek zouden doen

In het raadsvoorstel (22 oktober 2024) over de aankoop van Nanningaweg 46 staat aangekondigd dat er nog onderzoek en daarna besluitvorming plaats zou vinden over de toekomstige functie van de locatie. Hier maken we nu een begin mee.

1.2 De koop is een feit, dus we kunnen beginnen

De akte is gepasseerd, dus we kunnen met het onderzoek beginnen.

1.3 Omwonenden en het algemene publiek zijn op de hoogte dat we het pand hebben aangekocht en dat we nog onderzoek gaan doen naar de exacte ontwikkelrichting

Dit is gecommuniceerd in een brief aan direct omwonenden en via een persbericht (zie bijlage persbericht dd 29-01-2025).

1.4 Het is goed om van tevoren helder te hebben wat de onderzoeksopdracht is

Dit geeft duidelijkheid voor alle betrokkenen en voorkomt verwachtingen die we niet waar kunnen maken.

1.5 De twee ontwikkelrichtingen die we gaan onderzoeken sluiten aan bij de wens van de raad

Toen de boerderij bij de gemeente in beeld kwam, is er een plan geweest om daar voor enkele jaren een asielzoekerscentrum voor maximaal 250 personen te realiseren. Dat plan is gedeeld met de fracties van de gemeenteraad. Er was onvoldoende draagvlak voor en is daarom niet verder uitgewerkt. Er was voldoende draagvlak voor het realiseren van tijdelijke woonruimte voor een mix van doelgroepen die geholpen zijn met tijdelijke woonruimte, waaronder starters, jongeren, spoedzoekers, Oekraïners, statushouders en asielzoekers. Dit mede met het oog op onze wettelijke taken en plichten voor het opvangen van vluchtelingen en rekening houdend met het feit dat de doorstroomlocatie Rikkingahof op termijn vervalt doordat daar nieuwbouw plaatsvindt. Daarom richt het onderzoek zich nu op twee scenario's, namelijk:

- A. Tijdelijke woningen voor starters, aandachtsgroepen (bv statushouders en mensen met een zorgvraag) of andere doelgroepen. Denk aan Oekraïners of inwoners wiens sociale huurwoning wordt gerenoveerd.
- B. Tijdelijke woningen voor onder A genoemde groepen in combinatie met opvang van asielzoekers (maximaal 150 personen) in samenwerking met het COA, ter vervanging van de huidige opvang in Rikkingahof.

2.1 We doen het onderzoek in fases, zodat we na elke fase een gefundeerde beslissing kunnen nemen over het vervolg.

Het onderzoek bestaat uit drie fases. Vooralsnog voeren we alleen fase 1 uit. De resultaten hiervan sturen we naar de raad, samen met een raadsvoorstel over of en hoe we verder gaan met fase 2 en 3.

2.2 Fase 1 bestaat uit een woonbehoefte onderzoek dat als basis dient voor alle volgende stappen

De eerste fase in het onderzoek is een verkenning van de behoefte aan tijdelijke woonruimte in onze gemeente voor de komende 10, 20 en 25 jaar. Dit geeft ons een beter beeld voor welke groepen en welke aantallen we precies een oplossing nodig hebben. Als we dit weten, kunnen we in de volgende fases van het onderzoek specifiek aansluiten bij de behoefte.

3.1 We houden de raad en daarmee ook inwoners in elke fase op de hoogte

Aan het eind van fase 1 sturen we de resultaten van het onderzoek naar de raad samen met een raadsvoorstel over

- a) de vraag of en hoe verder te gaan met fase 2 en 3 van het onderzoek naar de toekomstige functie van de locatie en
- b) op welke moment(en) we terugkomen bij de raad met informatie en/of een raadsvoorstel.

Zo is het voor zowel de raad als onze inwoners steeds transparant welke stappen we zetten en waarom.

4.1 Het is belangrijk om de omwonenden goed te informeren

Omwonenden worden op de hoogte gesteld zodat ze weten welke stappen gezet gaan worden.

Kanttekeningen

1.1 Het zal nog een poosje onduidelijk blijven wat er precies gaat gebeuren op het perceel

Het onderzoek zal enige maanden in beslag nemen. Dit betekent dat het nog onduidelijk blijft wat er met het perceel en de boerderij gaat gebeuren. Dit kan voor omwonenden vervelend zijn. We houden ze zo goed mogelijk geïnformeerd en zorgen dat zij een aanspreekpunt hebben voor vragen.

Financiële toelichting

Het onderzoek kan worden bekostigd uit bestaande budgetten. Het onderzoek in fase 1 vindt plaats in het kader van een breder woonbehoefte-onderzoek dat we laten uitvoeren.

Sustainable Development Goals (SDG's)

Beweging op de woningmarkt is belangrijk voor starters en doorstromers.

Inwonersparticipatie

We informeren inwoners via een persbericht en omwonenden krijgen een brief waarin we uitleggen wat we gaan onderzoeken en dat we de boerderij tijdens het onderzoek gebruiken voor het huisvesten van Oekraïense ontheemden.

We starten nu eerst met fase 1 van het onderzoek (verkennen behoefte tijdelijke woonruimte). Mocht dit voldoende basis blijken voor het uitvoeren van de volgende fases van het onderzoek, dan is inwonersparticipatie daar ook onderdeel van (vanaf fase 2).

Samenvatting voor de Openbare besluitenlijst

Het college zet een eerste stap in het onderzoek naar de ontwikkelmogelijkheden voor de Nanningaweg 46 in Oosterwolde. Deze stap bestaat uit een verkenning van de behoefte aan tijdelijke woonruimte in de gehele gemeente Ooststellingwerf voor de komende 10, 20 en 25 jaar. Dit geeft een beeld voor welke groepen en welke aantallen precies oplossing nodig zijn. Op basis van deze verkenning doet het college een voorstel aan de raad hoe verder te gaan met het onderzoek naar de toekomstige functie van de locatie.

Vervolg

- 11 maart besluit door B&W.
- Na besluit B&W: mededeling naar de raad, brief naar omwonenden.

- Start uitvoering fase 1 onderzoek: verkenning van de behoefte aan tijdelijke woningen in onze gemeente voor de komende 10, 20 en 25 jaar, zodat we een beter beeld hebben voor welke groepen en welke aantallen we precies een oplossing nodig hebben. Op basis van deze verkenning doet het college een voorstel aan de raad over de vraag of en zo ja hoe we verder gaan, welke ontwikkelrichting(en) we preciezer gaan onderzoeken op haalbaarheid en op welke moment(en) het college terugkomt bij de raad met informatie en/of een raadsvoorstel.
- Fase 2: uitvoeren haalbaarheidsonderzoek voor 1 of meerdere ontwikkelrichtingen. Op basis van dit haalbaarheidsonderzoek bepalen we wat de meest kansrijke en wenselijke ontwikkelrichting is en of en hoe we daarmee verder gaan en welke partners we daarbij betrekken.
- Fase 3: Op basis van fase 2 volgt een besluit wat de meest kansrijke en wenselijke ontwikkelrichting is en of en hoe we daarmee verder gaan en welke partners we daarbij betrekken. In fase 3 maken we voor deze ontwikkelrichting een concreet plan. Hierin staat wat de ontwikkelrichting inhoudt, wat de consequenties daarvan zijn, wat de verwachte kosten (investering, exploitatie) zijn en hoe dekking hiervan kan plaatsvinden. Op basis hiervan volgt besluitvorming over het plan.
- Uitvoering: als er een positief besluit is in fase 3 gaan we daarna aan de slag met de uitvoering van de beoogde ontwikkelrichting.

Opdracht onderzoek ontwikkelingsmogelijkheden Nanningaweg

Projectopdracht in 1 zin:

Lever een advies op over de tijdelijke huisvesting van diverse doelgroepen op de locatie Nanningaweg 46 in Oosterwolde, rekening houdend met een huisvestingsscenario zonder asielzoekers (A) en een scenario met asielzoekers (B).

Aanleiding

Veel mensen zijn op zoek naar een woning. De komende jaren komen er honderden woningen bij in onze gemeente, maar die staan er niet vandaag of morgen. Voor verschillende doelgroepen biedt tijdelijke woonruimte een oplossing. Naast starters, jongeren, spoedzoekers heeft de gemeente bovendien opgaven voor het huisvesten van statushouders, Oekraïners en asielzoekers. Ook moet de gemeente er rekening mee houden dat de huidige doorstroomlocatie Rikkingahof op termijn vervalt doordat daar nieuwbouw gaat plaatsvinden.

Met het oog op de potentie voor tijdelijke huisvesting en ligging van de boerderij met gronden aan de Nanningaweg 46 -vlak bij het centrum van Oosterwolde- is deze aangekocht door de gemeente.

Doel van het onderzoek

Zicht krijgen op de haalbaarheid van twee ontwikkelmogelijkheden van de aangekochte percelen aan de Nanningaweg 46 in Oosterwolde. De ontwikkelmogelijkheden waar het onderzoek zich op richt zijn:

- A. Tijdelijke woningen voor starters, aandachtsgroepen (bv statushouders en mensen met een zorgvraag) of andere doelgroepen. Denk aan Oekraïners of inwoners wiens sociale huurwoning wordt gerenoveerd.
- B. Tijdelijke woningen voor onder A genoemde groepen in combinatie met opvang van asielzoekers (maximaal 150 personen) in samenwerking met het COA. Dit met het oog op de taakstelling van de gemeente op het gebied van asiel en rekening houdend met het feit dat de bestaande doorstroomlocatie Rikkingahof op termijn vervalt doordat daar nieuwbouw gaat plaatsvinden.

Wat hoort niet bij de opdracht

- Onderzoek naar andere dan genoemde varianten, bijvoorbeeld uitsluitend huisvesting asielzoekers. Deze optie heeft de gemeenteraad namelijk al onderzocht en afgewezen.
- Onderzoek naar de mogelijkheden van permanente woningbouw op deze locatie omdat dit vanuit ruimtelijke ordening/stedenbouw geen wenselijke ontwikkeling is.
- Tijdens de projectperiode worden geen procedures in gang gezet; er komt een advies op basis waarvan besluitvorming door college en raad kan plaatsvinden.

Opdrachtomschrijving

Het onderzoek kent drie fasen. Fases 2 en 3 voeren we alleen uit als fase 1 daartoe aanleiding geeft.

Fase 1: Quick Scan

Verkenning van de behoefte aan tijdelijke en permanente woningen (aantal, doelgroepen, woningtypen en prijsklasse) in onze gemeente voor de komende 10, 20 en 25 jaar, zodat we een beeld hebben voor welke groepen en welke aantallen we precies een oplossing nodig hebben.

- Hierbij houden we rekening met de woningbouwplannen voor permanente woningen die er nu zijn en/of in de pijplijn zitten.
- We houden ook rekening met demografische en andere ontwikkelingen. Bv moeten we anticiperen op mogelijke bevolkingsdaling over enkele decennia en daarom tijdelijke woningen realiseren? Of verwachten we juist een structurele bevolkingstoename, bijvoorbeeld doordat gevluchte Oekraïners hier blijven?
- Ook kijken we naar de tijdelijke behoefte die voortkomt uit de geplande herstructureringsprojecten (renovatie of vervanging van sociale huurwoningen waardoor de bewoners tijdelijk vervangende huisvesting nodig hebben).
- Een optie die we meenemen is een combinatie van tijdelijke woningen op het perceel voor diverse doelgroepen, waaronder asielzoekers, met het oog op de taakstelling van de gemeente op het gebied van asiel (zie bijgevoegd persbericht) en rekening houdend met het feit dat de bestaande doorstroomblocatie Rikkingahof op termijn vervalt doordat daar nieuwbouw gaat plaatsvinden.
- Beschrijving van de huidige situatie van de locatie (grootte, ligging, huidige bestemming).
- Inventarisatie van relevante beleidskaders en gemeentelijke plannen.

Samenwerkingsbereidheid partners checken

- Checken van de in principe bereidheid van essentiële partners om te participeren in een dergelijk woningbouwproject.
- Specifiek verkennen mogelijke rol woningcorporatie(s), COA en/of andere partijen bij de ontwikkeling, exploitatie en het beheer van de tijdelijke woningen/opvang asiel.
- Ophalen van feedback op het voorstel haalbaarheidsonderzoek (fase 2 en 3). Dekt de opdracht de lading wat hun betreft, wat moet evt anders, wat zijn aanvullingen?

Op basis van de resultaten uit fase 1 bepaalt de gemeenteraad of en zo ja hoe we verder gaan en welke ontwikkelrichting(en) preciezer onderzocht gaan worden op haalbaarheid.

Fase 2: Haalbaarheidsonderzoek

Uitvoeren haalbaarheidsonderzoek voor 1 of meerdere ontwikkelrichtingen. Op basis van dit haalbaarheidsonderzoek bepalen wat de meest kansrijke en wenselijke ontwikkelrichting is en of en hoe we daarmee verder gaan en welke partners we daarbij betrekken.

NB Onderstaande opdracht kan nog wijzigen, afhankelijk van de reacties van onze samenwerkingspartners en de uitkomsten van fase 1 - de quick scan.

In deze fase onderzoek komen tenminste aan de orde:

1 Technische haalbaarheid

Verkenning van:

- Benodigde maatregelen om de locatie geschikt te maken voor bebouwing (ondergrond, toegankelijkheid, infrastructuur etc).
- Benodigde maatregelen om de benodigde nutsvoorzieningen te realiseren op de locatie (water, elektriciteit, riolering, internet etc).
- Relevante milieufactoren (geluidsoverlast, waterhuishouding, flora- en fauna, eventuele bodemsanering etc)
- Andere technische omgevingsfactoren die een rol kunnen spelen (spuitzones, aanwezigheid elektriciteitsleidingen, waterzuivering etc).

2 Bepaling mogelijk programma

Aantal woningen dat te realiseren is op de locatie cq het aantal woningen in combinatie met opvangcapaciteit voor asielzoekers in samenwerking met het COA (maximaal 150 personen). Wat betreft de woningen gaan we vooralsnog uit van betaalbare huurwoningen voor 1- en 2-persoonshuishoudens, tenzij uit fase 1 komt dat een andere focus logisch is.

3 Financiële haalbaarheid

- Kostenraming van de 2 varianten rekening houdend met onder meer eventuele sloopkosten en herstelkosten na afloop.
- Inschatten restwaarde na afloop van tijdelijke gebouwen.
- Onderzoeken van financieringsmogelijkheden inclusief subsidies.
- Berekening van de terugverdientijd en verwachte opbrengsten
- Inschatten financiële gevolgen voor de gemeente van de eventuele aanwezigheid van opvang asiel (personeelsinzet, beveiliging, onderwijs, welzijn, zorg, etc).

4 Juridische haalbaarheid

- Analyse van het omgevingsplan en vergunningseisen.
- Onderzoeken van andere relevante wet- en regelgeving.
- Beoordeling van juridische risico's bv bezwaarprocedures.

5 Sociale haalbaarheid

- Verkenning van de impact op de directe omgeving (buurt, bewoners, verkeer).
- Verkenning van de acceptatie van het project bij omwonenden en andere belanghebbenden.
- Geven van een advies over communicatie en manier waarop inwoners invloed kunnen uitoefenen op de invulling van de plannen.

6 Organisatorische haalbaarheid, de rol van de woningcorporatie en rol COA

- Inschatten van de benodigde personeelsinzet voor de ontwikkeling, realisatie, exploitatie en onderhoud van de tijdelijke woningen in plan A en plan B.
- Inschatten organisatorische gevolgen van de eventuele aanwezigheid van opvangcapaciteit voor asiel (personeelsinzet, beveiliging, onderwijs, welzijn, zorg etc.).
- Verkennen mogelijke rollen, taken en kostenverdeling tussen de gemeente, woningcorporatie(s), COA en/of eventuele andere partijen.

7 Conclusies en aanbevelingen

- Belangrijkste bevindingen.
- Advies over de haalbaarheid van opties A en B op basis van bovengenoemde punten.
- Kansen en risico's op een rij plus manieren om hierop in te springen.
- Aanbevelingen voor vervolgstappen, inclusief globale planning en randvoorwaarden.

Fase 3: Keuze gewenste ontwikkelrichting en uitwerken van een plan hiervoor

Op basis van fase 2 volgt een besluit welke ontwikkelrichting we verder uit gaan werken in een concreet plan. In dit plan komt te staan wat de ontwikkelrichting inhoudt, wat de consequenties daarvan zijn, de verwachte kosten (investeringen) en hoe de dekking hiervan kan plaatsvinden. Daarnaast wordt een globaal exploitatieplan opgeleverd. Op basis hiervan volgt besluitvorming over de beoogde ontwikkelrichting.

Uitvoering

Als er een positief besluit is in fase 3 gaan we aan de slag met de uitvoering daarvan.

Initiële Planning

De beoogde doorlooptijd van het onderzoek bedraagt 28 weken.

Project week	Uit te voeren taken
0	Besluitvorming en opdrachtverstrekking door het college.
1-12	Fase 1 en bij afronding daarvan keuze: Hoe verder (fase 2 of iets anders).
12-14	Indien fase 1 daartoe aanleiding geeft: Opdracht fase 2 vaststellen aanstellen externe projectleider samenstellen projectteam.
15-16	Kick-off en verzamelen van benodigde informatie.
17-21	Uitvoeren van inventarisaties en analyses.
22-23	Uitwerken van bevindingen en opstellen van conceptrapport.
24-27	Review conceptrapport met bestuurlijke opdrachtgevers en college.
28	Vaststellen eindrapport door opdrachtgever(s).

Opdrachtgeversoverleg, drie wekelijks

Bestuurlijke opdrachtgevers
Ambtelijk opdrachtgever
Ambtelijk opdrachtnemer
(Vanaf fase 2) Woningcorporatie
(Vanaf fase 2) COA
Externe deskundige

Projectteam (werkoverleg eens in de twee weken)

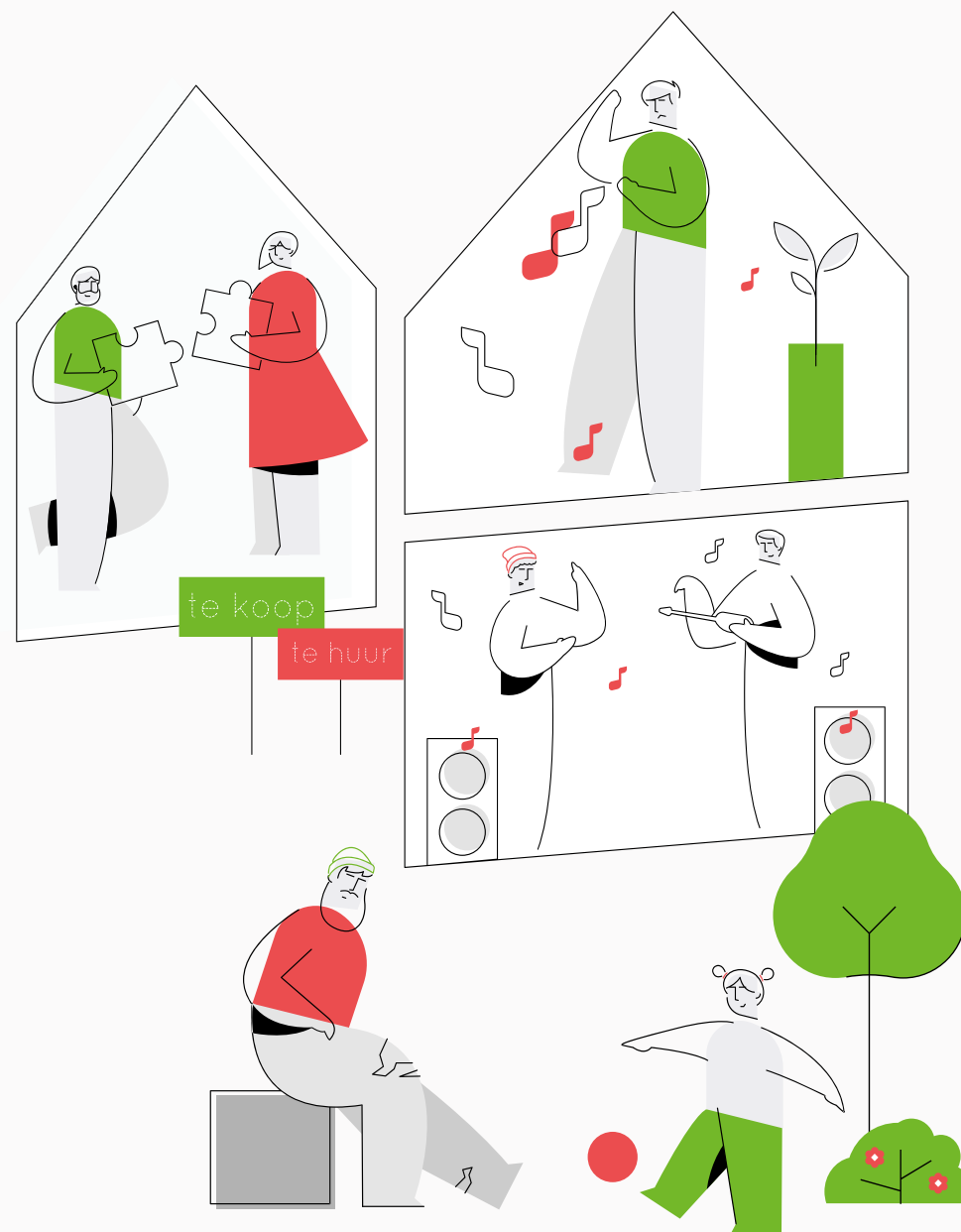
Programmamanager wonen
Projectleider haalbaarheidsonderzoek
Projectleider vluchtelingen
Financieel analist
Communicatie
(Vanaf fase 2) Woningcorporatie
(Vanaf fase 2) COA

Meedenkteam en benodigde expertise in dit team (regelmatig consulteren/betrekken, geen vaste taken in onderzoek)

Beleidsadviseur wonen en volkshuisvesting
Contactpersoon provincie (wonen)
Taskforce wonen (Oosterwolde)
Civieltechniek
Grondzaken
Jurist
Verkeer
Planeconoom
Ruimtelijke ordening
VTH
Juridisch adviseur
Adviseur participatie

Behoefte tijdelijke woningen

Analyse vraag vanuit kansrijke doelgroepen

Gemeente Ooststellingwerf

18 augustus 2025

Eindversie

Ontrafel de trend. Kijk vooruit.

DATUM	18 augustus 2025
TITEL	Behoefte tijdelijke woningen
OPDRACHTGEVER	Gemeente Ooststellingwerf
AUTEUR(S)	Mattijs Letteboer Koen Bouman
PROJECTNUMMER	085.108
STATUS	Eindversie

Inhoud

Samenvattende conclusies	4
1 Inleiding	9
1.1 Huidige druk op de woningmarkt	11
2 Kansrijke doelgroepen	13
2.1 Thuiswonende jongeren / Lokale starters	13
2.2 Spoedzoekers	16
2.3 Statushouders en Oekraïense ontheemden	18
2.4 Zorgvragers	21
3 Bijlage	23
3.1 Koopmogelijkheden starters / jongeren	23

Samenvattende conclusies

Tijdelijke woningen als alternatief ontwikkelscenario

De gemeente Ooststellingwerf heeft recent een stuk grond aangekocht dat geschikt is voor de realisatie van tijdelijke woningen. Voor de invulling hiervan heeft de gemeente behoefte aan inzicht in de omvang van de vraag naar tijdelijke woningen en in welke doelgroepen hier passen. Tijdelijke woningen, ook wel flexwoningen genoemd, zijn flexibele, kleine woningen die bedoeld zijn voor mensen die snel woonruimte nodig hebben. Er zijn grote verschillen in tijdelijke woningen, variërend van omgebouwde zeecontainers tot demontabele woningen. De kwaliteit en uitstraling van tijdelijke woningen is de afgelopen jaren sterk verbeterd en zijn in sommige gevallen niet meer van een 'reguliere' woning te onderscheiden. Een belangrijk onderscheid in de 'tijdelijkheid' is de vergunningstermijn voor het concept. Tijdelijke woningen die vergund zijn tot maximaal vijftien jaar mogen volstaan met de normen van tijdelijke bouwwerken. Tijdelijke woningen met een langere vergunningsperiode moeten voldoen aan de eisen voor permanente bouwwerken. Deze laatste woningen voldoen aan het Bouwbesluit voor nieuwbouw. Ook de contractduur hangt met deze vergunningsperiode samen. Bij tijdelijke vergunningen tot vijftien jaar kan gewerkt worden met tijdelijke huurcontracten voor de duur van de vergunde periode. Bij een langere vergunningsperiode wordt gewerkt met huurcontracten voor onbepaalde tijd. Tijdelijke wooneenheden kunnen gerealiseerd worden om de druk op de woningmarkt te verlichten. Omdat de ontwikkelperiode doorgaans korter is en de vraag doorgaans niet permanent is, zijn tijdelijke wooneenheden een interessant alternatief om snel woningen toe te voegen aan de voorraad en de druk op het reguliere aanbod te verminderen.

Aandachtspunten realisatie tijdelijke woningen

In de praktijk worden tijdelijke woningen ingezet voor de huisvesting van een brede doelgroep. Het gaat om starters, spoedzoekers, studenten, vluchtelingen, statushouders en overige aandachtsgroepen. Bij de realisatie van tijdelijke woningen zijn er een aantal aandachtspunten.

- Er is vaak sprake van een onrendabele businesscase. Een kleiner woonoppervlakte is een manier om de kosten te drukken. Vanwege de kleine oppervlakte hebben de meeste woningen een huurprijs tot de sociale huurgrens. De huurprijs wordt namelijk bepaald op basis van het aantal WWS-punten. In de praktijk betekent dit er relatief weinig tijdelijke woningen in het middenhuursegment worden gerealiseerd.
- De doelgroepen verschillen sterk van elkaar en voor sommige doelgroepen is aanvullende begeleiding nodig.
- Er hangt soms een negatief stigma rond huisvesting van kwetsbare doelgroepen en betaalbare woningen.

De druk op de woningmarkt is sterk gestegen

Tijdelijke woningen worden doorgaans ingezet om de nood van specifieke groepen op de woningmarkt te verlichten. In de afgelopen jaren is de druk op de woningmarkt in Ooststellingwerf sterk opgelopen. Dit geldt zowel voor de koop- als de huurmarkt. In de koopvoorraad is de transactieprijs van 2020 tot 2024 met 43% toegenomen. In 2024 waren er circa 4.800 actief woningzoekenden binnen Ooststellingwerf alleen al bij ActiumWonen. Voor steeds meer groepen op de woningmarkt is het lastiger geworden om een geschikte woning te vinden.

Kansrijke doelgroepen

De verwachte vraag naar tijdelijke woningen in Ooststellingwerf is vanuit verschillende doelgroepen in beeld gebracht. Op basis van deze analyse komen wij tot de conclusie dat thuiswonende jongeren / lokale starters, spoedzoekers, ontheemden (vluchtelingen uit Oekraïne), en zorgvragers kansrijke doelgroepen zijn voor tijdelijke woningen. Voor meerdere doelgroepen geldt dat (een deel van) de groep een urgentiebeschikking ontvangt en dus voorrang heeft op een passende sociale huurwoning. Vanwege de grote druk op de sociale huurmarkt beschouwen we ze toch als kansrijke doelgroep voor tijdelijke woningen. De aantallen geven een indicatie van de behoefte aan tijdelijke woningen van de verschillende doelgroepen. Per doelgroep ziet deze er als volgt uit:

Tabel 0.1: Samenvatting omvang behoefte aan tijdelijke woningen vanuit potentiële doelgroepen

Doelgroep	(Potentiële) vraag/ behoefte per jaar	Perspectief langere termijn	Eisen woning	Aandachtspunten
Thuiswonende jongeren 17-35 jaar) / Lokale starters	15-25 (urgente woonvraag) 10-25 (tijdelijk woonalternatief)	Richting 2040 (licht) teruglopende jaarlijkse vraag (demografische trend van minder jongvolwassenen)	<ul style="list-style-type: none"> Betaalbare huur (tot kwaliteitskortingsgrens of tot eerste aftoppingsgrens). Zowel studio als 2-kamerappartementen. Eigen voorzieningen. 	<ul style="list-style-type: none"> Perspectief op doorstroming. Goed combineerbaar met andere doelgroepen.
Spoedzoekers	7-11 (acute woonvraag) 25-35 (tijdelijk woonalternatief)	<ul style="list-style-type: none"> Acute vraag blijft bestaan Overige vraag blijft aanwezig richting 2040 (verwachting druk op woningmarkt blijft aanwezig) 	<ul style="list-style-type: none"> Sociale huur en middenhuur. 2/3-kamerappartementen. Eigen voorzieningen. 	<ul style="list-style-type: none"> Snelle beschikbaarheid van groot belang. Goed te combineren met andere groepen Een deel van de spoedzoekers komt in aanmerking voor een urgentieverklaring
Statushouders en Oekraïense ontheemden	5-15 in periode 2026-2028 (alleenstaande statushouders, incl. inhalen achterstand taakstelling) 28 (huisvesting alleenstaande Oekraïners vanuit gemeentelijke opvang/ herhuisvesting) 0-10 wooneenheden in de periode 2025-2026 (nieuwe instroom alleenstaande vluchtelingen)	<ul style="list-style-type: none"> Vanaf 2029: 5-10 wooneenheden per jaar Afhankelijk van crisissituaties in wereld en politieke keuzes Als reguliere huisvesting wettelijk lastiger wordt, is meer tijdelijke huisvesting nodig (meer vraag) Nieuwe opvang Oekraïense zal wegvallen na vredesakkoorden. Benodigde capaciteit aan opvang/ tijdelijke huisvesting voor Oekraïners neemt af (integratie/ terugkeer). 	<ul style="list-style-type: none"> Betaalbare huur is van belang. Delen van voorzieningen is mogelijk (bij alleenstaanden). 	<ul style="list-style-type: none"> Tijdelijke huisvesting voor statushouders minder geschikt (vooral gezinnen) Wel geschikt voor huisvesting van ontheemden. Kansen voor combinatie met andere doelgroepen.
Zorgvragers	Max 5-10 (uitstromers Jeugdzorg) Max. 20 (uitstromers maatschappelijke opvang) 0-5 (uitstromers Beschermd wonen)	Vraag is redelijk constant en ontwikkelt mee met demografische trends	<ul style="list-style-type: none"> Betaalbaarheid van groot belang (op of rond kwaliteitskortingsgrens). Mogelijkheid voor begeleiding. Veel van deze mensen hebben behoefte aan stabiele, rustige omgeving Anderen hebben juist behoefte aan veel interactie met andere mensen/ groepen Tussenvorm wonen in reguliere woonomgeving is vaak beter voor woongewenning 	Maatwerk noodzakelijk (voor een groot deel is tijdelijke huisvesting/ -omgeving niet gewenst)

Advies doelgroepkeuze en concept tijdelijke woningen

Flexwoningen waarvoor gemeente een tijdelijke vergunning voor wil verlenen hebben enkele praktische voordelen. De eisen voor de woningen zijn lager en er kan gemakkelijker gestuurd worden met huurcontracten voor bepaalde periode (tijdelijkheid). Dat zorgt voor minder exploitatierisico's. Als de gemeente wil werken met kwalitatief volwaarde flexwoningen wordt een grotere groep geïnteresseerden aangesproken voor dit type flexwoning. De huurprijzen zullen echter dan ook hoger zijn en dat maakt het voor bepaalde kwetsbare groepen juist wat minder interessant. Of dat op zich de doorslag moet geven is de vraag. Het gaat immers vooral om spoedzoekers met een tijdelijke woonvraag, waarbij huurtoeslag doorgaans een goede compensatie biedt. Wat wel speelt bij het inzetten op kwalitatief hoogwaardige flexwoningen is dat de exploitatiehorizon van dit type langer is. Dat betekent dat ofwel de locatie langer beschikbaar moet ofwel er moet duidelijkheid zijn om de woning te kunnen demonteren en elders op te bouwen. Beschikbaarheid van locatie en duidelijkheid over verplaatsing en kosten er van moeten vooraf zijn afgehecht om ontwikkelaars hiervoor warm te laten lopen.

Al met al denken wij dat flexwoningen voor een kortere horizon tot vijftien jaar in Ooststellingwerf in ieder geval goed op hun plek zijn. Realisatie en haalbaarheid is eenvoudiger en de marktpotentie voor dit type is ruim genoeg. Zet daarom in op een concept met flexwoningen voor de duur van maximaal 15 jaar op deze plek met een levensduur die gericht is op die periode. Een tweede leven na deze periode is in de praktijk vaak prima haalbaar, maar voor de exploitatiekosten vaak niet per se nodig.

De grootste doelgroep die aangesproken kan worden zijn thuiswonende jongeren. Deze groep is op zichzelf groot genoeg om een concept van bijvoorbeeld 20 tot 30 flexwoningen volledig te laten bewonen voor de langere termijn, zonder dat er verhuurrisico's zijn te verwachten. Toch zouden we adviseren om in te zetten op een woonconcept waarmee uiteenlopende doelgroepen gecombineerd kunnen wonen.

Buiten dat is het voor de gemeenschap intern ook goed wanneer ook andere groepen onderdeel van het woonconcept kunnen worden. Hiervoor zijn uiteenlopende motieven:

- urgentie van de vraag vanuit die groepen (bijv. mensen na een relatiebreuk/ vechtscheiding);
- rechtvaardigheid (niet richten op één groep, maar oog hebben voor de noden vanuit allerlei groepen mensen en hun persoonlijke situatie);
- combinatie van vragers en dragers, mogelijkheid tot actieve community-building (bereidheid tot helpen van een ander, zorgen dat mensen een (nieuwe) start kunnen maken;
- draagvlak bij omwonenden (geen concentratie van één specifieke(-aandachts)groep, maar een mix van groepen). Perspectief op minder overlast.
- (nog) minder verhuurrisico.

In deze combinatie kunnen we ons voorstellen dat een mix van jongeren, mensen na een echtscheiding, alleenstaande statushouders en vluchtelingen uit Oekraïne een goede combinatie zouden kunnen zijn. Deze groepen hebben bovendien een vrij kort woonperspectief (variërend van een half jaar tot enkele jaren), waardoor je kunt verwachten dat een groot deel van de wooneenheden jaarlijks opnieuw beschikbaar komt.

Het is overigens belangrijk om vooraf geen groepen voor het woonconcept uit te sluiten. Mensen met een urgente huisvestingsvraag vanuit een instelling of opvanglocatie kunnen in sommige omstandigheden ook prima baat hebben bij een snelle huisvesting in een tijdelijke woonomgeving. Denk bijvoorbeeld aan jongvolwassenen vanuit de jeugdzorginstellingen of mensen vanuit Maatschappelijke opvang (dak- en thuislozen). Niet voor iedereen is zo'n woonconcept geschikt. Het vraagt vooral om een goede toeleiding vanuit de professionals/ zorginstellingen en samenwerking met corporaties/ verhuurder. Ook zijn daarbij goede afspraken nodig voor persoonlijke woonbegeleiding om een goede maatschappelijke landing te krijgen en om overlast te voorkomen.

Potentieel voor flexwoningen

Voor hoeveel flexwoningen is er nu ruimte in Ooststellingwerf? Hoeveel kan de gemeente realiseren? We weten nu wat de jaarlijkse vraag is per groep en hoe deze vraag zich zal ontwikkelen de komende jaren. In totaal is de vraag naar tijdelijke woningen in een realistische midden-bandbreedte tussen de 80 en 100 eenheden. Maar de jaarlijkse vraag is niet het aantal benodigde wooneenheden. Niet alle wooneenheden komen elk jaar weer beschikbaar. De gemiddelde woonduur varieert sterk en wisselt per groep en individu. Sommigen wonen er slechts enkele maanden, anderen een paar jaar, terwijl sommigen langer in de woning willen wonen of geen andere woning hebben. Statistieken over de gemiddelde woonduur in flexwoningen bestaan er niet. Realistisch is het om uit te gaan dat een gemiddelde woonduur 1,5 jaar tot twee jaar is. Dat zou betekenen dat per jaar zo'n 50% tot 67% opnieuw beschikbaar komt. Een groot deel van de jaarlijkse vraag kan daarmee worden opgevangen. Als de gemeente ruimte heeft voor meer flexwoningen, dan kan dat zonder al te veel risico op verhuurleegstand. Wanneer we de jaarlijkse, initiële vraag van 80-100 ophogen met de niet-vervulde vraag dan kan dit aantal met 33% tot 50% worden verhoogd (+26 tot +50). In dat geval komt het totale potentieel voor flexwoningen uit op (structureel) 106 tot 150 in de voorraad. Deze aantallen zouden op enkele locaties verspreid kunnen zijn. Een haalbare schaalgrootte is daarbij het belangrijkste. Kosten voor de aanleg van openbare voorzieningen zijn daarbij van grote invloed.

De huurprijzen kunnen zich bevinden tot aan de toewijzingsgrenzen rond de regels van Passend toewijzen door woningcorporaties. In het geval van zelfstandige tijdelijke wooneenheden voor kleine huishoudens is die grens in 2025: €682,96. Voor een groep urgenten met wat hogere inkomens zou een wat hogere huur ook kunnen, maar dat is maatwerk. Voor jongeren onder 21 jaar is vanaf 2026 een huurgrens tot aan de kwaliteitskortingsgrens nodig om huurtoeslag te kunnen krijgen. Het gaat dan om een bedrag van €477,20 (prijsspeil 2025). Een maatwerkregeling voor specifiek deze jongeren biedt doorgaans een oplossing bij toewijzing. (huurverlaging indien nodig voor de bewuste kandidaat).

Het bieden van voldoende doorstroomperspectief blijft uiteraard cruciaal voor zowel de huurders van tijdelijke woonvoorzieningen als voor de beschikbaarheid van flexwoningen voor anderen die met spoed onderdak nodig hebben. Dat betekent voor de gemeente en ontwikkelende partijen vol blijven inzetten op het toevoegen

van 'reguliere' betaalbare woningen in Ooststellingwerf en waar nodig op het bereikbaarder maken van het beschikbare aanbod voor mensen met bescheiden inkomen en een kwetsbare positie op de woningmarkt. Op deze manier fungeert het tijdelijke woonconcept echt als een flexibele schil om de reguliere woningmarkt voor mensen die in nood zitten of snel een eerste of hernieuwde start willen maken bij het zelfstandig wonen.

In het woningmarktonderzoek zult u later dit jaar vernemen hoe groot de woningbehoefte zal worden richting 2040 en wat dat betekent voor het mogelijke bouwprogramma in de gemeente.

Companen, augustus 2025

1 Inleiding

Onderzoeksvragen

De gemeente Ooststellingwerf heeft recent een stuk grond aangekocht dat geschikt is voor de realisatie van tijdelijke woningen. Voor de invulling hiervan heeft de gemeente behoefte aan inzicht in de omvang van de vraag naar tijdelijke woningen en in welke doelgroepen hier passen. De centrale van deze notitie luidt als volgt: Welke vraag is er naar tijdelijke woningen?

- Wat is/zijn de kansrijke doelgroep(en)?
- Wat is de kwantitatieve en kwalitatieve vraag vanuit deze doelgroep(en)?
- Welke doelgroepenkeuze is dan gepast?

Onderzoeksopzet

De vraag van kansrijke doelgroepen is in beeld gebracht op basis van een analyse van CBS-gegevens, vanuit Statline en micro-data, WOZ-gegevens, bestaande onderzoeken, het WoON 2024, Primos prognoses en (verhuur)gegevens van ActiumWonen.

Wat verstaan we onder tijdelijke woonconcepten?

Om het kader te schetsen is het goed om eerst het begrip tijdelijk woonconcept af te bakenen. Tijdelijke woningen, ook wel flexwoningen genoemd, zijn flexibele, kleine woningen die bedoeld zijn voor mensen die snel woonruimte nodig hebben. Er zijn grote verschillen in tijdelijke woningen, variërend van omgebouwde zeecontainers tot demontabele woningen. De kwaliteit en uitstraling van tijdelijke woningen is de afgelopen jaren sterk verbeterd en zijn in sommige gevallen niet meer van een 'reguliere' woning te onderscheiden. Tijdelijke woningen die vergund zijn tot maximaal vijftien jaar mogen volstaan met de normen van tijdelijke bouwwerken. Tijdelijke woningen met een langere vergunningsperiode moeten voldoen aan de eisen voor permanente

bouwwerken. Deze laatste woningen voldoen aan het Bouwbesluit voor nieuwbouw. Ook de contractduur hangt met deze vergunningsperiode samen. Bij tijdelijke vergunningen tot vijftien jaar kan gewerkt worden met tijdelijke huurcontracten voor de duur van de vergunde periode. Bij een langere vergunningsperiode wordt gewerkt met huurcontracten voor onbepaalde tijd. De mogelijkheden om te werken met tijdelijke huurcontracten zijn na een wetsverandering (Wet vaste huurcontracten) op 1 juli 2024 versoepeld. Er zijn nog wel uitzonderingsgevallen benoemd waarbij tweejaarscontracten kunnen worden aangeboden en de mogelijkheden voor mensen in urgentiesituaties (echtscheiding bijvoorbeeld) zijn juist wat verruimd. De zogenaamde doelgroepcontracten (in deze context jongerencontracten) kunnen nog wel worden ingezet, als de woningen specifiek voor deze doelgroep worden ingezet.

Voor welke doelgroepen?

Tijdelijke woningen zijn (onder de juiste omstandigheden) snel te realiseren, flexibel inzetbaar, geschikt voor tijdelijk beschikbare locaties en voor hergebruik. In de praktijk worden ze ingezet voor doelgroepen als:

- (Jonge) starters
- Spoedzoekers (m.n. gescheiden mensen)
- Studenten
- Oekraïense ontheemden
- Statushouders
- Zorgvragers (o.a. dak- en thuislozen, begeleid wonen)

Aandachtspunten bij realisatie van tijdelijke woningen

Het Rijk zet momenteel sterk in op het realiseren van meer tijdelijke huisvesting. Dit moet een bijdrage leveren aan het oplossen van het woningtekort. Veel gemeenten zijn momenteel druk met het ontwikkelen van

locaties voor tijdelijke woningen. Bij de ontwikkeling spelen verschillende aandachtspunten:

- Er is doorgaans sprake van een onrendabele businesscase omdat deze woningen een beperkte exploitatietermijn hebben. In de praktijk is er een sterke relatie tussen betaalbaarheid en kwaliteit van deze woningen. Dit uit zich met name in een kleinere woonoppervlakte. Snelle beschikbaarheid van woonruimte is daarmee belangrijker dan volledig voldoen aan de (kwalitatieve) eisen van de woonconsument.
- De doelgroepen voor tijdelijke woningen verschillen sterk van elkaar en voor sommige doelgroepen geldt dat aanvullende begeleiding nodig is. Denk bijvoorbeeld aan mensen met een complexe zorgvraag. Over het algemeen geldt dat veel doelgroepen goed combineerbaar zijn op een locatie. Daar zijn ook goede voorbeelden van. Bijvoorbeeld wooncomplexen met een mix van starters, studenten en statushouders of ontheemden. Bij andere doelgroepen, zoals mensen met een complexe zorgvraag, is dit minder voor de hand liggend en is maatwerk gewenst.
- Er hangt soms een negatief stigma rond huisvesting van kwetsbare doelgroepen en betaalbare woningen. Het creëren van draagvlak in de buurt / kern is dan ook van groot belang bij de realisatie van tijdelijke woningen.

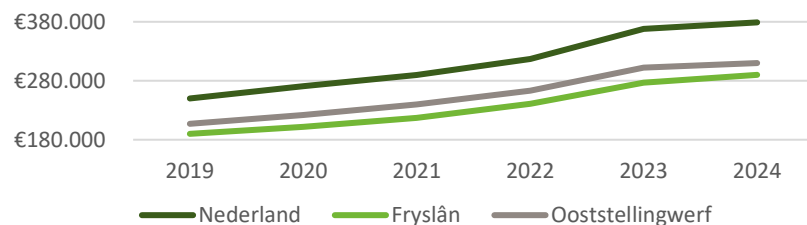
1.1 Huidige druk op de woningmarkt

Tijdelijke woningen vervullen een scharnierfunctie op de woningmarkt en worden doorgaans ingezet om de nood van specifieke groepen op de woningmarkt te verlichten.

Sterk gestegen koopprijzen

De afgelopen jaren is zijn de prijzen op de woningmarkt in Ooststellingwerf sterk opgelopen. Dit zie je terug in de stijging in WOZ-waarden (figuur 1.1).

Figuur 1.1: Ontwikkeling WOZ-waarde woningvoorraad Ooststellingwerf en referentiegebieden

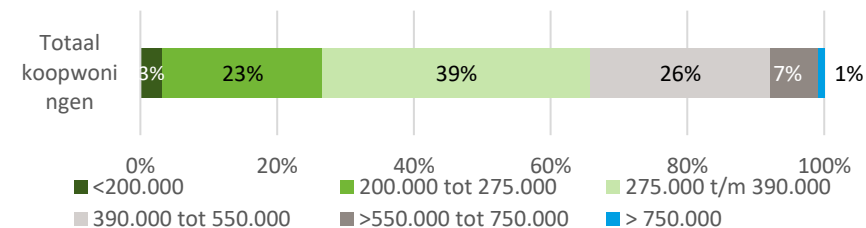

Bron: CBS Statline (2025)

De betaalbaarheid van koopwoningen starters is door deze prijsstijging beperkt gezien de hypotheek mogelijkheden van starters / jongeren met lage of middeninkomens.¹ Op basis van CBS Microdata blijkt dat 70% van de lokale starters die kopen, afhankelijk zijn van woningen met een verkoopwaarde onder de 300.000. Maar slechts 26% van de koopwoningen in Ooststellingwerf had op 1 jan. 2025 een WOZ-waarde van 275.000 of lager.

¹ Zie bijlage 1 voor verdere toelichting leenmogelijkheden starters.

Figuur 1.2: Verdeling WOZ-waarden koopwoningen

Bron: gemeente Ooststellingwerf WOZ-registratie (2025)

Toegenomen druk op de sociale huurmarkt

Ook in de sociale huurvoorraad is de druk toegenomen. Dit blijkt uit de toename van het aantal actief woningzoekenden bij ActiumWonen.² In 2021 telde Actium ruim 3.011 actief woningzoekenden en in 2024 is dit opgelopen tot 4.826. Ook onder 1-2 phh tot 25 jaar zien we een vergelijkbare toename.

Tabel 1.1: ActiumWonen woningzoekenden naar huishoudenstypes per jaar

Huishoudenstype	2021	2022	2023	2024
1-2 phh tot 25 jr	520	724	556	797
1-2 phh van 25 tot 35 jr	648	900	676	965
1-2 phh van 35 tot 55 jr	655	881	721	1.003
1-2 phh van 55 tot 65 jr	219	336	235	418
1-2 phh 65 jr +	198	285	219	350
Gezinnen	771	927	798	1.293
Totaal	3.011	4.053	3.205	4.826

Bron: ActiumWonen (2025)

² WoonFriesland is in 2024 veranderd van systeem en heeft dus geen trenddata beschikbaar

Het aanbod van Actium is in dezelfde periode juist teruggevallen van 241 in 2021 naar 136 woningen in 2024. Waarbij het gemiddelde aantal reacties voor woningen in diezelfde periode verdubbelde. Deze ontwikkelingen leiden samen tot sterk dalende slagingskansen

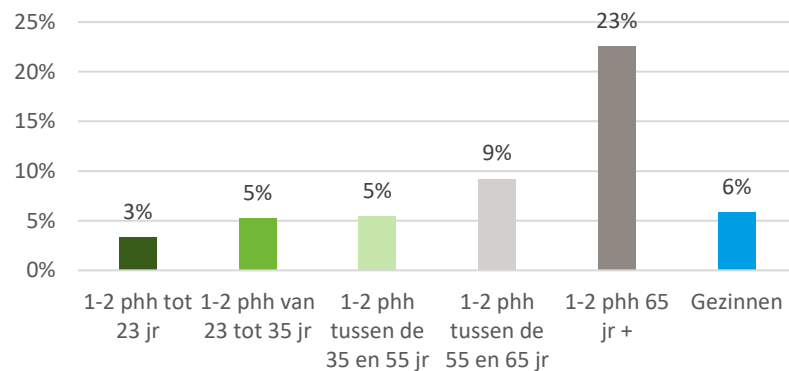
Tabel 1.2: Slaagkansen ActiumWonen over de tijd

	2021	2022	2023	2024
Slaagkansen	14%	8%	7%	4%

Bron: ActiumWonen (2025)

Bovendien hebben verschillende huishoudentypes verschillende slaagkansen. Daarbij valt op dat met name de jongere 1-2 persoonshuishoudens relatief weinig kans maken.

Figuur 1.3: Slaagkansen ActiumWonen per huishoudentype afgelopen 5 jaar

Bron: ActiumWonen (2025)

Het wordt niet verwacht dat de verandering in de Wet op de huurtoeslag zal leiden tot wezenlijk grotere slaagkansen voor jongeren. Weliswaar wordt het deel van het aanbod dat voor hen toegankelijk is groter, het totale aanbod blijft

gelijk, en de concurrentie onverminderd. De relatie tussen een jonge leeftijd en korte inschrijftijd zal hun kansen blijven drukken.

Plancapaciteit

De huidige plancapaciteit tot 2030 bevat ongeveer 400 betaalbare woningen, sociale huur of betaalbare koop. De exacte vraag naar betaalbare woningen is nog onbekend aangezien het woningmarktonderzoek nog loopt. Wel is de eerste inschatting dat de druk op de woningmarkt de komende jaren hoog zal blijven, ook in Ooststellingwerf. Daarnaast zijn er altijd mensen die met spoed en / of op tijdelijke basis een woning nodig hebben. Daarom verwachten we dat er ook in de toekomst vraag zal zijn vanuit de kansrijke doelgroepen naar flexibele, snel beschikbare woningen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan spoedzoekers die scheiden en andere (kwetsbare) doelgroepen die met spoed huisvesting zoeken.

2 Kansrijke doelgroepen

Tijdelijke woningen bieden uitkomst voor de huisvesting van een brede groep woningzoekenden. Het gaat om thuiswonende jongeren / starters, spoedzoekers, studenten, vluchtelingen, statushouders en overige aandachtsgroepen. Voor deze doelgroepen geldt dat er grotendeels overlap is in de wensen en eisen die zij stellen aan een woning. Voor een aantal groepen geldt echter dat zij specifieke eisen stellen aan de woning en de woonomgeving. Dit geldt met name voor mensen met een specifieke zorgvraag en arbeidsmigranten. In dit hoofdstuk gaan we nader in op de omvang van de verschillende potentiële doelgroepen in Ooststellingwerf en de eisen die men stelt aan de huisvesting. De groep studenten laten we in onze analyse buiten beschouwing.

2.1 Thuiswonende jongeren / Lokale starters

Jongeren blijven steeds langer thuis wonen

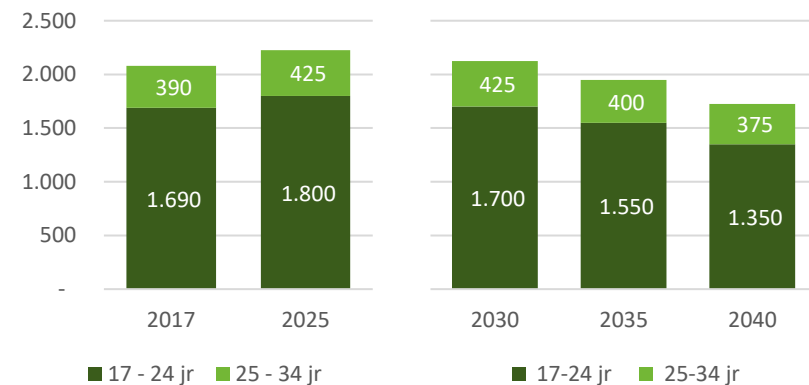
In paragraaf 1.1 concludeerden we al dat de druk op de woningmarkt in Ooststellingwerf sterk is toegenomen. Hierdoor hebben jongeren (van 17 tot 34 jaar) steeds meer moeite om toe te treden tot de woningmarkt. Deze jongeren blijken in het sociale huursegment in de gemeente moeilijk te slagen (zie figuur 1.3). In het koopsegment blijkt het aanbod voor slechts een deel van de starters met middeninkomens betaalbaar. Het gevolg is dat steeds meer jongeren thuis blijven wonen.

Om de omvang in de (potentiële) startersvraag naar tijdelijke woonconcepten in beeld te brengen focussen we om inhoudelijke en praktische redenen op de lokale vraagomvang van jongeren uit Ooststellingwerf. Jonge starters die op zichzelf willen wonen en/of die snel onderdak nodig hebben doen dit meestal

in eigen sociale kring. Bij de populatieomvang en de verhuisvraag is het dan ook slim om vooral naar de lokale vraag van thuiswonende jongeren te kijken.

De trend dat jongeren langer thuis blijven wonen zien we ook terug in de cijfers van thuiswonende jongeren in Ooststellingwerf. Sinds 2017 is het aantal thuiswonende jongeren met circa 145 toegenomen. Als we kijken naar de toekomst geeft de prognose een demografische afname van jongeren (zowel uit- en thuiswonend) weer. Dit vertaalt zich door naar het aantal thuiswonende jongeren, dat om die reden ook afneemt (zie figuur 2.1). Ondanks dat de toegankelijkheid van de woningmarkt naar verwachting een belemmering blijft, zal de populatieomvang van jongeren richting 2040 wat afnemen. Dat kan zorgen dat de (acute) behoefte aan tijdelijke woningen op lange termijn wat afneemt.

Figuur 2.1: Aantal thuiswonende jongeren naar leeftijdsklasse, terugblik en prognose

Bron: CBS Statline (2025), Primos (2025)

Starters prefereren koopwoningen, tenzij er verhuisurgentie is

Op basis van het WoON 2024³ blijkt dat plattelandsjongeren zoals die in Ooststellingwerf georiënteerd zijn op koop in plaats van huur. Maar dit verband gaat niet op voor de groep die urgent huisvesting zoekt (zie tabel 2.1). Daar zien we een sterkere interesse in huur, dit impliceert dat hoe urgenter de zoektocht, hoe groter de bereidheid om een compromis te sluiten qua woonwensen.

Tabel 2.1: Verhuisurgentie en eigendomsvoorkeur thuiswonende jongeren

Verhuizingsurgentie en eigendoms-voorkeur	17-24 jr		25-34 jr	
	Huur	Koop	Huur	Koop
Urgent zoekend	63%	37%	76%	24%
Actief zoekend	56%	44%	37%	63%
Concrete verhuiscens	38%	62%	32%	68%

Bron: WoON (2024)

Omvang vraag thuiswonende jongeren

De inschatting is dat een tijdelijke woning een interessante optie is voor een klein deel van de thuiswonende jongeren van 17 tot en met 34 jaar in Ooststellingwerf. Het gaat hierbij enerzijds om de jongeren met een urgente verhuiscens en anderzijds de jongeren met zowel beperkt perspectief op de koopmarkt als een relatief korte inschrijftijd bij de corporatie. Deze groepen zijn gedwongen om een compromis te sluiten en hun woonwensen bij te stellen. Om de omvang van de vraag vanuit thuiswonende jongeren te bepalen, kijken we naar welk deel bereid is een compromis te doen, of dat in hun huidige zoektocht al heeft gedaan. Dit gaat uiteindelijk om thuiswonende jongeren die urgent zoekend zijn, en de jongeren wiens woonbehoeftes aansluiten bij het kwalitatieve karakter van tijdelijke woningen.

³ Binnen het WoON is ook gebruik gemaakt van een referentiegebied gebaseerd op de stedelijkheid van Ooststellingwerf en het karakter van diens COROP-gebied

Vanuit het WoON kunnen we de verhuiscensen van thuiswonende jongeren inschatten. Binnen het WoON kunnen we inzoomen op het deel van de thuiswonende jongeren die 1) verhuisceneigd is, 2) urgent zoekend is en 3) de voorkeur geeft aan wonen binnen een groot dorp zoals Oosterwolde (vijf- tot twintigduizend inwoners). Die specifieke groep kunnen we afzetten tegen de populatie van thuiswonende jongeren in Ooststellingwerf. Op basis hiervan schatten het jaarlijks aantal urgent zoekende thuiswonende jongeren op 15 tot 25. Waarbij er dus een bijbehorende behoefte is aan *snel beschikbare (tijdelijke) wooneenheden* van 15 tot 25 per jaar

Naast deze urgent zoekende jongeren zijn er ook jongeren die wellicht minder urgentie hebben bij hun zoektocht maar zodanige (bijgestelde) woonvoorkeuren hebben dat tijdelijke woningen binnen het zoekprofiel valt. Binnen het WoON zoomen we in op het deel van de thuiswonende jongeren die 1) verhuisceneigd is, exclusief urgent zoekenden, 2) een huurvoorkeur heeft, 3) voorkeur geeft aan <50m² en 1-3 kamers en 4) de voorkeur geeft aan wonen binnen een groot dorp zoals Oosterwolde (vijf- tot twintigduizend inwoners).

Tabel 2.2: Inschatting omvang vraag op jaarbasis naar huur naar woningkenmerken vanuit verhuisceneigde thuiswonende jongeren (exclusief urgent zoekenden) die willen wonen in een (groot) dorp zoals Oosterwolde (5.000 – 20.000 inwoners)

Oppervlakte	Aantal kamers	Thuiswonende jongeren 17-24 jr	Thuiswonende jongeren 25-34 jr
tot 50 m ²	1-3	20	<5
van 50 – 100 m ²	1-3	15	5
Weet niet	1-3	15	<5

Bron: WoON (2024)

Vanuit deze jongeren die qua vraag matchen met de woningkenmerken *die passen bij tijdelijke huisvesting* schatten we een vraag van **10 tot 25** wooneenheden per jaar.

Zo komen we voor deze twee verschillende groepen van thuiswonende jongeren (urgent zoekenden en jongeren met passende woonvoorkeuren) samen tot een **jaarlijkse vraag van 25 tot 50 tijdelijke wooneenheden**. Door in deze behoefte te voorzien kunnen ook zij een start maken op de woningmarkt.

Op de lange termijn (richting 2040) kan de potentiële vraag licht afnemen, door demografische afname van jongeren. De actuele behoefte zal echter vooral samenhangen met de omstandigheden op de woningmarkt tegen die tijd. *Bij een vergelijkbare marktsituatie als nu* zal de potentiële behoefte in gelijke tred afnemen met de procentuele daling van de populatie van circa -/38% tussen 2025 en 2040, zie figuur 2.1). **Daarmee zou de vraagomvang rond 2040 nog tussen de 15 en 30 bedragen op jaarbasis.**

Welke eisen stelt men aan de woning?

- ✓ Voor jongeren speelt betaalbaarheid een belangrijke rol in de keuze voor een huurwoning. In de praktijk richt de groep jongeren tot 23 jaar zich op woningen met een huur tot de kwaliteitskortingsgrens (€ 477,20 prijspeil 2025) en woningen tot de eerste aftoppingsgrens (€ 682,96, prijspeil 2025).
- ✓ De vraag richt zich met name op studio's en tweekamerappartementen met eigen voorzieningen.

Aandachtspunten bij tijdelijke woningen voor deze doelgroep:

- ✓ Bij de vraag van starters naar tijdelijke woningen is het belangrijk dat zij een redelijk perspectief hebben op het maken van een vervolgstap op de

woningmarkt. Om tijdelijke woningen een echte start te laten zijn is het van belang dat zij minimaal een aantal jaren de woning kunnen huren. Daarnaast is het belangrijk dat starters die willen doorstromen naar een koopwoning voldoende tijd en ruimte hebben om te kunnen sparen voor het maken van een volgende stap. Starters die willen doorstromen naar een sociale huurwoning zouden als het ware een 'doorstroom-garantie' moeten kunnen krijgen. Denk aan behoud van inschrijftijd voor de sociale huur.

- ✓ Over het algemeen geldt dat de doelgroep starters goed combineerbaar is met andere doelgroepen.

2.2 Spoedzoekers

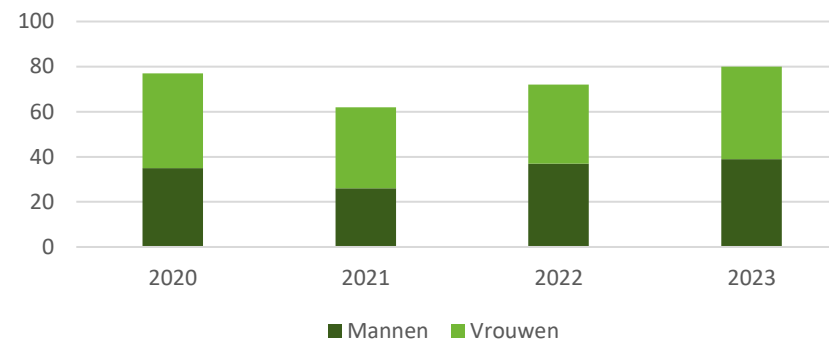
Spoedzoekers zijn woningzoekenden die vanwege omstandigheden snel op zoek zijn naar woonruimte. Met name huishoudens die vanwege een relatiebreuk op zoek moeten naar een nieuwe woonruimte hebben een lastige positie op de woningmarkt. Een groot deel van deze groep zoekt na scheiding naar een tijdelijke woonruimte in de (particuliere) huursector. In Ooststellingwerf krijgen personen geen urgentie na echtscheidingen volgens het huidige urgentie beleid van Thuis Kompas⁴ en WoonFriesland. Zodoende dreigt dak- of thuisloosheid en beschouwen we deze groep spoedzoekers.

Echtscheidingen en verbroken relaties

Het CBS biedt inzicht in het aantal echtscheidingen per jaar. In de gemeente Ooststellingwerf gingen er in de periode 2020 t/m 2024 gemiddeld ongeveer 70 mensen (35 stellen) per jaar uit elkaar. Het CBS registreert alleen mensen die gehuwd zijn of een geregistreerd partnerschap hebben. Er zijn geen cijfers bekend over huishoudens die uit elkaar gaan zonder dat zij gehuwd zijn of een geregistreerd partnerschap hebben.

⁴ Bij Thuis Kompas zijn er uitzonderingen wanneer en minderjarige kinderen zijn en enkele andere omstandigheden spelen. Een zeer klein deel van het aantal echtscheidingen voldoet aan deze criteria.

Figuur 2.2: Ontwikkeling aantal echtscheidingen, 2020-2023

Bron: CBS, 2024

Uit gegevens van het Ministerie van Volksgezondheid en Sport blijkt dat circa 10 tot 15% van alle scheidingen eindigt in een vechtscheiding. Voor Ooststellingwerf betekent dat er jaarlijks tussen de 7 en 11 personen acuut een ander onderdak nodig hebben.

Uitgaande van onderzoek van Nederlandse vereniging van Familie- en erfrecht Advocaten en Scheidingsmediators (vFAS) blijkt dat bij meer dan de helft van de scheidingen ex-partners gedwongen worden om na de scheiding nog een jaar samen te wonen. Dat is in de meeste gevallen sterk ongewenst door de ex-partners. Rekenkundig zou het in Ooststellingwerf dan gaan om circa 17-18 stellen ofwel 35 personen die maar wat graag ander onderdak zouden vinden. Bovendien verblijft meer dan de helft van de gescheiden mensen die géén woning kan vinden tijdelijk op een camping of in een vakantiehuysje. De bereidheid van deze groep om tijdelijk een onderkomen te krijgen is groot. We

kunnen ons indenken dat voor het grootste deel van deze mensen een eigen tijdelijke woonvorm een beter alternatief is dan een camping of vakantiepark.

Hoewel feitelijke statistieken over de woon-/ verblijfssituatie na echtscheidingen ontbreken, schatten we in dat de behoefte acute huisvesting voor mensen in een vechtscheiding jaarlijks **7 tot 11 wooneenheden** is vanuit Ooststellingwerf.

Daarnaast verwachten we dat door het woningtekort en de hoge prijzen jaarlijks tot **25 tot maximaal 35 extra vragers** naar een tijdelijk onderkomen vanuit mensen uit Ooststellingwerf die anders ongewenst en langdurig bij hun ex-partner moeten inwonen.

Welke eisen stelt men aan de woning?

- ✓ Spoedzoekers richten zich zowel op woningen met een sociale huurprijs (tot € 900) als in de prijscategorie daarboven (middenhuur).
- ✓ Als er sprake is van een gebroken gezin met kinderen dan is een extra slaapkamer wenselijk.
- ✓ De vraag richt zich met name op twee- en driekamerappartementen met eigen voorzieningen.

Aandachtspunten bij tijdelijke woningen voor deze doelgroep:

- ✓ Bij huisvesting van spoedzoeker gaat het om invulling van een acute woningbehoefte. Snelle beschikbaarheid is van groot belang.
- ✓ Het betreft doorgaans een tijdelijke oplossing. Voor eenoudergezinnen met kinderen heeft regulier wonen sterk de voorkeur vanwege de stabiliteit.

2.3 Statushouders en Oekraïense ontheemden

In 2023 is de taakstelling voor huisvesting van statushouders toegenomen en sindsdien is deze redelijk gelijk gebleven (figuur 2.3). Het blijkt een grote uitdaging om met een sociale woningvoorraad zoals die van Ooststellingwerf te voldoen aan deze taakstelling. Daarnaast is er sinds de start van de oorlog in Oekraïne (februari 2022) een instroom (geweest) van Oekraïense ontheemden.

Ontwikkeling statushouders

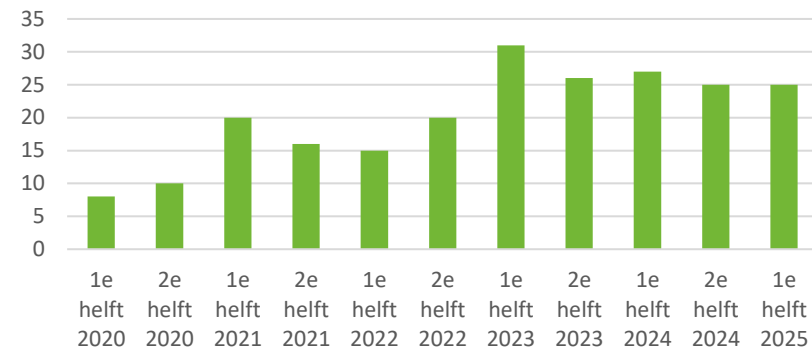
In de laatste paar jaren heeft Ooststellingwerf een taakstelling van circa 50 per jaar. Hoe de taakstelling zich in de komende jaren gaat ontwikkelen is niet te voorspellen. Maar er zijn voorlopig geen signalen dat deze snel zal dalen. Tijdelijke huisvesting is eigenlijk geen wenselijke situatie voor statushouders. Deze groep is meer gebaat bij permanente huisvesting. Dit zorgt voor rust en is belangrijk voor een goede integratie in de samenleving. Toch stellen steeds meer gemeenten een beperkt deel van de tijdelijke woningen beschikbaar voor statushouders als tussenoplossing. Dit is met name gericht op huisvesting van 1 en 2 persoonshuishoudens om zo de doorstroom vanuit de AZC's te stimuleren. Uit cijfers van het COA blijkt dat zo'n 85% van de statushouders alleenstaand is, al wacht een groot deel hiervan op nareizende familie. Verder blijkt uit CBS-cijfers uit de eerste helft van 2024 dat twee maanden na het verlaten van de COA opvang nog maar 10% van de statushouders alleenstaand is. Veel gemeenten ervaren dat het aandeel alleenstaanden toeneemt. We gaan uit van minimaal 10%, dat komt neer op 5 te huisvesten alleenstaande statushouders per jaar in Ooststellingwerf.

Verder is er sinds de toename van de taakstelling 2023 een gemiddelde achterstand op de taakstelling van 10 te huisvesten statushouders per jaar. Hier komt bij dat deze achterstand zich heeft opgebouwd tot circa 20. Om deze achterstand in te lopen in de komende 3 jaar en het structurele tekort te

overbruggen zouden er de komende drie jaar maximaal 15 wooneenheden per jaar nodig zijn.

Als de gemeente Ooststellingwerf besluit om alleenstaande asielzoekers (al dan niet voor de eerste periode tot aan eventuele gezinshereniging) te huisvesten in tijdelijke woningen dan past daar een bandbreedte **bij van 5 tot 15 op de korte termijn (3 jaar) en daarna 5 tot 10 wooneenheden per jaar**.

Figuur 2.3: Ontwikkeling taakstelling statushouders Ooststellingwerf 2020-2025

Bron: Ministerie Justitie en Veiligheid, 2025

Oekraïense ontheemden

In 2025 vangt Ooststellingwerf volgens de eigen cijfers circa 200 Oekraïense ontheemden op in opvanglocaties. Wanneer de opvangmogelijkheden op deze locaties niet meer mogelijk is, is herhuisvesting nodig. Voor alleenstaande Oekraïeners zou dit kunnen met tijdelijke wooneenheden. Voor (grotere) gezinnen is zo'n concept minder gepast. De CBS-cijfers geven aan dat de huishoudens van Oekraïense ontheemden relatief vaak bestaan uit gezinnen. Twaalf maanden na aankomst is namelijk maar 36% van de Oekraïense ontheemden alleenstaand. Eén maand na instroom ligt dit percentage hoger

(43%). Het maximale aandeel alleenstaanden schatten we op 35%. Wanneer de Oekraïners langer in Nederland blijven neemt het aandeel alleenstaanden verder af naar verwachting (terugkeer, gezinsvorming). We schatten is dat dit afneemt tot rond de 25%. Hoeveel tijdelijke woningen nodig zijn voor de huisvesting van langer in Nederland verblijvende Oekraïense alleenstaanden is afhankelijk van de noodzaak om voor alternatieve woonvoorzieningen te komen (verdwijnen opvanglocaties) en uiteraard over het terugkeerperspectief in Oekraïne zelf.

Uit onderzoek van Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) in 2024 komt naar voren dat 72% van de Oekraïense vluchtelingen zeker nog twee jaar in Nederland denkt of wil verblijven. Hiervan zegt 22% graag terug te keren als de situatie in het eigen land verbetert. Met deze cijfers kunnen we inschatten dat iets meer dan de helft (56%) van de huidige Oekraïners in Nederland wil blijven. Als voor de alleenstaanden onder hen voor alle opvangplekken een alternatief moet worden geboden, dan gaat het om in totaal $200 \times 25\% \times 56\% = 28$ **vervangende tijdelijke wooneenheden**. Dit zal geleidelijk plaatsvinden, afhankelijk van het afschalen van de opvangplekken.

De instroom van nieuwe vluchtelingen uit Oekraïne zal iets zijn dat afhankelijk van de ontwikkelingen binnen een of enkele jaren zal verdwijnen. De huidige toename van het aantal Oekraïners in Nederland vlakt af (uitstroom en instroom steeds meer in balans). We verwachten dat binnen afzienbare tijd geen extra opvangplekken (of tijdelijke woonvoorzieningen) voor nieuwe Oekraïners nodig zijn. Voor de korte termijn kan het evenwel zijn dat tijdelijke wooneenheden kunnen bijdragen aan een vlotte huisvesting van alleenstaande Oekraïners, als er geen beschikbare opvangplekken zijn en uitstroom vanuit opvang naar reguliere woningen stukt. Voor de komende paar jaar schatten we in dat hiervoor 0-10 extra wooneenheden ingezet kunnen worden.

Hierbij gaan we er van uit dat het aantal vluchtelingen uit Oekraïne vooral iets is wat speelt op de kortere termijn (opvang nieuwe vluchtelingen: een tot enkele jaren, daarna huisvesting van mensen die nog niet terug kunnen of willen. Van de groep blijvers zal uiteindelijk bijna iedereen na verloop van tijd een reguliere woning (moeten) vinden. Daardoor verdwijnt de behoefte aan tijdelijke woningen voor deze groep in een periode van tien à vijftien jaar volledig.

Welke eisen stelt men aan de woning?

- ✓ Voor statushouders zijn tijdelijke woningen een tussenoplossing om de (wacht)tijd van huisvesting in AZC naar een permanent woonverblijf te overbruggen. In dit geval is een tijdelijk concept met name geschikt voor huisvesting van alleenstaanden.
- ✓ Ook voor Oekraïense ontheemden zijn tijdelijke woningen met name geschikt voor alleenstaanden.

Aandachtspunten bij tijdelijke woningen voor deze doelgroep(en):

- ✓ Het is belangrijk om oog te hebben voor integratie en de plek in de samenleving. Aansluiting bij voorzieningen helpt de integratie te vergroten
- ✓ Kansen voor combinatie met andere doelgroepen, zoals jongeren / starters. Hierbij strekt het tot de aanbeveling om aandacht te hebben voor het realiseren van gemeenschappelijke ontmoetingsmogelijkheden. Dit kan ook een uitnodigende buitenruimte zijn.
- ✓ Huisvesting van ontheemden vindt doorgaans plaats buiten het reguliere woonruimteverdeelsysteem van corporaties.
- ✓ Voor statushouders is een oplossing in de reguliere woningvoorraad het meest geschikt. Zeker als het gaat om gezinnen met kinderen zijn tijdelijke woningen minder voor de hand liggend. Daarnaast speelt mee dat huisvesting in de bestaande woningvoorraad zorgt voor een betere

spreiding en mogelijkheid om sneller en beter te integreren in Ooststellingwerf en de Nederlandse samenleving.

2.4 Zorgvragers

Door zorgvragers in tijdelijke woningen te plaatsen bevordert je de uitstroom, beperk je zorgkosten en verlicht je zo de zorg enigszins. Bovendien kunnen uitstromers zo ook de stap zetten naar zelfstandig wonen op het moment dat zij daar klaar voor zijn. Een deel van deze groep ontvangt urgentie, daarom vertaalt de jaarlijkse omvang van de groepen zich niet een-op-een door naar jaarlijkse vraag naar tijdelijke wooneenheden.

Kwetsbare jongeren / jongvolwassenen

De groep 'kwetsbare jongeren' en jongvolwassenen (18 tot 27 jaar) heeft een specifieke vraag op de woningmarkt en is een heel diverse groep. Vanwege de mogelijke locatie van de tijdelijke woningen is het logisch dat het jongeren betreft die een binding hebben met Ooststellingwerf. Het gaat hierbij om jongeren die uitstromen uit jeugdzorg met verblijf vanuit een gezinshuis of een gezinsvervangend tehuis. Daarnaast gaat het ook om jongeren die dak- of thuisloos zijn. Voor deze groep is betaalbaarheid van het wonen van groot belang; zij zoeken een woonruimte met een zo laag mogelijke huur. Voor een deel van deze jongeren geldt ook nog dat zij behoefte hebben aan wonen in een prikkelarme omgeving. De inschatting is dat deze doelgroep uit ongeveer 10 jongeren per jaar bestaat.

Tabel 2.3 Omvang uitstromers uit jeugdzorg

Aandachtsgroep	Indicatie jaarlijks potentiële urgentiebeschikkingen
Jeugdzorg	10

Bron: Uitgangspuntennotitie Friese urgentieverordening.

Uitstroom beschermd wonen / maatschappelijke opvang / dak- en thuislozen (vanaf 27 jaar)

Mensen die uitstromen uit beschermd wonen / maatschappelijke opvang of dak- en thuisloos zijn hebben over het algemeen behoefte aan structuur, die rondom werk en / of dagbesteding kan worden vormgegeven. Zij krijgen begeleiding bij hun persoonlijke (psychische) problematiek, bij administratieve en / of huishoudelijke zaken. Belangrijk hierbij is dat zorg makkelijk op- en afschaalbaar moet zijn. Toewijzing van deze groepen is maatwerk en dit betekent dat het profiel van de client en het profiel van de omwonenden op elkaar aan moeten sluiten. Bij deze doelgroep passen kleine, geclusterde woonvormen. Het gaat hierbij om kleine, overzichtelijke woningen voor alleenstaanden. Daarnaast is het van belang dat nieuwbouw toekomstbestendig moet zijn en inzetbaar voor verschillende doelgroepen. De inschatting op basis van eerder onderzoek is dat het gaat om 10 tot 20 personen per jaar.

Tabel 2.4 Omvang uitstroom uit maatschappelijke opvang en beschermd wonen

Aandachtsgroep	Indicatie jaarlijks potentiële urgentiebeschikkingen
Dakloze personen/ MO	Max. 20
BW	<5

Bron: Uitgangspuntennotitie Friese urgentieverordening.

Omvang vraag zorgvragers

Een deel van deze zorgvrager ontvangt al een urgentiebeschikking. Verder worden al deze zorgvragers met de Wvrv verplichte urgentie categorieën en krijgen ze dus verplicht voorrang op sociale huurwoningen. Vanuit de jaarverslagen blijkt dat binnen ThuisKompas in de afgelopen jaren alle mensen

met urgenties ook zijn gehuisvest⁵. Maar de praktijk leert ook dat in veel gemeentes het aanbod voor deze zorgvragers (zeer) beperkt is en de wachttijd voor een woning dus ondanks de urgentie lang is. Bovendien kan de uitbreiding van het aantal verplichte urgentiecategorieën vanuit de Wvrv leiden tot lange(re) wachtlijsten. Dit komt doordat bijna alle urgentie categorieën het best gehuisvest worden in de schaarse, kleine en (zeer) betaalbare corporatiewoningen. Daarom schatten we in dat er vanuit de 20 tot 30 zorgvragers, ondanks de urgentiestatus, een behoefte is aan 10 tot 15 wooneenheden per jaar.

Welke eisen stelt men aan de woning?

- ✓ Betaalbaarheid is van groot belang voor deze doelgroepen. Zij richten zich met name op het segment op of rond de kwaliteitskortingsgrens.
- ✓ Er moet de mogelijkheid zijn voor het bieden van begeleiding.
- ✓ Tussenvorm voor wonen in reguliere woonomgeving is vaak beter voor woongewenning.

Aandachtspunten bij tijdelijke woningen voor deze doelgroep:

- ✓ Een tijdelijke woning dient als tussenstap naar een eigen permanente (eigen) woning.
- ✓ Maatwerk is nodig voor het huisvesten van zorgvragers zeker als het een complexe zorgvraag betreft. Zowel de woning als de woonomgeving moet passen bij de doelgroep. Daarnaast is er maatwerk gewenst bij het combineren van verschillende doelgroepen.
- ✓ Voor zorgvragers die zelfstandig kunnen wonen en relatief beperkte ondersteuning nodig hebben zijn tijdelijke woningen geschikt. Het gaat

echter om beperkte aantallen en er zal maatwerk geleverd moeten worden voor deze specifieke groepen.

⁵ Bij FrieslandHuur en WoonFriesland vinden we deze cijfers niet op dezelfde manier terug. Dit heeft er waarschijnlijk mee te maken dat ThuisKompas al een regionale urgentiecommissie heeft en dat in Friesland op moment van schrijven nog niet bestaat.

3 Bijlage

3.1 Koopmogelijkheden starters / jongeren

Wanneer jongeren een woning op eigen kracht moeten kopen zijn ze afhankelijk van hun salaris. Voor veel (lagere) middeninkomens is de hypotheek die zij kunnen krijgen niet voldoende om een woning in de gemeente te kopen. Het is al snel noodzakelijk om een woning met zijn tweeën (als koppel) te financieren. In onderstaande tabel is de maximale leencapaciteit opgenomen medio juni 2025 op basis van enkele referentieinkomens.

Tabel 3.1: Overzicht leencapaciteit naar huishoudens- en inkomenstypologie

Referentie huishouden	Inkomen (referentie)	Max. leencapaciteit*
Alleenstaande thuiswonende jongere, in zijn eentje op zoek naar een eerste woning	Laag inkomen/ startersinkomen: €32.500	€ 154.000
Alleenstaande jongere, 30 jaar woonachtig in een huurwoning op zoek naar een betaalbare koopwoning	Net boven corporatie doelgroep grens 1p.: €50.000	€ 232.500
	Bovengrens laag middeninkomen 1p.: € 57.143	€ 263.500
	Bovengrens middeninkomen 1p.: €67.366	€ 313.750
Jong stel dat voor het eerst gaat samenwonen	Net boven corporatiedoelgroepgrens 2p.: €55.000	€ 237.250
	Bovengrens laag middeninkomen 2p.: € 66.126	€291.250
(Jong) stel dat zich wil gaat settelen in een eengezinswoning	Bovengrens middeninkomen 2p.: 2x modaal/ €89.821	€ 428.500

*Bron: Rabobank.nl (16-6-2025)

Contactpersoon : N. Zuurmond
Telefoonnummer : 14 0516

Adres

Onderwerp: Haalbaarheidsonderzoek tijdelijke woningen Nanningaweg 46 Oosterwolde

Oosterwolde, 2 december 2025

Geachte omwonenden,

Op 8 juli 2025 hebben we met elkaar een bijeenkomst gehad om u te betrekken bij de plannen voor de Nanningaweg 46. U heeft een verslag van deze bijeenkomst via e-mail of post ontvangen. Er is inmiddels een onderzoek geweest naar de behoefte aan tijdelijke woningen. In deze brief informeren we u over de volgende stap.

Het behoefteonderzoek naar tijdelijke woningen is afgerond

Het onderzoek laat zien dat er jaarlijks behoefte is aan 80 tot 100 tijdelijke woningen in de gemeente Ooststellingwerf voor verschillende groepen mensen waaronder jongeren, mensen die snel een woning nodig hebben, statushouders en vluchtelingen uit Oekraïne.

Hoe gaat het nu verder?

De volgende stap is om te onderzoeken of er een haalbaar plan te maken is. Ter informatie sturen wij het raadvorstel aan u mee waarin u meer informatie vindt over het haalbaarheidsonderzoek.

We lichten u dit graag persoonlijk toe. Wij nodigen u uit op 19 januari 2026 van 19.00-20.00 uur in het gemeentehuis in hetzelfde gezelschap als op 8 juli 2025.

Besluitvorming door de gemeenteraad

Op 21 april 2026 bespreekt de raadscommissie Ruimte het voorstel om het haalbaarheidsonderzoek te doen. Op 12 mei 2026 neemt de gemeenteraad hierover een besluit.

Heeft u nu al vragen op opmerkingen? Dan kunt u contact opnemen met ondergetekende of een e-mail sturen naar nanningaweg46@ooststellingwerf.nl

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders

J. Werkman
Burgemeester

J. Nijboer
Wethouder

Bijlage:

1. Raadsvoorstel
2. Persbericht

Persbericht

Oosterwolde, 3 december 2025

Gemeente wil haalbaarheid tijdelijke woningen aan Nanningaweg onderzoeken

Het college van burgemeester en wethouders (B&W) stelt de gemeenteraad voor om een haalbaarheidsonderzoek te doen naar het plaatsen van 80 tot 100 tijdelijke woningen (voor maximaal 15 jaar) aan de Nanningaweg 46 in Oosterwolde.

De tijdelijke woningen zijn bedoeld voor verschillende doelgroepen, zoals jongeren, mensen die snel een woning nodig hebben (spoedzoekers), statushouders en vluchtelingen uit Oekraïne.

In het haalbaarheidsonderzoek worden verschillende scenario's onderzocht. Per scenario wordt gekeken wat de mogelijkheden zijn, wat het kost, wat het oplevert en wat risico's zijn. De scenario's zijn:

- Het plaatsen van 80 tot 100 tijdelijke woningen met een tijdsduur van 15 jaar waarbij de tijdelijke woonruimten na 15 jaar worden verwijderd;
- Het plaatsen van 80 tot 100 tijdelijke woningen met een tijdsduur van 15 jaar waarbij de tijdelijke woonruimten na 15 jaar verplaatst worden naar een andere locatie in de gemeente;

De uitkomsten worden in mei 2026 verwacht. Pas dan neemt de gemeenteraad een besluit over de ontwikkelrichting.

Achtergrond

Op 11 maart 2025 stelde college van B&W de onderzoeksopdracht naar de ontwikkelmogelijkheden Nanningaweg 46 goed. Het onderzoek laat zien dat er jaarlijks behoefte is aan 80 tot 100 tijdelijke woningen voor een mix van jongeren, mensen na een echtscheiding (spoedzoekers), (alleenstaande) statushouders en vluchtelingen uit Oekraïne. De tijdelijke woningen kunnen functioneren als een flexibele schil om de reguliere woningmarkt heen voor mensen die in nood zitten of snel een (hernieuwde) start willen maken bij zelfstandig wonen.

Nu dit duidelijk is, zijn we toe aan fase 2. En dat is het onderzoeken van de haalbaarheid van verschillende ontwikkelrichtingen of te wel scenario's. Op basis van het haalbaarheidsonderzoek bepaalt de gemeenteraad wat de meest kansrijke en wenselijke ontwikkelrichting is. Daarna treedt fase 3 in werking.

Dat is de uitwerking en uitvoering van de gekozen ontwikkelrichting. Dan komt er een plan met daarin onder andere:

- Wat er precies gerealiseerd wordt (bijvoorbeeld het exacte aantal woningen, type bebouwing, doelgroep);
- Hoe zo goed mogelijk rekening wordt gehouden met de omgeving (zoals verkeer, geluid, inpassing in de omgeving);
- Welke partijen betrokken worden bij de uitvoering (zoals woningcorporaties en/of andere partners);

Noot voor de redactie

Wilt u meer informatie? Neem dan contact op met afdeling Communicatie via e-mail communicatie@ooststellingwerf.nl of telefoonnummer 0516-566110.

Mededeling aan de raad (Embargo tot 12-03-2025)

Van : Burgemeester en wethouders
Datum B&W : 11 maart 2025
Onderwerp : Start onderzoek ontwikkelmogelijkheden Nanningaweg 46 en tijdelijke huisvesting van Oekraïense ontheemden in de boerderij
Portefeuillehouder : wethouder Jelke Nijboer
Domein : Ruimte en Economie

Kennis te nemen van

De eerste stap in het aangekondigde onderzoek naar de toekomstige functie van de door de gemeente aangekochte locatie Nanningaweg 46 in Oosterwolde. Deze stap bestaat uit een verkenning van de behoefte aan tijdelijke woonruimte in onze gemeente voor de komende 10, 20 en 25 jaar, zodat we een beter beeld hebben voor welke groepen en welke aantallen we precies een oplossing nodig hebben. Aangezien het onderzoek en de uitvoering een tijd in beslag gaat nemen, gaan we in eerste instantie voor een periode van 1 jaar maximaal 15 Oekraïense ontheemden in de bestaande boerderij huisvesten.

Inleiding

In oktober 2024 besloot de raad om het perceel Nanningaweg 46 in Oosterwolde te kopen. De koop is inmiddels een feit. In het raadsvoorstel werd destijds aangekondigd dat nog onderzoek en daarna besluitvorming plaats zal vinden naar de toekomstige functie van de locatie.

In januari 2025 informeerden we onze inwoners dat het onderzoek voor deze locatie zich richt op een mix van doelgroepen die geholpen zijn met tijdelijke woonruimte, waaronder starters, jongeren, spoedzoekers, Oekraïners, statushouders en asielzoekers. En dat we daarbij rekening houden met wettelijke taken en plichten voor het opvangen van vluchtelingen.

Via deze mededeling laten we u weten dat de eerste stap in het onderzoek binnenkort zetten. Als we toe zijn aan een volgende fase komen we bij u terug.

Kernboodschap

- We starten binnenkort met de eerste fase van het onderzoek naar de mogelijke toekomstige functie(s) van de locatie. Het onderzoek kent drie fases.
- In de tussentijd gebruikt de gemeente de boerderij voor de tijdelijke huisvesting van Oekraïners. Hierover informeren we uiteraard de omwonenden.

Het onderzoek bestaat uit drie fases. Vooralsnog voeren we alleen fase 1 uit.

Fase 1: verkenning van de behoefte aan tijdelijke woningen in onze gemeente voor de komende 10, 20 en 25 jaar, zodat we een beter beeld hebben voor welke groepen en welke aantallen we precies een oplossing nodig hebben.

- Hierbij houden we rekening met de woningbouwplannen voor permanente woningen die er nu zijn en/of in de pijplijn zitten.
- We houden ook rekening met demografische en andere ontwikkelingen. Bijvoorbeeld moeten we anticiperen op mogelijke bevolkingsdaling over enkele decennia en daarom tijdelijke woningen realiseren? Of verwachten we juist een structurele bevolkingstoename, bijvoorbeeld doordat gevluchte Oekraïners hier blijven?
- Ook kijken we naar de tijdelijke behoefte die voortkomt uit de geplande herstructureringsprojecten (renovatie of vervanging van sociale huurwoningen waardoor de bewoners tijdelijk vervangende huisvesting nodig hebben).
- Een optie die we meenemen is een combinatie van tijdelijke woningen op het perceel voor diverse doelgroepen, waaronder asielzoekers, met het oog op de taakstelling van de gemeente op het gebied van asiel (zie bijgevoegd persbericht dd 29 januari 2025) en rekening houdend met het feit dat de bestaande doorstroomlocatie Rikkingahof op termijn vervalt doordat daar nieuwbouw gaat plaatsvinden.

Na afronding van fase 1 sturen we de resultaten van het onderzoek naar de raad samen met een raadsvoorstel over

- a) de vraag of en hoe verder te gaan met het onderzoek naar de toekomstige functie van de locatie en
- b) op welke moment(en) we terugkomen bij de raad met informatie en/of een raadsvoorstel.

Zo is het voor zowel de raad als onze inwoners steeds transparant welke stappen we zetten en waarom. Na besluitvorming door u als raad in fase 1 kunnen fase 2 en 3 er als volgt uitzien:

Fase 2: uitvoeren haalbaarheidsonderzoek voor 1 of meerdere ontwikkelrichtingen. Op basis van dit haalbaarheidsonderzoek bepalen we wat de meest kansrijke en wenselijke ontwikkelrichting is en of en hoe we daarmee verder gaan en welke partners we daarbij betrekken.

Fase 3: plan maken voor gewenste ontwikkelrichting; wat houdt het in, wat zijn de consequenties daarvan, wat zijn de verwachte kosten (investering, exploitatie) en hoe kan dekking hiervan plaatsvinden. Op basis hiervan volgt besluitvorming over de beoogde ontwikkelrichting.

Als er een positief besluit is in fase 3 gaan we aan de slag met de uitvoering van de beoogde ontwikkelrichting.

Vervolg

Na afronding van fase 1 sturen we de resultaten van het onderzoek naar de raad samen met een raadsvoorstel over

- a) de vraag of en hoe verder te gaan met fase 2 en 3 van het onderzoek naar de toekomstige functie van de locatie en
- b) op welke moment(en) we terugkomen bij de raad met informatie en/of een raadsvoorstel.

Bijlagen

Bijlage 1: Persbericht dd 29 januari 2025 'Gemeente Ooststellingwerf onderzoekt locaties voor tijdelijke woonruimte'.

Bijlage 2: Persbericht over Start onderzoek ontwikkelmogelijkheden Nanningaweg 46 en tijdelijke huisvesting van Oekraïense ontheemden in de boerderij.

Samenvatting gesprek 8 juli 2025

Aanwezige
omwonenden

Er waren 7 direct omwonende huishoudens uitgenodigd. Hiervan waren 12 vertegenwoordigers aanwezig. De namen zijn bekend bij de gemeente maar om privacyredenen vermelden we deze hier niet.

Aanwezig
namens de
gemeente

Burgemeester Jack Werkman
Wethouder Jelke Nijboer
Nico Zuurmond (projectleider asiel en vluchtelingen)
Marijke Schrauwen (OWO projectleider omgevingsplan/omgevingswet)
Katja Moesker (programmamanager wonen)

Op 8 juli vond er een gesprek plaats met bewoners die direct naast het perceel wonen dat de gemeente heeft gekocht aan de Nanningaweg 46.

Opening. Burgemeester Werkman opende het overleg en heette iedereen welkom. Na een korte kennismaking stelde hij voor welke onderwerpen besproken zouden worden. De aanwezigen gingen hiermee akkoord.

Doel van het gesprek. De burgemeester gaf aan dat de gemeente bewoners in een vroeg stadium wil betrekken bij de plannen voor deze locatie. Ook wilde hij horen welke zorgen en opmerkingen er zijn. Eerder ontvingen de direct omwonenden een brief over de aankoop. Zij zijn nu als eersten uitgenodigd. Andere omwonenden en belanghebbenden worden later betrokken.

Welke percelen zijn het? Marijke Schrauwen liet op een scherm zien om welke percelen het precies gaat.

Waarom heeft de gemeente deze locatie gekocht? Wethouder Jelke Nijboer vertelde waarom de gemeente dit terrein heeft gekocht:

- Er is in de gemeente een grote behoefte aan woningen.
- De gemeente moet 820 extra woningen bouwen van het Rijk en de provincie.
- Permanente woningbouw duurt vaak 5 tot 15 jaar. De vergunningstrajecten zijn zwaarder dan bij tijdelijke woningbouw en duren langer.
- Tijdelijke woningen kunnen sneller worden gerealiseerd.
- Met 'tijdelijk' bedoelt men 10 tot 15 jaar, maximaal 20 jaar. Permanente woningen bouwen op deze locatie is niet mogelijk.
- De boerderij aan de Nanningaweg is begin dit jaar gekocht van Natuurmonumenten. Er ligt ongeveer 3 hectare grond bij. De gemeente onderzoekt of hier tijdelijke woningen kunnen komen voor verschillende doelgroepen. Dat onderzoek is bijna klaar.

Wat gebeurt er nu op deze locatie? Nico Zuurmond vertelde dat er nu 11 Oekraïense vluchtelingen in de boerderij wonen. Zij hebben daar een goede plek en het voorkomt leegstand. Ze mogen blijven totdat duidelijk is wat er verder met de locatie gaat gebeuren. Omwonenden gaven aan dat zij geen overlast ervaren van de huidige bewoners. Alles verloopt rustig.

Onderzoek naar tijdelijke woningen. Katja Moesker legde uit dat er een onafhankelijk onderzoek loopt naar de behoefte aan tijdelijke woningen. De eerste resultaten laten zien dat er behoefte is aan ongeveer 200 tijdelijke woningen. Dit is voor:

- jongeren en starters

- mensen die dringend woonruimte zoeken, bijvoorbeeld na een scheiding
- Oekraïense vluchtelingen
- statushouders die aan de gemeente zijn gekoppeld
- inwoners wiens huurwoning gerenoveerd wordt

Daarnaast moet de gemeente ook 136 asielzoekers opvangen (verplichting vanuit de Spreidingswet).

Op basis van het onderzoek maakt de gemeente een voorstel. Dat gaat in grote lijnen over twee mogelijkheden:

1. Tijdelijke woningen voor de hierboven genoemde doelgroepen.
2. Tijdelijke woningen gecombineerd met een opvanglocatie voor asielzoekers (in samenwerking met COA), ter vervanging van de opvang bij Rikkingahof, die over enkele jaren sluit.

Het is nog niet duidelijk hoeveel woningen er eventueel komen. De gemeenteraad beslist later dit jaar welke van deze opties verder onderzocht wordt.

Beperkingen op de locatie. Marijke Schrauwen liet op luchtfoto's zien dat er beperkingen zijn voor woningbouw op het perceel. Dat komt door:

- geuroverlast van de rioolwaterzuivering
- geluidsoverlast van energiestation
- spuitzones rondom landbouwgrond (afstand houden van weilanden)

Hierdoor kan slechts een deel van de percelen gebruikt worden voor woningbouw. Of de boerderij blijft staan of gesloopt wordt, is nog niet besloten.

Er werd door bewoners opgemerkt dat er kabels en leidingen onder de percelen liggen die niet op de kaart staan. De gemeente gaat dit onderzoeken. De mogelijke uitbreiding van Tennet is bij de gemeente bekend.

Wat zeggen bewoners? Hieronder staan opmerkingen van de aanwezigen, met de reactie van de gemeente.

- Zorgen over opvang van asielzoekers. Eén bewoner vindt tijdelijke woningen voor jongeren of statushouders prima, maar maakt zich zorgen over asielzoekers. De gemeente geeft aan dat ook asielzoekers mensen zijn die onderdak nodig hebben.
- Waarom zijn Tennet en Liander niet uitgenodigd? De gemeente heeft nu alleen directe burens uitgenodigd. Later worden ook andere partijen betrokken. Met Liander is al contact geweest over de energievoorziening.
- Waarom niet de andere kant van de weg gebruiken? Daar heeft de gemeente grond voor permanente woningen. Tijdelijke bouw is daar niet logisch.
- Zorgen over het gebied. Meerdere bewoners gaven aan dat hun woonomgeving sterk verandert: eerst het zonnepark, daarna het energiestation en nu mogelijk tijdelijke woningen. Zij voelen zich omsingeld en maken zich zorgen. De gemeente zegt dit te begrijpen, neemt de zorgen mee en houdt de bewoners op de hoogte.
- Twijfel over openheid. Een bewoner uitte zorgen over eerdere besloten vergaderingen over het AZC. De gemeente zegt dat nu het moment rijp is om het te bespreken en de gemeenteraad gaat er in de openbaarheid over besluiten.
- Wens voor betere communicatie. Bewoners waarderen het dat ze nu worden geïnformeerd, maar vinden dat dit eerder had gekund. De gemeente gaat hen goed op de hoogte te houden via mail en belegt weer een gesprek als daar aanleiding toe is en gaat werken met een vast contactpersoon zodat omwonenden de gemeente makkelijk kan bereiken voor vragen.
- Niet op deze plek. Eén aanwezige gaf aan dat het niet uitmaakt waar de tijdelijke woningen komen, als het maar niet op deze locatie is.

Hoe verder?

- We sturen deze samenvatting via de mail.
- Zodra bekend is wanneer de gemeenteraad het voorstel bespreekt (waarschijnlijk in oktober of november 2025), ontvangt u hierover bericht. Uw opmerkingen tijdens dit gesprek geven wij ook aan de gemeenteraad door.
- De gemeente vindt het belangrijk dat bewoners betrokken zijn, maar het is uiteindelijk de gemeenteraad en het college van B&W die besluiten nemen en belangen afwegen.

Hoe kunt u invloed uitoefenen (niet besproken, maar wel handig om te weten)

Wanneer het raadsvoorstel over Nanningaweg 46 op de agenda staat, kunt u als inwoner op verschillende manieren invloed uitoefenen:

- Inspreken tijdens de raadsvergadering. U mag dan kort uw mening geven.
- Een brief of e-mail sturen aan de gemeenteraad.
- Zelf contact opnemen met raadsleden of politieke partijen.

Vaste contactpersoon

Nico Zuurmond is uw aanspreekpunt. U ontvangt zijn telefoonnummer per mail. Heeft u vragen, zorgen of ideeën? Neem gerust contact met hem op.

Raadsvoorstel

Commissievergadering	: Ruimte
Titel	: Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030
Portefeuillehouder/Teamleider	: Lisa Edema/Walter Buijs
Extern zaak ID (zaakcode)	: 0085252055

Datum collegevergadering

2 december 2025.

Voorgesteld besluit

1. Kennis te nemen van het Eindverslag Inspraakreacties en de daarin opgenomen reactie op de ontvangen inspraakreacties en de ambtelijke aanpassingen.
2. In te stemmen met het Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030.

Openbaar

Ja, passief via openbaar verslag.

Inleiding

Voor het onderwerp duurzaamheid werken we met een programma en een programmaplan. Het Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030 (hierna programma Duurzaamheid) is het eerste (vrijwillige¹) programma onder de Omgevingswet binnen de gemeente Ooststellingwerf. Op 23 september 2025 heeft uw raad besloten om het concept programma Duurzaamheid zes weken ter inzage te leggen voor inspraak. De inspraakreacties hebben geleid tot wijzigingen in het programmaplan en er zijn een aantal ambtelijke aanpassingen doorgevoerd. Wij vragen u om kennis te nemen van het Eindverslag Inspraakreacties (bijlage 1) en in te stemmen met het gewijzigde Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030 (bijlage 2).

Argumenten

1.1. Er zijn inspraakreacties ingediend waarop het college een reactie geeft.

Van 30 september 2025 tot en met 10 november 2025 lag het programma Duurzaamheid ter inzage voor inspraak. In deze periode had iedereen de mogelijkheid om op het programma te reageren. Er zijn tien reacties binnengekomen die in het Eindverslag inspraakreacties zijn beantwoord.

De inspraakreacties hebben geleid tot wijzigingen in het programma Duurzaamheid. Een overzicht van de inspraakreacties en de daaruit volgende aanpassingen leest u terug in het Eindverslag inspraakreacties, paragraaf 4.

¹ Een programma onder de Omgevingswet bevat voor een of meerdere onderdelen van de fysieke leefomgeving:

- a. een uitwerking van het te voeren beleid voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming of het behoud daarvan,
- b. maatregelen om aan een of meer omgevingswaarden te voldoen of een of meer andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken.

Elke uitwerking van beleid, die voldoet aan deze inhoudelijke voorwaarden is een programma onder de Omgevingswet. Onder de Omgevingswet zijn er verplichte en niet-verplichte programma's. Het Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030 is een niet-verplicht programma, ook wel vrijwillig programma genoemd.

1.2. We stellen een aantal ambtelijke aanpassingen voor.

Er zijn ambtelijke aanpassingen (technische en/of redactionele aanpassingen of actualisatie van gegevens) in het programma Duurzaamheid doorgevoerd. Een overzicht van de ambtelijke aanpassingen is opgenomen in paragraaf 5 van het Eindverslag Inspraakreacties.

2.1. Op deze manier kan uw raad invloed uitoefenen op het programma en heeft u de mogelijkheid tot het indienen van moties en/of amendementen.

De Omgevingswet schrijft voor dat het college van burgemeester en wethouders programma's vaststelt. Het college moet bij de uitoefening van haar taken en bevoegdheden rekening houden met de taken en bevoegdheden van de gemeenteraad. Zo nodig stemt het college af met de raad.

Voordat wij het programma Duurzaamheid vaststellen, willen wij het programma Duurzaamheid graag met u bespreken. Wij vinden het belangrijk om de wensen van uw raad te verwerken in het programma voordat het wordt vastgesteld. Daarom leggen wij het programma Duurzaamheid ter instemming aan u voor. Zo kan uw raad het programmaplan met het college bespreken, met de mogelijkheid om moties en/of amendementen in te dienen. Eventueel door uw raad gewenste aanpassingen aan het programma, worden voor de vaststelling van het programma door het college verwerkt.

Kanttekeningen

2.1. Het programma Duurzaamheid staat niet op zichzelf en om de doelstellingen te halen is samenwerking met verschillende teams van de gemeente nodig.

Duurzaamheid is een breed onderwerp dat verschillende beleidsvelden raakt. In het programma hebben we inzichtelijk gemaakt met welke beleidsvelden we samenwerken in de uitvoering. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de acties is dus over meerdere beleidsvelden en budgetten verdeeld. Een integrale en gezamenlijke aanpak is daarom belangrijk. Vanuit het programma Duurzaamheid sturen, coördineren en bewaken we de uitvoering. We zoeken de samenwerking en verbinding met de andere teams van de gemeente. Via de planning en control cyclus monitoren we de voortgang van de uitvoering.

2.2. Voor de uitvoering van de plannen binnen het programma Duurzaamheid is meer budget nodig dan het beschikbare gemeentelijke structurele en incidentele budget.

Naast een gemeentelijk structureel budget (€ 170.000 per jaar) en een incidenteel budget (€ 250.000 per jaar tot en met 2026), wordt voor het programma Duurzaamheid gebruik gemaakt van diverse specifieke uitkeringen van het Rijk. Zo wordt een groot deel van de personele inzet voor het programma Duurzaamheid gedekt uit de tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE). Wij kunnen nu nog niet voorzien welke eventuele aanvullende specifieke uitkeringen er de komende jaren beschikbaar komen. We blijven de berichtgeving volgen, zodat we op tijd kunnen anticiperen op eventuele financiële consequenties voor de uitvoering van het programma Duurzaamheid.

Financiële toelichting

Alle op dit moment beschikbare budgetten voor de komende jaren voor de uitvoering van het programma Duurzaamheid zijn verwerkt in het financieel overzicht in bijlage 3. Het structurele budget voor het totale programma Duurzaamheid bedraagt € 170.000 per jaar. Voor de korte termijn is er een aanvullend incidenteel budget van € 250.000 per jaar (tot en met 2026) en zijn er diverse specifieke uitkeringen vanuit het Rijk beschikbaar. Voor een verdere toelichting verwijzen wij u naar het hoofdstuk Financieel kader en risico's in bijlage 2 en het daarbij behorende financieel overzicht in bijlage 3 (ook toegevoegd in de bijlagen van het programma Duurzaamheid).

Sustainable Development Goals (SDG's)

SDG 13 Klimaatactie staat centraal in het programma Duurzaamheid. SDG 13 gaat over actie nemen om klimaatverandering en haar impact te bestrijden. Met de thema's in het programmaplan 2026-2030 werken we aan dit doel. Daarnaast werken we ook aan andere SDG's. In het hoofdstuk SDG's en uitgangspunten lange termijn staat een totaaloverzicht van de SDG's per thema.

Inwonersparticipatie

- De Adviesraad Sociaal Domein heeft meegedacht in het proces van totstandkoming van het programmaplan, specifiek voor het thema Sociale duurzaamheid, en is om een formeel advies gevraagd. Op 19 juni is een positief advies van de Adviesraad ontvangen. De Adviesraad staat positief tegenover het geschetste beleid voor het thema Sociale duurzaamheid in het programma en zij geven een aantal aandachtspunten mee. In bijlage 9 van het programmaplan leest u het advies van de Adviesraad en onze reactie daarop terug.
- Naast de Adviesraad Sociaal Domein is aan een aantal samenwerkingsorganisaties in mei 2025 de mogelijkheid gegeven om te reageren op het conceptplan. ELAN Zuidoost Friesland en energiecoöperatie De Eendracht hebben hier gebruik van gemaakt. De reacties zijn verwerkt in bijlage 9 van het programmaplan.
- Tijdens de open dag van de gemeente op 24 mei 2025 is aan inwoners gevraagd welke van de zes thema's als eerste opgepakt moet worden. In totaal hebben 43 inwoners gestemd, waarvan de meerderheid (22 stemmen) op het thema Sociale duurzaamheid. Daarnaast is tijdens de open dag aan inwoners gevraagd wat zij belangrijk vinden voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf. In totaal hebben 66 inwoners (waaronder ook een groot aantal kinderen) de vraag beantwoord. In bijlage 10 van het programmaplan zijn alle wensen terug te vinden. Wat opvalt is dat buitenspelen, groen/natuur en naar school kunnen het vaakst worden genoemd.
- Op 23 september 2025 heeft uw raad besloten om het programmaplan zes weken ter inzage te leggen voor inspraak. De inspraakperiode liep van 30 september 2025 tot en met 10 november 2025. De mogelijkheid tot inspraak is (herhaaldelijk) gecommuniceerd via de publicatiepagina van de Nieuw Ooststellingwerf, de gemeentelijke sociale media kanalen en website. Daarnaast zijn keten-/samenwerkingspartners actief gemaild om hen te attenderen op de inspraakmogelijkheid. De inspraakreacties en onze reactie daarop zijn verwerkt in het Eindverslag Inspraakreacties (bijlage 1).
- In de uitvoering van het programmaplan betrekken we onze inwoners en keten-/samenwerkingspartners. In het programmaplan hebben we in de tabellen onder het kopje 'wat gaan we doen' een kolom opgenomen 'samenwerking extern'. In deze kolom staan de samenwerkingspartners die we willen betrekken bij de uitwerking van de acties. Naar aanleiding van reacties in de inspraakperiode is dit verder aangescherpt.

Een volledig overzicht van de totstandkoming van het programmaplan inclusief de participatie is opgenomen in bijlage 2 van het programmaplan.

Publicatie voor bekendmaking

De gemeenteraad van gemeente Ooststellingwerf neemt kennis van het Eindverslag Inspraakreacties en stemt in met het Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030.

Vervolg

Planning & communicatie

- Na besluitvorming door uw raad wordt het programma Duurzaamheid ter vaststelling voorgelegd aan het college.
- Na vaststelling door het college wordt uw raad door middel van een raadsmededeling geïnformeerd.
- Na vaststelling door het college ontvangen de insprekers een schriftelijke inhoudelijke reactie en een afschrift van het Eindverslag inspraakreacties.
- Na vaststelling van het programma Duurzaamheid stellen we voor de drie nieuwe thema's uitvoeringsplannen op: Biodiversiteit, Sociale duurzaamheid en Duurzaam landelijk gebied. Voor de drie bestaande thema's Energietransitie, Klimaatadaptatie en Circulaire samenleving gaan we verder met de uitvoering van de eerder vastgestelde uitvoeringsplannen.

Evaluatie

De voortgang van de uitvoering van het programma Duurzaamheid monitoren we via de planning en control cyclus. Aan het einde van de beleidsperiode stellen we op basis van de meetbare doelen een evaluatie van het programma op.

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris , burgemeester.

Bijlagen

1. Eindverslag inspraakreacties
2. Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030
3. Financieel overzicht

Geheime stukken

Niet van toepassing.

Extern zaak ID (zaakcode) : 0085252055

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 december 2025;

gelet op artikel 3.4 Omgevingswet, artikel 10.8 Omgevingsbesluit en de Verordening inwonersparticipatie en inspraak Ooststellingwerf 2023;

Besluit

1. Kennis te nemen van het Eindverslag Inspraakreacties en de daarin opgenomen reactie op de ontvangen inspraakreacties en de ambtelijke aanpassingen.
2. In te stemmen met het Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030.

Besloten in de openbare vergadering van 27 januari 2026

, griffier.

, voorzitter.

Gemeente Ooststellingwerf Afdeling: Mens & Omgeving Team: Ruimte & Economie
Postbus 38 8430 AA Oosterwolde
Gemeentehuis 't Oost 11 8431 LE Oosterwolde
T: 14 0516 W: www.ooststellingwerf.nl

Eindverslag inspraakreacties

Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030

25 november 2025

Gemeentelijke reactie op de
inspraakreacties en ambtelijke aanpassingen

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Gevolgde inspraakprocedure
3. Overzicht inspraakreacties
4. Inhoud inspraakreacties en reactie gemeente
5. Lijst van wijzigingen

1. Inleiding

In dit Eindverslag inspraakreacties behandelen we de inspraakreacties die naar aanleiding van de terinzagelegging van het Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030 zijn ingediend.

Paragraaf 2 geeft een overzicht van de publicaties en in paragraaf 3 is een overzicht van de ontvangen inspraakreacties opgenomen. Paragraaf 4 beschrijft de inhoud van de inspraakreacties en beantwoording ervan. Paragraaf 5 geeft een overzicht van de wijzigingen en/of aanpassingen vergeleken met het concept programma.

2. Gevolgde inspraakprocedure

De bekendmaking van het Programma Duurzaamheid is op 29 september 2025 gepubliceerd in het Gemeentebblad. Het Programma Duurzaamheid heeft zes weken ter inzage gelegen voor inspraak: van 30 september 2025 tot en met 10 november 2025. De mogelijkheid tot inspraak is (herhaaldelijk) gecommuniceerd via de publicatiepagina van de Nieuw Ooststellingwerf, de gemeentelijke sociale media kanalen en website. Daarnaast zijn keten-/samenwerkingspartners actief gemaild om hen te attenderen op de terinzagelegging.

3. Overzicht inspraakreacties

Tijdens de inspraakperiode zijn er tien inspraakreacties ontvangen. De inspraakreacties zijn binnen de gestelde termijn ontvangen en daarom ontvankelijk.

Van de volgende partijen is binnen de inspraakperiode een inspraakreactie ontvangen:

Nr.	naam	Datum ingekomen
1	ELAN Zuidoost Friesland	7-10-2025
2	Plaatselijk belang Waskemeer	14-10-2025
3	Indiener 1	26-10-2025
4	Gebiedscoöperatie Zuidoost Friesland	27-10-2025
5	Stichting De Kleine Boerderij	5-11-2025
6	Vitens	5-11-2025
7	Indiener 2	7-11-2025
8	GGD Fryslân	10-11-2025
9	Liander	10-11-2025
10	Nederlandse Melkveehouders Vakbond afdeling Friesland	10-11-2025

4. Inhoud inspraakreacties en reactie gemeente

In deze paragraaf worden de inspraakreacties weergegeven en beantwoord. In de beantwoording geven we ook aan of de inspraakreactie wel of niet heeft geleid tot aanpassingen in het concept programma Duurzaamheid. In paragraaf 5 staan de aanpassingen woordelijk beschreven.

Inspraakreacties zijn openbaar, maar op grond van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) moeten de namen en adressen van indieners, als het geen bedrijven of instellingen zijn, in vrij toegankelijke digitale documenten worden geanonimiseerd.

Nr.	ELAN Zuidoost Friesland	Reactie gemeente
1	<p>Inhoudelijk geen aandachtspunten of opmerkingen over het programmaplan.</p> <p>Wel in het kader van verwachtingsmanagement een opmerking; ELAN wordt in het document een aantal malen (terecht) genoemd als partij en ELAN heeft ook ambities op deze thema's. Maar, ELAN heeft in haar eigen begroting maar beperkte mogelijkheden en middelen om een rol te spelen. Het is dus niet zo dat wij geen rol willen spelen, maar wij worden beperkt door de eigen begroting. Waar ruimte is om inzet te faciliteren zijn binnen ELAN wel mogelijkheden om dat in te vullen en zullen dan ook graag een actieve rol spelen</p>	<p>Hartelijk dank voor uw reactie op het programmaplan duurzaamheid. Voor de zomer heeft u de tijd genomen om met ons mee te lezen in het concept programmaplan voordat dit bestuurlijk werd behandeld. Dit hebben wij erg gewaardeerd en uw zienswijze van juni 2025 heeft ons geholpen om het programmaplan aan te scherpen voor de inspraakperiode. Wij vinden het fijn dat u laat weten dat u geen inhoudelijke aandachtspunten of opmerkingen meer over het programmaplan heeft.</p> <p>Bedankt voor uw aandachtspunt wat betreft verwachtingsmanagement. Wij waarderen dat ELAN een actieve rol wil spelen als samenwerkingspartij in de uitvoering van het programmaplan. Het belangrijkste is wat ons betreft dat we elkaar weten te vinden in de uitvoering van het programmaplan. ELAN staat nu op meerdere plaatsen in het programmaplan benoemd als samenwerkingspartij. Hiermee is ELAN in beeld wanneer we met een actie aan de slag gaan. Dat lijkt ons ook het juiste moment om met elkaar te bespreken wat er wel/niet mogelijk is qua inzet binnen uw eigen begroting.</p> <p>Aanpassingen Geen aanpassingen.</p>

Nr.	Plaatselijk belang Waskemeer	Reactie gemeente
2	<p>Wat fijn dat de gemeente Ooststellingwerf groene ambities heeft.</p> <p>Wij hebben het programma globaal gelezen en constateren dat ook in dit stuk wordt aangegeven dat de gemeente wil blijven anticiperen op de duurzaamheid (en verbeteringen wil doorvoeren). Daarnaast is het fijn om te lezen dat dit integraal met andere programma's wordt opgepakt.</p>	<p>Hartelijk dank voor uw reactie op het programmaplan duurzaamheid. Wij waarderen dat u de tijd heeft genomen om het programmaplan globaal te lezen en uw reactie aan ons door te geven. Wij stellen dit zeer op prijs. Ook vinden wij het mooi om te lezen dat Plaatselijk belang Waskemeer ook groene ambities heeft en dat u de samenwerking heeft gezocht met Landschapsbeheer Friesland voor het buitengebied van Waskemeer voor meer houtsingels.</p>

	In het buitengebied van Waskemeer hebben we (DES) eerder de samenwerking gezocht met Landschapsbeheer Friesland. Waarbij Landschapsbeheer Friesland vanuit hun ambities (door hun ontvangen subsidie hiervoor) voor meer houtsingels een aantal gesprekken heeft gevoerd met plaatselijke agrariërs voor het planten van meer houtsingels. Daar zijn volgens ons (maar dit gaat nu buiten ons om) afspraken gemaakt voor ten minste 1 extra houtsingel.	Aanpassingen Geen aanpassingen.
--	---	---

Nr.	Indiener 1	Reactie gemeente
3	<p>In het duurzaamheidsplan staat een plattegrondje opgenomen met de kernen, waar pictogrammen bij staan.</p> <p>Wat ik mis bij Makkinga, is biodiversiteit en groenherstel.</p> <p>De biodiversiteit is daar niet onder druk gekomen door het klimaat o.i.d., maar door menselijk ingrijpen.</p> <p>Op het Muldersveld is vorig jaar een hele rij bomen gekapt, in de laan ernaast zit op de hoek een groot gat omdat daar bomen zijn gekapt, en een hele grote monumentale eik? Is gekapt langs de Wemerweg.</p> <p>Alles voor de nieuwbouw.</p> <p>Er zou in het najaar begonnen worden met beplanting langs de verbreedde sloot, kant Van Brederodeweg, zodat het sneller een groene wijk wordt. Dit zou vóór de bouw plaatsvinden, is afgesproken op de vergaderingen in het dorps huis, zodat we vanuit onze tuin eerder weer kunnen uitkijken op groen ipv huizen.</p> <p>Hoe zit het met die aanplanting en de biodiversiteit? Dit is toch een uitgelezen kans om er een mooie en voor insecten aantrekkelijke groenstrook van te maken.</p> <p>Hoe zit het met de herbeplanting van de gekapte bomen?</p> <p>Gezien de grote kale oppervlakte die nu ontstaan is, en het ontbreken nu van de hazen en buizerds, lijkt het me toch een uitgelezen kans om de plannen voor duurzaamheid vorm te geven in Makkinga zodat er</p>	<p>Hartelijk dank voor uw reactie op het programmaplan duurzaamheid. Wij waarderen dat u de tijd heeft genomen om het programmaplan door te lezen en uw input aan ons mee te geven.</p> <p>De plattegrond waar u op doelt staat als bijlage opgenomen in het programmaplan en komt uit het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf 2025-2030. Voor het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie is inzichtelijk gemaakt wat klimaatverandering betekent voor Ooststellingwerf. De pictogrammen in de plattegrond geven aan wat voor gevolgen klimaatverandering heeft per dorp/gebied in de gemeente. Woningbouwplannen zijn niet in deze plattegrond meegenomen.</p> <p>Voor het woningbouwplan in Makkinga moesten inderdaad een aantal bomen en de boomsingel verwijderd worden. Er wordt gewerkt aan een beplantingsplan om de groenstructuren te herstellen en te verbeteren. Wanneer het beplantingsplan er is, nodigen wij de buurt uit voor een informatiebijeenkomst. Op 30 oktober 2025 hebben wij deze informatie per mail met u gedeeld.</p> <p>Aanpassingen Geen aanpassingen.</p>

	tenminste weer iets van een natuurlijk en landschappelijk karakter kan ontstaan.	
	Tenslotte neemt het Muldersveld een belangrijk gedeelte in van het dorp.	

Nr.	Gebiedscoöperatie Zuidoost Friesland	Reactie gemeente
4	<p>Graag maken wij gebruik om te reageren op uw concept Programma Duurzaamheid 2026-2030. Het programma biedt een breed scala aan thema's waaraan de komende tijd gewerkt gaat worden. De integrale aanpak die daarbij wordt voorgestaan spreekt ons zeer aan. Bij al deze thema's spelen bewustwording, participatie en educatie een wezenlijke rol. Dat wordt in de nota ook als de rode draad gezien en als sleutel tot succes. Wij kunnen dat alleen maar van harte onderschrijven.</p> <p>Precies voor dat doel is in 2021 de Gebiedscoöperatie Zuidoost Friesland opgericht. Wij willen de partijen die actief zijn het buitengebied verbinden en inwoners bewust maken van ontwikkelingen in hun fysieke leefomgeving. Voor de doelstelling van de Gebiedscoöperatie zie de website www.gebiedscooperatiezof.nl. De afgelopen periode heeft de Gebiedscoöperatie succesvolle programma's en (deel)projecten uitgevoerd in het kader van Biodivers Cultuurland en het Ontwikkelperspectief Ooststellingwerf. Momenteel participeert de Gebiedscoöperatie in de werkgroep landbouw van het Overlegorgaan Drents-Friese Grensstreek en is ze in gesprek met Wetterskip Fryslân over mogelijke gebiedsontwikkeling in het Tjonger gebied.</p> <p>Daarnaast zijn er publieksbijeenkomsten georganiseerd over het Watersysteem en de Drinkwatervoorziening in Friesland, een avond over gemeentelijk groenbeheer in samenwerking met uw gemeente en een avond over lokale initiatieven op het terrein van voedselproductie. Op deze avonden - onder de noemer van Streekcafés - zijn wij erin geslaagd "gewone" inwoners voor deze thema's te interesseren, door een programma aan te bieden voor mensen die niet dagelijks met deze materie te maken hebben. We hebben deze lezingen dankzij fondsen kunnen financieren.</p>	<p>Hartelijk dank voor uw reactie op het programmaplan duurzaamheid. Wij waarderen dat u de tijd heeft genomen om het programmaplan door te lezen en uw input aan ons mee te geven. Uw onderschrijving van de integrale aanpak van het programmaplan en het belang van bewustwording, participatie en educatie, stellen wij zeer op prijs.</p> <p>In uw reactie lezen wij terug dat u veel kansen ziet om samen te werken aan de thema's. Wij stellen dit zeer op prijs en werken graag met u samen in de uitvoering. In het definitieve programmaplan hebben wij Gebiedscoöperatie Zuidoost Friesland als samenwerkingspartner toegevoegd bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Thema Sociale Duurzaamheid, tabel wat gaan we daarvoor doen, speerpunt 2, kolom samenwerking extern; • Thema Biodiversiteit, tabel wat gaan we daarvoor doen, actie Uitvoeringsplan Biodiversiteit, kolom samenwerking extern; • Thema Biodiversiteit, tabel wat gaan we daarvoor doen, actie Uitvoeringsplan Educatie en bewustwording, kolom samenwerking extern. <p>In de bijlage van het nieuwe programmaplan is een terugblik op de behaalde resultaten van het vorige programmaplan duurzaamheid 2021-2025 opgenomen. Hierin stond als actie het faciliteren van het opzetten van een platform lokale biodiversiteit. Deze actie is met het oprichten van het platform Biodivers Cultuurland afgerond.</p> <p>Het hoofdstuk Participatie beschrijft hoe wij de participatie voor de totstandkoming van het programmaplan hebben vormgegeven en hoe wij de participatie in de uitvoering verder vormgeven. Hier stonden een aantal samenwerkingspartners met naam genoemd als onderdeel van het proces totstandkoming van het programmaplan. In het definitieve programmaplan hebben we dit hoofdstuk meer op hoofdlijnen geformuleerd en noemen we hier geen organisaties meer bij naam. In de</p>

<p>Gelet op onze bovengenoemde inzet voor het buitengebied van en de al lopende samenwerking met de gemeente Ooststellingwerf, kijken wij ervan op dat de Gebiedscoöperatie bij de uitvoering van de diverse speerpunten niet als samenwerkingspartner wordt genoemd terwijl je zou verwachten dat juist een integraal opererende partij zonder deelbelang hiervoor in beeld zou zijn. Het platform 'Biodivers Cultuurland' wordt wel genoemd als zijnde 'afgerond', maar hierin zouden we graag als partners willen blijven werken.</p> <p>Wij constateren dat de Gebiedscoöperatie wel genoemd wordt onder speerpunt 1, Duurzaam Landelijk Gebied. Naar onze mening kunnen we bij de uitwerking van andere speerpunten ook een rol spelen. We doelen dan vooral op de uitwerking van de speerpunten bij de thema's Sociale Duurzaamheid, Biodiversiteit en Participatie.</p> <p>Concreet stellen wij voor de Gebiedscoöperatie Zuidoost Friesland als samenwerkingspartner toe te voegen bij speerpunt 2 van het thema Sociale Duurzaamheid, speerpunt 3 bewustwording en educatie van het thema Biodiversiteit en tot slot de uitwerking van het thema Participatie. Wij trekken graag samen met de gemeente Ooststellingwerf op rondom het Programma Duurzaamheid 2026-2030.</p>	<p>tabellen in de themahoofdstukken onder het kopje 'wat gaan we doen' staan in de kolom 'samenwerking extern' de samenwerkingspartners die we willen betrekken bij de uitvoering van een actie. Gebiedscoöperatie Zuidoost Friesland is hier nu op meerdere plaatsen aan toegevoegd en wij betrekken u wanneer wij aan de slag gaan met de uitvoering.</p> <p>Aanpassingen Gebiedscoöperatie Zuidoost Friesland is op drie plaatsen in het programmaplan toegevoegd als samenwerkingspartner. Het hoofdstuk Participatie is op hoofdlijnen geformuleerd.</p>
--	--

Nr.	Stichting De Kleine Boerderij	Reactie gemeente
5	<p>Mijn reactie is geheel positief, en dat geldt ook voor het bestuur van sociale voedseltuin De Kleine Boerderij: we zien veel aanknopingspunten met onze activiteiten en met onze ambitie. Vooral onderstaande passages raken aan onze missie: gezond eten toegankelijk maken voor iedereen. En inderdaad: als je beseft dat wij met 5000m2 teeltoppervlak al 200 huishoudens van lente tot en met de herfst wekelijks kunnen voorzien van groenten, fruit, aardappels en kruiden, dan is het heel goed mogelijk om alle inwoners van Ooststellingwerf (72% landbouwgrond) toegang te geven tot lokaal verbouwd, onbespoten eten.</p> <p>Maar, dan moet er ook flink worden ingezet op een verandering van eetgedrag: eten met de seizoenen, minder bewerkt / gemakvoedsel en meer kennis van hoe je gemakkelijk en goedkoop een gezonde maaltijd maakt voor je gezin. En ook dat is ons doel: mensen handvatten geven om gezonde maaltijden te bereiden. Bijvoorbeeld door meal prep</p>	<p>Hartelijk dank voor uw positieve reactie op het programmaplan duurzaamheid. Wij waarderen dat u de tijd heeft genomen om het programmaplan door te lezen en uw reactie aan ons door te geven. In uw reactie lezen wij terug dat u veel aanknopingspunten ziet tussen uw activiteiten en ambitie en speerpunt 3 van het thema Sociale Duurzaamheid uit het programmaplan. En dat u graag partner wilt zijn in de uitvoering van het programmaplan. Wij stellen dit zeer op prijs en werken graag met u samen in de uitvoering. In het definitieve programmaplan hebben wij stichting De Kleine Boerderij toegevoegd als samenwerkingspartner extern bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Thema Sociale Duurzaamheid, tabel wat gaan we daarvoor doen, speerpunt 3, actie Uitvoeringsplan Sociale duurzaamheid, kolom samenwerking extern;

café's (start deze maand) [Heerlijk Happen Haerenkwartier](#) en workshops die we geven op de tuin. Dit past goed bij onder andere jullie kennis- en inspiratiesessie over voeding/educatie en bewustwording.

Wij geloven niet in folders of 'droge' voorlichting, maar laagdrempelig samen met mensen aan de slag! Als iets leuk en lekker is, willen mensen dat vanzelf weer doen.

Kortom: we staan te trappelen om partner te worden!
We horen graag hoe we kunnen aansluiten bij de ontwikkeling van het uitvoeringsprogramma.

Speerpunt	Meetbaar doel	Toetsing
3. Lokaal, vers en onbewerkte voeding is voor alle inwoners beschikbaar.	In 2030 ervaren initiatiefnemers weinig belemmeringen om een duurzaam kleinschalig, lokaal en/of sociale voedselinitiatief op te starten.	Enquête initiatiefnemers: Nulmeting 2026 Eindmeting 2030
	We organiseren jaarlijks minimaal één kennis- en inspiratiesessie over voeding.	Uitvoeringsplan Educatie en bewustwording (zie speerpunt 2).
	In 2030 is binnen de	

3. Lokaal, vers en onbewerkte voeding is voor alle inwoners beschikbaar.

72% van de oppervlakte van Ooststellingwerf bestaat uit landbouwgrond¹⁷. Als gemeente hebben we dus de mogelijkheid om lokaal onze eigen voeding te produceren. Toegang tot lokaal, vers en onbewerkte voeding draagt bij aan kortere voedselketens, de gezondheid van inwoners en bewustwording over voedselproductie. Kortere voedselketens waarbij zoveel mogelijk lokaal verbouwd en geconsumeerd wordt, hebben een positieve impact op de CO₂-uitstoot doordat er bijvoorbeeld minder logistiek nodig is. We investeren samen met gezondheid in educatie en bewustwording over de impact van voeding op gezondheid, voedselverspilling en zetten ons in voor het verminderen van het gebruik van schadelijke en/of chemische middelen bij lokale voedselproductie. We richten ons daarbij ook op de teelt en consumptie van plantaardige eiwitbronnen die bijdragen aan de [eiwittransitie](#).

- Thema Sociale duurzaamheid, tabel wat gaan we daarvoor doen, speerpunt 3, actie Uitvoeringsplan Educatie en bewustwording, kolom samenwerking extern.

Wanneer wij aan de slag gaan met de ontwikkeling van de uitvoeringsplannen, betrekken wij u als samenwerkingspartner.

Aanpassingen

Stichting De Kleine Boerderij is op twee plaatsen in het programmaplan toegevoegd als samenwerkingspartner.

Nr.	Vitens	Reactie gemeente
6	<p>Met belangstelling hebben we jullie concept Programma Duurzaamheid doorgenomen, waarin een realistisch maar ook uitdagend ambitienivo wordt aangehouden. We hebben ons met name op het onderdeel Klimaatadaptatie gericht. Vitens realiseert zich dat alle 6 thema's bijdragen aan een duurzame toekomst, maar vanuit de relatie met drink-, regen-, grond- en oppervlaktewater komt dit concreet samen in het onderdeel Klimaatadaptatie.</p> <p>De 3 genoemde speerpunten op pagina 26 nl leefbare dorpen, regenwater vasthouden en klimaatbestendige nieuwbouw ondersteunen ook onze visie op klimaatadaptatie. Inzet op klimaatmitigatie is natuurlijk het beste, maar de realiteit is dat de klimaatverandering al is ingezet, dus we zullen ons ook moeten aanpassen aan klimaat.</p> <p>Thema's (op pagina 29)</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leefbare dorpen met oa aandacht voor voldoende groen, koelte en waterberging zullen ook een positief effect hebben op het waterverbruik: in een koelere omgeving verdampt minder water uit de bodem/gewas en ook in een koelere omgeving zal de consument/burger/ bedrijf minder water verbruiken; meer waterberging en daarmee meer infiltratie zorgt voor aanvulling van de voorraden aan grondwater en daarmee aan de continuïteit voor het kunnen winnen van drinkwater; Vitens ondersteunt daarom dit thema volledig • Het langer vasthouden van regenwater ook in het landelijk gebied, sluit aan op bovenstaande opmerking in het bebouwde gebied; aangezien 72% van het oppervlak van de gemeente Ooststellingwerf een agrarische bestemming heeft, heeft het vasthouden en bergen van water op dit grote oppervlak uiteindelijk meer resultaat voor de aanvulling van de grondwatervoorraad door infiltratie dan de 3% aan oppervlak voor wonen/bebouwing. Ook voor de 20% aan oppervlakte voor bos en natuur is het vasthouden van water essentieel, zeker om droge periodes te kunnen weerstaan. Voor de continuïteit van het kunnen leveren van drinkwater is dit thema erg belangrijk voor Vitens. Samen met onder meer het waterschap zal dit, zo nodig en zo mogelijk, verder uitgewerkt kunnen/moeten worden en waar nodig via gebiedsprocessen worden gerealiseerd 	<p>Hartelijk dank voor uw reactie op het programmaplan duurzaamheid. Wij waarderen dat u de tijd heeft genomen om het programmaplan door te lezen en uw input mee te geven voor het onderdeel Klimaatadaptatie.</p> <p>In uw inspraakreactie lezen wij terug dat de drie genoemde speerpunten onder het thema Klimaatadaptatie de visie van Vitens op klimaatadaptatie ondersteunen. In uw inspraakreactie onderbouwt u waarom deze speerpunten ook voor (drink)water van belang zijn. Wij hebben uw onderbouwing opgenomen in het definitieve programmaplan als voetnoot bij de speerpunten van het thema Klimaatadaptatie. Dit benadrukt voor ons ook het belang van een goede samenwerking in de uitvoering van het programmaplan. Wij werken daarin graag met u samen.</p> <p>In de bijlage van het programmaplan is een plattegrond opgenomen van gemeente Ooststellingwerf waarin inzichtelijk is gemaakt wat klimaatverandering betekent voor Ooststellingwerf. In uw inspraakreactie geeft u een toelichting op een aantal onderdelen in deze plattegrond ('In het schema op pagina 46.....'). Hieronder reageren wij op uw punten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Afkoppelen en gescheiden rioolstelsel heeft ook onze aandacht en we werken hieraan vanuit het Water- en Rioleringsprogramma 2025-2029 en het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf 2025-2030. De gemeente is betrokken bij het opstellen van het gebiedsdossier Terwisscha. Binnen en nabij het grondwaterbeschermingsgebied Terwisscha ligt weinig vrijverval riolering en er zijn geen overstorten. In het gebiedsdossier staat dat het risico op vervuiling van grondwater vanuit de riolering zeer klein is. Met het vaststellen van het Water- en rioleringsprogramma 2025 – 2029 heeft de gemeente ervoor gekozen om bij vervangingen van de riolering altijd het regenwater af te koppelen. Bij nieuwbouw worden tegenwoordig alleen nog maar gescheiden systemen aangebracht. 2. Wij erkennen de samenhang tussen de thema's Klimaatadaptatie en Biodiversiteit. Vanuit het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie willen we met een subsidieregeling inwoners stimuleren om zelf klimaatadaptatieve maatregelen te nemen op het gebied van bijvoorbeeld waterbesparing, wateropslag en vergroenen. Vanuit het thema Biodiversiteit werken we aan duurzaam groenbeheer, minder versterking en een groene leefomgeving. Hier ligt een raakvlak met het thema Klimaatadaptatie. Het raakvlak met dit thema staat nog

<ul style="list-style-type: none"> De klimaatbestendige nieuwbouw volgens de landelijke maatlat, waarbij rekening wordt gehouden met het bodem- en watersysteem, heeft volgens Vitens uiteindelijk ook een positief effect op de waterbalans; meer infiltratie van regenwater door afkoppeling van het riool en oa aanleg van gescheiden rioolstelsels dragen ook bij aan een vergrote infiltratie van water in de bodem en vullen daardoor de grondwatervoorraad weer aan. Aanpassingen in nieuwbouw die zorgen voor meer koelte, dragen, hoe gering ook, naast een gezonder leefklimaat voor de bewoners ook voor een iets lager waterverbruik, wat weer gunstig is en zorgt voor een lager waterverbruik. <p>In het schema op pagina 46 van het concept programma duurzaamheid willen we de volgende onderdelen nog toelichten:</p> <ol style="list-style-type: none"> Overlast vuil rioolwater: het is voor Vitens erg van belang, zoals ook gemeld en opgemerkt bij het opstellen van de gebiedsdossiers van onze winningen in Friesland, waarbij jullie gemeente ook is betrokken en waar we momenteel mee bezig zijn samen met de provincie Fryslan (tav winning Terwisscha), dat waar mogelijk afgekoppeld gaat worden en gescheiden rioolstelsel worden aangelegd voor vuil water, resp. regenwater. Daarmee is de kans dat riooloverstorten bij piekbuien in werking treden, veel kleiner geworden. Daarmee neemt voor onze winning in Terwisscha op termijn de kans af dat er vervuild water bij in onze winputten gaat komen De effecten van de droogte in de kernen kan worden gemitigeerd door het regenwater uit eerdere perioden te bergen via wadi's, regentonnen, vijvers ed; de regengoten zijn dan niet aangesloten op het rioolstelsel maar komen uit in de tuin of het gemeentelijk plantsoen en vullen zo de bodem voorraad aan water aan; bovendien zorgt het water voor een afkoelend effect in de bebouwde omgeving; ook aanleg van meer groen draagt bij aan een beter en koeler leefklimaat; voor het tegengaan van leidingopwarming is Vitens ook gebaat bij groen en schaduw boven haar waterleidingen; het plaatsen van bomen die diep wortelen en de waterleidingen kunnen beschadigen, moet worden voorkomen. Struikgewas en laag groen in de buurt van waterleidingen aanleggen is daarmee een betere oplossing; het drinkwater mag in de leidingen niet warmer worden dan 25 graden ivm het mogelijk ontstaan van legionella; maar in de 	<p>niet in de tabel 'wat gaan we daarvoor doen' onder het thema Biodiversiteit. We voegen het thema Klimaatadaptatie in de kolom raakvlakken thema's, toe.</p> <ol style="list-style-type: none"> Hier nemen we kennis van. Wij ondersteunen uw punt. Bij het thema Biodiversiteit, speerpunt 3 staat het belang van een gezonde bodem en de relatie met water beschreven. In het themahoofdstuk Biodiversiteit is het raakvlak met het thema Klimaatadaptatie opgenomen (zie onze reactie bij punt 2). De invloed van droogte en wateroverlast op het drinkwatersysteem erkennen wij. Onze aanpak klimaatadaptatie past daar bij. Zo hopen we ook een positieve bijdrage aan het drinkwatersysteem te leveren. Hier nemen we kennis van. <p>Aanpassingen</p> <p>In het themahoofdstuk Klimaatadaptatie is de onderbouwing van Vitens toegevoegd met voetnoten. In het themahoofdstuk Biodiversiteit is het raakvlak met het thema Klimaatadaptatie toegevoegd.</p>
--	--

	<p>praktijk gaat dat tot nu toe nog goed, maar is wel een aandachtspunt als de klimaatopwarming verder doorzet</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. De afname van de waterkwaliteit van oppervlaktewater door hitte en droogte is ook voor Vitens een aandachtspunt; naast de gezondheidseffecten voor mens en dier kan het vervuilde oppervlaktewater bij infiltratie mogelijk op lange termijn leiden tot een verminderde waterkwaliteit van het grondwater wat Vitens weer op gaat pompen om er drinkwater van te maken 4. Voldoende biodiversiteit zorgt voor een gezonde(re) bodem dan het ontstaan van monoculturen, zoals in de landbouw vaak aan de orde is; vandaar dat Vitens het belang van biodiversiteit inziet en ondersteunt, om daarmee ook te zorgen voor een kwalitatief goed bodemfilter (filter nul, zoals wij dat noemen, voordat het bij onze zuivering bij de winningen terecht komt); het bodemleven is vaak beter ontwikkeld bij meer biodiversiteit, waardoor de micro organismen ook beter de eventueel aanwezige vervuilende stoffen kunnen afbreken 5. De droogte en wateroverlast in het landelijk gebied heeft uiteindelijk en op termijn ook invloed op het drinkwatersysteem: belangrijk is om in natte tijden zoveel mogelijk water te bergen en vast te houden voor infiltratie om de bodemvoorraden aan te vullen, om hiervan in droge tijden weer gebruik te kunnen maken 6. Natuurbranden: voor het blussen hiervan is het gebruik van oppervlaktewater waar mogelijk, de beste optie vanuit Vitens gezien, omdat hiermee het drinkwaterverbruik wordt beperkt. <p>We hopen dat onze opmerkingen in jullie programma Duurzaamheid opgenomen gaan worden en daarmee volgens ons bijdragen aan een goed overzicht van de gevolgen van het veranderende klimaat voor de gehele waterketen en een beter inzicht in de te nemen maatregelen.</p>	
--	--	--

Nr.	Indiener 2	Reactie gemeente
7	<p>Met belangstelling en waardering hebben wij kennisgenomen van het gemeentelijk plan Duurzaam Ooststellingwerf 2026/2030. In het streven naar de daarin geformuleerde duurzaamheidsdoelstellingen verzoeken wij de gemeente evenwel om nadrukkelijk aandacht te besteden aan mogelijke negatieve neveneffecten van bepaalde programma's. Deze effecten dienen tijdig en volledig te worden onderkend, zodat waar nodig mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen ter bescherming van de leefkwaliteit van omwonenden.</p> <p><u>Gelieve de volgende suggesties in overweging te nemen met betrekking tot Sectie 8: Energietransitie.</u></p> <p>Wij wonen op het platteland van Laagduurswoude. Een toename van geluidsoverlast in onze omgeving vormt een belangrijke milieufactor die de kwaliteit van leven en de fysieke en mentale gezondheid in deze buurt nadelig beïnvloedt. De geluidsoverlast is een direct gevolg van de uitvoering van het energietransitie programma 2020–2025.</p> <p>Wij suggereren dat het windturbine programma voor landbouwers, dat in het vorige energietransitie plan is gestart, aan strengere regelgeving moet worden onderworpen. Hoewel duurzame energieopwekking belangrijk is, mag dit niet ten koste gaan van het landschap, de leefbaarheid van het platteland en de rechten van omwonenden. Op dit moment ontbreekt het aan duidelijke richtlijnen omtrent geluidsnormen. Een striktere regelgeving moet ervoor zorgen dat de maximale toegestane geluidsoverlast van een windturbine wordt verlaagd en dat de belangen van lokale gemeenschappen worden gehandhaafd.</p> <p>Onze ervaring betreft een naburige windturbine waarvan de defecte generator al twee jaar een constant hoorbaar geïnk produceert. De betreffende boer zit helaas klem tussen de terughoudendheid van de fabrikant om het probleem op te lossen en zijn eigen streven naar energie-efficiëntie. De gedepueerden in deze situatie zijn de omwonenden, die de geluidsoverlast dagelijks 24 uur lang moeten verdragen en waarvan de relatie met hun buurman onder druk is komen te staan doordat zij steeds opnieuw moeten klagen zodra de turbine in de wind draait.</p> <p>(De turbine moet nog gerepareerd worden.)</p> <p>Het mestvergister programma voor boeren om groen gas te produceren moet eveneens strengere geluidsnormen in het plan opnemen.</p>	<p>Hartelijk dank voor uw reactie op het programmaplan duurzaamheid. Wij waarderen dat u de tijd heeft genomen om met ons mee te lezen en te reageren. U verzoekt ons om nadrukkelijk aandacht te besteden aan de mogelijke negatieve neveneffecten van bepaalde programma's. En heeft een aantal suggesties voor ons om in overweging te nemen. Hieronder reageren wij op uw inspraakreactie en suggesties.</p> <p>Energietransitie</p> <p>Wij vinden het vervelend voor u dat u door een defect aan een naburige windturbine geluidsoverlast ervaart. Wij begrijpen dat u op basis van deze ervaring zorgen heeft over geluidsoverlast in uw leefomgeving als gevolg van het thema Energietransitie.</p> <p>Het Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030 is een programma op hoofdlijnen. Het geeft kaders voor de komende beleidsperiode. In de inleiding van het programma Duurzaamheid beschrijven wij de uitdagingen gerelateerd aan duurzaamheid. Eén van deze uitdagingen is dat er grote opgaven liggen in de gedeelde ruimte. Bijvoorbeeld de overgang naar een duurzaam energiesysteem, opgaven in de landbouw, het vergroten van de biodiversiteit en het klimaatbestendig maken van de leefomgeving. Daarnaast liggen er ook vanuit andere beleidsvelden opgaven, bijvoorbeeld voor wonen, verkeer en vervoer, water, riolering, recreatie en toerisme. We hebben dus te maken met een complexe ruimtelijke puzzel met verschillende opgaven die impact hebben op onze ruimte.</p> <p>Deze uitdaging vraagt van ons dat we opgaven integraal bekijken. Het betekent ook dat negatieve neveneffecten van deze complexe ruimtelijke puzzel niet volledig uit te sluiten zijn. Ook moet voldaan worden aan de geldende normen voor bijvoorbeeld geur, geluid, stof en dergelijke. De Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) houdt hier toezicht op. Alle belangen moeten dus worden meegewogen, waarbij we in elke situatie naar de juiste balans zoeken. Dit geldt ook voor de uitvoering van het programma Duurzaamheid.</p> <p><i>Elektrische landbouwvoertuigen</i></p> <p>Als onderdeel van speerpunt 1 van het thema Duurzaam landelijk gebied, willen we jaarlijks een kennisbijeenkomst organiseren over mogelijkheden</p>

	<p>De gemeente heeft vorig jaar een dergelijk programma goedgekeurd voor onze buurt. Destijds heeft er geen enkele discussie plaatsgevonden over de te verwachten geluidsniveaus van de installaties, noch over beperkingen om te waarborgen dat omwonenden geen overlast zouden ondervinden. Na inmiddels meerdere van deze installaties te hebben bezocht, realiseren wij ons dat het geproduceerde geluid vrijwel continu en ondraaglijk is. Voordat dit programma wordt gerealiseerd, moet het geluid dat door deze installaties wordt geproduceerd worden aangepakt om de rust en stilte in de omgeving te waarborgen.</p> <p>Overweeg het invoeren van een stimuleringsmaatregel of een subsidie om boeren te ondersteunen bij de overstap naar elektrische dozers, ter vermindering van geluidsoverlast en emissies.</p> <p>Een grote producent van zowel geluid als CO2 overlast op een boerderij is het gebruik van diesel "dozers" om veel taken op het erf van een boer uit te voeren. Een subsidie of stimulans om over te stappen naar elektrische dozers, zou het hoge geluidsniveau van deze machines aanzienlijk verminderen en tevens de CO2 voetafdruk verkleinen.</p> <p><u>Gelieve de volgende suggestie in overweging te nemen met betrekking tot Sectie 4: Duurzame Plattelandsgebieden.</u></p> <p>Bevorder en stimuleer de aanplant en het herstel van boomsingels tussen landbouwpercelen, ter bevordering van biodiversiteit, landschapskwaliteit en ecologische veerkracht.</p> <p>In de afgelopen jaren zijn veel boomsingels langs landbouwpercelen gekapt. Waar voorheen een hoge en dichte rij volwassen bomen van verschillende soorten stond, rest nu slechts enkele bomen en uitlopers van stronken. Er zou een stimulans kunnen komen om boeren aan te moedigen deze boomsingels opnieuw aan te planten, en er moet een handhaafbare regeling worden ontwikkeld om kaalkap in de toekomst te voorkomen.</p> <p>Dank u voor uw aandacht.</p>	<p>om de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen in het landelijk gebied. Wij nemen uw suggestie hierin mee door de uitstoot van landbouwvoertuigen als onderwerp te agenderen.</p> <p>Duurzaam landelijk gebied Aanplant en herstel boomsingels Onder het speerpunt 1 van het themahoofdstuk Duurzaam landelijk gebied benoemen wij dat wij het terugbrengen van boomsingels en heggen willen stimuleren. Vanuit dit thema doen we dit in de vorm van het organiseren van kennisbijeenkomsten. Dit onderwerp hangt ook samen met het thema Energietransitie, waarbij we vanuit speerpunt 4 door middel van de aanplant van bomen en organische (bouw) materialen CO₂-uitstoot willen vastleggen. Het terugbrengen van boomsingels is hier onderdeel van. Samen met de provincie Fryslân zetten we in op het versterken van de natuur- en landschapselementen (Groenblauwe dooradering) in onze gemeente.</p> <p>Aanpassingen Geen aanpassingen.</p>
--	--	--

Nr.	GGD Fryslân	Reactie gemeente
8	<p>Mooi om te lezen hoe de gemeente de komende jaren wil inzetten op dit belangrijke thema. We hebben hier vanuit o.a. onze advisering op het vlak van Gezonde leefomgeving en publieke gezondheid, nog enkele aanvullingen op. Die vindt u hieronder puntsgewijs met verwijzing naar de desbetreffende pagina:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Duurzaam landelijk gebied (p.12) <ul style="list-style-type: none"> ○ In het landelijk gebied ligt een mooie kans om naast broeikasgasreductie ook andere emissies mee te nemen die 	<p>Hartelijk dank voor uw reactie op het programmaplan duurzaamheid. Wij waarderen dat u de tijd heeft genomen om met ons mee te lezen en uw advies aan ons door te geven. Hieronder reageren wij puntsgewijs op uw punten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Duurzaam landelijk gebied <p>Wij erkennen dat er in het landelijk gebied, naast broeikasgasreductie, ook andere emissies zijn om mee te nemen. Omdat we naast het programma Duurzaamheid ook aan een nog op te stellen programma Landelijk gebied werken, hebben we ervoor gekozen om de programma's</p>

<p>invloed hebben op de gezondheid van omwonenden. Denk bijvoorbeeld aan fijnstof, endotoxinen en geur bij veehouderijen, en aan gewasbeschermingsmiddelen in de akkerbouw. Deze stoffen kunnen gezondheidseffecten en onrust veroorzaken, vooral bij mensen die dichtbij wonen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biodiversiteit (p. 18) <ul style="list-style-type: none"> ○ We steunen het aanjagen van meer biodiversiteit; een groene omgeving draagt bij aan zowel fysieke als mentale gezondheid. Een aandachtspunt hierbij is dat sommige plantensoorten hooikoortsklachten kunnen veroorzaken. Bij de keuze van beplanting in de openbare ruimte is het daarom verstandig om hier rekening mee te houden. Voor bomen kan het LUMC Bomenkompas een handig hulpmiddel zijn. Zo combineren we biodiversiteit met gezondheidswinst. • Energietransitie (p. 26) <ul style="list-style-type: none"> ○ Bij het verduurzamen van woningen is het belangrijk om ook te kijken naar het binnenklimaat. Na-isolatie kan bijvoorbeeld leiden tot minder ventilatie, wat weer kan zorgen voor vochtproblemen, schimmelvorming en ophoping van schadelijke stoffen in huis. Dit kan gezondheidsklachten veroorzaken. ○ We adviseren om in de communicatie richting bewoners – en in het bijzonder huurders – expliciet aandacht te besteden aan het belang van ventilatie en een gezond binnenklimaat. Voorlichting, educatie en praktische adviezen kunnen hierbij helpen om gezondheidsrisico's te voorkomen en ervoor te zorgen dat mensen prettig in hun woning kunnen verblijven. • Klimaatadaptatie (p. 30/31) <ul style="list-style-type: none"> ○ Goed om te lezen dat er oog is voor het tegengaan van hittestress en het creëren van schaduw op fiets- en wandelroutes. Naast schaduw op routes is het ook belangrijk om voldoende schaduw te creëren in de openbare ruimte, op schoolpleinen, kinderopvanglocaties en bij sportverenigingen. ○ Naast fysieke maatregelen is ook gedragsverandering belangrijk. Een communicatiecampagne kan helpen om inwoners bewust te maken van de risico's van uv-straling van de zon en wat ze er zelf tegen kunnen doen. Het bekende advies “weren, kleren, smeren” is hierbij een krachtig en eenvoudig uitgangspunt. 	<p>af te bakenen. Vanuit het programma Duurzaamheid richten we ons op de uitstoot van broeikasgassen. Vanuit het nog op te stellen programma Landelijk gebied werken we aan een toekomstbestendig landelijk gebied. Hieronder ligt de startnotitie stikstof als basis waarin de onderwerpen die spelen in het landelijk gebied staan beschreven. Waaronder ook de emissies die u noemt. Vanuit het programma Duurzaamheid werken we nauw samen met het nog op te stellen programma Landelijk gebied, zodat de programma's elkaar versterken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biodiversiteit Voor het thema Biodiversiteit werken wij een Uitvoeringsplan Biodiversiteit uit. Wij nemen uw aandachtspunt over plantensoorten hierin mee. • Energietransitie Wij erkennen uw aandachtspunten. Met het OWO-energiebureau ondersteunen we inwoners bij verduurzamingsvraagstukken. Energiecoaches zijn er voor tips over kleine energiebesparende maatregelen en gedrag. Voor vraagstukken over isolatie en financiën zijn er Energieverkenner. Vanuit het OWO-energiebureau is ook aandacht voor het belang van goede ventilatie. Uw communicatieadvies nemen wij mee in het Uitvoeringsplan Educatie en bewustwording. • Klimaatadaptatie Wij erkennen uw advies. Daarom zetten wij vanuit het thema Klimaatadaptatie, naast voldoende schaduw op doorgaande fiets- en wandelroutes, in op het realiseren van voldoende koele, biodiverse openbare verblijfsplekken. Daarnaast hebben scholen de mogelijkheid om gebruik te maken van de subsidieregeling Groene schoolpleinen, waarmee zij hun schoolplein kunnen vergroenen. Uw communicatieadvies nemen wij mee in het Uitvoeringsplan Educatie en bewustwording. <p>We stellen het zeer op prijs dat u graag meedenkt bij een aantal thema's. Wij hebben GGD Fryslân toegevoegd als samenwerkingspartner bij de volgende speerpunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Thema Sociale duurzaamheid, speerpunt 2, tabel wat gaan we daarvoor doen, kolom samenwerkingspartners extern;
--	---

	<p>Overkoepelend: In het programma wordt bij diverse speerpunten en acties beschreven met welke partners er in- en extern samengewerkt wordt. We willen hierbij graag aangeven dat we vanuit GGD Fryslân ook graag meedenken bij relevante thema's. Daarnaast wordt er vanuit de Friese Preventieaanpak ook kennis ontsloten en worden goede voorbeelden van initiatieven gedeeld.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Thema Sociale duurzaamheid, speerpunt 3 en 4, tabel wat gaan we daarvoor doen, actie Uitvoeringsplan Sociale Duurzaamheid, kolom samenwerkingspartners extern; • Thema Biodiversiteit, speerpunt 1, 2, 3, tabel wat gaan we daarvoor doen, actie Uitvoeringsplan Biodiversiteit, kolom samenwerkingspartners extern <p>Aanpassingen GGD Fryslân is op drie plaatsen in het programmaplan toegevoegd als samenwerkingspartner.</p>
--	---	---

Nr.	Liander	Reactie gemeente
9	<p>Namens Liander dank ik u voor de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het Concept Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030. Wij waarderen de genoemde samenwerking met Liander en de integrale aanpak van de gemeente op het gebied van duurzaamheid. Graag delen wij enkele aandachtspunten en aanbevelingen ter overweging.</p> <p>1. Netcapaciteit als randvoorwaarde en samenwerking met netbeheerder De Regioanalyse onderstreept het belang van nauwe samenwerking tussen gemeente en netbeheerder bij de ruimtelijke en energie planologische keuzes. Door de huidige en verwachte netcongestie is het essentieel dat bij nieuwe woningbouw, bedrijventerreinen en verduurzamingsprojecten tijdig wordt afgestemd met Liander. Wij verzoeken om netcapaciteit en aansluitmogelijkheden expliciet als randvoorwaarde op te nemen bij de haalbaarheidsafweging van nieuwe projecten. Dit voorkomt vertragingen en zorgt voor realistische planning.</p> <p>2. Netbewust laden, bouwen en flexibel gebruik Uit de Regioanalyse blijkt dat het netbewust laden van elektrische voertuigen en flexibel elektriciteitsgebruik de netimpact flink kan verlagen. Wij verzoeken om in het programma concrete maatregelen op te nemen die piekbelasting op het net verminderen, zoals het stimuleren van laden buiten piekuren voor personenvervoer en logistiek, het ondersteunen van slimme laadinfrastructuur, netbewuste nieuwbouw, het bevorderen van energieopslag bij bedrijven en huishoudens en het aftoppen van zonvermogen. Al deze maatregelen dragen bij aan een efficiënter gebruik van het bestaande net en voorkomt verdere congestie.</p>	<p>Hartelijk dank voor uw reactie op het programmaplan duurzaamheid. Wij waarderen dat u gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om een reactie in te dienen. Hieronder reageren wij op uw aandachtspunten en aanbevelingen.</p> <p>1. Wij erkennen het belang om op tijd af te stemmen met Liander bij nieuwe woningbouw, bedrijventerreinen en verduurzamingsprojecten. Gebiedsontwikkelingen hebben een lange doorlooptijd. Wij zouden graag in een heel vroeg stadium (bijvoorbeeld bij aankoop van gronden) al van Liander willen weten of netcapaciteit beschikbaar is of kan komen. We zien dat dat op dit moment nog niet mogelijk is binnen de processen van Liander. Graag werken we met Liander samen aan het verder op elkaar afstemmen van processen, zodat netcapaciteit in de haalbaarheid meegewogen kan worden.</p> <p>2. Het programmaplan is een programma op hoofdlijnen. Het beschrijft onze ambities en speerpunten voor de komende beleidsperiode. Voor het thema Energietransitie ligt er een Uitvoeringsplan Energietransitie Ooststellingwerf 2025-2030 dat in december 2024 is vastgesteld. De Regioanalyse is hiervoor als basis gebruikt. In het Uitvoeringsplan Energietransitie staan concrete acties geformuleerd per speerpunt.</p> <p>3. Wij erkennen het belang van een brede energiemix. In het Uitvoeringsplan Energietransitie beschrijven wij hoe wij de energiemix in Ooststellingwerf voor ons zien. Ook groengas is hierin meegenomen.</p>

<p>3. Zet in op een brede energiemix De Regioanalyse laat zien dat een brede energiemix, met naast zon ook wind, warmte en groen gas, de netimpact aanzienlijk kan beperken. Voor wat betreft groengas blijkt uit de regioanalyse dat er veel initiatieven zijn in de regio. De gemeente zou een verbindende rol kunnen spelen door vraag- en aanbod van groengas bij elkaar te brengen. Wij verzoeken om deze inzichten te verwerken in het programma en bij de uitrol van duurzame opwekprojecten te sturen op een optimale mix.</p> <p>4. Ruimte reserveren voor energie-infrastructuur De Regioanalyse wijst op het belang van het tijdig reserveren van fysieke ruimte voor uitbreiding van het elektriciteitsnet, zowel ondergronds (kabels) als bovengronds (stations). Wij verzoeken om dit structureel te borgen in ruimtelijke plannen en vergunningverlening, zodat wij het elektriciteitsnet sneller kunnen uitbreiden.</p> <p>Wij denken graag mee over de verdere uitwerking van het programma en de vertaling naar concrete plannen.</p>	<p>4. We erkennen het belang van samenwerking om het elektriciteitsnetwerk uit te breiden en hiervoor te zoeken naar ruimte. Concrete omgevingsplanwijzigingen voeren we door. We gaan graag met u in gesprek over hoe we toekomstige uitbreidingen kunnen borgen. Een mogelijk eerste stap daarin, is een aanpassing van de omgevingsvisie op dit punt.</p> <p>Wij werken graag verder met u samen aan de uitvoering van het programmaplan.</p> <p>Aanpassingen Geen aanpassingen.</p>
---	--

Nr.	Nederlandse Melkveehouders Vakbond afdeling Friesland	Reactie gemeente
10	<p>Over de invloed van menselijk handelen (CO2 uitstoot) op het veranderende klimaat verschillen de meningen, ook binnen de wetenschap. In dit rapport wordt aangenomen dat de invloed van menselijk handelen heel erg groot is en is het terugdringen van CO2 de heilige graal. Als dit je uitgangspunt is, is het echter alleen zinvol om de CO2 uitstoot op wereldwijde schaal te bekijken. CO2 heeft geen lokale uitwerking. Het gaat om de totale CO2 uitstoot wereldwijd. Als je in deze gemeente activiteiten kunt ontplooiën waarbij je iets produceert met een lagere foodprint dan dat deze activiteit elders plaats zal vinden lever je een grotere bijdrage dan dat je deze activiteit naar buiten je gemeentegrenzen dirigeert. Wat dat betreft straalt dit Programma Duurzaamheid een hoog gehalte postzegelpolitiek uit. Stuitend is het dan ook om op pagina 12 te lezen dat het stoppen van dierhouderijen door invloed van landelijke stoppersregelingen met gejuich onthaald wordt. Elk</p>	<p>Hartelijk dank voor uw reactie op het programma duurzaamheid. Wij waarderen dat u de tijd heeft genomen om het programma te lezen en uw reactie met ons te delen. Hieronder reageren wij op uw inspraakreactie.</p> <p>Met het programma Duurzaamheid werken wij aan onze duurzaamheidsambitie om in 2030 CO₂ neutraal te zijn. We verwachten in 2030 op het gebied van energie CO₂ neutraal te zijn. Door landbouw, landgebruik en productie van materialen worden broeikasgassen uitgestoten, zoals methaan en CO₂. In dit programmaplan nemen we deze uitstoot ook mee, hiermee sluiten we aan bij de Europese en landelijke doelstellingen om in 2050 CO₂ equivalent-neutraal¹ te zijn.</p> <p>De totale uitstoot van CO₂-equivalenten in gemeente Ooststellingwerf was 310 kton² in 2021. In de tabel in bijlage 1 van het programmaplan is</p>

¹ Binnen een CO₂ eqv-neutraal systeem is de uitstoot van broeikasgassen zo ver mogelijk gereduceerd en de restuitstoot wordt gecompenseerd, bijvoorbeeld door het aanplanten van bomen. De uitstoot van broeikasgassen is dus netto nul. Bronnen: fet-kennisdocument-tbv--frieese-energievisie.pdf en [CO2-equivalenten | CBS](#)

² [CO₂ routekaart 2030](#), Berenschot, september 2024.

<p>boeren erf is een ecosysteem op zich. De aanwezigheid van dieren en mest trekt insecten aan waar weer veel vogels op af komen zoals verschillende soorten zwaluwen. De risico's die het grote aantal stoppende veehouderijen in onze gemeente met zich mee brengt voor de biodiversiteit zien we niet terugkomen bij het hoofdstuk Biodiversiteit. In dit hoofdstuk wordt wel gesuggereerd dat de bodemgezondheid onder druk staat door het gebruik van schadelijke stoffen. Deze aanname wordt echter niet onderbouwd. Ditzelfde geldt voor de waterkwaliteit. Verder mist in dit hoofdstuk een stukje klimaatadaptatie. Een veranderend klimaat brengt nu eenmaal met zich mee dat er soorten verdwijnen, maar ook dat er andere soorten voor terug komen. De Nederlandse landbouwsector is altijd bezig met ontwikkeling, innovatie en verduurzaming. Bijvoorbeeld op het thema gewasbescherming is de laatste jaren veel vooruitgang geboekt met o.a. driftreductie en precisielandbouw. Het verdwijnen van effectieve gewasbeschermingsmiddelen en lagere doseringen betekend soms wel dat er vaker gespoten moet worden met veel minder werkzame stof. In de inleiding wordt een onderzoek aangehaald van het planbureau Friesland waarin aangegeven wordt dat 69% van de Friese inwoners zich zorgen maken om het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Er lijkt hier dus een kennisleemte te zijn die waarschijnlijk ingevuld wordt met alarmerende en polariserende berichten uit de media. Het Programma Duurzaamheid zou dit op kunnen pakken bij het thema educatie door in samenwerking met landbouworganisaties betere voorlichting te geven over de ontwikkelingen in de agrarische sector en dan specifiek over gewasbescherming. Dit zou zorgen weg kunnen nemen bij inwoners en zo bij kunnen dragen aan de gezondheid onder het motto 'Men lijdt het meest aan het lijden dat men vreest'. Tot slot zou ik u er nog op willen wijzen dat u het binnen uw plannen bij de landbouw met name hebt over de uitstoot van CO₂ en niet over de opname van CO₂ van grasland en andere voedergewassen. Het zou bijvoorbeeld goed zijn om in bijlage 1 ook de CO₂ opname per sector te vermelden. De landbouw wordt op deze manier ten onrechte in de hoek gezet van een sector die problemen veroorzaakt, terwijl het juist een sector is die problemen oplost.</p> <p>Voor vragen of opmerkingen over het verdere vervolg van het Programma Ooststellingwerf staan wij altijd open.</p>	<p>te zien hoeveel uitstoot van CO₂-equivalenten uit welke sector komt in 1990 en 2021. U stelt dat het goed zou zijn om ook de CO₂ opname voor de landbouw te vermelden. Wij zijn het met u eens en daarom willen we met een jaarlijkse monitor de reductie van uitstoot van broeikasgassen vanuit landbouw en landgebruik inzichtelijk maken. Deze jaarlijkse monitor is opgenomen als meetbaar doel onder het thema Duurzaam landelijk gebied.</p> <p>U stelt in uw reactie dat wij op pagina 12 het stoppen van dierhouderijen door invloed van landelijke stoppersregelingen met gejuich onthalen. Dit is feitelijk onjuist. De passage op pagina 12 onder speerpunt 1 luidt: 1. In het landelijk gebied van Ooststellingwerf is de uitstoot van broeikasgassen teruggebracht. <i>In het landelijk gebied spelen veel ontwikkelingen die invloed hebben op het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen. Zo wordt in het Fochteloërveen door kadeherstel het veengebied vernat. <u>Een deel van de dierhouderijen stoppen door invloed van landelijke stoppersregelingen.</u> Ook zijn er veel initiatieven voor vergisting van mest. Tenslotte zijn er initiatieven voor andere teelten waarmee CO₂ opgeslagen wordt in materialen. Dit alles heeft invloed op de uitstoot of afvang van broeikasgassen. Wij monitoren de ontwikkelingen. We informeren over de mogelijkheden om de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen. Bijvoorbeeld over de bodem en gewassen die CO₂ kunnen binden en opslaan in organisch materiaal.</i> De zin 'een deel van de dierhouderijen stoppen door invloed van landelijke stoppersregelingen', is onderdeel van een feitelijke opsomming van ontwikkelingen die spelen in het gebied en invloed hebben op het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen.</p> <p>In het themahoofdstuk Biodiversiteit mist u de onderbouwing voor de zin "De bodemgezondheid staat onder druk door het gebruik van schadelijke stoffen". Dit mist u ook bij de alinea over waterkwaliteit. Wij zijn het met u eens dat hier onderbouwende bronnen missen. In het definitieve programmaplan hebben we onderbouwende bronnen toegevoegd in deze alinea.</p> <p>Wij ondersteunen uw punt dat er een raakvlak is tussen de thema's Biodiversiteit en Klimaatadaptatie. We nemen in het themahoofdstuk Biodiversiteit in de kolom 'raakvlakken thema's' van de tabel 'wat gaan we daarvoor doen' het thema Klimaatadaptatie op.</p>
--	---

	<p>In de inleiding van het programmaplan in de paragraaf ‘Uitdagingen’, benoemen wij de ervaring van inwoners voor de uitdaging ‘klimaatverandering gaat door’. De ervaring van de inwoners is gemeten door het Planbureau Fryslân. Aan inwoners is gevraagd over welke ontwikkelingen in de natuur en het landschap men zich zorgen maakt. 69% van de inwoners uit regio Zuidoost Friesland geeft hier het gebruik van bestrijdingsmiddelen aan. U trekt hieruit de conclusie dat er hier een kennisleemte lijkt te zijn die waarschijnlijk ingevuld wordt door alarmerende en polariserende berichten uit de media. En doet de suggestie dat het programma Duurzaamheid dit op zou kunnen pakken bij het thema educatie door in samenwerking met landbouworganisaties betere voorlichting te geven over de ontwikkelingen in de agrarische sector en dan specifiek over gewasbescherming. U stelt dat dit zorgen weg zou kunnen nemen bij inwoners.</p> <p>Naast het programma Duurzaamheid, werken we met een nog op te stellen programma Landelijk gebied. Daarom hebben we ervoor gekozen om de programma’s af te bakenen. Vanuit het programma Duurzaamheid richten we ons op de uitstoot van broeikasgassen. Vanuit het nog op te stellen programma Landelijk gebied werken we aan een toekomstbestendig landelijk gebied. Hieronder ligt de startnotitie stikstof als basis waarin de onderwerpen die spelen in het landelijk gebied staan beschreven. Waaronder ook gewasbeschermingsmiddelen. Uw suggestie nemen wij mee in het nog op te stellen programma Landelijk gebied.</p> <p>Aanpassingen In het themahoofdstuk Biodiversiteit zijn twee bronnen toegevoegd. De raakvlakken tussen de thema’s Biodiversiteit en Klimaatadaptatie zijn toegevoegd.</p>
--	---

5. Lijst van wijzigingen

5.1. Aanpassingen naar aanleiding van de inspraakreacties

Uit de inspraakreacties volgen een aantal aanpassingen. In onderstaande tabel zijn de aanpassingen weergegeven.

Nr.	Aanpassing in hoofdstuk/paragraaf	Was	Is
4	Hoofdstuk Sociale duurzaamheid, paragraaf wat gaan we daarvoor doen, speerpunt 2, kolom samenwerking extern	Kunst & COO, Scala, Bibliotheek Zuidoost-Fryslân, Klimaatgesprekken, kunst- en cultuurorganisaties, ELAN Zuidoost Friesland, Energiecoöperatie de Eendracht	Kunst & COO, Scala, Bibliotheek Zuidoost-Fryslân, Klimaatgesprekken, kunst- en cultuurorganisaties, ELAN Zuidoost Friesland, Energiecoöperatie de Eendracht, Gebiedscoöperatie Zuidoost Friesland
4	Hoofdstuk Biodiversiteit, paragraaf wat gaan we daarvoor doen, actie Uitvoeringsplan Biodiversiteit, kolom samenwerking extern	Inwoners, boeren, natuur- en milieuorganisaties, ELAN Zuidoost Friesland	Inwoners, boeren, natuur- en milieuorganisaties, ELAN Zuidoost Friesland, Gebiedscoöperatie Zuidoost Friesland
4	Hoofdstuk Biodiversiteit, paragraaf wat gaan we daarvoor doen, actie Uitvoeringsplan Educatie en Bewustwording, kolom samenwerking extern	Inwoners, ondernemers, Kennisconsortium Bodem, Biosintrum, ELAN Zuidoost Friesland	Inwoners, ondernemers, Kennisconsortium Bodem, Biosintrum, ELAN Zuidoost Friesland, Gebiedscoöperatie Zuidoost Friesland
5	Hoofdstuk Sociale Duurzaamheid, paragraaf wat gaan we daarvoor doen, speerpunt 3, actie Uitvoeringsplan Sociale duurzaamheid, kolom samenwerking extern	Scala, woningcorporaties, inwoners, ELAN Zuidoost Friesland	Scala, woningcorporaties, inwoners, ELAN Zuidoost Friesland, stichting De Kleine Boerderij
5	Hoofdstuk Sociale duurzaamheid, paragraaf wat gaan we daarvoor doen, speerpunt 3, actie Uitvoeringsplan Educatie en bewustwording, kolom samenwerking extern	Scala, Biosintrum, inwoners, ELAN Zuidoost Friesland	Scala, Biosintrum, inwoners, ELAN Zuidoost Friesland, stichting De Kleine Boerderij

6	Hoofdstuk Klimaatadaptatie, paragraaf onze speerpunten, speerpunt 1		Voetnoot toegevoegd: Leefbare dorpen met aandacht voor voldoende groen, koelte en waterberging, hebben een positief effect op het waterverbruik. In een koelere omgeving verdampt minder water uit de bodem of gewas. Ook wordt er in een koelere omgeving minder water verbruikt door consumenten, inwoners en bedrijven. Meer waterberging en daarmee infiltratie zorgt voor aanvulling van grondwatervoorraden en draagt daarmee bij aan de continuïteit voor het kunnen winnen van drinkwater. Bron: inspraakreactie Vitens 5 november 2025.
6	Hoofdstuk Klimaatadaptatie, paragraaf onze speerpunten, speerpunt 2		Voetnoot toegevoegd: Het grootste deel van het oppervlakte van gemeente Ooststellingwerf heeft een agrarische bestemming. Het vasthouden en bergen van water op dit grote oppervlak heeft uiteindelijk meer resultaat voor de aanvulling van de grondwatervoorraad door infiltratie, dan op het oppervlak voor wonen of bebouwing. Ook voor het aandeel bos en natuur is het vasthouden van water belangrijk, zeker om drogere periodes te kunnen weerstaan. Voor de continuïteit van het kunnen leveren van drinkwater is dit thema erg belangrijk voor Vitens. Bron: inspraakreactie Vitens, 5 november 2025.
6	Hoofdstuk Klimaatadaptatie, paragraaf onze speerpunten, speerpunt 3		Voetnoot toegevoegd: Klimaatbestendige nieuwbouw heeft uiteindelijk ook een positief effect op de waterbalans. Meer infiltratie van regenwater door afkoppeling van het riool en onder andere aanleg van gescheiden rioolstelsels dragen ook bij aan een vergrote infiltratie van water in de bodem. En vullen daardoor de grondwatervoorraad weer aan. Aanpassingen in nieuwbouw die zorgen voor meer koelte dragen (gering) ook bij aan iets lager waterverbruik. Bron: inspraakreactie Vitens, 5 november 2025.
6	Hoofdstuk Biodiversiteit, paragraaf wat gaan we daarvoor doen, actie Uitvoeringsplan Biodiversiteit, kolom raakvlakken thema's	Duurzaam landelijk gebied, Sociale duurzaamheid	Duurzaam landelijk gebied, Sociale duurzaamheid, Klimaatadaptatie

8	Hoofdstuk Sociale duurzaamheid, paragraaf wat gaan we daarvoor doen, speerpunt 2, kolom samenwerkingspartners extern	Kunst & COO, Scala, Bibliotheek Zuidoost-Fryslân, Klimaatgesprekken, kunst- en cultuurorganisaties, ELAN Zuidoost Friesland, Energiecoöperatie de Eendracht	Kunst & COO, Scala, Bibliotheek Zuidoost-Fryslân, Klimaatgesprekken, kunst- en cultuurorganisaties, ELAN Zuidoost Friesland, Energiecoöperatie de Eendracht, Gebiedscoöperatie Zuidoost Friesland, GGD Fryslân
8	Hoofdstuk Sociale duurzaamheid, paragraaf wat gaan we daarvoor doen, speerpunt 3 en 4, actie Uitvoeringsplan Sociale Duurzaamheid, kolom samenwerkingspartners extern	Scala, woningcorporaties, inwoners, ELAN Zuidoost Friesland	Scala, woningcorporaties, inwoners, ELAN Zuidoost Friesland, stichting De Kleine Boerderij, GGD Fryslân
8	Hoofdstuk Biodiversiteit, paragraaf wat gaan we daarvoor doen, actie Uitvoeringsplan Biodiversiteit, kolom samenwerkingspartners extern	Inwoners, boeren, natuur- en milieuorganisaties, ELAN Zuidoost Friesland	Inwoners, boeren, natuur- en milieuorganisaties, ELAN Zuidoost Friesland, Gebiedscoöperatie Zuidoost Friesland, GGD Fryslân
10	Hoofdstuk Biodiversiteit, paragraaf onze speerpunten, speerpunt 3	Een gezonde bodem helpt bij het tegengaan van de gevolgen van klimaatverandering, zoals wateroverlast en droogte. Daarnaast levert een gezonde bodem voedingsstoffen voor de productie van gezonde gewassen en gezond voedsel, houdt het water vast, zuivert water en levert schoon drink- en oppervlaktewater. Een gezonde bodem kent veel biodiversiteit en vormt de basis voor een grote hoeveelheid biodiversiteit boven de grond. De bodemgezondheid staat onder druk door het gebruik van schadelijke stoffen.	Bij onderstaande zin bron toegevoegd met voetnoot: De bodemgezondheid staat onder druk door het gebruik van schadelijke stoffen. Bron: adviesrapport 'De bodem bereikt?!' , Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, 2020.
10	Hoofdstuk Biodiversiteit, paragraaf onze speerpunten, speerpunt 3	Dit geldt ook voor de waterkwaliteit waar vervuiling en uitspoeling van schadelijke stoffen in grond- en oppervlaktewater invloed op hebben. Wij vinden het verbeteren van de waterkwaliteit en bodemgezondheid belangrijk. Daarom zetten we in op bewustwording over waterkwaliteit, watergebruik en bodemgezondheid.	Bij onderstaande zin twee bronnen toegevoegd met voetnoot: Dit geldt ook voor de waterkwaliteit waar vervuiling en uitspoeling van schadelijke stoffen in grond- en oppervlaktewater invloed op hebben. Bronnen: Tussentijdse evaluatie Kaderrichtlijn water van december 2024, Wetterskip Fryslân en rapport

			Landbouwpraktijk en waterkwaliteit in Nederland; toestand (2020-2023) en trend (1992-2023): Resultaten van de monitoring van de effecten van de EU Nitraatrichtlijn actieprogramma's, 2024, RIVM
10	Hoofdstuk Biodiversiteit, paragraaf wat gaan we daarvoor doen, actie Uitvoeringsplan Biodiversiteit, kolom raakvlakken thema's	Duurzaam landelijk gebied, Sociale duurzaamheid	Duurzaam landelijk gebied, Sociale duurzaamheid, Klimaatadaptatie

5.2. Ambtelijke wijzigingen

Er zijn een aantal ambtelijke wijzigingen. In onderstaande tabel zijn de aanpassingen weergegeven.

Aanpassing in hoofdstuk/paragraaf	Was	Is
Inleiding, paragraaf context, kopje we scherpen aan waar nodig	Het gaat om de thema's Biodiversiteit, Duurzaam landelijk gebied en Sociale duurzaamheid. De thema's Biodiversiteit en Duurzaam landelijk gebied zijn geen nieuwe thema's: we werken hier nu ook al aan.	Volgorde aangepast in aansluiting op opbouw stuk: Het gaat om de thema's Duurzaam landelijk gebied, Sociale duurzaamheid en Biodiversiteit. De thema's Duurzaam landelijk gebied en Biodiversiteit zijn geen nieuwe thema's: we werken hier nu ook al aan.
Inleiding, paragraaf wettelijke kaders	In de Klimaatwet staat dat we in 2030 minstens 55% van onze uitstoot van broeikasgassen gereduceerd moeten hebben ten opzichte van 1990. De Green Deal kijkt nog breder: hier gaat het onder andere over klimaatactie, circulaire economie, biodiversiteit en duurzame landbouw.	Geactualiseerd: In de Klimaatwet staat dat we in 2030 minstens 55% van onze uitstoot van broeikasgassen gereduceerd moeten hebben ten opzichte van 1990. De Europese Raad heeft in november 2025 ingestemd met een klimaatdoel van 90% emissiereductie in 2040. De Green Deal kijkt nog breder: hier gaat het onder andere over klimaatactie, circulaire economie, biodiversiteit en duurzame landbouw.
Inleiding, paragraaf relatie programma landelijk gebied	In het eerste kwartaal van 2025 is er voor het Landelijk gebied een programma opgestart.	Geactualiseerd: In het eerste kwartaal van 2025 is er gestart met de oriëntatie op het inrichten van een programma voor het Landelijk gebied.
Hoofdstuk Duurzaam landelijk gebied, inleidende tekst	Naast het programma Duurzaamheid wordt vanuit het programma Landelijk gebied gewerkt aan een toekomstbestendig landelijk gebied.	Geactualiseerd: Naast het programma Duurzaamheid wordt vanuit het nog op te stellen programma Landelijk gebied gewerkt aan een toekomstbestendig landelijk gebied.

Hoofdstuk Circulaire samenleving, paragraaf onze speerpunten, speerpunt 1, kader met voorbeeld Wat doen we al	Circulariteit: hergebruiken van materialen of afval voorkomen. Bijvoorbeeld het kiezen voor straatstenen die al eerder zijn gebruikt.	Tekstuele aanpassing: Circulariteit: zoveel mogelijk hergebruik van materialen en het voorkomen van afval. Bijvoorbeeld waar mogelijk het kiezen voor straatstenen die al eerder zijn gebruikt.
	Klimaatadaptatie: de opdracht draagt bij aan een omgeving die beter om kan gaan met hitte, droogte of extreme regen. Bijvoorbeeld door waterdoorlatende bestrating toe te passen.	Tekstuele aanpassing Klimaatadaptatie: de opdracht draagt bij aan een omgeving die beter om kan gaan met hitte, droogte of extreme regen. Bijvoorbeeld door op steeds meer plekken te kiezen voor open parkeerplaatsen met graskeien.
	Sociale waarde: mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt krijgen via de inkoopopdracht een kans op werk of ontwikkeling. Bijvoorbeeld door te eisen dat een leverancier ook mensen in dienst neemt die moeilijker aan werk komen.	Tekstuele aanpassing Sociale waarde: mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt krijgen via de inkoopopdracht een kans op werk of ontwikkeling. Bijvoorbeeld door erop te sturen dat een leverancier ook mensen in dienst neemt die moeilijker aan werk komen.
Circulaire samenleving: wat gaan we daarvoor doen Kolom tabel: Samenwerking extern	Kennis- en onderwijsinstellingen, Biosintrum, Omrin, ondernemers, inwoners	Per abuis stond Vereniging Circulair Fryslân hier niet bij: Kennis- en onderwijsinstellingen, Biosintrum, Omrin, Vereniging Circulair Fryslân, ondernemers, inwoners
Hoofdstuk Energietransitie, paragraaf onze speerpunten, speerpunt 1, kader met voorbeeld Wat doen we al?	Eind 2024 waren er 276 aanvragen ingediend.	Geactualiseerd: Halverwege november 2025 waren er 833 aanvragen ingediend voor de gemeentelijke subsidie.
Hoofdstuk Energietransitie, paragraaf onze speerpunten, speerpunt 3, kader met voorbeeld Wat doen we al?	In 2025 wordt samen met onder meer Liander de inzet van de thuisbatterijen beoordeeld. We kijken of de thuisbatterij balans in het netwerk creëert en of het gebruik van duurzaam opgeslagen energie op momenten dat de zon niet schijnt een positieve meerwaarde geeft aan de inzet van de thuisbatterij.	Geactualiseerd: In 2025 is de inzet van thuisbatterijen, samen met onder meer Liander, beoordeeld. Uit de beoordeling blijkt dat het afgesproken tijdsvenster ervoor zorgt dat de thuisbatterijen pieken niet verergeren. Verder onderzoek is nodig om te bepalen of pieken ook actief verlaagd kunnen worden. Die aanpak staat nog in de kinderschoenen, maar is de richting waarin we willen ontwikkelen.
Hoofdstuk Participatie, tweede alinea		Zin met verwijzing naar bijlage toegevoegd: Een beschrijving van het proces van totstandkoming van het programmaplan inclusief participatie is opgenomen in de bijlage (link).
Hoofdstuk Participatie, derde alinea	In mei 2025 is de Adviesraad Sociaal Domein gevraagd om een formeel advies uit te brengen op dit programmaplan. In dezelfde periode is het	Geactualiseerd en tekstueel aangescherpt: In mei 2025 is de Adviesraad Sociaal Domein gevraagd om een formeel advies uit te brengen op dit

	<p>programmaplan gedeeld met een aantal samenwerkingsorganisaties. Welzijnsorganisatie Scala, vereniging Kunst & COO, de Friese Milieufederatie, ELAN Zuidoost Friesland, Gebiedscoöperatie Zuidoost Friesland en energiecoöperatie de Eendracht zijn gevraagd om te op het concept programmaplan. ELAN Zuidoost Friesland en energiecoöperatie de Eendracht hebben hier gebruik van gemaakt. Alle reacties zijn verwerkt in de zienswijze- en reactienota die toegevoegd is als bijlage. Na besluitvorming door de gemeenteraad wordt het programmaplan zes weken ter inzage gelegd en kan iedereen een zienswijze indienen op het programmaplan.</p>	<p>programmaplan. In dezelfde periode is het programmaplan gedeeld met een aantal samenwerkingsorganisaties. Deze adviezen en reacties zijn verwerkt in de adviezen en reactienota die toegevoegd is als bijlage. Na besluitvorming door de gemeenteraad is het programmaplan zes weken ter inzage gelegd. Van 30 september 2025 tot en met 10 november 2025 kon iedereen een inspraakreactie indienen op het programmaplan. Er zijn tien inspraakreacties ingediend. Deze zijn verwerkt in een Eindverslag Inspraakreacties.</p>
<p>Hoofstuk Monitoring en borging, tweede alinea</p>	<p>Dit programmaplan is tot stand gekomen in samenwerking met veel collega's van verschillende afdelingen en beleidsvelden Per thema hebben we in het programmaplan inzichtelijk gemaakt met welke beleidsvelden we samenwerken in de uitvoering. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van acties is dus over meerdere beleidsvelden en budgetten verdeeld. Een integrale en gezamenlijke aanpak is daarom belangrijk. Dit bewaken we in de planning en control cyclus, specifiek de programmabegroting en de jaarrekening, waarin we de samenwerking met de andere afdelingen opzoeken.</p>	<p>Tekstuele aanpassing Dit programmaplan is tot stand gekomen in samenwerking met veel collega's van verschillende teams en beleidsvelden Per thema hebben we in het programmaplan inzichtelijk gemaakt met welke beleidsvelden we samenwerken in de uitvoering. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van acties is dus over meerdere beleidsvelden en budgetten verdeeld. Een integrale en gezamenlijke aanpak is daarom belangrijk. Dit bewaken we in de planning en control cyclus, specifiek de programmabegroting en de jaarrekening, waarin we de samenwerking met de andere teams opzoeken.</p>
<p>Hoofstuk Financieel kader en risico's, tweede alinea</p>	<p>Daarom hebben we bij de jaarrekening 2024 ook voorgesteld om het resterende incidentele budget van het programma Duurzaamheid toe te voegen aan een reserve programma Duurzaamheid (onderdeel van de algemene reserve). Hier kunnen tijdens de looptijd van het programma kosten uit worden gedekt.</p>	<p>Geactualiseerd: Daarom hebben we bij de jaarrekening 2024 ook voorgesteld om het resterende incidentele budget van het programma Duurzaamheid toe te voegen aan een reserve programma Duurzaamheid (onderdeel van de algemene reserve). Bij de jaarrekening 2025 gaan we een vergelijkbaar voorstel doen voor het resterende budget het programma Duurzaamheid 2025. Hier kunnen tijdens de looptijd van het programma kosten uit worden gedekt.</p>
<p>Hoofstuk Financieel kader en risico's, derde alinea</p>	<p>Een groot deel van de personele inzet voor het programma wordt gedekt uit de tijdelijke regeling</p>	<p>Geactualiseerd: Een groot deel van de personele inzet voor het programma wordt gedekt uit de tijdelijke regeling</p>

	<p>capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE).</p> <p>De VNG heeft gemeenten recent geïnformeerd over de uitkomsten overhedenoverleg en voorjaarsnota. Op basis van deze informatie gaan we ervan uit dat het reguliere budget dat we de afgelopen jaren ontvingen (ongeveer € 530.000 per jaar) tot en met 2030 wordt gecontinueerd met een korting van 10%. Deze korting wordt gehanteerd vanwege de overheveling van de specifieke uitkering naar het gemeentefonds. Dit budget wordt niet geïndexeerd en ook niet verhoogd voor de aanvullende taken op het gebied van klimaat en energie, die gemeenten inmiddels hebben gekregen. In de bijlage financieel overzicht is af te lezen dat er voor 2025 € 1.311.000 beschikbaar is. Door te schuiven met budgetten (het budget in jaar x mag benut worden tot en met jaar x+2) verwachten we elk jaar ongeveer € 635.000 beschikbaar te hebben.</p>	<p>capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE). Voor 2025 is € 1.311.000 beschikbaar. In de septembercirculaire 2025 is aangegeven dat ons budget voor 2026 € 935.000 bedraagt en dat voor de jaren daarna tot en met 2030 een vergelijkbaar budget beschikbaar is.</p>
Hoofdstuk Financieel kader en risico's, kopje vierde alinea	We zien de laatste maanden een terugloop in het aantal verstrekte duurzaamheidsleningen	We zien een terugloop in het aantal verstrekte duurzaamheidsleningen
Bijlage 2 – Totstandkoming programmaplan		<p>Toevoeging:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tijdens de open dag van de gemeente op 24 mei 2025 is aan inwoners gevraagd welke van de zes thema's als eerste opgepakt moet worden. In totaal hebben 43 inwoners gestemd en de volgende prioriteit voor de uitvoering aangegeven: Sociale duurzaamheid: 22 stemmen, Biodiversiteit: 7 stemmen, Duurzaam landelijk gebied: 4 stemmen, Klimaatadaptatie: 4 stemmen, Circulaire samenleving: 3 stemmen, Energietransitie: 3 stemmen. Wij hebben deze prioritering meegenomen in de planning van het uitwerken van de uitvoeringsplannen.
Bijlage 2 – Totstandkoming programmaplan	<ul style="list-style-type: none"> In juni 2025 zijn het advies van de Adviesraad en de inspraakreacties ontvangen en verwerkt in een zienswijze- en reactienota. Eventuele aanpassingen naar aanleiding van de reacties zijn in dit uiteindelijke plan verwerkt. 	<p>Tekstuele aanpassing:</p> <ul style="list-style-type: none"> In juni 2025 zijn het advies van de Adviesraad en de inspraakreacties ontvangen en verwerkt in een advies en reactienota. Eventuele aanpassingen

		naar aanleiding van de reacties zijn in dit uiteindelijke plan verwerkt.
Bijlage 2 – Totstandkoming programmaplan		<p>Toevoeging:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In september 2025 heeft de gemeenteraad besloten het programmaplan vrij te geven voor inspraak. • Van 30 september 2025 tot en met 10 november 2025 lag het programmaplan ter inzage voor inspraak. • In november 2025 zijn de inspraakreacties verwerkt en een aantal wijzigingen doorgevoerd in het definitieve programmaplan.
Bijlage 3 – Wettelijke kaders	<p>Europese Klimaatwet De Europese Klimaatwet stelt dat de Europese Unie (hierna EU) in 2050 klimaatneutraal moet zijn. De Europese Klimaatwet is in juni 2021 officieel aangenomen en in werking getreden. Deze wet bevat bindende (tussen)doelen, zoals het verminderen van de netto-uitstoot van broeikasgassen met minstens 55% in 2030 vergeleken met 1990. De Klimaatwet is verder uitgewerkt in het wetgevingspakket “Fit for 55”, dat ook is vastgesteld.</p>	<p>Actualisatie: Europese Klimaatwet De Europese Klimaatwet stelt dat de Europese Unie (hierna EU) in 2050 klimaatneutraal moet zijn. De Europese Klimaatwet is in juni 2021 officieel aangenomen en in werking getreden. Deze wet bevat bindende (tussen)doelen, zoals het verminderen van de netto-uitstoot van broeikasgassen met minstens 55% in 2030 vergeleken met 1990. De Europese Raad heeft begin november 2025 ingestemd met herziening van de klimaatwet met doelen voor 2040: een netto-reductie van 90% van de broeikasgasemissies ten opzichte van 1990. De Klimaatwet is verder uitgewerkt in het wetgevingspakket “Fit for 55”, dat ook is vastgesteld.</p> <p>Bij de toegevoegde zin is een voetnoot toegevoegd: Raad stemt in met nieuw Europees klimaatdoel voor 2040: 90% emissiereductie - Europa decentraal</p>
Bijlage 4 - Beleidskaders	<p>Beleidskaders in ontwikkeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Accommodatiebeleid (vaststelling verwacht in 2025); • Water- en Rioleringsprogramma (vaststelling verwacht in 2025); 	<p>Verplaatst naar opsomming bestaand beleid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Accommodatiebeleid 2025-2050 • Water- en Rioleringsprogramma 2025-2029
Bijlage 4 – Beleidskaders	<ul style="list-style-type: none"> • Duurzame mobiliteitsvisie (vaststelling verwacht eind 2025); 	<ul style="list-style-type: none"> • Mobiliteitsvisie Ooststellingwerf 2026-2031 – Duurzaam op weg (vaststelling verwacht eind 2025);

	<ul style="list-style-type: none"> • Toekomstvisie Ooststellingwerf (vaststelling verwacht eind 2025). 	<ul style="list-style-type: none"> • Toekomstvisie 2040 Ooststellingwerf (vaststelling verwacht eind 2025).
Bijlage 8 – Financieel overzicht		Tabel is geactualiseerd.
Bijlage 9 – Zienswijze en reactienota, titel	Zienswijze en reactienota	Tekstuele aanpassing: Adviezen en reactienota
Bijlage 10 – Toekomstwensen voor de kinderen in Ooststellingwerf		Toegevoegd.

gemeente

ooststellingwerf

Programma Duurzaam Ooststellingwerf

2026-2030

Zet je
kleur op
groen

Voorwoord

Duurzaamheid is geen keuze meer, het is een noodzaak. In Ooststellingwerf werken we daar al jaren met overtuiging aan. Met dit nieuwe Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026–2030 zetten we de volgende stap richting een CO₂-neutrale, klimaatbestendige en sociaalrechtvaardige gemeente. We bouwen voort op wat we al hebben bereikt, maar we verbreden ook onze aanpak. Naast circulaire samenleving, energietransitie en klimaatadaptatie, geven we nu ook expliciet ruimte aan duurzaam landelijk gebied, sociale duurzaamheid en biodiversiteit. Want duurzaamheid gaat niet alleen over techniek en beleid, maar vooral ook over mensen, kansen en verbinding.

Een mooi voorbeeld daarvan is het programma duurzaamheidseducatie Wortels & Vleugels, waarmee we kinderen op basisscholen meenemen in de wereld van duurzaamheid. Want als we willen bouwen aan een toekomstbestendige samenleving, moeten we beginnen bij de generatie van morgen. Dit plan is dan ook niet alleen een beleidsdocument, maar een uitnodiging aan iedereen in Ooststellingwerf: inwoners, ondernemers, scholen en organisaties. Laten we samen blijven investeren in een gezonde, groene en eerlijke toekomst. Voor onszelf, en voor de generaties die na ons komen.

Ik wens u veel leesplezier!

Lisa Edema

Wethouder Duurzaamheid en Mobiliteit

Leeswijzer

In de inleiding beschrijven we waarom we een nieuw programmaplan vaststellen, de beleids- en wettelijke kaders, de relatie met andere onderwerpen en uitdagingen die op ons af komen. Ook kijken we terug naar wat we in de periode 2021-2025 hebben gerealiseerd.

In de themahoofdstukken zijn per thema de ambitie en speerpunten uitgewerkt. De ambitie en speerpunten beschrijven wat we willen bereiken: het gewenste resultaat in 2030. Per speerpunt stellen we meetbare doelen vast. Hiermee geven we aan hoe we meten of we het gewenste resultaat hebben gehaald. Vervolgens beschrijven we in de tabel “wat gaan we doen” op hoofdlijnen de acties per thema. Per thema beschrijven we met welke beleidsvelden en organisatie we samenwerken aan een actie, wanneer we de actie gaan uitvoeren en de raakvlakken tussen de zes thema's. Na de themahoofdstukken beschrijven we hoe we de participatie vormgeven, de monitoring en borging, het financieel kader en de risico's.

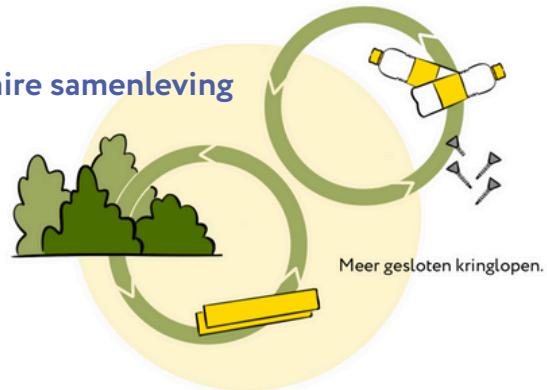
Navigeren in dit document

In dit document kunt u navigeren via de knoppen, pijlen en/of (hyper)links. Het overzicht op de volgende pagina geeft visueel weer hoe dit programma is opgebouwd. Via deze pagina kunt u verder klikken naar de inhoudelijke hoofdstukken. Blauwe woorden in de tekst verwijzen naar de begrippenlijst.

Ga naar
overzicht

Circulaire samenleving

Energietransitie

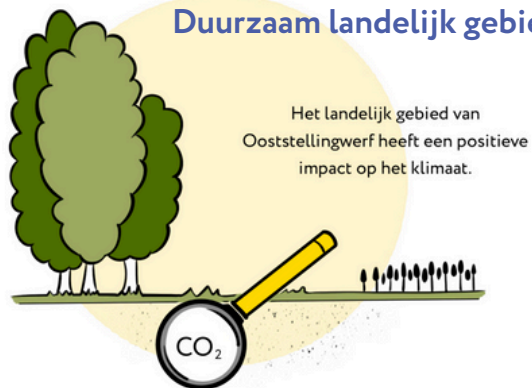
Klimaatadaptatie

Balans

Duurzaam landelijk gebied

Sociale duurzaamheid

Biodiversiteit

Inleiding

Aanleiding

In Ooststellingwerf werken we sinds 2021 aan het programma Duurzaamheid. Hiervoor is een programmaplan opgesteld: Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021-2025. Het huidige programmaplan loopt tot en met 2025. Het onderwerp duurzaamheid is nog niet af. Daarom stellen we een nieuw programmaplan op voor de periode 2026-2030.

Context

Bestaand beleid is vertrekpunt

In 2021 is het Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021-2025 vastgesteld. Op basis van dit plan is de afgelopen beleidsperiode gewerkt aan de duurzaamheidsambitie: 'wij willen in 2030 CO₂ neutraal zijn'. Dit is verder vertaald in drie thema's: Energietransitie, Klimaatadaptatie en Circulaire samenleving¹. Voor elk van deze drie thema's is een doel geformuleerd:

- Energietransitie: Ooststellingwerf [energieneutraal](#).
- Klimaatadaptatie: [klimaatbestendig](#) Ooststellingwerf.
- Circulaire samenleving: meer [gesloten kringlopen](#) in Ooststellingwerf.

Om de ambitie 'CO₂ neutraal in 2030' te realiseren zijn in de periode 2021-2025 veel stappen gezet (zie [bijlage](#)). Ook is er geïnvesteerd in het neerzetten van een goede structuur om aan de slag te gaan met duurzaamheid. Bijvoorbeeld in de vorm van extra capaciteit voor het programma Duurzaamheid, het vaststellen van uitvoeringsplannen per thema, maar ook in de ondersteuning van inwoners bij verduurzamingsvraagstukken door bijvoorbeeld de inrichting van het [OWO-energiebureau](#). Het nieuwe programmaplan voor de periode 2026-2030 bevat daarom geen volledig nieuwe koers. De komende beleidsperiode 2026-2030 werken we verder aan onze ambitie CO₂ neutraal in 2030 en voeren we de vastgestelde uitvoeringsplannen voor de drie thema's uit.

We scherpen aan waar nodig

We voegen drie thema's toe aan het nieuwe programmaplan. Het gaat om de thema's Duurzaam landelijk gebied, Sociale duurzaamheid en [Biodiversiteit](#). De thema's Duurzaam landelijk gebied en Biodiversiteit zijn geen nieuwe thema's: we werken hier nu ook al aan. We ervaren echter dat deze thema's op dit moment nog onvoldoende belicht zijn in het huidige programmaplan. Het thema Sociale duurzaamheid, waarbij het gaat over een duurzame samenleving die voor alle inwoners toegankelijk is, voegen we toe. De thema's in het nieuwe programmaplan 2026-2030 zijn:

- Duurzaam landelijk gebied
- Sociale duurzaamheid
- Biodiversiteit
- Circulaire samenleving
- Energietransitie
- Klimaatadaptatie

We verwachten in 2030 op het gebied van energie CO₂ neutraal te zijn. Door landbouw, landgebruik en productie van materialen worden broeikasgassen uitgestoten, zoals methaan en CO₂. Deze uitstoot van broeikasgassen is niet in het Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021-2025 meegenomen. In dit programmaplan nemen we deze uitstoot wel mee. Hierbij sluiten we aan bij de Europese en landelijke doelstellingen om in 2050 CO₂ equivalent-neutraal² te zijn. De totale uitstoot van CO₂-equivalenten in gemeente Ooststellingwerf was 310 kton in 2021³. In de tabel in de [bijlage](#) is te zien hoeveel uitstoot van CO₂-equivalenten uit welke sector komt in 1990 en 2021.

¹ Van Circulaire economie naar Circulaire samenleving: in het hoofdstuk Circulaire samenleving leggen we uit waarom de naam van dit thema is aangepast.

² Binnen een CO₂ eqv-neutraal systeem is de uitstoot van broeikasgassen zo ver mogelijk gereduceerd en de restuitstoot wordt gecompenseerd, bijvoorbeeld door het aanplanten van bomen. De uitstoot van broeikasgassen is dus netto nul. Bronnen: [fet-kennisdocument-tbv--friese-energievisie.pdf](#) en [CO2-equivalenten | CBS](#)

³ [CO₂ routekaart 2030](#), Berenschot, september 2024.

Een programmaplan op hoofdlijnen

Duurzaamheid is een breed onderwerp. Er zijn veel raakvlakken met andere beleidsvelden en ook de zes thema's staan in verbinding met elkaar. Dit hebben we meegenomen in de ontwikkeling van dit programmaplan. Ook beschrijven we in dit plan per thema met welke beleidsvelden en organisaties we samenwerken aan een actie en welke thema's een actie raakt. Hiermee maken we de samenhang zichtbaar. Dit programmaplan is een plan op hoofdlijnen. Het geeft kaders voor de komende beleidsperiode. De vertaling naar concrete uitvoeringsplannen (zoals voor de huidige thema's) volgt nadat dit plan is vastgesteld.

De speerpunten per thema zijn breed geformuleerd

Dat maakt dat de speerpunten ook toepasbaar zijn voor een langere periode dan de beleidsperiode van dit plan: 2026-2030. Op deze manier houden we de mogelijkheid om na 2030 verder te gaan op dezelfde koers en aan te scherpen. Dit zorgt voor continuïteit in beleidsvoering en geeft duidelijkheid over wat het uiteindelijke doel is waar we naar toe willen werken. In de toelichting per thema werken we onze focus voor de periode 2026-2030 uit.

De afgelopen beleidsperiode is er al veel gedaan

We gaan verder met wat al goed gaat. Waar het nodig is gaan we meer doen, maken we aanpassingen en/of scherpen we aan. In het plan laten we per thema met een aantal concrete voorbeelden zien wat we al doen. Een terugblik op wat er de afgelopen beleidsperiode is gedaan, is terug te vinden in de [bijlage](#).

Totstandkoming programmaplan

Duurzaamheid heeft raakvlakken met veel beleidsvelden binnen de gemeente. De collega's van deze beleidsvelden zijn betrokken bij de totstandkoming van dit plan. Een procesbeschrijving van de totstandkoming van dit programmaplan leest u terug in de [bijlage](#).

Inwonersparticipatie

De Adviesraad Sociaal Domein adviseert de gemeente namens onze inwoners. In maart 2025 heeft de Adviesraad haar input gegeven op het proces. In mei 2025 is de Adviesraad gevraagd om een formeel advies uit te brengen op het programmaplan, specifiek het thema Sociale duurzaamheid. Het advies van de Adviesraad is als [bijlage](#) toegevoegd. In het hoofdstuk [Participatie](#) beschrijven we hoe we de participatie verder vormgeven.

Wettelijke kaders

Duurzaamheidsbeleid is niet vrijblijvend. Er zijn meerdere wettelijke kaders die vastleggen waar we als gemeente aan moeten voldoen op het gebied van duurzaamheid, zoals bijvoorbeeld de Europese en Nederlandse Klimaatwet en de Europese Green Deal. In de Klimaatwet staat dat we in 2030 minstens 55% van onze uitstoot van broeikasgassen gereduceerd moeten hebben ten opzichte van 1990. De Europese Raad heeft in november 2025 ingestemd met een klimaatdoel van 90% emissiereductie in 2040. De Green Deal kijkt nog breder: hier gaat het onder andere over klimaatactie, circulaire economie, biodiversiteit en duurzame landbouw. Het is dus niet altijd de vraag wat we wensen rondom duurzaamheid, maar vaak ook een kwestie van wettelijke kaders waar we aan moeten voldoen. In de [bijlage](#) is een overzicht van de wettelijke kaders met toelichting opgenomen.

Beleidskaders

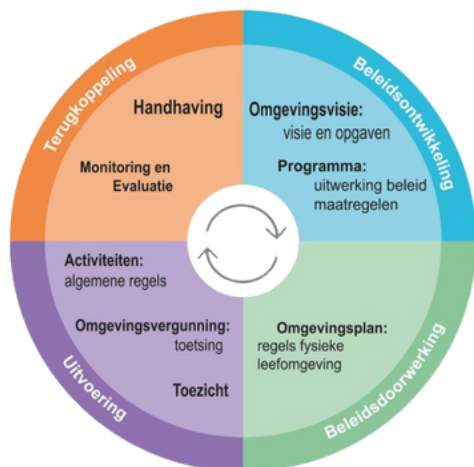
Het Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030 is gericht op het verder ontwikkelen, borgen en continueren van de ontwikkelingen die zijn ingezet. Bestaande beleidskaders zijn het vertrekpunt. Een overzicht van bestaande beleidskaders is terug te vinden in de [bijlage](#).

Relatie Toekomstvisie

Hoe ziet Ooststellingwerf eruit in 2040? Hoe zorgen we ervoor dat Ooststellingwerf ook in de toekomst een aantrekkelijke plek blijft om te wonen, werken en leven? Met deze vragen wordt gewerkt aan de Toekomstvisie voor de gemeente. De Toekomstvisie voor Ooststellingwerf is dus breder dan alleen duurzaamheid. Vanuit het programma Duurzaamheid haken wij aan bij het proces van de Toekomstvisie en brengen de input vanuit het nieuwe programmaplan in. Zo zorgen we ervoor dat de inhoud op elkaar aansluit en elkaar versterkt. We hebben voor dit nieuwe programmaplan bijvoorbeeld gebruik gemaakt van uitkomsten van de trendverkenning van Planbureau Fryslân over hoe inwoners kijken naar de toekomst, specifiek voor klimaat en natuur. Eind 2025 wordt de Toekomstvisie voorgelegd aan de gemeenteraad.

Relatie Omgevingsvisie

In november 2021 is de Omgevingsvisie Ooststellingwerf⁴ vastgesteld. De Omgevingsvisie komt voort uit de Omgevingswet en is de visie van de gemeente op onze leefomgeving. De Omgevingswet gaat uit van een dynamisch systeem van plannen maken en werkt met de beleidscyclus, zie figuur hieronder. Deze cyclus zorgt ervoor dat we steeds aansluiten bij de wensen en uitdagingen van dat moment. Met dit nieuwe programmaplan werken we de duurzaamheidsambities uit de Omgevingsvisie verder uit.

De beleidscyclus van de Omgevingswet

De Omgevingsvisie gaat uit van de vier milieubeginselen

De vier milieubeginselen zijn vastgelegd in de Omgevingswet⁵ en vloeien voort uit het Europees Verdrag⁶. Het zijn afspraken over de manier waarop we zorgen voor ons milieu. Er zijn vier regels:

1. **Het voorzorgsbeginsel:** dit betekent dat we activiteiten voorkomen waarvan we verwachten dat ze negatief zijn voor het milieu.
2. **Het beginsel van preventief handelen:** we proberen milieuvervuiling zoveel mogelijk te voorkomen. Dit betekent dat we vooraf maatregelen nemen om een negatief gevolg van een activiteit te voorkomen. Denk aan de inzet van de beste technieken zodat er geen luchtvervuiling ontstaat.
3. **Het beginsel van bestrijding aan de bron:** dit betekent dat we bij een negatief gevolg als eerste kijken of er iets bij of in de directe omgeving van de activiteit zelf kan worden veranderd. Bijvoorbeeld door vuile lucht af te vangen of door geluiddempende maatregelen bij het bedrijf zelf toe te passen.
4. **Het beginsel de vervuiler betaalt:** dit betekent dat degene die de activiteit uitvoert ook moet betalen voor het voorkomen of opruimen van de negatieve gevolgen. Dat is bijvoorbeeld het opruimen van vervuiling of het aanleggen van een wal die het geluid keert bij een woonwijk.

⁴ [Omgevingsvisie](#)

⁵ [wetten.nl - Regeling - Omgevingswet - BWBR0037885](#)

⁶ Artikel 191 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

Relatie programma Landelijk gebied

In het eerste kwartaal van 2025 is er gestart met de oriëntatie op het inrichten van een programma voor het Landelijk gebied. Vanuit het programma Landelijk gebied wordt gewerkt aan een toekomstbestendig landelijk gebied in onze gemeente. Het programma Landelijk gebied en het programma Duurzaamheid hebben raakvlakken met elkaar. Onder het thema Duurzaam landelijk gebied in dit plan beschrijven we de samenhang tussen beide programma's en welk onderwerp vanuit het programma Duurzaamheid wordt opgepakt.

Relatie accommodatiebeleid

Het gemeentelijke accommodatiebeleid gaat over gebouwen met een maatschappelijke functie, zoals het gemeentehuis, zwembad, dorpshuizen, de meeste sportaccommodaties en schoolgebouwen. Het accommodatiebeleid heeft raakvlakken met het programma Duurzaamheid, omdat we met de verduurzaming van vastgoed het goede voorbeeld geven en het bijdraagt aan onze duurzaamheidsambities.

Relatie woonbeleid

Het gemeentelijk woonbeleid en het programma Duurzaamheid hangen nauw met elkaar samen. In de woon(zorg)visie 2022-2026 is het thema leefbaarheid en duurzaamheid opgenomen, waarin de opgave van het verduurzamen van de huidige woningvoorraad staat beschreven. Vanuit het programma Duurzaamheid vinden wij het belangrijk dat er bij nieuwbouw en herontwikkeling van woonwijken zoveel mogelijk ingezet wordt op duurzaamheid. Hierbij houden we rekening met de doelen over de beschikbaarheid van voldoende betaalbare woningen. Ook voor de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad werken we samen, onder andere in de prestatieafspraken met de woningcorporaties. In 2025/2026 wordt het gemeentelijke woonbeleid geactualiseerd. Vanuit het programma Duurzaamheid haken wij aan bij dit proces en zorgen we ervoor dat de plannen op elkaar aansluiten.

Uitdagingen

Voor het traject van de Toekomstvisie heeft Planbureau Fryslân inzichtelijk gemaakt welke uitdagingen er op gemeente Ooststellingwerf af komen richting 2040. Hierbij is, naast demografische cijfers, ook gebruik gemaakt van de uitkomsten van de trendverkenning van het Planbureau Fryslân over hoe inwoners kijken naar de toekomst⁷. De uitdagingen en ervaringen van inwoners gerelateerd aan duurzaamheid worden hieronder beschreven.

Uitdaging: grote opgaven in de gedeelde ruimte

Het grootste deel van het grondgebied van gemeente Ooststellingwerf bestaat uit agrarische grond: 72%. Daarnaast is 20% bos en open natuurlijk terrein en 3% bestaat uit woonterrein⁸. Voor deze gedeelde ruimte liggen er grote opgaven vanuit duurzaamheid om onze gemeente ook voor onze toekomstige generaties leefbaar te houden. Bijvoorbeeld de overgang naar een duurzaam energiesysteem, opgaven in de landbouw, het vergroten van de biodiversiteit en het klimaatbestendig maken van de leefomgeving. Daarnaast liggen er ook vanuit andere beleidsvelden opgaven, bijvoorbeeld voor wonen, verkeer en vervoer, water, riolering, recreatie en toerisme. We hebben dus te maken met een complexe ruimtelijke puzzel met verschillende opgaven die impact hebben op onze ruimte.

Hoe gaan we met deze uitdaging om?

Deze uitdaging vraagt van ons dat we opgaven integraal bekijken. Vanuit het programma Duurzaamheid doen we dit door vanaf het begin aan te haken bij nieuwe projecten of ontwikkelingen die onze duurzaamheidsthema's raken. Zo kunnen we op tijd het gesprek voeren over onze doelstellingen en samen per project of ontwikkeling kijken naar wat haalbaar en te realiseren is. In dit programmaplan maken we daarom bij de geformuleerde acties zichtbaar met welke beleidsvelden wij de samenwerking opzoeken in de uitvoering.

⁷ Dashboard Planbureau Fryslân: [20250115 Interactief Dashboard Gemeente Ooststellingwerf | Tableau Public](#)

⁸ Dashboard Planbureau Fryslân, natuur en landschap, bodemgebruik Ooststellingwerf, jaar 2017 (meest recente cijfers).

Uitdaging: klimaatverandering gaat door

Het veranderende klimaat is zichtbaar in metingen van neerslag, temperatuur en verdamping. We zien een toename in de hoeveelheid neerslag per jaar, maar deze neerslag valt in kortere periodes. De gemiddelde jaartemperatuur (zomer en winter) neemt sinds 1980 fors toe⁹. De zomers zijn vaker heet en droog. Ernstige neerslagtekorten komen vaker voor. Voor het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf 2025-2030 hebben we inzichtelijk gemaakt wat klimaatverandering voor onze gemeente betekent. Een overzicht hiervan leest u terug in de [bijlage](#).

Wat ervaren inwoners?

Uit de trendverkenning van Planbureau Fryslân blijkt dat 37% van de inwoners van de regio Zuidoost-Fryslân aangeeft te ervaren dat de ontwikkeling van het Friese landschap in de afgelopen vijf jaar achteruit is gegaan¹⁰. 50% van de inwoners ervaart dat de biodiversiteit achteruit gaat¹¹. Inwoners maken zich vooral zorgen over¹²:

- Het verdwijnen van bomen, heggen en houtwallen (75%);
- Het verdwijnen van planten en dieren (72%);
- De komst van invasieve soorten (bijvoorbeeld de Japanse Duizendknoop, de Nijlgans of watercrassula) (72%);
- Het verstenen van particuliere tuinen (71%);
- De verslechterde waterkwaliteit (69%) en het gebruik van bestrijdingsmiddelen (69%).

In 2024 is er een vragenlijst uitgezet onder de inwoners voor het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf 2025-2030. Het inwonerspanel¹³ is gevraagd naar hun zorgen over klimaatverandering.

⁹ Bron KNMI, verder uitgewerkt in het [Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf](#), pagina 9.

¹⁰ Dashboard Planbureau Fryslân, natuur en landschap, inwonersperspectief op ontwikkeling Friese landschap in laatste vijf jaar, regio Zuidoost-Fryslân, 2024: [20250115 Interactief Dashboard Gemeente Ooststellingwerf I Tableau Public](#)

¹¹ Dashboard Planbureau Fryslân, natuur en landschap, ervaren verandering van de biodiversiteit, regio Zuidoost-Fryslân, 2024: [20250115 Interactief Dashboard Gemeente Ooststellingwerf I Tableau Public](#)

¹² Dashboard Planbureau Fryslân, natuur en landschap, bezorgdheid over ontwikkelingen in de natuur en het landschap, regio Zuidoost-Fryslân, 2024: [20250115 Interactief Dashboard Gemeente Ooststellingwerf I Tableau Public](#)

¹³ [Klimaatadaptatie – Panelinwoners](#)

Daaruit blijkt dat 71% van de inwoners van Ooststellingwerf zich zorgen maken over klimaatverandering in de toekomst. De negatieve effecten van droogte worden het meest ervaren, gevolgd door hitte en daarna wateroverlast. Zo ervaart 52% van de inwoners van Ooststellingwerf droogte in de tuin/bij beplanting, 32% gezondheidsproblemen door de hitte en 26% overlast van regenwater in de tuin.

Hoe gaan we met deze uitdaging om?

Er zijn twee manieren om met klimaatverandering om te gaan:

1. Klimaatmitigatie: de oorzaak van klimaatverandering aanpakken, dus de uitstoot van broeikasgassen verminderen. Het probleem bij de bron oplossen.
2. Klimaatadaptatie: aanpassen aan het veranderde klimaat en klimaatbestendig worden. De schade proberen te beperken.

Vanuit het programma Duurzaamheid ligt onze focus op klimaatmitigatie: de oorzaak van klimaatverandering aanpakken en het probleem bij de bron oplossen. We werken hieraan vanuit de thema's Biodiversiteit, Duurzaam landelijk gebied, Sociale duurzaamheid, Circulaire samenleving en Energietransitie. Daarbij is ons [uitgangspunt voor de lange termijn](#) om een balans te creëren waarbij iedereen genoeg heeft om goed te leven, zonder de grenzen van de planeet te beschadigen. We zetten dus in op systeemverandering en gedragsverandering. Dit doen we in verbinding: we zorgen voor elkaar, maar ook voor onze toekomstige generaties. Bij acties en beslissingen houden we rekening met de lange termijn gevolgen voor de aarde, de samenleving en onze toekomstige generaties.

Vanuit het thema Klimaatadaptatie proberen we de schade veroorzaakt door klimaatverandering te beperken. Hiervoor heeft de gemeenteraad in november 2024 het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf 2025-2030 vastgesteld. We richten ons met dit plan op het klimaatbestendig maken van Ooststellingwerf richting 2030. We voorzien wel dat we ook na 2030 steeds meer maatregelen moeten nemen om klimaatbestendig te zijn, omdat de klimaatverandering verder gaat.

Rollen gemeente

Als gemeente hebben we verschillende rollen. Afhankelijk van onze rol hebben we meer of minder invloed op het realiseren van onze ambities. Rollen die we als gemeente hebben zijn:

- Realiserend: we voeren zelf maatregelen uit in ons eigendom: de openbare ruimte en ons maatschappelijk vastgoed.
- Regulerend: we stellen regels vast vanuit onze rol als bevoegd gezag.
- Samenwerkend: we werken samen met inwoners, ondernemers, organisaties en andere overheden aan acties. We maken gebruik van netwerken om thema's aan te kaarten op provinciaal, landelijk en Europees niveau.
- Stimulerend: we stimuleren inwoners, ondernemers en organisaties om maatregelen te nemen. Dit doen we door middel van inspireren, kennisdeling, werken aan het vergroten van bewustwording of het beschikbaar stellen van subsidie.

Vanuit de rollen realiserend en regulerend staan we zelf aan het roer en hebben we direct invloed. Vanuit de rollen samenwerkend en stimulerend werken we samen of proberen we door middel van inspireren, kennisdeling of subsidies een beweging in gang te zetten. Bij de uitwerking van de thema's hebben we rekening gehouden met de mate van invloed en rol die wij als gemeente hebben.

Terugblik 2021-2025

In de [bijlage](#) is een overzicht opgenomen met de acties uit het Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021-2025 met een terugblik op wat we de afgelopen periode hebben gerealiseerd. De belangrijkste conclusies uit de evaluatie zijn:

- Er zijn veel acties uit het programmaplan 2021-2025 uitgevoerd en afgerond. Veel van de acties zijn structureel geborgd in de organisatie. Dit staat beschreven in de [bijlage](#).
- In het Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021-2025 zijn een aantal ambities opgenomen. Tijdens de evaluatie bleek dat het lastig was om het behaalde resultaat van een actie te koppelen aan de ambitie. In dit plan nemen we daarom per speerpunt meetbare doelen op.

- Bij het opstellen van het Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021-2025 was niet voorzien dat er vanuit de Rijksoverheid in deze periode veel inzet gevraagd zou worden op het thema Energietransitie. De Rijksoverheid heeft hiervoor ook extra geld aan gemeenten beschikbaar gesteld. Daardoor is er de afgelopen periode extra ingezet op acties rondom het thema Energietransitie. Dit had gevolgen voor de uitvoering van het thema Circulaire economie. De uitwerking van de acties van dit thema en de uitvoering van de Circulaire Uitvoeringsstrategie liggen achter op planning.

SDG's en uitgangspunten lange termijn

In 2015 hebben de landen die lid zijn van de Verenigde Naties de Sustainable Development Goals (hierna SDG's of Global Goals) aangenomen. De SDG's zijn 17 wereldwijde strategische doelen die ontwikkeld zijn om tegen 2030 een groenere, eerlijkere en betere wereld voor iedereen te bereiken. In 2022 heeft gemeente Ooststellingwerf de status van Global Goals gemeente gekregen. Dit betekent dat wij ons verbinden aan het behalen van de 17 SDG's. Met dit programmaplan werken we aan de SDG's.

SDG 13 Klimaatactie staat centraal in het programma Duurzaamheid

SDG 13 is gericht op de aanpak van de door mensen veroorzaakte klimaatcrisis. Deze doelstelling gaat over actie nemen om klimaatverandering en haar impact te bestrijden. Met de thema's in dit programmaplan werken we aan dit doel.

Daarnaast werken we ook aan andere SDG's

In het plan geven we per thema weer welke SDG's dit zijn. De tabel hiernaast geeft een totaaloverzicht van de SDG's per thema. Hierbij is bij de beschrijving van de SDG de vertaling gemaakt naar de situatie in Nederland/Ooststellingwerf. Bijvoorbeeld: voor SDG 2 (geen honger) ligt in Nederland de focus op een duurzame landbouw.

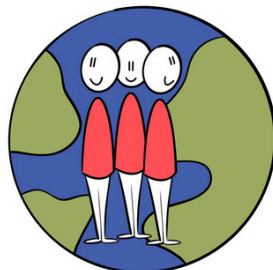
Thema	Sustainable Development Goals
Duurzaam landelijk gebied	SDG 2: Geen honger → duurzame landbouw SDG 15: Leven op het land → beschermen en herstellen van ecosystemen en biodiversiteit
Sociale duurzaamheid	SDG 1: Geen armoede → duurzame energie voor iedereen toegankelijk SDG 2: Geen honger → duurzame landbouw SDG 3: Goede gezondheid en welzijn SDG 4: Kwaliteitsonderwijs → leven lang ontwikkelen SDG 7: Betaalbare en duurzame energie → toegang tot duurzame en betaalbare energie SDG 10: Ongelijkheid verminderen → ongelijkheid tegengaan SDG 11: Duurzame steden en gemeenschappen → toegang tot een duurzame woning en inclusieve, gezonde dorpen SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie → circulaire productie en consumptie
Biodiversiteit	SDG 3: Goede gezondheid en welzijn SDG 6: Schoon water en sanitair → schoon water SDG 15 Leven op het land → beschermen en herstellen van ecosystemen en biodiversiteit
Circulaire samenleving	SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie → circulaire productie en consumptie
Energietransitie	SDG 7: Betaalbare en duurzame energie → toegang tot duurzame en betaalbare energie SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur → duurzame industrie en infrastructuur, kennis en innovatie SDG 11: Duurzame steden en gemeenschappen → toegang tot een duurzame woning.
Klimaatadaptatie	SDG 11: Duurzame steden en gemeenschappen → veilige, inclusieve en gezonde dorpen. SDG 15: Leven op het land → beschermen en herstellen van ecosystemen en biodiversiteit

Uitgangspunten lange termijn

Zoals aangegeven in de inleiding bevat dit programmaplan geen volledig nieuwe koers. We werken de komende beleidsperiode 2026-2030 verder aan onze ambities richting 2030. Voor de langere termijn na 2030 hebben we behoefte aan een kader, waarmee we stap voor stap naar een duurzaam Ooststellingwerf toewerken. De SDG's zijn vastgesteld tot 2030. We willen verder kijken dan 2030. Daarom stellen we voor de lange termijn twee uitgangspunten vast gebaseerd op de Sustainable Development Goals, het Donut model van Kate Raworth en het toekomstige generatie principe ([zie bijlage voor een toelichting](#)). Deze uitgangspunten geven richting aan beslissingen en acties voor de lange termijn. Het gaat om de uitgangspunten balans en verbinding.

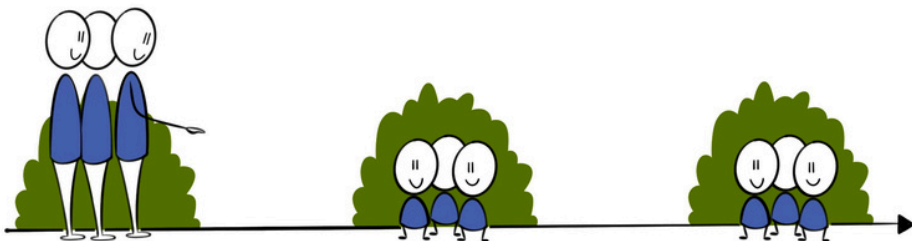
Balans

Met balans bedoelen we dat we de behoeften van onze inwoners en de grenzen van onze planeet respecteren: we zorgen ervoor dat iedereen genoeg heeft om goed te leven, zonder de aarde te beschadigen.

Verbinding

Met verbinding bedoelen we dat we zorgen voor elkaar, maar ook zorgen voor onze toekomstige generaties. Bij acties of beslissingen denken we na over de lange termijn gevolgen voor de aarde, samenleving en toekomstige generaties. Op deze manier beschermen we de aarde en houden haar in stand voor onze kinderen.

Hoe maken we de uitgangspunten meetbaar?

Met een SDG-monitor brengen we in kaart waar we nu staan en meten we aan het einde van de beleidsperiode waar we in 2030 staan. We gebruiken hiervoor de SDG-monitor¹⁴ van waarstaatjegemeente.nl. Daarnaast monitoren we aan de hand van de toetsingsinstrumenten die we per thema benoemen.

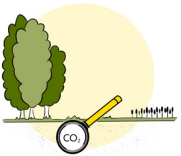
Relatie SDG's en Brede welvaart

SDG's zijn wereldwijde duurzaamheidsdoelen waar Nederland in binnenland en buitenland aan werkt. Brede welvaart stelt het welzijn van de mens centraal en niet alleen de financiële welvaart (Bruto Binnenlands Product). Het is een methode om welzijn, welvaart, duurzaamheid en ongelijkheid in de Nederlandse samenleving te meten. Het Centraal Bureau voor de Statistiek brengt jaarlijks Brede welvaart en SDG's in beeld voor Nederland in de Monitor Brede Welvaart en Sustainable Development Goals¹⁵. Brede welvaart helpt dus om te meten hoe wij er in Nederland voor staan, ook op het gebied van de 17 SDG's¹⁶.

¹⁴ SDG-monitor: [Sustainable Development Goals rapport - Inleiding - Ooststellingwerf](#)

¹⁵ [MBW en SDG's 2024 | CBS](#)

¹⁶ Een overzicht van hoe de SDG's aansluiten bij de Brede welvaart thema's is terug te vinden op: [Sustainable Development Goals \(SDG's\) en brede welvaart | Kenniscentrum voor beleid en regelgeving](#)

Duurzaam landelijk gebied

Een groot deel van de gemeente Ooststellingwerf bestaat uit landelijk gebied. Met het landelijk gebied bedoelen we in dit programmaplan de landbouw- en natuurgebieden in onze gemeente. Binnen dit thema richten we ons vanuit het programma Duurzaamheid specifiek op het terugdringen van de uitstoot van **broeikasgassen**. Naast het programma Duurzaamheid wordt vanuit het nog op te stellen programma Landelijk gebied gewerkt aan een toekomstbestendig landelijk gebied. Dit is breder dan de uitstoot van broeikasgassen. Een toekomstbestendig landelijk gebied gaat ook over de leefbaarheid, duurzame landbouw en een economisch perspectief voor onze boeren. In de uitvoering liggen hier ook raakvlakken met thema's uit het programma Duurzaamheid. Daarom werken we in de uitvoering nauw samen met het programma Landelijk gebied, zodat de programma's elkaar versterken.

Wat willen we bereiken in 2030?

Het landelijk gebied van Ooststellingwerf heeft een positieve impact op het klimaat.

Ons speerpunt

1. In het landelijk gebied van Ooststellingwerf is de uitstoot van broeikasgassen teruggebracht.

In het landelijk gebied spelen veel ontwikkelingen die invloed hebben op het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen. Zo wordt in het Fochteloërveen door kadeherstel het veengebied vernat. Een deel van de dierhouderijen stoppen door invloed van landelijke stoppersregelingen. Ook zijn er veel initiatieven voor vergisting van mest. Tenslotte zijn er initiatieven voor andere teelten waarmee CO₂ opgeslagen wordt in materialen. Dit alles heeft invloed op de uitstoot of afvang van broeikasgassen. Wij monitoren de ontwikkelingen. We informeren over de mogelijkheden om de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen. Bijvoorbeeld over de bodem en gewassen die CO₂ kunnen binden en opslaan in organisch materiaal.

We stimuleren het terugbrengen van boomsingels en heggen, waarbij rekening wordt gehouden met **cultuurhistorie**. We faciliteren de omschakeling naar andere teelten, zoals **plantaardige eiwitbronnen** of teelten die **biobased materialen** opleveren (bijvoorbeeld vezelhennepe en vlas). Door mest te verwerken, wordt methaan omgezet om onze woningen te verwarmen, in plaats van uitstoot van dit sterke broeikasgas. Op de boerenerven wordt steeds meer duurzame energie opgewekt.

Meetbare doelen

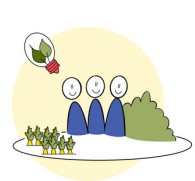
Voor het speerpunt hebben we meetbare doelen geformuleerd, om te meten of we op koers liggen en onze ambitie halen. Bij het formuleren van de meetbare doelen houden we rekening met onze invloed als gemeente en de rol die we hebben. Daarom formuleren we alleen meetbare doelen voor de onderwerpen waarbij we zelf aan het roer staan. De meetbare doelen zijn:

Speerpunt	Meetbaar doel	Toetsing
1. In het landelijk gebied van Ooststellingwerf is de uitstoot van broeikasgassen teruggebracht.	Jaarlijks monitoren we de reductie van uitstoot van broeikasgassen vanuit landbouw en landgebruik.	Rapportage Berenschot & Klimaatmonitor
	In 2030 is het aandeel bosareaal en teelten van biobased materialen toegenomen ten opzichte van 2026.	Nulmeting 2026 Eindmeting 2030
	We organiseren jaarlijks een kennisbijeenkomst over mogelijkheden om de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen in het landelijk gebied.	Uitvoeringsplan Educatie en bewustwording (zie speerpunt 2, Sociale duurzaamheid).

Wat gaan we daarvoor doen?

In onderstaande tabel beschrijven we welke acties we de komende periode uitvoeren om onze ambities te halen. De acties zijn geformuleerd op hoofdlijnen. Voor het thema Duurzaam landelijk gebied werken we concrete acties voor het speerpunt verder uit in een uitvoeringsplan met uitvoeringsagenda. In de tabel beschrijven we ook met welke beleidsvelden intern en samenwerkingspartners extern we in de uitvoering samenwerken, de planning en met welke thema's er een raakvlak is.

Speerpunt	Actie	Samenwerking intern	Samenwerking extern	Wanneer?	Raakvlakken thema's
1. In het landelijk gebied van Ooststellingwerf is de uitstoot van broeikasgassen teruggebracht.	We stellen een Uitvoeringsplan Duurzaam landelijk gebied op, waarin concrete acties voor dit speerpunt verder worden uitgewerkt.	Programma landelijk gebied, ruimte en economie (ruimtelijke ontwikkeling, ecologie)	Boeren, Kennisconsortium Bodem, ELAN Zuidoost-Friesland, stichting Landii, LTO Noord, Gebiedscoöperatie Zuidoost Friesland	2028	Sociale duurzaamheid, Biodiversiteit, Circulaire samenleving, Klimaatadaptatie
	Vanuit het Uitvoeringsplan Energietransitie Ooststellingwerf 2025-2030 stimuleren we de opwek van duurzame energie op boerenerven en het vastleggen van CO ₂ .	Programma landelijk gebied, ruimte en economie (ruimtelijke ontwikkeling)	Boeren, Liander, provincie, Energiecoöperatie de Eendracht	2026-2030	Biodiversiteit, Energietransitie

Sociale duurzaamheid

Bij Sociale duurzaamheid gaat het over het menselijke aspect van duurzaamheid. We vinden het belangrijk dat de maatregelen die we nemen om klimaatverandering tegen te gaan ook sociaal rechtvaardig zijn. Daarmee bedoelen we dat alle inwoners toegang krijgen tot duurzame voorzieningen en gelijke kansen hebben. We vinden het belangrijk dat duurzaamheidsmaatregelen bijdragen aan het welzijn van alle inwoners, nu en in de toekomst.

Wat willen we bereiken in 2030?

Een duurzame en gezonde samenleving is voor iedereen toegankelijk.

Onze speerpunten

1. Duurzaamheid is voor iedereen toegankelijk: inwoners hebben gelijke kansen en gelijke toegang tot duurzame voorzieningen.

We vinden het belangrijk dat de overgang naar een schonere en groenere wereld eerlijk verloopt. En dat iedereen toegang heeft tot een groene, gezonde leefomgeving en duurzame energie. We zorgen ervoor dat voor inwoners duurzame energie en het verduurzamen van hun woning toegankelijk is. Dit helpt om energiekosten te verlagen. We richten ons specifiek op inwoners die belemmeringen ervaren om duurzaamheidsmaatregelen te nemen, bijvoorbeeld omdat ze het als ingewikkeld ervaren. Of inwoners die moeite hebben met het betalen van de energierekening, waarbij er vaak een combinatie is van een lager inkomen met een hoog energiegebruik in de woning door bijvoorbeeld slechte isolatie. Ook vinden we het belangrijk dat alle inwoners toegang hebben tot educatie en bewustwording over duurzaamheidsthema's (zie ook speerpunt 2).

WAT DOEN WE AL

Om energiearmoede binnen Ooststellingwerf te verminderen en tegen te gaan, nemen we verschillende maatregelen. Bijvoorbeeld door het aanbieden van energietoeslag in 2022 en 2023 aan inwoners die binnen de risicogroep voor energiearmoede vielen. Maar ook zijn er een witgoedwissel en een actie met kleine energiebesparende maatregelen zoals ledlampen en radiatorfolie uitgevoerd. Daarnaast zijn er energiecoaches beschikbaar die inwoners gratis helpen met een advies over energiebesparing in de woning.

2. Inwoners, jong en oud, zijn zich bewust van hoe zij positief kunnen bijdragen aan een duurzaam Ooststellingwerf.

Om onze duurzaamheidsdoelen te halen, hebben we onze inwoners nodig. Via duurzaamheidseducatie en communicatie zetten we in op het vergroten van de kennis en bewustwording over onze duurzaamheidsthema's bij onze inwoners. Daarbij hebben we ook aandacht voor het vergroten van handelingsperspectief: wat kan je zelf doen? Hierbij zoeken we onder andere de verbinding met kunst en cultuur, waarmee we onderwerpen op een inspirerende en creatieve manier bespreekbaar, zichtbaar en toegankelijk maken. Denk bijvoorbeeld aan kunst van afval. We delen voorbeelden van anderen uit de praktijk om te laten zien wat al goed gaat. In onze communicatie houden we rekening met de verschillende doelgroepen die er zijn en zorgen we ervoor dat de informatie toegankelijk is voor iedereen.

We vinden het belangrijk dat we op het gebied van duurzaamheid zelf het goede voorbeeld geven. We investeren daarom ook in educatie en bewustwording van onze eigen medewerkers. We laten naar buiten toe meer zien waar we mee bezig zijn door te communiceren over eigen projecten, zoals verduurzaming van ons vastgoed en wagenpark, duurzaam groenbeheer en het in kaart brengen van onze eigen CO₂-uitstoot via de [CO₂-prestatieladder](#). En we werken in de uitvoering samen met andere beleidsvelden, waardoor duurzaamheid beter geborgd wordt in de organisatie.

WAT DOEN WE AL

Tijdens de week van de Circulaire Economie in maart 2025 zijn basisschoolkinderen meegenomen in de wereld van bodemleven, bodemvruchtbaarheid en moestuinieren. Tijdens Van Tuin tot Tafel in het Biosintrum gingen de kinderen onder andere pieren wippen, een wormenhotel maken en groenten zaaien. 's Middags was er een minisymposium voor geïnteresseerden over bodem en bodemgezondheid.

Samen met vereniging Kunst & COO en de scholenkoepels stichting Comprix en stichting de Tjongerwerven werken we aan een structureel aanbod voor duurzaamheidseducatie in alle groepen van de basisscholen in Ooststellingwerf. Via het programma Wortels & Vleugels zetten we in op kennisoverdracht en bewustwording over duurzaamheid bij kinderen in het basisonderwijs.

3. Lokaal, vers en onbewerkte voeding is voor alle inwoners beschikbaar.

72% van de oppervlakte van Ooststellingwerf bestaat uit landbouwgrond¹⁷. Als gemeente hebben we dus de mogelijkheid om lokaal onze eigen voeding te produceren. Toegang tot lokaal, vers en onbewerkte voeding draagt bij aan kortere voedselketens, de gezondheid van inwoners en bewustwording over voedselproductie. Kortere voedselketens waarbij zoveel mogelijk lokaal verbouwd en geconsumeerd wordt, hebben een positieve impact op de CO₂-uitstoot doordat er bijvoorbeeld minder logistiek nodig is. We investeren samen met gezondheid in educatie en bewustwording over de impact van voeding op gezondheid, voedselverspilling en zetten ons in voor het verminderen van het gebruik van schadelijke en/of chemische middelen bij lokale voedselproductie. We richten ons daarbij ook op de teelt en consumptie van plantaardige eiwitbronnen die bijdragen aan de [eiwittransitie](#).

We stimuleren duurzame kleinschalige, lokale en/of sociale voedselinitiatieven. Denk aan initiatieven waarbij inwoners samen voedsel produceren, bijvoorbeeld vanuit een coöperatie voor duurzaam boeren, in voedselbossen of met sociale voedselinitiatieven die zich richten op het verbeteren van de gezondheid en het beschikbaar stellen van vers en onbewerkt voedsel voor lagere inkomensgroepen. We ontwikkelen samen met ruimtelijke ontwikkeling een handreiking voor dit soort initiatieven binnen de Omgevingswet.

4. Inwoners hebben toegang tot duurzame woningen in een groene, biodiverse leefomgeving.

We vinden het belangrijk dat er bij nieuwbouw en herontwikkeling van woonwijken zoveel mogelijk ingezet wordt op [energieneutraal](#), [klimaatbestendig](#), [natuurinclusief](#) en [circulair \(ver\)bouwen](#). Wonen in een groene, biodiverse leefomgeving draagt bij aan gezond leven, een betere (mentale) gezondheid en stimuleert recreatie en ontmoeting¹⁸. Dit helpt om stress en gezondheidsproblemen te verminderen en draagt bij aan de gezondheid en het welzijn van inwoners¹⁹. Met natuurinclusief (ver)bouwen en verduurzamen beschermen en stimuleren we gebouwde biodiversiteit, zoals vogels en vleermuizen²⁰. Door vanaf het begin bij nieuwbouwprojecten en herontwikkeling van woonwijken betrokken te zijn, kunnen we op tijd onderzoeken welke duurzaamheidsmaatregelen op wijkniveau mogelijk zijn. Ook voor de verduurzaming van de bestaande woonvoorraad werken we samen, onder andere in de prestatieafspraken met woningcorporaties.

5. Inwoners zetten zich met lokale duurzaamheidsinitiatieven in voor de samenleving en hun omgeving.

Lokale duurzaamheidsinitiatieven vergroten de betrokkenheid van de samenleving bij duurzaamheid en de veerkracht van de gemeenschap tegen klimaatverandering.

¹⁸ [Position-paper-Samenwerken-aan-de-gezonde-leefomgeving.pdf](#)

¹⁹ [Effecten van groen op fysieke en mentale gezondheid | RIVM](#)

²⁰ Hiervoor ontwikkelen we een plan: het Soortenmanagementplan. Het Soortenmanagementplan maakt het makkelijker voor inwoners om een spouwmuur of dak te isoleren, omdat een onderzoek en ontheffing per woning niet meer nodig is. Wel moet de inwoner aan voorwaarden voldoen: de woning moet natuurvriendelijk geïsoleerd worden.

We stimuleren en faciliteren inwonersparticipatie en inwonersinitiatieven om een gezonde duurzame lokale beweging op gang te brengen met aandacht voor gezondheid, sociale samenhang, klimaat, biodiversiteit en voedsel. Denk bijvoorbeeld aan bloeizones, lokale voedselproductie, voedselbossen, gemeenschappelijke moestuinen, het verbeteren van bodemgezondheid, groene daken, het vergroenen van tuinen, het planten van bomen, het creëren van regenwateropvangsystemen en de lokale opwek van hernieuwbare energie.

Meetbare doelen

Per speerpunt hebben we minimaal één meetbaar doel geformuleerd, om te meten of we op koers liggen en onze ambitie halen. Bij het formuleren van de meetbare doelen houden we rekening met onze invloed als gemeente en de rol die we hebben. Daarom formuleren we alleen meetbare doelen voor de onderwerpen waarbij we zelf aan het roer staan. De meetbare doelen zijn:

Speerpunt	Meetbaar doel	Toetsing
1. Duurzaamheid is voor iedereen toegankelijk: inwoners hebben gelijke kansen en gelijke toegang tot duurzame voorzieningen.	In 2030 is het percentage huishoudens met een laag inkomen en hoge energierekening en/of een woning met lage energetische kwaliteit in onze gemeente afgenomen ten opzichte van 2023 (3,9%) ²¹ .	TNO Energiearmoede kaart Nederland ²²
	In 2030 heeft minimaal een derde van de zesduizend koopwoningen met energielabel D tot en met G en een maximale WOZ-waarde van € 429.300,- één of meerdere isolatiemaatregelen genomen ²³ .	Dashboard Duurzaam Bouwloket
2. Inwoners, jong en oud, zijn zich bewust van hoe zij positief kunnen bijdragen aan een duurzaam en gezond Ooststellingwerf.	In 2030 is de kennis en het bewustzijn van inwoners over de duurzaamheidsthema's toegenomen ten opzichte van 2026.	Vragenlijst inwonerspanel: Nulmeting 2026 Eindmeting 2030 Evaluatie duurzaamheidseducatie Wortels & Vleugels 2030

Speerpunt	Meetbaar doel	Toetsing
3. Lokaal, vers en onbewerkte voeding is voor alle inwoners beschikbaar.	In 2030 ervaren initiatiefnemers weinig belemmeringen om een duurzaam kleinschalig, lokaal en/of sociale voedselinitiatief op te starten.	Enquête initiatiefnemers: Nulmeting 2026 Eindmeting 2030
	We organiseren jaarlijks minimaal één kennis- en inspiratiesessie over voeding.	Uitvoeringsplan Educatie en bewustwording (zie speerpunt 2).
4. Inwoners hebben toegang tot duurzame woningen in een groene, biodiverse leefomgeving.	In 2030 is binnen de omgevingsplannen onderbouwd wat de minimale eisen zijn voor energieneutraal, klimaat-bestendig, natuurinclusief en circulair (ver)bouwen.	Omgevingsplannen 2030
	Duurzaamheid is onderdeel van het ontwerp van gemeentelijke woningbouwprojecten en herontwikkeling van woonwijken.	Analyse ontwerpproces woningbouw en herontwikkeling woonwijken: Nulmeting 2027 Eindmeting 2030
	In 2030 is de populatie van huismussen, huiszwaluwen, gierzwaluwen en vleermuizen gelijk of verbeterd ten opzichte van 2026.	Jaarlijkse monitor Soortenmanagementplan
5. Inwoners zetten zich met lokale duurzaamheidsinitiatieven in voor de samenleving en hun omgeving.	In 2030 is het aantal lokale duurzaamheidsinitiatieven van inwoners toegenomen.	Nulmeting 2026 Eindmeting 2030 Aantal subsidieaanvragen

²¹ Energiearmoede heeft te maken met wat mensen te besteden hebben, wat de energieprijs is en de energetische kwaliteit van een woning. Vanuit dit programma richten we ons op de energetische kwaliteit van woningen.

²² [TNO Energiearmoede kaart Nederland](#)

²³ De doelgroep voor de Lokale Aanpak Isolatie in Ooststellingwerf bestaat uit 6.003 woningen met label D tot en met G en een maximale WOZ-waarde van € 429.300,- (peildatum 1 januari 2022). Er is geld beschikbaar voor isolatiemaatregelen voor maximaal 2.406 van deze woningen (€ 2.177,- per woning).

Wat gaan we daarvoor doen?

In onderstaande tabel beschrijven we welke acties we de komende periode uitvoeren om onze ambities te halen. De acties zijn geformuleerd op hoofdlijnen. Voor het thema Sociale duurzaamheid werken we concrete acties per speerpunt verder uit in een uitvoeringsplan met uitvoeringsagenda²⁴. In de tabel beschrijven we ook met welke beleidsvelden intern en samenwerkingspartners extern we in de uitvoering samenwerken, de planning en met welke thema's er een raakvlak is.

Speerpunt	Actie	Samenwerking intern	Samenwerking extern	Wanneer?	Raakvlakken thema's
1. Duurzaamheid is voor iedereen toegankelijk: inwoners hebben gelijke kansen en gelijke toegang tot duurzame voorzieningen.	Met het OWO-energiebureau ondersteunen we inwoners bij verduurzamingsvraagstukken, zoals het aanvragen van subsidies. We richten ons specifiek op mensen met een kleinere beurs. Er zijn vrijwillige energiecoaches beschikbaar om laagdrempelig mee te kijken naar mogelijkheden om energie te besparen in de woning. Vanuit de prestatieafspraken werken we met woningcorporaties aan het verduurzamen van sociale huurwoningen.	Samenleven (armoede), communicatie	Gemeente Weststellingwerf, gemeente Opsterland, Friese Energietafel, woningcorporaties, Scala, Energiecoöperatie de Eendracht	2026-2030	Energietransitie
2. Inwoners, jong en oud, zijn zich bewust van hoe zij positief kunnen bijdragen aan een duurzaam en gezond Ooststellingwerf.	We stellen een Uitvoeringsplan Educatie en bewustwording op waarin alle duurzaamheidsthema's samenkomen. In dit uitvoeringsplan richten we ons zowel op onze inwoners als op onze medewerkers.	Communicatie, inwonersparticipatie, samenleven (gezondheid, armoede, kunst en cultuur, onderwijs), ruimte en economie (ecologie, ruimtelijke ontwikkeling, dorpencoördinator), openbare ruimte (afval en grondstoffen, groenbeheer, water en riolering, verkeer en vervoer)	Kunst & COO, Scala, Bibliotheek Zuidoost-Fryslân, Klimaatgesprekken, kunst- en cultuurorganisaties, ELAN Zuidoost Friesland, Energiecoöperatie de Eendracht, Gebiedscoöperatie Zuidoost Friesland, GGD Fryslân	2027	Duurzaam landelijk gebied, Biodiversiteit, Circulaire samenleving, Energietransitie, Klimaatadaptatie

²⁴ Speerpunt 2 van het thema Sociale duurzaamheid (educatie en bewustwording) heeft raakvlakken met alle thema's van het programmaplan. Educatie en bewustwording draagt bij aan het bereiken van alle doelstellingen. Om de uitvoering van dit speerpunt goed tot zijn recht te laten komen, kiezen we ervoor om hier een apart uitvoeringsplan voor op te stellen. Voor de speerpunten 3, 4 en 5 geldt dat we de uitwerking van activiteiten combineren in een Uitvoeringsplan Sociale duurzaamheid.

Speerpunt	Actie	Samenwerking intern	Samenwerking extern	Wanneer?	Raakvlakken thema's
3. Lokaal, vers en onbewerkte voeding is voor alle inwoners beschikbaar. 4. Inwoners hebben toegang tot duurzame woningen in een groene, biodiverse leefomgeving. 5. Inwoners zetten zich met lokale duurzaamheidsinitiatieven in voor de samenleving en hun omgeving.	We stellen een Uitvoeringsplan Sociale duurzaamheid op, waarin concrete acties voor deze speerpunten verder worden uitgewerkt.	Samenleven (gezondheid, vrijwilligers, welzijnswerk), ruimte en economie (ruimtelijke ontwikkeling, volkshuisvesting, dorpencoördinator), programma landelijk gebied, programma wonen	Scala, woningcorporaties, inwoners, ELAN Zuidoost Friesland, stichting De Kleine Boerderij, GGD Fryslân	2026	Duurzaam landelijk gebied, Biodiversiteit, Circulaire samenleving
	We stellen een Uitvoeringsplan Educatie en bewustwording op (zie speerpunt 2), waarin ook de bewustwording over lokale voeding, voedselverspilling en het faciliteren van kennisuitwisseling en inspiratiesessies voor duurzame inwonersinitiatieven wordt meegenomen.	Communicatie, inwonersparticipatie, samenleven (gezondheid, welzijnswerk), ruimte en economie (dorpencoördinator)	Scala, Biosintrum, inwoners, ELAN Zuidoost Friesland, stichting De Kleine Boerderij	2027	Biodiversiteit, Circulaire samenleving

Biodiversiteit is de verscheidenheid van dieren, planten en micro-organismen. Het is waaruit onze natuurlijke wereld bestaat. Biodiversiteit beïnvloedt ons elke dag: ons voedsel, onze mentale gezondheid, de klimaatverandering en de wereldeconomie. Alle soorten werken samen in een **ecosysteem** en zorgen zo voor evenwicht in de natuur. Een goede biodiversiteit is belangrijk. Hoe diverser een gebied, hoe meer verbindingen tussen organismen en hoe rijker en beter bestand het is tegen veranderingen zoals klimaatverandering, ziektes en plagen²⁵. Binnen een ecosysteem wordt onder andere gezorgd voor de productie van zuurstof, afbraak van dode dieren en planten, bestuiving van planten (waaronder voedsel- en landbouwgewassen), waterzuivering en het beheersen van plagen. Een groene omgeving draagt bij aan onze gezondheid en welzijn²⁶. Daarnaast biedt een aantrekkelijke leefomgeving met natuur kansen voor recreatie en toerisme.

Wat willen we bereiken in 2030?

De biodiversiteit in Ooststellingwerf is vergroot.

Onze speerpunten

1. Duurzaam groenbeheer als standaard.

We passen ons groenbeheer aan om bloeiende planten, bomen en insecten te ondersteunen. We gebruiken voornamelijk **inheemse bomen en planten** in openbaar groen en creëren **bijenlinten**, vlindervriendelijke omgevingen en natuurvriendelijke oevers. Hoewel onze focus ligt op het verbeteren van de biodiversiteit, vinden we het ook belangrijk dat beplanting in de openbare ruimte een positieve impact heeft op de beleving van inwoners. Bij nieuwe projecten in de openbare ruimte onderzoeken we of en waar we een stapje extra kunnen doen voor het vergroten van de biodiversiteit. We houden hierbij ook rekening met de **cultuurhistorie** en het landschap: welke vormen van natuur zijn geschikt op welke plek? Onze inwoners weten waarom we kiezen voor duurzaam groenbeheer en wat dit voor de openbare ruimte betekent (zie speerpunt 2 Sociale duurzaamheid).

²⁵ Biodiversiteit | WWF | Wat betekent het voor ons?

²⁶ Effecten van groen op fysieke en mentale gezondheid | RIVM

WAT DOEN WE AL

Ons groenbeheer is de laatste jaren veranderd. We houden meer rekening met biodiversiteit. Bij onderhoudswerkzaamheden zaaien we een deel van onze bermen in met een kruidenrijk mengsel. Dit is op meerdere plekken in de gemeente al gedaan, zoals bijvoorbeeld bij de werkzaamheden aan de Abbendijk waar de bermen zijn ingezaaid met een kruidenmengsel dat van nature voorkomt in de regio.

Daarnaast houden we rekening met biodiversiteit bij het aanleggen van wegversmallingen. Waar we vroeger altijd kozen voor een haag van één soort, kiezen we nu voor een haag met verschillende soorten. Zo brengen we diversiteit aan in het straatbeeld, verlagen we de kans op ziektes in de haag en werken we aan het vergroten van de biodiversiteit.

2. Verstening alleen daar waar het noodzakelijk is.

Een **groene infrastructuur** draagt bij aan het bevorderen van biodiversiteit in de dorpen en biedt leefruimte voor verschillende soorten. Met **ecologische verbinding zones** zetten we door middel van groene daken, tuinen en parken in op minder stenen en meer biodivers groen in het bebouwd gebied. Zowel in de openbare ruimte als in de privéruimte. We informeren inwoners en ondernemers over het belang van meer groen en stimuleren hen om tuinen, ruimte rondom bebouwing en waar mogelijk daken te vergroenen. In de openbare ruimte en bij ons eigen vastgoed geven we zelf het goede voorbeeld. Overal waar verharding gerealiseerd moet worden, maar volledige verharding niet noodzakelijk is, kiezen we voor alternatieven, zoals bijvoorbeeld graskeien of karrensporen. Hierbij houden we rekening met de toegankelijkheid voor mensen met een fysieke beperking. Ook houden we bij de aanleg van meer biodivers groen rekening met klimaatbestendigheid. In het landelijk gebied haken we aan bij initiatieven die een positieve impact hebben op de biodiversiteit en het vergroenen van boerenerven en landerijen, bijvoorbeeld door middel van de aanleg van groenstroken, boomsingels en kruidenrijke graslanden.

WAT DOEN WE AL

Op steeds meer plekken kiezen we voor open parkeerplaatsen met graskeien. Een voorbeeld is het Haerenkwartier waar de ervaringen tot nu toe positief zijn. Wanneer een grasveld vervangen wordt door parkeerplaatsen, zetten we zoveel mogelijk in op het behouden van het groene uiterlijk. Graskeien zijn hier een goede optie voor.

Graskeien aan de Driestellingenweg (Oosterwolde)

Hierbij houden we rekening met de ruimte op straat en het straatbeeld. Een voordeel van graskeien is dat ze onderhoudsvriendelijker zijn: er hoeft geen borstelmachine overheen. Af en toe onderhoud met een grasmaaier is voldoende. Deze vorm van meer groen vermindert dus ook onze onderhoudswerkzaamheden.

3. We werken aan een groene leefomgeving die de biodiversiteit bevordert.

Met een groene leefomgeving bedoelen we een omgeving met onder andere schone lucht, schoon (drink)water, een gezonde bodem, geen hittestress en geen wateroverlast. Een groene leefomgeving stimuleert bewegen, een betere (mentale) gezondheid, recreatie en ontmoeting. Dit helpt om stress en gezondheidsproblemen te verminderen en draagt bij aan het welzijn van inwoners²⁷. We vinden het belangrijk om de impact op de biodiversiteit, zowel positief als negatief, mee te nemen in de ontwikkeling van plannen. Kunstlicht heeft 's nachts bijvoorbeeld een verstorende werking op dieren, dat vermijden we daarom zoveel mogelijk.

Een gezonde bodem helpt bij het tegengaan van de gevolgen van klimaatverandering, zoals wateroverlast en droogte. Daarnaast levert een gezonde bodem voedingsstoffen voor de productie van gezonde gewassen en gezond voedsel, houdt het water vast, zuivert water en levert schoon drink- en oppervlaktewater. Een gezonde bodem kent veel biodiversiteit en vormt de basis voor een grote hoeveelheid biodiversiteit boven de grond. De bodemgezondheid staat onder druk door het gebruik van schadelijke stoffen²⁸.

Dit geldt ook voor de waterkwaliteit waar vervuiling en uitspoeling van schadelijke stoffen in grond- en oppervlaktewater invloed op hebben²⁹. Wij vinden het verbeteren van de waterkwaliteit en bodemgezondheid belangrijk. Daarom zetten we in op bewustwording over waterkwaliteit, watergebruik en bodemgezondheid.

Meetbare doelen

Per speerpunt hebben we minimaal één meetbaar doel geformuleerd, om te meten of we op koers liggen en onze ambitie halen. Bij het formuleren van de meetbare doelen houden we rekening met onze invloed als gemeente en de rol die we hebben. Daarom formuleren we alleen meetbare doelen voor de onderwerpen waarbij we zelf aan het roer staan. De meetbare doelen zijn:

Speerpunt	Meetbaar doel	Toetsing
1. Duurzaam groenbeheer als standaard.	Het openbaar groen heeft in 2030 een meetbaar betere biodiversiteit dan in 2026.	Nulmeting 2026 Eindmeting 2030
2. Verstening alleen daar waar het noodzakelijk is.	In 2030 is het percentage versteend oppervlak in de openbare ruimte afgenomen ten opzichte van 2026.	Nulmeting 2026 Eindmeting 2030
3. We werken aan een groene leefomgeving die naast biodiversiteit ook gezondheid bevordert.	In de ontwikkeling van plannen is de impact op biodiversiteit, zowel positief als negatief, meegenomen.	Er is een toetsingsinstrument ontwikkeld waarmee de impact op biodiversiteit, zowel positief als negatief, in de ontwikkeling van plannen wordt gemonitord.
	We communiceren jaarlijks over waterkwaliteit en watergebruik.	Uitvoeringsplan Educatie en bewustwording (zie speerpunt 2, Sociale duurzaamheid).
	We organiseren jaarlijks minimaal één kennis- en inspiratiesessie over bodemgezondheid.	Uitvoeringsplan Educatie en bewustwording (zie speerpunt 2, Sociale duurzaamheid).

²⁹ Bronnen: [Tussentijdse evaluatie Kaderrichtlijn water](#), december 2024, Wetterskip Fryslân en rapport [Landbouwpraktijk en waterkwaliteit in Nederland: toestand \(2020-2023\) en trend \(1992-2023\)](#); resultaten van de monitoring van de effecten van de EU Nitraatrichtlijn actieprogramma's, 2024, RIVM

²⁷ [Position-paper-Samenwerken-aan-de-gezonde-leefomgeving.pdf](#)

²⁸ Bron: [adviesrapport 'De bodem bereikt?!'](#), Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, 2020

Wat gaan we daarvoor doen?

In onderstaande tabel beschrijven we welke acties we de komende periode uitvoeren om onze ambities te halen. De acties zijn geformuleerd op hoofdlijnen. Voor het thema Biodiversiteit werken we concrete acties verder uit in een uitvoeringsplan met uitvoeringsagenda. Deze acties zijn voor de drie speerpunten gelijk. In de tabel beschrijven we ook met welke beleidsvelden intern en samenwerkingspartners extern we in de uitvoering samenwerken, de planning en met welke thema's er een raakvlak is.

Speerpunt	Actie	Samenwerking intern	Samenwerking extern	Wanneer?	Raakvlakken thema's
1. Duurzaam groenbeheer als standaard. 2. Verstening alleen daar waar het noodzakelijk is. 3. We werken aan een groene leefomgeving die naast biodiversiteit ook gezondheid bevordert.	We stellen een Uitvoeringsplan Biodiversiteit op, waarin concrete acties voor de speerpunten verder worden uitgewerkt.	Ruimte en economie (ecologie, ruimtelijke ontwikkeling), openbare ruimte (groenbeheer), communicatie, programma landelijk gebied, vergunningverlening, toezicht en handhaving, programma wonen	Inwoners, boeren, natuur- en milieuorganisaties, ELAN Zuidoost Friesland, Gebiedscoöperatie Zuidoost Friesland, GGD Fryslân	2026	Duurzaam landelijk gebied, Sociale duurzaamheid, Klimaatadaptatie
	We ontwikkelen een meetsysteem waarmee we de ontwikkeling van de biodiversiteit en de verstening kunnen meten.	Ruimte en economie (ecologie), openbare ruimte (groenbeheer)	Natuur- en milieuorganisaties, kennisinstellingen, ELAN Zuidoost Friesland	2027, 2028	Duurzaam landelijk gebied
	We stellen een Uitvoeringsplan Educatie en bewustwording op (zie speerpunt 2, Sociale duurzaamheid), waarin ook de onderwerpen duurzaam groenbeheer, vergroenen, water en gezonde bodem worden meegenomen.	Openbare ruimte (groenbeheer), ecologie, communicatie, inwonersparticipatie	Inwoners, ondernemers, Kennisconsortium Bodem, Biosintrum, ELAN Zuidoost Friesland, Gebiedscoöperatie Zuidoost Friesland	2027	Sociale duurzaamheid

Een circulaire samenleving is een samenleving waarin we zuinig omgaan met onze grondstoffen, inzetten op het hergebruik van grondstoffen en het verminderen van afval. Door zoveel mogelijk lokaal te produceren en consumeren verkleinen we **ketens**. Dit heeft een positieve impact op de CO₂-uitstoot, doordat er bijvoorbeeld minder logistiek nodig is en transportafstanden korter zijn. Minder stappen maken de keten transparanter. Zo ontstaat er een betere afstemming tussen producent en consument, waardoor verspilling kan afnemen. Door lokale productie en consumptie te bevorderen, versterken we de lokale economie en werkgelegenheid. Het gaat dan bijvoorbeeld om de lokale productie en consumptie van voedselgewassen. Maar ook de teelt van nieuwe gewassen die toegepast kunnen worden als **biobased materiaal** voor **biobased produceren**. Voor het thema Circulaire samenleving is in oktober 2023 de Circulaire Uitvoeringsstrategie 2023-2030³⁰ vastgesteld. Onderstaande ambitie en speerpunten komen uit dit uitvoeringsplan en zijn dus niet nieuw. Voor de volledigheid van dit plan worden ze hier genoemd.

Op basis van de evaluatie van het programmaplan 2021-2025 scherpener we de volgende punten aan:

- De naam van het thema **Circulaire economie** is aangepast naar **Circulaire samenleving**. Bij een circulaire economie ligt de focus op economische processen en het hergebruik van materialen en producten. Een circulaire samenleving is meer dan een circulaire economie. Het gaat niet alleen om de bedrijvigheid, maar ook om het anders inrichten van de hele maatschappij. In een circulaire samenleving gebruiken we minder spullen en grondstoffen en gaan we op zoek naar manieren om kringlopen te sluiten en ketens korter te maken. Circulaire samenleving sluit beter aan bij wat wij met dit thema bedoelen.

- In de Circulaire Uitvoeringsstrategie hebben we speerpunt 1: 'in 2030 is de gemeentelijke organisatie 100% circulair' vastgesteld. We laten de doelstelling staan, maar verwachten dat dit waarschijnlijk niet volledig te realiseren is. We merken in de praktijk dat bij weg- en waterbouwprojecten, ondanks grote inspanningen, 100% circulair niet altijd haalbaar is. Zo is om voldoende sterkte te krijgen bijvoorbeeld een toevoeging aan hergebruikt asfalt nodig.
- Onder speerpunt 2: 'in 2030 werken ondernemers samen aan het zo circulair mogelijk inzetten van grondstoffen en materialen' staat dat we een innovatiebudget beschikbaar stellen voor circulaire innovaties en ontwikkelingen. Deze actie is nog niet uitgevoerd. Samen met ondernemers gaan we de komende beleidsperiode in gesprek over waar zij behoefte aan hebben om circulaire innovaties en ontwikkelingen mogelijk te maken.
- Onder speerpunt 3: 'in 2030 weten inwoners wat een circulaire samenleving inhoudt en hoe zij hieraan kunnen bijdragen' staat beschreven dat we in 2025 de **VANG-doelstelling** (Van Afval Naar Grondstof) van 30 kilogram restafval per inwoner per jaar willen halen. De VANG-doelstelling bestaat echter uit het totaal aantal kilogram huishoudelijk afval (container) plus het aantal kilogram grof huishoudelijk afval wat wordt ingeleverd op de milieustraat. De landelijke VANG-doelstelling richtte zich erop de gemiddelde hoeveelheid restafval per inwoner terug te brengen tot onder de 100 kilo per jaar. In 2024 was dit 107,9 kilogram per inwoner in onze gemeente. De VANG-doelstelling stond dus niet juist beschreven onder speerpunt 3. Inmiddels ligt het accent van de VANG-doelstelling op het recyclen van het huishoudelijk afval: in 2030 is minimaal 60% van het huishoudelijk afval te recyclen³¹. De komende beleidsperiode sluiten we aan bij de nieuwe VANG recycledoelstelling en focussen we op het beter inrichten van de verwerking van het grof huishoudelijk afval bij de milieustraat.
- In de tabel meetbare doelen zijn de jaartallen uit de Circulaire uitvoeringsagenda geactualiseerd.

³⁰ [Circulaire Uitvoeringsstrategie 2023-2030 def.pdf](#)

³¹ [Nieuwe VANG recycledoelstelling - VANG Huishoudelijk afval](#)

Wat willen we bereiken in 2030?

Meer gesloten kringlopen in Ooststellingwerf.

Onze speerpunten

1. In 2030 is de gemeentelijke organisatie 100% circulair.

Als gemeente willen we bijdragen aan de transitie naar een circulaire samenleving en anderen inspireren om hetzelfde te doen. Daarbij geven we het goede voorbeeld. We vinden het belangrijk dat medewerkers van de gemeente actief bijdragen aan een circulaire gemeente. Daarnaast willen we in 2030 100% circulair, CO₂-neutraal en energieneutraal inkopen.

WAT DOEN WE AL

Als gemeente kopen we veel producten en diensten in: van het aanleggen van wegen tot het inhuren van schoonmaakbedrijven of het kopen van kantoormeubilair. Bij maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen kijken we niet alleen naar prijs en kwaliteit, maar ook naar de impact op mens en milieu. Dat betekent concreet dat we bij elke inkoop letten op zaken zoals:

- Circulariteit: zoveel mogelijk hergebruik van materialen en het voorkomen van afval. Bijvoorbeeld waar mogelijk het kiezen voor straatstenen die al eerder zijn gebruikt.
- Klimaat: het product of de dienst zorgt voor minder CO₂-uitstoot. Bijvoorbeeld door te werken met aannemer die elektrische machines gebruiken.
- Klimaatadaptatie: de opdracht draagt bij aan een omgeving die beter om kan gaan met hitte, droogte of extreme regen. Bijvoorbeeld door op steeds meer plekken te kiezen voor open parkeerplaatsen met graskeien.
- Sociale waarde: mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt krijgen via de inkoopopdracht een kans op werk of ontwikkeling. Bijvoorbeeld door erop te sturen dat een leverancier ook mensen in dienst neemt die moeilijker aan werk komen.
- Verantwoordelijkheid in de keten: producten worden onder eerlijke en veilige werkomstandigheden geproduceerd. Bijvoorbeeld door leveranciers te vragen inzicht te geven in de productieketen.

2. In 2030 werken ondernemers samen aan het zo circulair mogelijk inzetten van grondstoffen en materialen.

We willen circulair ondernemen bevorderen. Denk hierbij aan een stabielere materiaaltoevoer, een verbeterde leveringszekerheid van grondstoffen en een betere concurrentiepositie. Door als ondernemers kennis en informatie met elkaar uit te wisselen en als overheid innovatie te stimuleren, kunnen er veel waardevolle circulaire ontwikkelingen ontstaan. We zetten daarom in op bewustwording: ondernemers in onze gemeente weten wat circulair ondernemen is en welke middelen er beschikbaar zijn.

3. In 2030 weten inwoners wat een circulaire samenleving inhoudt en hoe zij hieraan kunnen bijdragen.

Het concept circulaire samenleving is bij veel inwoners nog onbekend. We zetten in op het creëren van bewustwording en het in gang zetten van circulaire acties. Dit doen we door als gemeente actief te communiceren over het thema circulariteit. We werken aan het terugbrengen van de hoeveelheid restafval per inwoner per jaar en focussen op het recyclen van het huishoudelijk afval. Dit draagt bij aan de VANG-doelstelling³². In 2030 heeft gemeente Ooststellingwerf haar eigen circulaire hub, waarbij maximaal wordt ingezet op het hergebruiken, repareren, opknappen, reviseren, herbestemmen en recyclen van producten en materialen.

4. In 2030 wordt de ontwikkelde kennis over de circulaire samenleving toegepast binnen de gemeente en worden kennis- en onderwijsinstellingen ingezet bij lokale uitdagingen.

Er wordt binnen de gemeente vanuit verschillende hoeken kennis opgedaan over circulariteit. Om stappen te zetten is het van belang dat deze kennis daadwerkelijk in de gemeente wordt toegepast. We inventariseren welke circulaire ontwikkelingen en uitdagingen er bij kennis- en onderwijsinstellingen, organisaties en ondernemers leven. Vanaf 2026 zetten we de denkkracht van kennis- en onderwijsinstellingen in op lokale ontwikkelingen en uitdagingen.

³² De VANG-doelstelling bestaat uit het totaal aantal kilogram huishoudelijk afval (container) plus het aantal kilogram grof huishoudelijk afval wat wordt ingeleverd op de milieustraat.

Meetbare doelen

De Circulaire Uitvoeringsstrategie 2023-2030 beschrijft hoe we in onze gemeente meer gesloten kringlopen willen realiseren in 2030. Om te meten of we op koers liggen en onze ambitie halen, zijn meetbare doelen vastgesteld in dit uitvoeringsplan. Hierbij is rekening gehouden met onze invloed als gemeente en de rol die we hebben. De meetbare doelen zijn:

Speerpunt	Meetbaar doel	Toetsing
1. In 2030 is de gemeentelijke organisatie 100% circulair.	In 2030 dragen de medewerkers van de gemeente actief bij aan een circulaire gemeente.	Nulsituatie vaststellen door middel van een grondstofstromenanalyse. Elke twee jaar deze grondstofstromenanalyse uitvoeren om te monitoren en evalueren.
	In 2030 koopt de gemeente 100% circulair, CO ₂ -neutraal en energieneutraal in.	De nulsituatie duurzaam inkopen is vastgesteld. In 2030 is de CO ₂ -uitstoot van de inkoop vanuit de gemeentelijke organisatie nul.
2. In 2030 werken ondernemers samen aan het zo circulair mogelijk inzetten van grondstoffen en materialen.	In 2030 weten ondernemers in de gemeente wat circulair ondernemen is en welke middelen er beschikbaar zijn.	Steekproef bekendheid beschikbare middelen en opgestarte projecten bij ondernemers. Uitvoeringsplan Educatie en bewustwording (zie speerpunt 2, Sociale duurzaamheid).
	In 2030 wisselen ondernemers kennis, (gebruikte) grondstoffen en materialen met elkaar uit.	Er is een circulaire hub opgezet.

Speerpunt	Meetbaar doel	Toetsing
3. In 2030 weten inwoners wat een circulaire samenleving inhoudt en hoe zij hieraan kunnen bijdragen.	In 2030 is minimaal 60% van het huishoudelijk afval te recyclen.	Aantal kilogram restafval per inwoner per jaar (VANG-doelstelling).
	We communiceren jaarlijks over het thema Circulaire samenleving.	Uitvoeringsplan Educatie en bewustwording (zie speerpunt 2, Sociale duurzaamheid).
	In 2030 beschikt de gemeente Ooststellingwerf over een circulaire hub.	Er is een circulaire hub gerealiseerd.
4. In 2030 wordt de ontwikkelde kennis over de circulaire samenleving toegepast binnen de gemeente en worden kennis- en onderwijsinstellingen ingezet bij lokale uitdagingen.	In 2026 is geïnventariseerd welke circulaire ontwikkelingen en uitdagingen er bij kennis- en onderwijsinstellingen en ondernemers leven.	Er is een ambassadeur aangesteld die verbindingen legt tussen kennis- en onderwijsinstellingen en ondernemers. Onderzoek thema circulariteit bij kennis- en onderwijsinstellingen.
	Vanaf 2026 wordt de denkkraft van kennis- en onderwijsinstellingen ingezet op de lokale ontwikkelingen en uitdagingen.	Er is een (bestaand) netwerk met kennis- en onderwijsinstellingen en ondernemers.

Wat gaan we daarvoor doen?

In oktober 2023 is de Circulaire Uitvoeringsstrategie 2023-2030 vastgesteld. In dit uitvoeringsplan zijn acties voor de periode 2023-2030 opgenomen. In onderstaande tabel beschrijven we met wie we binnen deze uitvoeringsagenda samenwerken en de raakvlakken met de andere thema's.

Speerpunt	Actie	Samenwerking intern	Samenwerking extern	Wanneer?	Raakvlakken thema's
1. In 2030 is de gemeentelijke organisatie 100% circulair. 2. In 2030 werken ondernemers samen aan het zo circulair mogelijk inzetten van grondstoffen en materialen. 3. In 2030 weten inwoners wat een circulaire samenleving inhoudt en hoe zij hieraan kunnen bijdragen. 4. In 2030 wordt de ontwikkelde kennis over de circulaire samenleving toegepast binnen de gemeente en worden kennis- en onderwijsinstellingen ingezet bij lokale uitdagingen.	We voeren de acties uit de Circulaire Uitvoeringsstrategie 2023-2030 uit.	Openbare ruimte (afval en grondstoffen, milieustraat), inkoop, ruimte en economie (economie), communicatie.	Kennis- en onderwijsinstellingen, Biosintrum, Omrin, Vereniging Circulair Fryslân, ondernemers, inwoners	2026-2030	Duurzaam landelijk gebied, Sociale duurzaamheid, Biodiversiteit.

Energietransitie

In 2030 is de CO₂-uitstoot door energieverbruik van onze woningen, bedrijven en instellingen nul. We gebruiken steeds minder energie. De energie die we nodig hebben, wekken we lokaal en duurzaam op en gebruiken we efficiënt. Voor het thema Energietransitie is in december 2024 het Uitvoeringsplan Energietransitie Ooststellingwerf 2025-2030³³ vastgesteld. Onderstaande ambitie en speerpunten komen uit dit uitvoeringsplan en zijn dus niet nieuw. Voor de volledigheid van dit plan worden ze hier genoemd.

Wat willen we bereiken in 2030?

Ooststellingwerf [energieneutraal](#).

Onze speerpunten

1. We gebruiken steeds minder fossiele energie.

Door isoleren en verwarmen met warmtepompen, zetten we in op het verminderen van het gebruik van fossiele energie in woningen. We willen als gemeente belemmeringen wegnemen en het mogelijk maken voor inwoners, bedrijven en instellingen om energie te besparen en te verduurzamen. Vanuit de prestatieafspraken werken we met woningcorporaties aan het verduurzamen van sociale huurwoningen. We zetten in op het verminderen van de CO₂-uitstoot van verkeer en vervoer in onze gemeente. We stappen over op duurzame vormen van brandstof, zoals stroom en waterstof, en stimuleren het gebruik van de fiets of bus in plaats van de auto.

WAT DOEN WE AL

De gemeente Ooststellingwerf heeft van het Rijk subsidie ontvangen om slecht geïsoleerde koopwoningen te verduurzamen. Het isoleren van een woning helpt bij het verminderen van het energiegebruik. Het gaat hierbij om koopwoningen met label D t/m G of twee slecht geïsoleerde bouwdelen én een WOZ-waarde die onder de €429.300,- ligt. Met het ontvangen geld stimuleren we deze koopwoningeigenaren om één of meerdere isolatiemaatregelen te nemen.

In juni 2024 zijn we gestart met de isolatiesubsidie. Halverwege november 2025 waren er 833 aanvragen ingediend voor de gemeentelijke subsidie.

2. De energie die we nodig hebben, wekken we lokaal en duurzaam op.

In 2030 willen we dat het gasverbruik in woningen, bedrijven en instellingen is afgenomen. Het gas dat nog gebruikt wordt, is lokaal opgewekt groengas. Onze industrie maakt daarnaast gebruik van waterstof uit lokale zonnestroom. We zetten in op bedrijventerreinen als energiehub, waar energievraag, productie en opslag onderdeel van zijn. Via energiegemeenschappen kunnen inwoners, lokale overheden en kleine ondernemingen samen energie opwekken, delen en verkopen. Hiermee maken we verder de omslag naar lokaal en sociaal eigenaarschap van energie. We faciliteren en stimuleren inwoners en bedrijven bij het doen van investeringen en maken aanpassingen in de openbare ruimte.

³³ [Uitvoeringsplan Energietransitie Ooststellingwerf 2025-2030.pdf](#)

3. De energie die we nodig hebben, gebruiken we efficiënt.

In 2030 gaan onze inwoners, bedrijven en instellingen efficiënt en bewust met stroom om: zij gebruiken minder stroom en vraag en aanbod van stroom is slim op elkaar afgestemd. Hierdoor gebruiken we stroom wanneer het beschikbaar is en wordt netcongestie beperkt. Pieken in stroom slaan we op met batterijen. Bedrijven werken met elkaar samen om binnen de beperkingen van het elektriciteitsnetwerk te verduurzamen en uit te breiden.

WAT DOEN WE AL

Gemeente Ooststellingwerf doet sinds 2023 mee aan een praktijkproef met thuisbatterijen. Samen met Charged, Rabobank en Liander is een pilot gestart bij tien particuliere huishoudens. Begin 2024 is er een startbijeenkomst georganiseerd voor de deelnemers aan het project. In september 2024 is er een vervolgbijeenkomst geweest. De deelnemers hadden veel vragen voor de leverancier en producent van de thuisbatterijen. Ook bleek dat de deelnemers hun energieverbruik nauwgezet volgden en sommige van de deelnemers handelen op verschillende energiemarkten. De deelnemers zijn tevreden over het gebruik van de thuisbatterij. In 2025 is de inzet van thuisbatterijen, samen met onder meer Liander, beoordeeld. Uit de beoordeling blijkt dat het afgesproken tijdsvenster ervoor zorgt dat de thuisbatterijen pieken niet verergeren. Verder onderzoek is nodig om te bepalen of pieken ook actief verlaagd kunnen worden. Die aanpak staat nog in de kinderschoenen, maar is de richting waarin we willen ontwikkelen.

4. De CO₂-uitstoot die nog over is, leggen we zoveel mogelijk vast in organische (bouw)materialen en in bomen.

Naast maatregelen om onze CO₂-uitstoot te verlagen, planten we bomen en telen we gewassen waarmee we de CO₂-opname in onze gemeente vergroten. We planten bomen op een manier dat ze, naast CO₂-opname, ook een meerwaarde bieden voor biodiversiteit, een vruchtbare bodem, het creëren van schaduw, het vasthouden van regen, als bouwmaterialen en grondstoffen, voor toerisme en recreatie en zuivering van lucht, water en bodem. Hierbij houden we zoveel mogelijk rekening met de **cultuurhistorische waarde** van het landschap.

Meetbare doelen

Het Uitvoeringsplan Energietransitie Ooststellingwerf 2025-2030 beschrijft hoe onze gemeente in 2030 **CO₂ equivalent-neutraal** kan zijn voor wat betreft het energieverbruik. Om te meten of we op koers liggen en onze ambitie halen, zijn meetbare doelen vastgesteld in het uitvoeringsplan. Hierbij is rekening gehouden met onze invloed als gemeente en de rol die we hebben. De meetbare doelen zijn:

Speerpunt	Meetbaar doel	Toetsing
1. We gebruiken steeds minder fossiele energie.	Door meer isolatie en gebruik van warmtepompen is het gasverbruik in woningen afgenomen. Er wordt nog maximaal 8 miljoen m3 gas per jaar gebruikt in 2030 in de woningen.	Rapportage Berenschot Klimaatmonitor
	Door energiebesparing is het aardgasverbruik door bedrijven en instellingen afgenomen. Het aardgasverbruik is afgenomen tot 6 miljoen m3 per jaar in 2030 bij bedrijven en instellingen.	Rapportage Berenschot Klimaatmonitor
	De CO ₂ -uitstoot door verkeer en vervoer is in 2030 afgenomen. De CO ₂ -uitstoot door verkeer en vervoer is in 2030 minder dan 30 kiloton per jaar.	Rapportage Berenschot Klimaatmonitor
	We wekken evenveel groengas en waterstofgas op als we aardgas verbruiken in onze woningen en bedrijven	Klimaatmonitor

Speerpunt	Meetbaar doel	Toetsing
2. De energie die we nodig hebben, wekken we lokaal en duurzaam op.	Waterstof uit lokale zonnestroom wordt ingezet in de lokale industrie.	In 2030 wordt de lokaal opgewekte waterstof alleen binnen de gemeente Ooststellingwerf gebruikt.
	We wekken in 2030 evenveel stroom duurzaam op als we gebruiken. Jaarrond is onze stroomopwekking gelijk of hoger dan ons stroomgebruik.	Rapportage Berenschot Klimaatmonitor
3. De energie die we nodig hebben, gebruiken we efficiënt.	Bedrijven werken met elkaar samen om binnen de beperkingen van het elektriciteitsnetwerk te verduurzamen en uit te breiden.	In 2030 zijn er op minimaal drie locaties samenwerkingen tussen bedrijven om gezamenlijk te verduurzamen.
	Pieken in energie-aanbod slaan we duurzaam op. Hierin nemen we een actieve rol. We onderzoeken of een gemeentelijk energiebedrijf hiervoor een goede manier is.	In 2030 is een onderzoek afgerond naar de mogelijkheden voor een gemeentelijk energiebedrijf.
4. De CO ₂ -uitstoot die nog over is, leggen we zoveel mogelijk vast in organische (bouw)materialen en bomen.	In 2030 verwachten we alleen nog CO ₂ -uitstoot door verbranding van benzine en diesel in (vracht)auto's. Deze CO ₂ -uitstoot leggen we zoveel mogelijk vast in organische (bouw)materialen en in bomen. De aanplant van bomen en organische (bouw)materialen legt in 2030 evenveel CO ₂ vast als de uitstoot door verbranding van benzine en diesel.	Rapportage Berenschot

Wat gaan we daarvoor doen?

In december 2024 is het Uitvoeringsplan Energietransitie Ooststellingwerf 2025-2030 vastgesteld. In dit uitvoeringsplan is een uitvoeringsagenda voor de periode 2025-2030 opgenomen. In onderstaande tabel beschrijven we met wie we binnen deze uitvoeringsagenda samenwerken en de raakvlakken met de andere thema's.

Speerpunt	Actie	Samenwerking intern	Samenwerking extern	Wanneer?	Raakvlakken thema's
1. We gebruiken steeds minder fossiele energie. 2. De energie die we nodig hebben, wekken we lokaal en duurzaam op. 3. De energie die we nodig hebben, gebruiken we efficiënt. 4. De CO ₂ -uitstoot die nog over is, leggen we zoveel mogelijk vast in organische (bouw)materialen en bomen.	We voeren de uitvoeringsagenda uit het Uitvoeringsplan Energietransitie Ooststellingwerf 2025-2030 uit.	Ruimte en economie (ruimtelijke ontwikkeling, volkshuisvesting), samenleven (armoede), communicatie, programma landelijk gebied, programma wonen, openbare ruimte (groenbeheer, wegen, verkeer en vervoer).	Gemeenten Weststellingwerf en Opsterland, de Friese Energietafel, Liander, Provincie, Energiecoöperatie de Eendracht, woningcorporaties, Veiligheidsregio Fryslân, vereniging Circulair Friesland, Biosintrum, Kunst & COO (duurzaamheidseducatie), bedrijven en instellingen, agrariërs, inwoners.	2026-2030	Duurzaam landelijk gebied, Sociale duurzaamheid, Biodiversiteit

Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie is het proces waarbij de samenleving zich aanpast aan het veranderende klimaat en de schadelijke gevolgen ervan probeert te beperken. Door de klimaatverandering is er meer kans op weersextremen met wateroverlast, hitte en droogte. Wateroverlast neemt toe omdat er vaker heftige regenbuien vallen in korte tijd. Naast wateroverlast neemt ook de droogte toe, met name in het voorjaar en de zomer. De stijging van de gemiddelde temperatuur kan leiden tot hittestress bij mensen. Een ander risico van klimaatverandering is een afname van de biodiversiteit. Voor het thema klimaatadaptatie is in november 2024 het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf 2025-2030³⁴ vastgesteld. Onderstaande ambitie en speerpunten komen uit dit uitvoeringsplan en zijn dus niet nieuw. Voor de volledigheid van dit plan worden ze hier genoemd.

Wat willen we bereiken in 2030?

Een **klimaatbestendig** Ooststellingwerf.

Onze speerpunten

1. We creëren leefbare dorpen waar ruimte is voor waterberging, groen en koelte³⁵.

De leefomgeving is groen en nodigt uit tot gezonde buitenactiviteiten. De soortenrijkdom op gemeentelijk grondgebied is toegenomen. Met gelaagd en divers groen en het stimuleren van het bodemleven is onze bodem **klimaatrobuust**. We nemen fysieke maatregelen om wateroverlast tegen te gaan en brengen hitte en droogte in kaart door risicodialogen met de dorpen te voeren. We stellen een communicatieplan op over klimaatrisico's en handelingsperspectieven.

³⁴ [Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf](#)

³⁵ Leefbare dorpen met aandacht voor voldoende groen, koelte en waterberging, hebben een positief effect op het waterverbruik. In een koelere omgeving verdampt minder water uit de bodem of gewas. Ook wordt er in een koelere omgeving minder water verbruikt door consumenten, inwoners en bedrijven. Meer waterberging en daarmee infiltratie zorgt voor aanvulling van grondwatervoorraden en draagt daarmee bij aan de continuïteit voor het kunnen winnen van drinkwater. Bron: inspraakreactie Vitens 5 november 2025.

WAT DOEN WE AL

De gemeente heeft begin 2024 een subsidieregeling opengesteld voor het vergroenen van schoolpleinen. Groene schoolpleinen dragen bij aan een groenere leefomgeving en stimuleren kinderen om meer te bewegen. Ze vergroten daarnaast de biodiversiteit en dragen bij aan klimaatadaptatie. Om de aanleg van groene schoolpleinen te stimuleren, kunnen scholen een subsidieaanvraag indienen. Deze subsidieregeling staat open tot eind 2026.

2. Het landelijk gebied is bestand tegen hevige buien en periodes van droogte.

In 2030 wordt het water in het landelijk gebied langer vastgehouden in sloten en beken³⁶. Regenwater infiltreert in de bodem op plekken waar dat mogelijk is. We werken mee aan de aanpak droogte in natuurgebieden en aan het vasthouden van regenwater in kleinere sloten ter bestrijding van droogte voor agrariërs.

3. We realiseren klimaatbestendige nieuwbouw³⁷.

Nieuwbouw wordt klimaatbestendig en natuurinclusief gebouwd, waarbij in locatiekeuze en inrichting rekening is gehouden met het bodem- en watersysteem. We hanteren de landelijke maatlat klimaatbestendigheid bij nieuwbouw³⁸.

³⁶ Het grootste deel van het oppervlakte van gemeente Ooststellingwerf heeft een agrarische bestemming. Het vasthouden en bergen van water op dit grote oppervlak heeft uiteindelijk meer resultaat voor de aanvulling van de grondwatervoorraad door infiltratie, dan op het oppervlak voor wonen of bebouwing. Ook voor het aandeel bos en natuur is het vasthouden van water belangrijk, zeker om drogere periodes te kunnen weerstaan. Voor de continuïteit van het kunnen leveren van drinkwater is dit thema erg belangrijk voor Vitens. Bron: inspraakreactie Vitens, 5 november 2025.

³⁷ Klimaatbestendige nieuwbouw heeft uiteindelijk ook een positief effect op de waterbalans. Meer infiltratie van regenwater door afkoppeling van het riool en onder andere aanleg van gescheiden rioolstelsels dragen ook bij aan een vergrote infiltratie van water in de bodem. En vullen daardoor de grondwatervoorraad weer aan. Aanpassingen in nieuwbouw die zorgen voor meer koelte dragen (gering) ook bij aan iets lager waterverbruik. Bron: inspraakreactie Vitens, 5 november 2025.

³⁸ [Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving - Klimaatadaptatie](#)

Meetbare doelen

Om te meten of de klimaatbestendigheid van de openbare ruimte wordt vergroot, zijn meetbare doelen vastgesteld in Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf 2025-2030. Hierbij is rekening gehouden met onze invloed als gemeente en de rol die we hebben. Daarom zijn er binnen het uitvoeringsplan meetbare doelen opgenomen voor speerpunt 1 Leefbare dorpen.

Onderwerp	Meetbaar doel	Toetsing
Wateroverlast bij korte hevige bui (op basis van modelstudie 60 millimeter in 1 uur) ³⁹ .	Geen water in panden. De maximale waterstand op maaiveld (openbaar gebied) is lager dan de aangenomen vloerpeilen van woningen.	Friese klimaatatlas: Nulmeting 2026 Eindmeting 2030
	Hoofdwegen en wijkontsluitingswegen blijven toegankelijk voor calamiteitenverkeer. De maximale waterdiepte op deze wegen is minder dan 10 centimeter.	Friese klimaatatlas: Nulmeting 2026 Eindmeting 2030
	De overlast op alle overige wegen binnen de bebouwde kom blijft beperkt. De duur van water op straat is minder dan 12 uur.	Friese klimaatatlas: Nulmeting 2026 Eindmeting 2030

Onderwerp	Meetbaar doel	Toetsing
Hitte op een extreem hete dag (op basis van modelstudie scenario 1 juli 2023, 15.00 uur) ⁴⁰ .	Voldoende koele, biodiverse openbare verblijfsplekken. Gebouwen in de bebouwde kernen hebben een koele plek in de openbare ruimte van minstens 200 m ² binnen een loopafstand van 300 meter.	Nulmeting 2026 Eindmeting 2030
	Voldoende schaduw op doorgaande fiets- en wandelroutes. Er is minstens 40% schaduw op deze routes.	Nulmeting 2026 Eindmeting 2030
Droogte bij lange periode van neerslagtekort (op basis van openbare data en beheerdata van de riolering).	Voldoende onverhard oppervlak voor infiltratie van regenwater. Minimaal 30% van de openbare ruimte per wijk is onverhard.	Dit meetbaar doel heeft raakvlakken met het meetbaar doel van speerpunt 2 van Biodiversiteit. We hanteren dezelfde toetsingsmethode: Nulmeting 2026 Eindmeting 2030
	Regenwater is voor groter deel afgekoppeld van de riolering en kan infiltreren in de bodem tijdens perioden van droogte. Vuile riooloverstortingen naar het oppervlaktewater nemen af, met positief effect voor de waterkwaliteit. 50% van het openbaar areaal is gescheiden gerioleerd.	Water- en rioleringsprogramma 2030, Beheersysteem openbare ruimte (GeoVisia) 2030

³⁹ Dit is in lijn met de klimaatbui waarop het bebouwde gebied is getoetst in de Friese Klimaatatlas (Geodienst Rijksuniversiteit Groningen). Schade bij hevige buien is niet uitgesloten.

⁴⁰ Om de gevoelstemperatuur op een hete zomerdag in beeld te brengen is de PET-index gebruikt. PET staat voor Physiological Equivalent Temperature. De PET-kaart geeft de lokale gevoelstemperatuur weer op een hete zomermiddag en helpt bij het identificeren van de hitteopgave en het verkoelend inrichten van de buitenruimte. (Bron: [Technische toelichting Landelijke hittekaart gevoelstemperatuur 2050.pdf](#))

Wat gaan we daarvoor doen?

In november 2024 is het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf 2025-2030 vastgesteld. In dit uitvoeringsplan is een uitvoeringsagenda voor de periode 2025-2030 opgenomen. In onderstaande tabel beschrijven we met wie we binnen deze uitvoeringsagenda samenwerken en de raakvlakken met de andere thema's.

Speerpunt	Actie	Samenwerking intern	Samenwerking extern	Wanneer?	Raakvlakken thema's
1. We creëren leefbare dorpen waar ruimte is voor waterberging, groen en koelte. 2. Het landelijk gebied is bestand tegen hevige buien en periodes van droogte. 3. We realiseren klimaatbestendige nieuwbouw.	We voeren de uitvoeringsagenda uit het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf 2025-2030 uit.	Openbare ruimte (water en riolering, groenbeheer, wegen), ruimte en economie (ruimtelijke ontwikkeling, volkshuisvesting) programma landelijk gebied, samenleven (gezondheid) en communicatie.	Wetterskip, GGD Fryslân, drinkwaterbedrijf, stichting Steenbreek, scholen, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Provincie, woningcorporaties, Veiligheidsregio, inwoners.	2026-2030	Duurzaam landelijk gebied, Sociale duurzaamheid, Biodiversiteit

Participatie

Wij vinden het belangrijk om samen met inwoners en samenwerkingspartners te werken aan de uitvoering van de duurzaamheidsdoelstellingen. In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we de participatie bij de totstandkoming van dit programmaplan hebben vormgegeven en hoe we de participatie in de uitvoering willen oppakken.

Voor dit programmaplan is bestaand beleid vertrekpunt en ligt de focus op aanscherpen waar nodig

Bij de totstandkoming van dit programmaplan hebben we daarom geen uitgebreid extern participatietraject opgestart. We kiezen ervoor om in de uitvoering uitgebreider met onze inwoners en samenwerkingspartners te participeren, omdat acties en maatregelen dan concreter worden. Dit doen we op dit moment in de uitvoering ook al. Wel hebben we in het traject van dit programmaplan de Adviesraad Sociaal Domein gevraagd om mee te denken in het proces, specifiek voor het thema Sociale duurzaamheid. De Adviesraad Sociaal Domein adviseert de gemeente namens onze inwoners. Daarnaast is gebruik gemaakt van informatie die er is, zoals de trendverkenning van Planbureau Fryslân over hoe inwoners kijken naar de toekomst⁴¹ en de uitkomsten van het inwonerspanel Klimaatadaptatie uit 2024⁴². Een beschrijving van het proces van totstandkoming van het programmaplan inclusief participatie is opgenomen in de [bijlage](#).

In mei 2025 is de Adviesraad Sociaal Domein gevraagd om een formeel advies uit te brengen op dit programmaplan. In dezelfde periode is het programmaplan gedeeld met een aantal samenwerkingsorganisaties. Deze adviezen en reacties zijn verwerkt in de adviezen en reactienota die toegevoegd is als [bijlage](#). Na besluitvorming door de gemeenteraad is het programmaplan zes weken ter inzage gelegd. Van 30 september 2025 tot en met 10 november 2025 kon iedereen een inspraakreactie indienen op het programmaplan. Er zijn tien inspraakreacties ingediend. Deze zijn verwerkt in een Eindverslag Inspraakreacties.

⁴¹ Dashboard Planbureau Fryslân: [20250115 Interactief Dashboard Gemeente Ooststellingwerf | Tableau Public](#)

⁴² [Klimaatadaptatie – Panelinwoners](#)

Hoe geven we de participatie in de uitvoering verder vorm?

In dit programmaplan hebben we in de tabellen in de themahoofdstukken onder het kopje 'wat gaan we doen' een kolom opgenomen 'samenwerking extern'. In deze kolom staan de samenwerkingspartners die we willen betrekken bij de uitvoering van deze actie. We denken aan vormen zoals een kinder- en jongerenraad, het digitaal jongerenpanel, het inwonerspanel en meedenk- en dialoogsessies met inwoners en/of keten-/samenwerkingspartners.

Voor de thema's Circulaire samenleving, Energietransitie en Klimaatadaptatie loopt de uitvoering van de uitvoeringsplannen al. In de uitvoeringsagenda's van deze plannen staat wie betrokken worden bij de uitvoering.

WAT DOEN WE AL

Vanuit het project groene dorpsprofielen willen we voor alle dorpen in de gemeente een groen dorpsprofiel opstellen. Een groen dorpsprofiel laat zien hoe het dorp er qua natuur en water uit ziet en waar de gemeente de komende jaren – samen met het dorp – aan kan werken. Bijzondere aandacht is er voor biodiversiteit in en rond de dorpen. Met het project groene dorpsprofielen gaan we per dorp aan de slag en vragen we daarbij hulp van de inwoners. Waar zien zij bijvoorbeeld verbetermogelijkheden voor de biodiversiteit?

Monitoring en borging

Het Programma Duurzaam Ooststellingwerf loopt tot en met 2030. De voortgang van de uitvoering monitoren we in de planning en control cyclus. Per thema zijn meetbare doelen geformuleerd waarmee we kunnen meten of we op koers liggen en onze ambitie halen. Dit helpt ons in het rapporteren over de voortgang van de uitvoering van het programmaplan. Daarnaast geeft de landelijke klimaatmonitor⁴³ ons inzicht in de stappen die we zetten op het gebied van energie.

Dit programmaplan is tot stand gekomen in samenwerking met veel collega's van verschillende teams en beleidsvelden

Per thema hebben we in het programmaplan inzichtelijk gemaakt met welke beleidsvelden we samenwerken in de uitvoering. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van acties is dus over meerdere beleidsvelden en budgetten verdeeld. Een integrale en gezamenlijke aanpak is daarom belangrijk. Dit bewaken we in de planning en control cyclus, specifiek de programmabegroting en de jaarrekening, waarin we de samenwerking met de andere teams opzoeken.

Handreiking Duurzaamheidsrapportage decentrale overheden⁴⁴

De handreiking Duurzaamheidsrapportage en – verantwoording voor decentrale overheden biedt richtlijnen en tips voor het meten, rapporteren en verbeteren van duurzaamheidsprestaties. We onderzoeken de komende beleidsperiode of en hoe we de richtlijnen en tips uit deze handreiking kunnen toepassen voor de monitoring en borging.

⁴³ [Regionale klimaatmonitor | Klimaatmonitor](#)

⁴⁴ [Handreiking duurzaamheidsrapportage decentrale overheden | VNG](#)

Financieel kader en risico's

Alle op dit moment beschikbare budgetten voor de komende jaren voor de uitvoering van het programma Duurzaamheid zijn verwerkt in een overzicht ([zie bijlage](#)). Het structurele budget voor het totale programma Duurzaamheid bedraagt € 170.000 per jaar.

Voor de uitvoering van plannen binnen het programma Duurzaamheid is aanzienlijk meer budget nodig

Voor de korte termijn is er een aanvullend incidenteel budget van € 250.000 per jaar (tot en met 2026) en zijn er diverse specifieke uitkeringen vanuit het Rijk beschikbaar. Wij kunnen nu nog niet voorzien welke eventuele aanvullende specifieke uitkeringen er de komende jaren beschikbaar komen. Daarom hebben we bij de jaarrekening 2024 ook voorgesteld om het resterende incidentele budget van het programma Duurzaamheid toe te voegen aan een reserve programma Duurzaamheid (onderdeel van de algemene reserve). Bij de jaarrekening 2025 gaan we een vergelijkbaar voorstel doen voor het resterende budget het programma Duurzaamheid 2025. Hier kunnen tijdens de looptijd van het programma kosten uit worden gedekt.

Een groot deel van de personele inzet voor het programma wordt gedekt uit de tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE). Voor 2025 is € 1.311.000 beschikbaar. In de septembercirculaire 2025 is aangegeven dat ons budget voor 2026 € 935.000 bedraagt en dat voor de jaren daarna tot en met 2030 een vergelijkbaar budget beschikbaar is.

We zien een terugloop in het aantal verstrekte duurzaamheidsleningen

Dit is onderdeel van de Stimuleringsregeling duurzaam en leefbaar Ooststellingwerf. Wij gaan ervan uit dat dit samenhangt met de beschikbaarheid van een landelijke regeling en politieke keuzes (beëindigen salderingsregeling). Wij verwachten dat deze lijn zich de komende jaren voorzet. Wij gaan er daarom vanuit dat nieuwe verstrekkingen kunnen plaatsvinden uit aflossingen van bestaande leningen.

Overige risico's

Duurzaamheid is een breed onderwerp dat verschillende beleidsvelden raakt. In het programmaplan hebben we inzichtelijk gemaakt met welke beleidsvelden we samenwerken in de uitvoering. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de acties is dus over meerdere beleidsvelden en budgetten verdeeld. Een integrale en gezamenlijke aanpak is daarom belangrijk. Dit bewaken we door de voortgang van de uitvoering te monitoren in de planning en control cyclus.

Begrippenlijst

- **Bijenlinten:** een aaneenschakeling van initiatieven ter bevordering van de overlevingskansen van de bij. Dit kunnen tuinen of landschappen zijn met daarin bijvriendelijke beplanting of bijenhôtels. Een lint aan initiatieven dus, om Nederland weer een geschikte woonplaats te maken voor bijen.

Terug naar [Biodiversiteit](#)

- **Biobased materiaal:** materialen gemaakt van natuurlijke en duurzame bronnen, zoals hennep, vlas en lisdodde.

Terug naar [Duurzaam Landelijk Gebied - Circulaire Samenleving](#)

- **Biobased produceren:** de productie van biobased materialen.

Terug naar [Circulaire Samenleving](#)

- **Biodiversiteit:** de verscheidenheid van dieren, planten en micro-organismen. Het is waaruit onze natuurlijke wereld bestaat. Alle soorten werken samen in een ecosysteem en zorgen zo voor evenwicht in de natuur.

Terug naar [Inleiding](#)

- **Bosareaal:** de totale oppervlakte die door bossen bedekt wordt.

Terug naar [Duurzaam Landelijk Gebied](#)

- **Broeikasgassen:** gassen in de atmosfeer die warmte vasthouden en zo bijdragen aan het broeikaseffect.

Terug naar [Duurzaam Landelijk Gebied](#)

- **Circulair:** producten en materialen worden zo ontworpen dat ze steeds opnieuw kunnen worden gerecycled en hergebruikt, in plaats van ze weg te gooien na gebruik.

Terug naar [Circulaire Samenleving](#)

- **Circulaire economie:** in een circulaire economie bestaat geen afval en worden grondstoffen steeds opnieuw gebruikt.

Terug naar [Circulaire Samenleving](#)

- **Circulaire samenleving:** een samenleving waarin we zuinig omgaan met onze grondstoffen en inzetten op het hergebruik van grondstoffen en het verminderen van afval. Een circulaire samenleving is meer dan een circulaire economie: het gaat niet alleen om de bedrijvigheid, maar om het anders inrichten van de hele maatschappij. Het gaat om gedrag, de directe leefomgeving, om onze manier van leven. In een circulaire samenleving gebruiken we minder spullen en grondstoffen. Materialen en spullen blijven zo lang mogelijk in gebruik en als dat niet meer kan, worden ze hoogwaardig hergebruikt. Nieuwe spullen worden gemaakt van bestaande materialen, aangevuld met natuurlijke grondstoffen. Het is een samenleving waarin we op zoek gaan naar manieren om kringlopen te sluiten en ketens korter te maken. Een samenleving waarin mensen leven binnen de grenzen die de aarde aan kan.

Terug naar [Circulaire Samenleving](#)

- **Circulair (ver)bouwen**

- **Circulaire woning:** een huis dat is ontworpen en gebouwd volgens de principes van de circulaire economie. Dit betekent dat er bij het ontwerp, de bouw en het onderhoud van de woning wordt gestreefd naar het minimaliseren van afval en het maximaliseren van hergebruik van materialen. Kenmerken van een circulaire woning zijn: het gebruik van hernieuwbare en gerecyclede materialen, een modulair ontwerp, energie-efficiënt en een lange levensduur.

- **Circulaire woonwijk:** een woongebied dat is ontworpen en gebouwd volgens de principes van de circulaire economie. Dit betekent dat er bij het ontwerp, de bouw en het onderhoud van de wijk wordt gestreefd naar het minimaliseren van afval en het maximaliseren van hergebruik van materialen. Kenmerken van een circulaire woonwijk zijn: het gebruik van hernieuwbare en gerecyclede materialen, een modulair ontwerp, energie-efficiënt, waterbeheer en groene ruimten.

Terug naar [Sociale Duurzaamheid](#)

- **CO₂ equivalent-neutraal:** binnen een CO₂ equivalent-neutraal systeem is de uitstoot van broeikasgassen zo ver mogelijk gereduceerd en de restuitstoot wordt gecompenseerd, bijvoorbeeld door het aanplanten van bomen. De uitstoot van broeikasgassen is dus netto nul.

Terug naar [Energietransitie](#)

- **CO₂ neutraal:** de CO₂-uitstoot en opname van CO₂ is in balans.

Terug naar [Inleiding](#) - [Circulaire Samenleving](#)

- **CO₂ prestatieladder:** een duurzaamheidsinstrument dat bedrijven en overheden gebruiken om minder CO₂ uit te stoten. Het wordt gebruikt als CO₂-managementsysteem.

Terug naar [Sociale Duurzaamheid](#)

- **Cultuurhistorie / Cultuurhistorische waarde:** structuren, patronen en elementen die bijdragen aan de identiteit en ruimtelijke kwaliteit van het landschap.

Terug naar [Duurzaam Landelijk Gebied](#) - [Biodiversiteit](#) - [Energietransitie](#)

- **Ecologische verbindingzones:** speciale gebieden die natuurgebieden met elkaar verbinden. Ze helpen dieren en planten om van het ene gebied naar het andere te bewegen, zodat ze niet geïsoleerd raken. Dit bevordert de biodiversiteit en helpt bij het voortbestaan van verschillende soorten.

Terug naar [Biodiversiteit](#)

- **Ecosysteem:** een ecosysteem is een natuurlijk systeem dat bestaat uit alle levende wezens, oftewel organismen, die in een bepaald gebied voorkomen. De organismen (planten, dieren en micro-organismen) die elkaar binnen een ecosysteem beïnvloeden, vormen samen een levensgemeenschap.

Terug naar [Biodiversiteit](#)

- **Eiwittransitie:** de eiwittransitie gaat over het opschuiven naar een voedingspatroon met meer plantaardige en minder dierlijke eiwitten.

Terug naar [Sociale Duurzaamheid](#)

- **Energetische kwaliteit van een woning:** verwijst naar hoe energiezuinig een woning is, gemeten aan de hoeveelheid energie die nodig is om de woning te verwarmen of koelen.

Terug naar [Sociale Duurzaamheid](#)

- **Energieneutraal:** niet meer energie verbruiken dan er opgewekt wordt.

Terug naar [Inleiding](#) - [Sociale Duurzaamheid](#) - [Circulaire Samenleving](#) - [Energietransitie](#)

- **Energieneutraal (ver)bouwen**

- **Energieneutrale woning:** een huis dat evenveel energie opwekt als het verbruikt, waardoor het netto energieverbruik nul is. Kenmerken van een energieneutrale woning zijn: zonnepanelen, isolatie, energiezuinige apparaten, warmtepompen en slimme ontwerpen, bijvoorbeeld het gebruik van natuurlijke lichtinval en ventilatie om energieverbruik te verminderen.
- **Energieneutrale woonwijk:** een woongebied waarin alle huizen en gebouwen evenveel energie opwekken als ze verbruiken, waardoor het netto energieverbruik nul is. Dit betekent dat de wijk zelfvoorzienend is en geen energie van externe bronnen nodig heeft. Kenmerken van een energieneutrale woonwijk zijn: zonnepanelen, warmtepompen, goede isolatie en energiezuinige apparaten.

Terug naar [Sociale Duurzaamheid](#)

- **Gesloten kringlopen:** met gesloten kringlopen bedoelen we dat grondstoffen, materialen en producten zo lang mogelijk en hoogwaardig worden benut. Dat betekent dat in een volledige circulaire samenleving afval niet meer bestaat.

Terug naar [Inleiding](#) - [Circulaire Samenleving](#)

- **Groene infrastructuur:** een netwerk van natuurlijke en semi-natuurlijke gebieden en groene ruimten, zoals parken, bossen, rivieren en groene daken, die samenwerken om het welzijn van de mens en de levenskwaliteit bevorderen.

Terug naar [Biodiversiteit](#)

- **Inheemse bomen en planten:** soorten die van nature in het wild voorkomen in een bepaalde regio.

Terug naar [Biodiversiteit](#)

- **Keten:** het proces waarbij grondstoffen worden omgezet in eindproducten. Bijvoorbeeld: katoen wordt geoogst, gesponnen tot garen, geweven tot stof en uiteindelijk gemaakt tot kleding.

Terug naar [Circulaire Samenleving](#)

- **Klimaatadaptatie:** aanpassing aan klimaatverandering.

Terug naar [Klimaatadaptatie](#)

- **Klimaatbestendig:** voorbereid zijn op de gevolgen van klimaatverandering.

Terug naar [Inleiding](#) - [Sociale Duurzaamheid](#) - [Klimaatadaptatie](#)

- **Klimaatbestendig (ver)bouwen**

- **Klimaatbestendige woning:** een huis dat is ontworpen en gebouwd om bestand te zijn tegen de effecten van klimaatverandering, zoals extreme hitte, hevige regenval en droogte. Kenmerken van een klimaatbestendige woning zijn: goede isolatie, beweegbare buitenzonwering, waterbeheer (opvangen en hergebruiken van regenwater), groene daken en gevels die helpen bij het reguleren van de temperatuur en het verbeteren van de luchtkwaliteit, actieve koeling, zoals warmte-koude-opslag in de ondergrond die helpen om de woning koel te houden zonder airconditioning.
- **Klimaatbestendige woonwijk:** een woongebied dat zo ontworpen is om bestand te zijn tegen de effecten van klimaatverandering, zoals extreme hitte, hevige regenval en droogte. Kenmerken van een klimaatbestendige woonwijk zijn: waterbeheer (opvangen en hergebruiken regenwater), groene ruimten die helpen bij het reguleren van de temperatuur en het verbeteren van de luchtkwaliteit.

Terug naar [Sociale Duurzaamheid](#)

- **Klimaatrobuuste bodem:** een bodem die goed bestand is tegen de effecten van klimaatverandering, zoals extreme droogte, hevige regenval en temperatuurschommelingen.

Terug naar [Klimaatadaptatie](#)

- **Natuurinclusief (ver)bouwen**

- **Natuurinclusieve woning:** een huis dat zo is ontworpen en gebouwd dat het de natuur ondersteunt en integreert. Dit betekent dat er rekening wordt gehouden met de natuurlijke omgeving en dat er maatregelen worden genomen om de biodiversiteit te bevorderen en de leefomgeving voor zowel mensen als dieren te verbeteren. Kenmerken van een natuurinclusieve woning zijn: groene daken en gevels, nestkasten en insectenhôtels, waterbeheer en het gebruik van natuurlijke materialen.

- **Natuurinclusieve woonwijk:** een woongebied dat zo is ontworpen en ingericht dat het de natuur ondersteunt en integreert. Dit betekent dat er maatregelen worden genomen om de biodiversiteit te bevorderen en de leefomgeving voor zowel mensen als dieren te verbeteren. Kenmerken van een natuurinclusieve woonwijk zijn: groene ruimten, nestkasten en insectenhôtels, waterbeheer en voedselbossen.

Terug naar [Sociale Duurzaamheid](#)

- **OWO-energiebureau:** de drie OWO-gemeenten (Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland) hebben een energiebureau opgestart. Vanuit dit energiebureau helpen we inwoners bij vragen rondom energie besparen en isoleren.

Terug naar [Inleiding](#)

- **Plantaardige eiwitbronnen:** voedingsmiddelen die eiwitten bevatten en afkomstig zijn van planten. Bijvoorbeeld bonen en peulvruchten of noten en zaden.

Terug naar [Duurzaam Landelijk Gebied](#)

- **VANG-doelstelling:** de VANG-doelstelling bestaat uit het totaal aantal kilogram huishoudelijk afval (container) plus het aantal kilogram grof huishoudelijk afval wat wordt ingeleverd op de milieustraat.

Terug naar [Circulaire Samenleving](#)

Bijlagen

[Bijlage 1](#) - Uitstoot CO₂-equivalenten (kton) Ooststellingwerf 1990 en 2021

[Bijlage 2](#) - Totstandkoming programmaplan

[Bijlage 3](#) - Wettelijke kaders

[Bijlage 4](#) - Beleidskaders

[Bijlage 5](#) - Wat betekent klimaatverandering voor Ooststellingwerf?

[Bijlage 6](#) - Terugblik programmaplan Duurzaam Ooststellingwerf 2021-2025

[Bijlage 7](#) - Achtergrond uitgangspunten lange termijn

[Bijlage 8](#) - Financieel overzicht

[Bijlage 9](#) - Adviezen en reactienota

[Bijlage 10](#) - Toekomstwensen voor de kinderen in Ooststellingwerf

Bijlage 1: Uitstoot CO₂-equivalenten (kton) Ooststellingwerf 1990 en 2021

Sector en thema	CO ₂ -uitstoot in 1990 (in kton)	CO ₂ -uitstoot in 2021 (in kton)
Elektriciteit	47	5
Industrie	40	13
Mobiliteit	50	57
Gebouwde omgeving	46	34
Landbouw	232	175
Landgebruik	38	26
Totaal	454	310

Bijlage 2: Totstandkoming programmaplan

Duurzaamheid is een breed onderwerp. Het heeft raakvlakken met veel beleidsvelden binnen de gemeente. Dit hebben we meegenomen in de ontwikkeling van het nieuwe programmaplan. Hieronder beschrijven wij het proces dat we doorlopen hebben om tot dit plan te komen:

- In november 2024 hebben we een procesplan opgesteld en intern gedeeld en besproken. Met de beleidsadviseur inwonersparticipatie hebben we over de vorm van inwonersparticipatie gesproken.
- Begin januari 2025 hebben we met het programmateam duurzaamheid de uitgangspunten voor de lange termijn en speerpunten voor de nieuwe thema's opgehaald. De opbrengsten hebben we uitgewerkt als kaders voor de intern brede werksessie in maart 2025.
- Tijdens het ontwikkelproces zijn gesprekken gevoerd met communicatie, de rayonbeheerders groenbeheer, teamleiders, directie en wethouders.
- Begin maart 2025 hebben we de uitgangspunten voor de lange termijn, de thema's en speerpunten besproken in een brede werksessie met medewerkers van verschillende beleidsvelden. Collega's van ruimtelijke ontwikkeling, afval en grondstoffen, verkeer en vervoer, dorpencoördinatie, kunst en cultuur, mantelzorg, vrijwilligerswerk, welzijnswerk, onderwijs, riolering/stedelijk water, armoede en schulden, openbare ruimte, ecologie, landschap, landelijk gebied, economische zaken, recreatie en toerisme en groenbeheer waren uitgenodigd. Tijdens deze werksessie zijn raakvlakken en de verbindingen per thema opgehaald. Vragen die centraal stonden waren: waar draag je al aan bij, waar zou je extra aan kunnen bijdragen en wat heb je daarvoor nodig? De opbrengst van deze werksessie hebben we gebruikt voor de verdere vertaling van wat willen we bereiken naar wat gaan we doen en daarbij hebben we inzichtelijk gemaakt met welke beleidsvelden we in de uitvoering samenwerken.
- In maart 2025 hebben we aan de Adviesraad Sociaal Domein een toelichting gegeven op het proces en specifiek het thema Sociale duurzaamheid.
- Het concept programmaplan is in april intern gedeeld met de betrokken collega's en hun feedback is verwerkt in het definitieve plan.
- In mei 2025 is de Adviesraad Sociaal Domein gevraagd om een formeel advies uit te brengen op dit programmaplan.
- In mei 2025 is het programmaplan gedeeld met een aantal samenwerkingsorganisaties. Welzijnsorganisatie Scala, vereniging Kunst & COO, de Friese Milieufederatie, ELAN Zuidoost Friesland, Gebiedscoöperatie Zuidoost Friesland en energiecoöperatie de Eendracht zijn gevraagd om te reageren op het concept programmaplan. ELAN Zuidoost Friesland en energiecoöperatie de Eendracht hebben hier gebruik van gemaakt.
- Tijdens de open dag van de gemeente op 24 mei 2025 is aan inwoners gevraagd welke van de zes thema's als eerste opgepakt moet worden. In totaal hebben 43 inwoners gestemd en de volgende prioriteit voor de uitvoering aangegeven: Sociale duurzaamheid: 22 stemmen, Biodiversiteit: 7 stemmen, Duurzaam landelijk gebied: 4 stemmen, Klimaatadaptatie: 4 stemmen, Circulaire samenleving: 3 stemmen, Energietransitie: 3 stemmen. Wij hebben deze prioritering meegenomen in de planning van het uitwerken van de uitvoeringsplannen.
- Tijdens de open dag van de gemeente op 24 mei 2025 is aan inwoners gevraagd wat zij belangrijk vinden voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf. In totaal hebben 66 inwoners (waaronder ook een groot aantal kinderen) de vraag beantwoord. In de bijlage zijn alle wensen terug te vinden. Wat opvalt is dat buitenspelen, groen/natuur en naar school kunnen het vaakst worden genoemd. We nemen de wensen van onze inwoners mee in de verdere uitvoering van het programmaplan.
- In juni 2025 zijn het advies van de Adviesraad en de inspraakreacties ontvangen en verwerkt in een adviezen- en reactienota (zie bijlage). Eventuele aanpassingen naar aanleiding van de reacties zijn in dit uiteindelijke plan verwerkt.
- In september 2025 heeft de gemeenteraad besloten het programmaplan vrij te geven voor inspraak.
- Van 30 september 2025 tot en met 10 november 2025 lag het programmaplan ter inzage voor inspraak.
- In november 2025 zijn de inspraakreacties verwerkt en een aantal wijzigingen doorgevoerd in het definitieve programmaplan.

Bijlage 3: Wettelijke kaders

Europese Klimaatwet

De Europese Klimaatwet⁴⁵ stelt dat de Europese Unie (hierna EU) in 2050 klimaatneutraal moet zijn. De Europese Klimaatwet is in juni 2021 officieel aangenomen en in werking getreden. Deze wet bevat bindende (tussen)doelen, zoals het verminderen van de netto-uitstoot van broeikasgassen met minstens 55% in 2030 vergeleken met 1990. De Europese Raad heeft begin november 2025 ingestemd met herziening van de klimaatwet met doelen voor 2040: een netto-reductie van 90% van de broeikasgasemissies ten opzichte van 1990⁴⁶. De Klimaatwet is verder uitgewerkt in het wetgevingspakket “Fit for 55”⁴⁷, dat ook is vastgesteld.

Europese Green Deal

De Europese Green Deal⁴⁸ is een pakket aan beleidsmaatregelen van de Europese Commissie, gericht op het transformeren van de EU naar een klimaatneutrale, duurzame en concurrerende economie tegen 2050. De Europese Green Deal werd op 11 december 2019 door de Europese Commissie gepresenteerd.

De Europese Green Deal is opgebouwd rond verschillende pijlers die samen de transitie naar een duurzame en klimaatneutrale economie ondersteunen. Hier zijn de belangrijkste pijlers:

1. Klimaatactie: vermindering van de uitstoot van broeikasgassen met minstens 55% tegen 2030 en het bereiken van klimaatneutraliteit tegen 2050.
2. Energie: overgang naar schone en efficiënte energie, inclusief hernieuwbare energiebronnen.
3. Circulaire economie: bevordering van een circulaire economie waarin producten en materialen worden hergebruikt en gerecycled.
4. Biodiversiteit: bescherming en herstel van biodiversiteit en ecosystemen.
5. Duurzame landbouw: ontwikkeling van een duurzaam voedselsysteem dat minder impact heeft op het milieu.
6. Industrie: implementatie van een industriële strategie voor een groene en digitale economie.
7. Transport: ontwikkeling van efficiënte, veilige en milieuvriendelijke transportoplossingen.
8. Financiering en regionale ontwikkeling: investeringen in duurzame projecten en ondersteuning van regio's en gemeenschappen.

Europese Natuurherstelverordening (de Natuurherstelwet)

De Natuurherstelwet⁴⁹ is bedoeld om de natuur en ecosystemen in Europa weer gezond te maken en bevat regels die specifiek gericht zijn op het herstel van de natuur in de EU-lidstaten. In 2050 moeten er maatregelen zijn om alle ecosystemen te herstellen. De Natuurherstelwet heeft betrekking op aangetaste land- en zeehabitats, bestuivers, landbouwecosystemen, stedelijke ecosystemen, rivieren en overstromingsgebieden en bossen. De wet is in juni 2024 officieel aangenomen en in werking getreden. De Natuurherstelwet verplicht de EU-landen om nationale herstelplannen uit te denken waarin herstelmaatregelen worden vastgelegd.

⁴⁵ [Regulation - 2021/1119 - EN - EUR-Lex](#)

⁴⁶ [Raad stemt in met nieuw Europees klimaatdoel voor 2040: 90% emissiereductie - Europa decentraal](#)

⁴⁷ [Fit for 55 - Consilium](#)

⁴⁸ [The European Green Deal - European Commission](#)

⁴⁹ [Natuurherstel - Consilium](#)

Nederlandse Klimaatwet

De Nederlandse Klimaatwet⁵⁰, die in 2019 van kracht werd, sluit aan op de Europese Klimaatwet. Het doel is om de uitstoot in 2030 met 55% te verminderen ten opzichte van 1990 en om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Om dit te bereiken heeft het Rijk een klimaatplan voor de periode 2021-2030⁵¹ vastgesteld, zijn aanvullende wetten opgesteld en wordt gewerkt aan meer wetgeving.

Op het gebied van energie gelden (of gaan gelden) bijvoorbeeld deze wetten:

- Energiewet⁵² (treedt op 1 januari 2026 in werking). Deze vervangt de huidige Elektriciteitswet en Gaswet. Het doel is om de energietransitie te versnellen en de regelgeving beter aan te laten sluiten bij de moderne energievoorziening.
- Energiebesparingsplicht⁵³. Bedrijven en instellingen zijn verplicht om alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van vijf jaar of minder te treffen. Voor grotere bedrijven en instellingen (ook voor ons als gemeente) geldt een onderzoeksplicht, waarmee moet worden aangetoond hoe dat bedrijf de doelstellingen haalt. Dit wordt gecontroleerd door de omgevingsdienst (FUMO in Friesland).
- De Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (WGIW)⁵⁴ geeft gemeenten de bevoegdheden om de overgang naar duurzame warmtevoorzieningen te regelen. Deze wet stelt gemeenten in staat om gebieden aan te wijzen waar aardgas wordt vervangen door duurzamere alternatieven.

Biodiversiteit en natuurbescherming

De wetgeving rondom biodiversiteit en natuurbescherming is in Nederland vastgelegd in verschillende beleidsdocumenten en wetten, zoals:

- Omgevingswet⁵⁵: deze wet bevat regels voor de bescherming van dieren en planten in Nederland. Provincies hebben de verantwoordelijkheid om het natuurbeleid binnen hun gebied te bepalen⁵⁶.
- Natura 2000: dit is een netwerk van beschermde natuurgebieden in Europa, waaronder Nederland. Het doel is om de biodiversiteit te behouden en bedreigde soorten en hun leefgebieden te beschermen⁵⁷.
- Natuurnetwerk Nederland⁵⁸: dit netwerk verbindt natuurgebieden met elkaar om de biodiversiteit te versterken en te behouden.
- Internationale afspraken: Nederland volgt ook internationale afspraken zoals de CITES-overeenkomst, die de handel in beschermde planten en dieren reguleert⁵⁹.
- Nationale Bijenstrategie⁶⁰: deze strategie is gericht op de bescherming van bijen en andere bestuivers, die essentieel zijn voor de biodiversiteit en voedselproductie.

⁵⁰ [wetten.nl - Regeling - Klimaatwet - BWBR0042394](#)

⁵¹ [Klimaatplan 2021-2030 | Beleidsnota | Rijksoverheid.nl](#)

⁵² [Energiewet | Overheid.nl | Wetgevingskalender](#)

⁵³ [Over de energiebesparingsplicht | RVO.nl](#)

⁵⁴ [Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie \(36.387\) - Eerste Kamer der Staten-Generaal](#)

⁵⁵ [wetten.nl - Regeling - Omgevingswet - BWBR0037885](#)

⁵⁶ [Wetgeving voor natuurbescherming in Nederland | Natuur en biodiversiteit | Rijksoverheid.nl](#)

⁵⁷ [Natuur en biodiversiteit | Rijksoverheid.nl](#)

⁵⁸ [Natuurnetwerk Nederland | Natuur en biodiversiteit | Rijksoverheid.nl](#)

⁵⁹ [Afspraken over handel in beschermde planten en dieren \(CITES\) | Natuur en biodiversiteit | Rijksoverheid.nl](#)

⁶⁰ [Bescherming bijen en andere bestuivers | Natuur en biodiversiteit | Rijksoverheid.nl](#)

Klimaatadaptatie

In Nederland zijn er verschillende wetten en beleidsmaatregelen die zich richten op klimaatadaptatie, oftewel het aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering. Hier zijn enkele belangrijke wetten en programma's:

- Deltawet waterveiligheid en zoetwatervoorziening: Deze wet, die op 1 januari 2012 van kracht werd, vormt de wettelijke basis voor het Deltaprogramma. Het programma richt zich op het beschermen van Nederland tegen overstromingen en het waarborgen van de zoetwatervoorziening⁶¹.
- Omgevingswet: Deze wet integreert verschillende bestaande wetten op het gebied van ruimtelijke ordening, milieu en waterbeheer. De Omgevingswet bevat ook bepalingen voor klimaatadaptatie, zoals het bevorderen van klimaatbestendig bouwen en inrichten⁶².
- Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS): Deze strategie beschrijft de doelen en maatregelen voor klimaatadaptatie in Nederland. Het doel is om Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust te maken⁶¹.
- Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA): Dit plan, onderdeel van het Deltaprogramma, richt zich op het klimaatbestendig maken van de leefomgeving. Het omvat maatregelen om wateroverlast, droogte en hittestress te verminderen⁶².
- Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie: Deze regeling biedt subsidies aan gemeenten en andere overheden voor het uitvoeren van klimaatadaptatiemaatregelen, zoals het voorkomen van wateroverlast en het beperken van de gevolgen van droogte⁶¹.

⁶¹ [Nationale afspraken en wetgeving klimaatadaptatie | Informatiepunt Leefomgeving](#)

⁶² [Wetten, regels en andere instrumenten - Klimaatadaptatie](#)

Bijlage 4: Beleidskaders

In het programmaplan Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030 is het bestaande beleid van gemeente Ooststellingwerf als vertrekpunt genomen. Het gaat om de volgende beleidskaders/notities:

- Coalitieakkoord 2022-2026;
- Programmabegroting 2025-2028;
- Omgevingsvisie Ooststellingwerf;
- Biodiversiteitsplan 2021-2025;
- Samenwerkingsagenda 2022-2026;
- Woon(zorg)visie 2022-2026;
- Circulaire Uitvoeringsstrategie Ooststellingwerf 2023-2030;
- Startnotitie Stikstof;
- Visie op Samenleven en de Tussenbalans Visie op Samenleven;
- Visie op Inwonersparticipatie Ooststellingwerf;
- Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf 2025-2030;
- Uitvoeringsplan Energietransitie Ooststellingwerf 2025-2030;
- Ontwikkelagenda Recreatie & Toerisme 2025-2030;
- Accommodatiebeleid 2025-2050;
- Water- en Rioleringsprogramma 2025-2029.

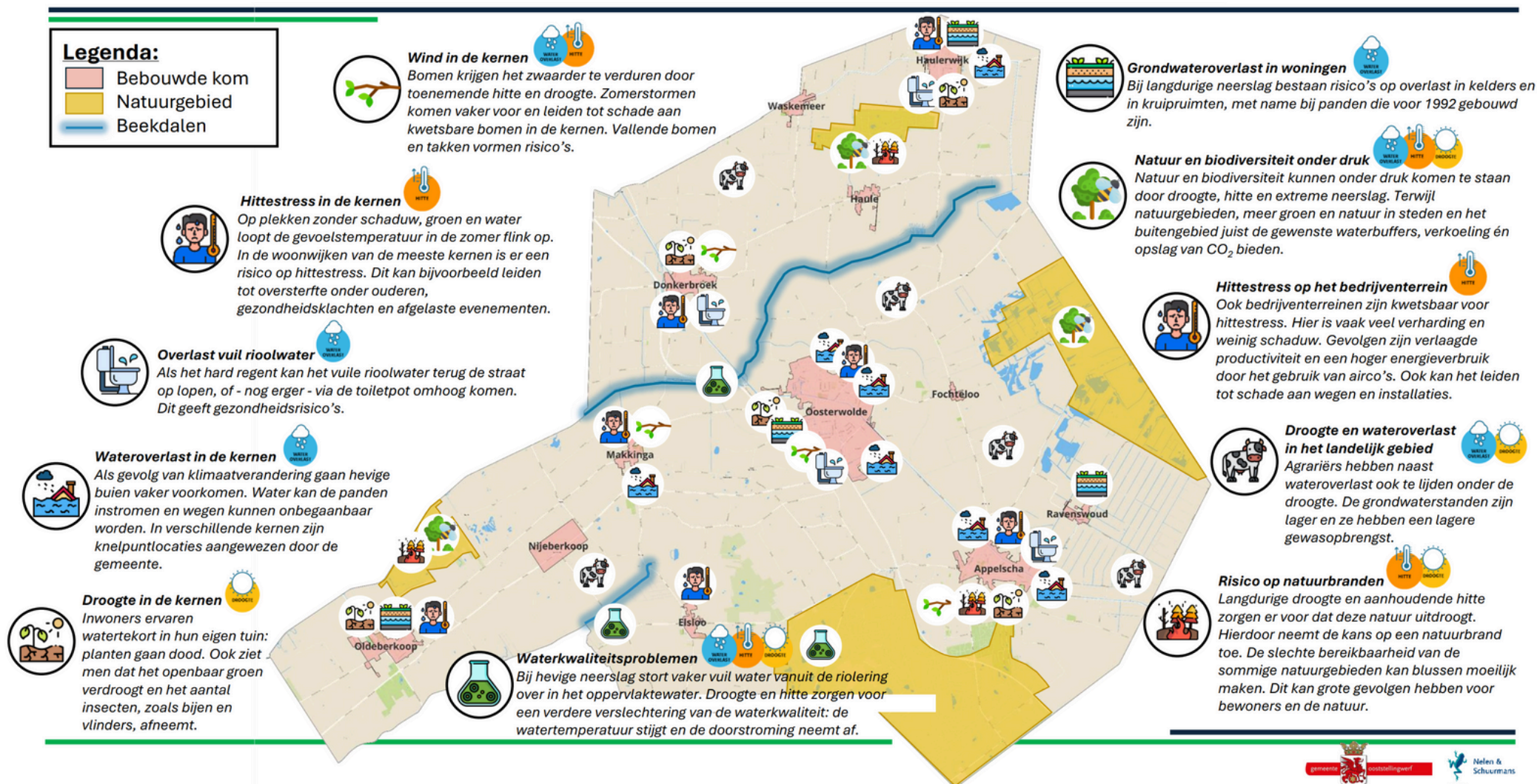
Beleidskaders in ontwikkeling

Daarnaast zijn een aantal beleidskaders nog in ontwikkeling. Deze zijn nog niet vastgesteld, maar de betrokken collega's zijn aangehaakt bij de ontwikkeling van dit programmaplan. Het gaat om de beleidskaders:

- Mobiliteitsvisie Ooststellingwerf 2026-2031 – Duurzaam op weg (vaststelling verwacht eind 2025);
- Toekomstvisie 2040 Ooststellingwerf (vaststelling verwacht eind 2025).

Bijlage 5: Wat betekent klimaatverandering voor Ooststellingwerf?

Voor het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf 2025-2030 is inzichtelijk gemaakt wat klimaatverandering betekent voor Ooststellingwerf. Onderstaande afbeelding komt uit dit uitvoeringsplan.

Terug naar
inleiding

Terug naar
overzicht

Bijlage 6: Terugblik Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021-2025

Gegevens geactualiseerd tot en met april 2025

Energietransitie - Energiebesparing			
Inspanningen	Aanpak	Voortgang	Resultaat
Uitgifte cadeaubonnen aan inwoners	Zo veel mogelijk huishoudens kennis laten maken met energiebesparende maatregelen door de uitgifte van cadeaubonnen die bij de lokale bouwmarkten ingeleverd kunnen worden voor energiebesparende producten.	Afgerond	Er zijn in totaal 4.000 waardebonnen ter waarde van €40,- naar de inwoners van de gemeente Ooststellingwerf gestuurd. De bon kon gebruikt worden voor het aanschaffen van energiebesparende producten. In totaal zijn er 2.766 huishoudens die de bon daadwerkelijk hebben gebruikt.
Uitgifte van energiebespaarboxen aan inwoners	Uitgifte van gratis bespaarbox om eenvoudig en snel energie te besparen in een woning	Afgerond	Inwoners zijn zich bewust van de kleine maatregelen om energie te besparen. Het gratis aanbod werd door velen gewaardeerd.
Opleiden van energiecoaches	Opleiden van inwoners tot energiecoach die gratis gesprekken voeren met tips voor verduurzaming van de woning.	Afgerond	Begin 2025 hebben we vijf enthousiaste vrijwillige energiecoaches opgeleid. Aanvragen die binnenkomen vanuit de inwoners worden snel en effectief opgepakt. Er is geen wachtlijst voor een energiecoachgesprek.
Junior Energiecoach	Tijdens de Junior Energiecoach challenge worden kinderen en hun ouders op een interactieve manier uitgedaagd om vijf weken lang energie te besparen.	Afgerond + structureel gemaakt	Elk jaar nemen we deel aan Junior Energiecoach. Schoolklassen, BSO's en scouting kunnen zich hiervoor aanmelden. Jaarlijks is er een maximum aantal deelnemers.
Goed voorbeeld doet goed volgen	Bewustwordingscampagne door huishoudens inzicht te geven in het energieverbruik door energiemonitoring.	Afgerond	Er zijn 62 huishoudens bereikt met dit project. Er bleek weinig behoefte te zijn aan een energiemonitoringssysteem bij huishoudens. Veel huishoudens hebben zelf al geïnvesteerd in zo'n apparaatje, of hebben deze via de woningcorporatie gekregen.
Collectieve inkoop	Collectieve inkoop van besparende en duurzame maatregelen in samenwerking met Winst uit je Woning.	Afgerond	Er zijn 301 huishoudens bereikt met deze actie. Inwoners hebben advies in kunnen winnen over energiebesparende- of verduurzamingsmaatregelen voor de woning.
Project LED Openbare verlichting	Omzetten van openbare verlichting naar LED.	Afgerond	Er is een besparing gerealiseerd van meer dan 50% op het energieverbruik in openbare verlichting door LED en LED oplossingen toe te passen. Op 1600 plekken kan het verbruik nog verder naar beneden. Daar waar nu een LED oplossing zit, willen we nog over naar een compleet LED armatuur. Die zijn nog energiezuiniger.
Verduurzamen gemeentelijk vastgoed	Onderzoek naar het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed en implementeren van duurzame maatregelen in het Meerjarig Onderhoudsprogramma Vastgoed.	Onderzoek is afgerond: vervolg via accommodatiebeleid	In september 2024 is een besluit genomen over het voorkeursscenario accommodatiebeleid en huisvestingsplan onderwijs. Binnen dit scenario worden vrijwel alle accommodaties verduurzaamd. Door middel van vervangende nieuwbouw of op een andere manier, bijvoorbeeld vergroening op natuurlijke momenten. Een beperkt aantal accommodaties wordt afgestoten. Voor een aantal accommodaties in Oosterwolde en Appelscha is aanvullend onderzoek nodig voordat het accommodatiebeleid en huisvestingsplan onderwijs wordt vastgesteld. Binnen de begroting is gestart met het reserveren van budget voor de verduurzaming. Bij de uitwerking van het accommodatiebeleid (planning juni 2025) kijken we of dit budget toereikend is voor de dekking voor de korte termijn en maken we ook een doorkijk naar de (middel)lange termijn.

Energietransitie - Duurzame energieopwekking

Inspanningen	Aanpak	Voortgang	Resultaat
Regionale Energie Strategie Fryslân	Opstellen RES samen met alle Friese gemeenten, Wetterskip, Provincie, Liander en FEA (Friese Energie Alliantie). Samenwerking wordt voortgezet in de Friese Energietafel.	We werken met de Friese overheden samen in de Friese Energietafel.	Samen met de Friese overheden is de afgelopen periode gewerkt aan de Friese Energievisie. Deze is op 10 december 2024 vastgesteld door Gedeputeerde Staten. De Friese Energievisie wordt als bouwsteen opgenomen in de Provinciale Omgevingsvisie. Samen met de Friese Energietafel wordt een uitvoeringsagenda opgesteld en uitgevoerd.
Opstellen gemeentelijke energiestrategie met routekaart voor duurzame energieopwekking	Vertalen van analyses zoals energiepotentiekaart en Energie Transitie Model naar een lokale strategie voor opwekking van duurzame energie.	Afgerond	Per dorp zijn zonneparken gerealiseerd, in totaal 100 hectare. In het Uitvoeringsplan Energietransitie Ooststellingwerf 2025-2030, dat in december 2024 is vastgesteld, is het vervolg opgenomen.
Opstellen paraplubestemmingsplan voor kleine windmolens bij boeren	Mogelijk maken van plaatsing van kleine windmolens door opstellen parapluregeling.	Afgerond	Het paraplubestemmingsplan is door de gemeenteraad vastgesteld op 9 maart 2022. Sindsdien zijn er enkele windmolens geplaatst bij boerderijen. In het Uitvoeringsplan Energietransitie Ooststellingwerf 2025-2030 is opgenomen dat we onderzoeken of dit bestemmingsplan voldoet, of dat er meer mogelijkheden voor kleine windmolens nodig en wenselijk zijn.
Opstellen Transitievisie Warmte	Per dorp of per wijk bepalen wanneer en op welke manier er van het aardgas kan worden afgekoppeld	Afgerond	De Transitievisie Warmte is opgesteld en eind 2021 door de gemeenteraad vastgesteld. Deze wordt nu geëvalueerd en er wordt een warmteprogramma opgesteld.
Opstellen wijkuitvoeringsplannen Transitievisie Warmte	Vertalen van de Transitievisie Warmte in wijkuitvoeringsplannen samen met de bewoners en gebouw eigenaren uit de wijk.	Loopt	Voor het dorp Oolderbeek is een wijkpaspoort (energetische nulmeting) opgesteld. Op basis hiervan worden in nauw overleg met het dorp scenario's bekeken en doorgerekend om van het gas af te komen.
Zon-op-dak projecten	Samen met partijen zoals energiecoöperatie De Eendracht meerdere zon-op-dak projecten mogelijk maken.	Loopt	Er zijn zes projecten afgerond. We blijven hier op samenwerken.
Lobby op verbeteren netcapaciteit	Lobby op het verbeteren van de netcapaciteit voor nieuwe projecten duurzame energieopwekking.	Continu	Binnen Liander hebben we de juiste contacten. Dit betekent helaas niet dat alle problemen opgelost worden. Daarvoor zijn de problemen van netcongestie te groot in Nederland.
Pilotproject Smart Grid voor slimme energienetwerken	Ontwikkeling Smart-Grid met concrete pilotprojecten.	Pilot thuisbatterij loopt met tien huishoudens	Deelnemers zijn tevreden over het gebruik van de thuisbatterij. Ze volgen hun energieverbruik nauwgezet en sommige van de deelnemers handelen op de energiemarkt. In het tweede kwartaal 2025 wordt een eindbijeenkomst ingepland. Dan beoordelen we samen met onder meer Liander de inzet van de thuisbatterijen.
Pilotproject Waterstof	Mogelijk maken van productielocatie voor waterstof samen met partners en kennisontwikkeling hierover in een waterstofwerkplaats.	Gerealiseerd in Oosterwolde op ecomunitypark en in Biosintrum	Er is op basis van de gedraaide pilot een rapport opgesteld over de mogelijkheden voor de waterstofinstallatie. Eind 2024 heeft GroenLeven zich teruggetrokken uit de ontwikkeling van waterstof. Daarom heeft Liander de installatie te koop gezet. We zoeken samen met Liander naar een nieuwe exploitant die de ambities van Ooststellingwerf onderschrijft.
Onderzoek naar opslagmogelijkheden elektriciteit	Verkennen van opslagmogelijkheden elektriciteit.	Afgerond	Inzicht in de mogelijkheden voor het inzetten van buurtbatterijen, de zaken die nodig zijn en de voor- en nadelen van buurtbatterijen.
Inkoop energie voor eigen gebruik verduurzamen	Via de OVEF inkoop van duurzame en lokaal geproduceerde energie voor gebruik in eigen organisatie.	Afgerond	We kopen lokale (in Fryslân opgewekte) duurzame energie in via OVEF, maar alleen voor de scope CO2 prestatieladder niveau 3. Dus alleen voor de gebouwen waarvan we zelf de energierekening betalen, niet voor alle gebouwen die ons eigendom zijn.

Energietransitie - Duurzame mobiliteit

Inspanningen	Aanpak	Voortgang	Resultaat
Collectieve aanbesteding van laadpalen voor elektrische voertuigen	Stimuleren gebruik van alternatieve brandstoffen zoals elektrische en waterstofauto's door het plaatsen van oplaadpalen en/of waterstof tankstations mogelijk te maken.	Loopt	Verlenging tot 2026, daarna volgt een nieuwe aanbesteding. Er zijn op het moment van schrijven (april 2025) ongeveer 70 publieke en semi-publieke laadpalen gerealiseerd binnen de gemeente Ooststellingwerf.
Pilotproject deelmobiliteit	Samen met lokale partners pilotproject starten voor deelauto's en deelfietsen.	Loopt	Er zijn zeven deelauto's van Duorsum beschikbaar in de gemeente. Hiervan staan er vijf in Oosterwolde en twee in Appelscha. Eén van de deelauto's staat bij het gemeentehuis en gebruiken we als gemeente voor zakelijke reizen. De inzet van de deelauto voor de zakelijke reizen van onze medewerkers moet worden vergroot. Daarnaast stimuleren we dorpen om zelf initiatieven aan te jagen rondom deelmobiliteit.
Verduurzamen eigen wagenpark	Eigen wagenpark verder verduurzamen en te koppelen met pilot deelmobiliteit door wagenpark hiervoor beschikbaar te maken.	Loopt	Bij vervanging van voertuigen wordt gekeken naar een duurzame optie. Zo rijden er twee ID Buzz-auto's op de gemeentewerf en is er een volledig elektrische werktuigdrager. Daarnaast loopt de aanbesteding om over te stappen naar volledig HVO100 voor al onze dieselvoertuigen. Dit is een duurzame brandstof die veel minder CO ₂ -uitstoot veroorzaakt. Duurzaamheid blijft een integraal onderdeel van gesprek bij het vervangen van voertuigen. De aanbesteding HVO100 wordt halverwege 2025 afgerond.
Afwaarderen wegen naar 30 en 60 km/uur	Verlagen verbruik brandstof en uitstoot CO ₂ door lagere toegestane snelheid op wegen. Daarmee ook het aantrekkelijker maken van andere duurzame vervoerwijzen en verbeteren verkeerveiligheid.	Loopt	We pakken elk jaar een aantal wegvakken aan. We willen nog een paar wegvakken aanpakken. Makkinga -> Elsloo wordt nu ook opgepakt. Al veel wegen zijn gedaan. De Vaart Zuidzijde naar Appelscha & de Leidijk, Butterheideveld, Bekhof lopen nu. De subsidie vanuit het Rijk is er. We hebben al twee tranches subsidie gehad, in 2025 doen we de aanvraag voor derde tranche. De Vaart Zuidzijde en Leidijk worden in 2025 uitgevoerd. De overige wegen zijn nu in voorbereiding.
Verbeteren fietsinfrastructuur	In regio Zuidoost Fryslân verder onderzoek naar fietssnelwegen (o.a. Oosterwolde – Drachten en Oosterwolde – Wolvega). Daarnaast bestaande fietsroutes opwaarderen en veiliger maken.	Loopt	Het onderzoek is uitgevoerd. De provincie heeft dit opgepakt en is nu bezig met een inventarisatie. Ook wordt gekeken aan welke eisen doorfietsroutes moeten voldoen.
Verbeteren overstapvoorzieningen openbaar vervoer	Toegankelijker maken van bushaltes onder andere voor mindervaliden en verbeteren stallingsmogelijkheden voor fietsen.	Doorlopend	Heel veel haltes zijn al toegankelijk aangelegd. De laatste haltes pakken we op wanneer we daar bezig zijn.
Aanbesteding OV: fossielvrije bussen	Inzet van fossielvrije bussen (elektrisch of waterstof) in Programma van Eisen aanbesteding OV Fryslân.	Afgerond	Vanaf 2030 bestaat de concessie uit elektrisch openbaar vervoer.
Stimuleren duurzaam goederenvervoer en pakketbezorging	Onderzoek naar mogelijkheden voorkomen grote vrachtauto's in dorpen en in plaats daarvan lossen aan de rand en met (elektrische) bestelbusjes de dorpen in. Centrale punten in de wijk waar pakketjes afgehaald kunnen worden.	Onderdeel Duurzame mobiliteitsvisie	Nog geen resultaat. Dit wordt meegenomen in de Duurzame mobiliteitsvisie.
Publieksactie Band op Spanning	Actie om autobanden te controleren en indien nodig op spanning te brengen. Met autobanden op de juiste spanning wordt veel CO ₂ -uitstoot vermeden.	Doorlopend	In 2023 is de actiedag Band op Spanning gehouden bij de Praxis in Oosterwolde. Iedereen kon langskomen om gratis de bandenspanning te laten checken en indien nodig de banden op de juiste spanning te brengen. Dit verlaagt de CO ₂ -uitstoot. In aanvulling op de publieksactie hebben we een meetpunt bij Oosterwolde gerealiseerd. Hier wordt veel gebruik van gemaakt. We houden aandacht voor duurzame mobiliteit. We kijken of een actiedag zoals deze nogmaals georganiseerd kan worden, waarmee we de bewustwording vergroten.

Klimaatadaptatie - Vergroten klimaatbestendigheid

Inspanningen	Aanpak	Voortgang	Resultaat
Oplossen van de 16 overlastlocaties uit klimaatstresstest	De gemeente heeft voor ieder van deze locaties mogelijke maatregelen geïnventariseerd. De uiteindelijke aanpak wordt overlegd met de betrokken bewoners. Het huidige Gemeentelijk Rioleringsprogramma (GRP) loopt van 2020 tot en met 2024. Tijdens deze periode starten we de aanpak van de eerste locaties op. Daarnaast doen we nader onderzoek naar de resterende locaties.	Doorlopend	De locaties Van Emstweg, Appelscha en Haerenkwartier zijn gerealiseerd. De onderzoeken naar de resterende locaties zijn afgerond. Het vervolg is opgenomen in het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf 2025-2030. De organisatie en uitvoering van deze maatregel is op dit moment niet geborgd vanwege een personeelstekort. Binnen het nog vast te stellen Water en rioleringsprogramma 2025-2029 (WRP) wordt voorgesteld het aantal FTE voor riolering en stedelijk water uit te breiden met één FTE.
Opstellen handboek openbare ruimte met voorwaarden voor het klimaatbestendig ontwerpen van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen	Voor nieuwbouw, uitbreidings- en inbreidingslocaties komt er een handboek voor projectontwikkelaars. Hierin staat hoe men zorgt voor een klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte.	Het handboek openbare ruimte (HIOR) is er. We willen de nieuwste inzichten uit het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf 2025-2030 en het generiek ambitieweb hier ook in opnemen. Dit wordt ter vaststelling aan het college voorgelegd	Doorwerking van duurzaamheidsbeleid in Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW) projecten en nieuwbouw- en herstructurering krijgt een duidelijkere plek.
Klimaatbestendig ontwerpen als uitgangspunt integreren in gemeentelijke organisatie	Het goede voorbeeld geven door klimaatbestendige ontwerpen als uitgangspunt te integreren in gemeentelijke organisatie.	In het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf 2025-2030 is klimaatbestendige nieuwbouw als speerpunt opgenomen	Het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf 2025-2030 is in november 2024 vastgesteld. In de uitvoeringsagenda van het uitvoeringsplan 2025-2030 is hiervoor actie opgenomen: het verankeren van de regels Landelijke Maatlat Klimaatadaptatie Nieuwbouw in het omgevingsplan.
Stimuleren groene duurzame schoolpleinen	Samen met scholen aan de slag met vergroening van schoolpleinen.	Incidenteel, subsidieregeling tot en met 2026	In 2024 zijn twee scholen gestart met het ontwerpen van een groen schoolplein en één school heeft de subsidie aangevraagd. De regeling loopt nog tot en met eind 2026.
Duurzaamheidseducatie	Duurzaamheidseducatie voor het basisonderwijs: de uitvoering van het duurzaamheidseducatieprogramma Wortels en Vleugels door Kunst & COO.	We verstrekken jaarlijks subsidie voor de uitvoering van Wortels & Vleugels door Kunst & COO. Begin 2025 heeft het college besloten om een nieuwe samenwerkingsovereenkomst af te sluiten met het onderwijs en Kunst & COO waarmee Wortels & Vleugels structureel vorm krijgt	Dit is een succesvol educatieprogramma wat al meerdere jaren loopt. Er wordt een nieuwe samenwerkingsovereenkomst aangegaan met het onderwijs en Kunst & COO waarmee het aanbod Wortels & Vleugels aan het basisonderwijs structureel wordt.

Klimaatadaptatie - Vergroten bodemgezondheid

Inspanningen	Aanpak	Voortgang	Resultaat
Uitvoeren Regiodeal onderdeel Leer- en kenniscentrum bodem	Het realiseren van een Leer- en kenniscentrum Bodem bij het Biosintrum met proefopstellingen van mesocosmossen.	Afgerond	Het Biosintrum staat nationaal bekend als kenniscentrum over bodem. Het Leer- en kenniscentrum staat op de kaart en geeft Ooststellingwerf de kans om in te zetten op een klimaatbestendige (landbouw)bodem.
Uitvoeren analyse bodemgezondheid en definiëren opgave Ooststellingwerf	Quickscan bodemgezondheid en vertalen naar kansen voor maatregelen verbeteren van bodemgezondheid.	Loopt	Als vervolg op het project leer- en kenniscentrum bodem, zijn twee Horizon subsidies toegekend.
Organiseren kennisessies over bodemgezondheid met o.a. ABO, Gagelvenne, Elan, etc.	Stimuleren van kennisontwikkeling en -deling over bodemgezondheid samen met het Leer- en kenniscentrum Bodem.	Afgerond	Er zijn minisymposia gehouden in 2023 en 2024 met twee EU-projecten als spin-off daarvan (zie hierboven). Voor lokale boeren en andere belangstellenden in de bodem zijn vele activiteiten georganiseerd in het Biosintrum vanuit het leer- en kenniscentrum Bodem.

Klimaatadaptatie - Vergroten biodiversiteit

Inspanningen	Aanpak	Voortgang	Resultaat
Project Biodivers cultuurland	Faciliteren van het opzetten platform lokale Biodiversiteit.	Afgerond	Het platform staat (biodiverscultuurland.nl). Het platform streeft naar het op grote en kleine schaal versterken van de biodiversiteit door het koppelen van streekgeigen biodiversiteitsinitiatieven in de gemeente Ooststellingwerf.
Opstellen basiskaart natuur en landschap en gewenste staat natuur en landschap	Kaart met inzicht over landschap ecologische diversiteit en ecologische kansen en gevoeligheden ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen. Inzicht in te behouden, te verbeteren en te ontwikkelen basisstructuren tussen de beschermde natuurgebieden en leefgebieden voor soorten als basis voor beleid en beheer biodiversiteit.	Opdracht volgt aan Landschapsbeheer Friesland voor een kwaliteitsgids	Er komt een bijeenkomst met de Zuidoost gemeenten voor een vervolgaanpak.
Stimuleren van biodiversiteit in/aan gebouwen	Bevorderen biodiversiteit in gebouwen en natuur inclusief ontwerpen en bouwen van nieuwe (vastgoed) ontwikkelingen.	Zie gemeentelijke website. We hebben een voorbeeldfunctie. Actueel voorbeeld is de daktuin op het gemeentehuis.	Deze actie moet grotendeels nog opgestart worden. We zitten net aan tafel bij nieuwbouwprojecten waarbij we dit standaard mee willen laten nemen. En we starten dit voorjaar met een uitdeelactie van verschillende nestkasten.
Lichthinder	Aanpak beperken lichthinder	Afgerond	We kunnen vervolgstappen zetten in dimbeleid: nieuwe armaturen zit dimprotocol op, maar nog niet overal.
Biodiversiteit meer integreren in strategisch groenbeleid en operationeel beheer openbare ruimte	Uitvoeringsprogramma beheer op basis van beleidsthema's biodiversiteit.	Loopt	Het uitvoeringsprogramma is er en er wordt mee gewerkt. De bermen worden aangepakt.
Biodiversiteit als toetsingskader voor nieuwe ruimtelijke initiatieven (Wet natuurbescherming)		Loopt	Nog geen resultaat. Dit wordt meegenomen in de uitvoering van het thema Biodiversiteit van het nieuwe programmaplan.
Creëren van bewustwording over biodiversiteit door stimuleren en ondersteunen van bewonersprojecten en ondernemersinitiatieven	Opstellen groene dorpsprofielen en bewonersprojecten biodiversiteit, zoals pilot fruitbomen en adoptie van bomenspiegels.	In 2022 zijn er gesprekken gevoerd met een aantal dorpen. In oktober 2024 zijn er gesprekken geweest met de dorpen Haulerwijk, Appelscha, Haule en Nijberkoop. De overige dorpen volgen vanaf 2025/2026.	In alle dorpen zijn de kleine initiatieven opgepakt. Er zijn bijvoorbeeld bloembollen geplant in Haulerwijk, Appelscha, Haule en Nijberkoop naar aanleiding van de gesprekken in 2024. De overige ideeën worden binnenkort uitgewerkt. In het najaar van 2025 en 2026 volgen de andere dorpen.
Gerichte samenwerking met gebiedspartijen op biodiversiteit	Samenwerking op strategisch en beleidsmatig niveau, waaronder provinciaal Herstelprogramma biodiversiteit en nationaal Deltaplan Biodiversiteit.	Afgerond. Herstelprogramma biodiversiteit loopt dit jaar nog en er wordt naar de invulling van 2026 gekeken in verband met minder/geen financiering vanuit de provincie	Vanuit het Herstelprogramma biodiversiteit zijn verschillende initiatieven uitgevoerd/opgestart. Onder andere het festival BROED en een cursus biodiversiteit aan beleidsmedewerkers.
Biodiversiteit te borgen in de gemeentelijke organisatie door biodiversiteit te integreren in de beleidscyclus en de gemeentelijke rol als bevoegd gezag bij lokale ruimtelijke ontwikkelingen op te pakken	Bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap door gemeente als bevoegd gezag bij de meeste omgevingsvergunningen en hiervoor een procesvoorstel opstellen.	Afgerond	Bij de beoordeling van nieuwe plannen kijken we altijd of er op het gebied van biodiversiteit nog winst te behalen is.

Circulaire economie - Meer biobased producten

Inspanningen	Aanpak	Voortgang	Resultaat
Opstellen routekaart Biobased Economy	Vervolg Biobased Economy met strategie voor uitvoering.	Afgerond	De Circulaire Uitvoeringstrategie is vastgesteld in oktober 2023. In 2024 zijn we gecertificeerd op niveau 3 van de CO2-prestatieladder. Daarnaast wordt gewerkt aan een generiek ambitieweb als werkwijze bij GWW-projecten. Ook wordt gewerkt aan het opstellen van een nieuw actieplan (OWO-inkoop) voor Maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen, waarbij circulairiteit als belangrijk focuspunt wordt ingezet.
Versterken triple helix binnen Biobased Economy	Relaties tussen ondernemers en kennisinstellingen versterken door gezamenlijke onderzoeksopdrachten en Biosintrum benutten als kennishub.	Afgerond	Er zijn verschillende bijeenkomsten georganiseerd voor landbouw over de bodem.
Inventarisatie mogelijkheden teelt en verwerking vezelrijke gewassen	Vervolg van project binnen Biobased Economy waar mogelijk veel potentie en ondernemerskansen in zit.	Afgerond	Dit is uitgevoerd door MBO-studenten van Aeres in 2022. We zien al initiatieven op dit gebied. Onderzoek is opgeleverd naar spanningen tussen natuurgebieden en landbouwgebieden. Is het mogelijk om te kijken naar vezelrijke gewassen die passen binnen de circulaire economie, als transitiezone van intensieve landbouw naar natuur? Daarbij is ook gekeken naar het type ondergrond.
Onderzoek naar mogelijkheden gebruik biobased materialen in toeristisch recreatieve sector	Oppakken onderzoek en benutten contacten van programma Biobased Economy.	Loopt	Onder andere kennisbijeenkomsten in Biosintrum in 2021 en communicatie. Bijvoorbeeld certificering in Green Key. Door corona was hier voor de sector in 2021 - 2023 geen ruimte voor. Dit is opgenomen in Ontwikkelagenda Recreatie & Toerisme 2025-2030 en wordt opnieuw opgepakt.
Inventarisatie mogelijkheden educatieve routes en storytelling over Biobased Economy	Informatie- en educatievoorziening aan toeristen en recreanten.	Afgerond	Is uitgevoerd, onder andere met het aanbieden van biodiverse fietsroutes.
Project biobased brug Ecomunitypark	Faciliteren realisatie biobased brug op het Ecomunitypark.	Afgerond	Is uitgevoerd en geopend door wethouder van Weperen in 2023. Dit was een particulier initiatief waar media-aandacht aan is gegeven. De geplaatste brug is een circulaire brug vanuit de bruggenbank.
Inbedden circulaire economie in onderwijs met Spark the Movement	Spark the Movement benutten voor educatieprogramma's over circulaire economie.	Afgerond	In 2022 zijn er twee kennisbijeenkomsten georganiseerd met onderwijs, overheid en bedrijfsleven over biobased en circulaire economie, specifiek lisdodde en vlas.
Faciliteren MKB om kansen te verzilveren van Biobased Economy	Gesprek met ondernemers en verenigingen om kansen te identificeren en uitvoering op te pakken. Faciliteren vijf nieuwe projecten met MKB.	Afgerond	Zie de Circulaire Uitvoeringsstrategie. Onder andere met het aanbieden van circo tracks, zie website Vereniging Circulair Friesland.
Duurzaam circulair inkopen en aanbesteden in OWO-verband	In OWO-verband actieplan opstellen en uitvoeren om meer circulair en duurzaam in te kopen en aan te besteden.	Afgerond	Dit is het MVOI-actieplan. Deze staat en wordt in 2025 in OWO-verband geüpdatet. Vanuit de inkooporganisatie wordt met een werkgroep gewerkt aan een nieuw en door de organisatie gedragen actieplan. Het plan zal in de zomer 2025 gereed zijn en worden vastgesteld door de OWO-directie. In september 2025 wordt gestart met de implementatie.
Circulaire inkoopacademie	Deelname aan de Circulaire inkoopacademie voor eigen organisatie.	Afgerond	Diverse collega's hebben deelgenomen aan de Circulaire inkoopacademie. Met het op- en vaststellen van een nieuw MVOI-actieplan in 2025 wordt opnieuw bekeken welke opleidingen voor de organisatie van belang zijn om de werkwijze van MVOI te begrijpen en toe te kunnen passen bij inkooptrajecten.

Circulaire economie - Afval = grondstof

Inspanningen	Aanpak	Voortgang	Resultaat
Diftar+	Het betalen per kg aangeboden restafval voor vergroting bewustwording over afvalscheiding en afvalpreventie.	Afgerond	Het aantal kilo's restafval (inclusief grofvuil op de milieustraat) is gedaald. In 2021 was dit 127,0 kg per persoon per jaar. In 2024 is dit gedaald naar 107,9 kg. Voor wat betreft het fijn huishoudelijk afval (inzameling bij huis) staan we provinciaal op de tweede plek van minste kilo's, daar doen we het dus heel goed.
Deelname aan provinciale communicatiecampagne SHWAE (Samen Halen We Alles Eruit)	Voorlichtingscampagne over Van Afval Naar Grondstof (afvalpreventie en afvalscheiding).	Afgerond	Afval wordt beter gescheiden. Zie ook hierboven: aandeel restafval daalt.
Verbeteren afvalscheiding op milieustraat	Beter sorteren grofvuil.	Afgerond	We zijn begonnen met vier afvalstromen op de milieustraat. Ondertussen scheiden we al achttien verschillende afvalstromen.
Pilotproject Recycle boulevard opstarten	Volgens uitvoeringsprogramma Aanpak zwerfafval.	Niet uitgevoerd	Dit project is niet uitgevoerd.
Educatie en uitvoering zwerfafvalprojecten met onderwijs en ondernemers	Volgens uitvoeringsprogramma Aanpak Zwerfafval.	Afgerond	Diverse scholen werken mee aan de jaarlijkse Himmelwike en volgen het duurzaamheidseducatieprogramma Wortels en Vleugels.
Faciliteren van vrijwilligers en ondernemers in winkelgebieden voor aanpak zwerfafval	In samenwerking met team beheer en onderhoud van Afdeling Openbare Ruimte.	Afgerond	Inmiddels zijn er ruim 200 vrijwilligers die helpen zwerfvuil op te ruimen.
Stimuleren deelname zwerfafval opruimdagen (Landelijke Opschoondag en Keep it Clean Day)	In samenwerking met team Nederland Schoon en team Communicatie.	Afgerond	Jaarlijks wordt opgeroepen mee te doen aan deze dagen.
Deelname aan de Week van de Afvalhelden	In samenwerking met team communicatie.	Afgerond	Jaarlijks vragen we hier aandacht voor via onder andere social media
Inwoners oproepen Supporter van Schoon te worden	In samenwerking met Nederland Schoon en team communicatie.	Afgerond	Inmiddels zijn er ruim 200 vrijwilligers die helpen zwerfvuil op te ruimen.

Circulaire economie - Kringlooplandbouw & voedsel

Inspanningen	Aanpak	Voortgang	Resultaat
Stimuleren van kennisontwikkeling en kennisdeling over kringlooplandbouw en natuur inclusieve landbouw	Organiseren kennisbijeenkomst in samenwerking met onder andere ELAN, ABO en Boerenverstand.	Afgerond	Kennisbijeenkomsten in Biosintrum in 2023 en 2024.
Faciliteren voedselbossen	Organiseren kennisbijeenkomsten voor inwoners over kleinschalige lokale voedselproductie, bijvoorbeeld voedselbossen.	Afgerond	De eerste opstartsubsidie voor 'De kleine Boerderij' in Fochteloo is gesubsidieerd.
Inventarisatie mogelijkheden gebruik biologische streekproducten in toeristisch recreatieve sector	Opnemen in Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme.	Loopt	Het stimuleren van lokale inkoop om de economie en duurzaamheid te versterken is opgenomen in de Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme 2025-2030.

Bijlage 7: Achtergrond uitgangspunten lange termijn

De uitgangspunten voor de lange termijn zijn gebaseerd op de volgende principes:

- **De Sustainable Development Goals (SDG's)**⁶³: de SDG's zijn 17 wereldwijde strategische doelen die ontwikkeld zijn om tegen 2030 een groenere, eerlijkere en betere wereld voor iedereen te bereiken. In 2022 heeft gemeente Ooststellingwerf de status van Global Goals gemeente gekregen. Dit betekent dat wij ons verbinden aan het behalen van de 17 SDG's.
- **Het Donutmodel van Kate Raworth**⁶⁴: een manier om naar de economie te kijken die zowel de behoeften van mensen als de grenzen van onze planeet respecteert. Het idee is om een economie te creëren die ervoor zorgt dat iedereen genoeg heeft om goed te leven, zonder de aarde te beschadigen. Het Donutmodel helpt nadenken over hoe we onze samenleving en economie kunnen organiseren op een manier die duurzaam en eerlijk is.
- **Het zeven generaties principe**⁶⁵: een duurzaamheidsconcept van inheemse culturen waarbij het idee is dat beslissingen die we vandaag nemen, moeten worden geëvalueerd op hun impact op de volgende zeven generaties. Dit betekent dat we bij elke actie of beleidsbeslissing nadenken over de lange termijn gevolgen voor het milieu, de samenleving en toekomstige generaties. Dit principe benadrukt het belang van rentmeesterschap en verantwoordelijkheid: dat we de aarde beschermen en in stand houden voor onze kinderen. We streven hiermee naar een duurzame en rechtvaardige wereld waarin de behoeften van zowel de huidige als toekomstige generaties worden gerespecteerd.

⁶³ [Dit zijn de Sustainable Development Goals - SDG Nederland](#)

⁶⁴ [Doughnut | Kate Raworth](#)

⁶⁵ [Seven generation sustainability - Wikipedia](#)

Bijlage 8: Financieel overzicht

	Aard budget	Incidenteel / structureel	Bestemd voor	2025	2026	2027	2028	2029
CDOKE middelen	Specifieke uitkering	Incidenteel	Personele lasten gerelateerd aan energietransitie en circulaire economie	€ 1.310.000 (1)	€ 935.000 (2)	€ 935.000 (2)	€ 935.000 (2)	€ 935.000 (2)
Lokale aanpak isolatie	Specifieke uitkering	Incidenteel	Subsidie voor slecht geïsoleerde woningen met een lage WOZ-waarde	€ 5.633.000 (3)				
Versnelling natuurinclusief isoleren (SMP)	Specifieke uitkering	Incidenteel	Opstellen soortenmanagementplan	€ 56.000 (4)				
Energiearmoede	Specifieke uitkering	Incidenteel	Ondersteuning huishoudens met laag inkomen en hoge energiekosten	€ 310.000 (5)				
Budget voor transitievisie warmte	Via gemeente, algemene reserve	Incidenteel	Opstellen wijkuitvoeringsplannen warmte	€ 57.000	€ 57.000	€ 57.000	€ 57.000	€ 55.000
Circulaire uitvoeringsstrategie	Via gemeente, algemene reserve	Incidenteel	Circulaire uitvoeringsstrategie	€ 31.000	€ 31.000	€ 31.000	€ 31.000	€ 33.000
Duurzaamheidsleningen	Via gemeente, fonds bij SVN	Incidenteel	Stimuleringsregeling duurzaam en leefbaar Ooststellingwerf	nnb (6)				
Programma duurzaamheid	Via gemeente	Structureel	Uitvoering programma duurzaamheid	€ 170.000	€ 170.000	€ 170.000	€ 170.000	€ 170.000
Programma duurzaamheid	Via gemeente	Incidenteel	Uitvoering programma duurzaamheid	€ 250.000	€ 250.000			
Programma duurzaamheid	Via gemeente, algemene reserve	Incidenteel	Uitvoering programma duurzaamheid			€ 62.000	€ 62.000	€ 61.000
Milieuvoorlichting en -educatie	Via gemeente	Structureel	Subsidie wortels en vleugels	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000

(1) Budget specifieke uitkering 2025 plus restant specifieke uitkering 2024. Het budget van 2024 kan besteed worden tot en met 2026. Het budget van 2025 kan besteed worden tot en met 2027.

(2) Voor 2026 bedraagt het budget € 935.000 en wordt dit uitgekeerd in de vorm van een decentrale uitkering. Voor de jaren 2027 tot 2030 is er door het Rijk een vergelijkbaar budget gereserveerd voor deze regeling. De uitkeringsvorm na 2026 is nog niet bekend.

(3) Lokale aanpak isolatie tranche 1, 2 en 3. Tranche 1 (€ 1.505.00) is inmiddels grotendeels benut.

(4) Restant specifieke uitkering 2024. Dit budget is inmiddels volledig benut.

(5) Restant specifieke uitkering 2024. Dit budget kan besteed worden tot en met 2027.

(6) Regeling betreft o.a. duurzaamheidsleningen, verzilverleningen en startersleningen. In 2025 is aanvullend budget beschikbaar gesteld. Zie raadsmededeling #1972.

Terug naar
financiën

Terug naar
overzicht

Bijlage 9: Adviezen en reactienota

Adviesraad Sociaal Domein	Reactie gemeente
<p>Advies</p> <p>De ASDO geeft een positief advies over het programmaplan Duurzaam Ooststellingwerf 2021-2025, thema Sociale Duurzaamheid. Het toevoegen van dit thema zien we als een positieve uitbreiding op het plan van 2021. De onderscheiden speerpunten, hieraan gekoppelde doelen en uitvoeringsactiviteiten geven voldoende inzicht in de wijze waarop invulling gegeven zal worden aan dit nieuwe thema.</p> <p>Inleiding</p> <p>In Ooststellingwerf wordt sinds 2021 gewerkt aan het programma Duurzaamheid. Hiervoor is een programmaplan opgesteld: Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021-2025. Voor de periode van 2025-2030 is een nieuw programmaplan opgesteld. Het nieuwe plan sluit nauw aan en bouwt voort op het in 2021 ingezette beleid voor de thema's energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire samenleving. Daarnaast zijn drie nieuwe thema's toegevoegd: biodiversiteit, duurzaam landelijk gebied en sociale duurzaamheid.</p> <p>In het programmaplan wordt sociale duurzaamheid omschreven als het menselijke aspect van duurzaamheid. Hierbij wordt aangegeven dat het belangrijk is dat alle inwoners toegang krijgen tot duurzame voorzieningen en gelijke kansen hebben. Duurzaamheidsmaatregelen moeten bijdragen aan het welzijn van alle inwoners, nu en in de toekomst. Als doel voor 2030 is geformuleerd: een duurzame en gezonde samenleving is voor iedereen toegankelijk.</p> <p>Om dit vorm te geven zijn vier speerpunten geformuleerd:</p> <ul style="list-style-type: none">• Duurzaamheid voor iedereen toegankelijk• Inwoners, jong en oud, zijn zich bewust van hoe zij positief kunnen bijdragen aan een duurzaam Ooststellingwerf• Lokaal, vers en onbewerkte voeding is voor alle inwoners beschikbaar.• Inwoners hebben toegang tot duurzame woningen in een groene, biodiverse leefomgeving• Inwoners zetten zich met lokale duurzaamheidsinitiatieven in voor de samenleving en hun omgeving. <p>Per speerpunt zijn doelen geformuleerd en is in hoofdlijnen aangegeven op welke wijze aan deze doelen gewerkt gaat worden de komende jaren (middels uitvoeringsplannen).</p> <p>Leden van de werkgroep participatie van het ASDO hebben in voorbereiding voor dit advies een toelichting gehad op een conceptversie van het programmaplan op 28 maart j.l. met verantwoordelijke beleidsambtenaren. Daarnaast zijn zij aanwezig geweest bij de themabijeenkomst van de gemeente op 13 mei 2025.</p>	<p>Hartelijk dank voor uw positieve advies op het Programma Duurzaam Ooststellingwerf, thema Sociale Duurzaamheid. Wij waarderen dat u de tijd heeft genomen om mee te denken in het proces en ons te adviseren op de inhoud. Uw waardering voor de toevoeging van het thema Sociale Duurzaamheid, waarmee wij de verbinding leggen tussen initiatieven gerelateerd aan duurzaamheid en de betekenis die dit voor inwoners heeft, stellen wij zeer op prijs. Hieronder reageren wij op de aandachtspunten die u in uw advies benoemd.</p>

Argumenten bij het advies

Het toevoegen van het thema Sociale Duurzaamheid als thema binnen het brede programmaplan wordt positief onderschreven vanuit de ASDO. De brede omschrijving van het begrip sociale duurzaamheid en de hieraan gekoppelde speerpunten worden eveneens positief gewaardeerd. Aangezien het een nieuw thema is zal dan ook de interesse de komende jaren uitgaan naar de daadwerkelijke uitvoering en monitoring van de effecten.

Hierbij zijn o.i. de volgende aandachtspunten van belang:

1. Voor het speerpunt duurzaamheid voor iedereen (inwoners hebben gelijke kansen en gelijke toegang tot duurzame voorzieningen) is als meetbaar doel de focus gelegd op de energetische kwaliteit van woningen. In de formulering van activiteiten is een verbinding gelegd met het Uitvoeringsplan Energietransitie Ooststellingwerf 2025- 2030 en worden inwoners ondersteund vanuit uit het OWO energiebureau bij verduurzamingsvraagstukken, zoals het aanvragen van subsidies. Ook zijn er vrijwillige energiecoaches beschikbaar om laagdrempelig mee te kijken naar mogelijkheden om energie te besparen in de woning. En vanuit de prestatieafspraken wordt gewerkt met woningcorporaties aan het verduurzamen van sociale huurwoningen.

Het ASDO ziet graag een heldere verbinding tussen de inzet vanuit bovengenoemd uitvoeringsplan met de doelstelling dat er inderdaad sprake is van gelijke kansen en gelijke toegang. Dit is een bredere verantwoording dan enkel de koppeling aan geformuleerde meetbare doelen.

2. Naast het Uitvoeringsplan Energietransitie wordt gesproken over een Uitvoeringsplan Educatie en bewustwording én een Uitvoeringsplan Sociale Duurzaamheid. Het is niet goed navolgbaar waarom gekozen is voor een Uitvoeringsplan Sociale Duurzaamheid specifiek voor enkele speerpunten, terwijl het overkoepelende thema Sociale Duurzaamheid is. Advies om hier een andere benaming aan te geven.

3. Bij het speerpunt 'inwoners hebben toegang tot duurzame woningen in een groene, biodiverse leefomgeving' is als meetbaar doel geformuleerd: in 2030 is de populatie van huismussen, huiszwaluwen, gierzwaluwen en vleermuizen gelijk of verbeterd ten opzichte van 2025. De ASDO vindt dit een erg specifiek doel en vraagt zich af of dit passend is geformuleerd bij het thema Sociale Duurzaamheid. In ieder geval vraagt dit om een toelichting. In vergelijking met de andere geformuleerde doelstellingen bij dit speerpunt is deze heel specifiek.

4. In het plan wordt gerefereerd aan de betrokkenheid van inwoners. Hierbij wordt aangegeven dat zowel aandacht wordt gegeven aan kennis en bewustwording als het ruimte geven aan inwonersinitiatieven. Voor de toetsing worden diverse monitoringsinstrumenten genoemd. De ASDO vraagt in relatie tot de monitoring om als centraal punt mee te nemen of de ingezette acties daadwerkelijk bijdragen aan het betrekken en ruimte geven aan inwoners in brede vertegenwoordiging. Dit om inzichtelijk te maken of het doel dat een gezonde en duurzame samenleving voor iedereen toegankelijk is centraal blijft staan.

1. De meetbare doelen bij dit speerpunt zijn voor de komende beleidsperiode gericht op de toegankelijkheid van de energietransitie voor alle inwoners. Vanuit het Uitvoeringsplan Energietransitie werken we aan gelijke kansen en gelijke toegang voor onze inwoners in de energietransitie. Naast de energetische kwaliteit van woningen, ondersteunen we met het OWO-energiebureau inwoners bij verduurzamingsvraagstukken waarmee we werken aan de toegankelijkheid van de energietransitie voor iedereen. We richten ons hierbij specifiek op inwoners met een kleinere beurs. We hebben dit in het programmaplan specifiek geformuleerd.

2. De focus in de uitvoering van speerpunt 1 van het thema Sociale Duurzaamheid ligt op de toegankelijkheid van de energietransitie. Naar aanleiding van uw eerste aandachtspunt hebben wij de tekst in de tabel aangepast en de actie anders omschreven. Het Uitvoeringsplan Energietransitie wordt hier nu niet meer benoemd. De uitvoering van deze actie pakken we in samenhang met het thema Energietransitie op.

Speerpunt 2 van het thema Sociale duurzaamheid (educatie en bewustwording) heeft raakvlakken met alle thema's van het programmaplan. Educatie en bewustwording draagt bij aan het bereiken van alle doelstellingen. Om de uitvoering van dit speerpunt goed tot zijn recht te laten komen, kiezen we ervoor om hier een apart uitvoeringsplan voor op te stellen.

Voor de speerpunten 3, 4 en 5 geldt dat we de uitwerking van activiteiten combineren in een Uitvoeringsplan Sociale duurzaamheid.

3. Met natuurinclusief (ver)bouwen en verduurzamen beschermen en stimuleren we gebouwbewonende diersoorten, zoals vogels en vleermuizen. Hiervoor ontwikkelen we een plan: het Soortenmanagementplan. Het Soortenmanagementplan maakt het makkelijker voor inwoners om een spouwmuur of dak te isoleren, omdat een onderzoek en ontheffing per woning niet meer nodig is. Wel moet de inwoner aan voorwaarden voldoen: de woning moet natuurvriendelijk geïsoleerd worden. Omdat we met het Soortenmanagement isoleren toegankelijker maken voor meer inwoners, is dit doel onder het thema Sociale duurzaamheid opgenomen. We hebben dit duidelijker omschreven in het programmaplan.

4. We nemen dit aandachtspunt mee in de ontwikkeling van de vragenlijst voor het inwonerspanel.

Adviesraad Sociaal Domein	Reactie gemeente
<p>5. Voor het speerpunt 'Lokaal, vers en onbewerkte voeding is voor alle inwoners beschikbaar' vragen we aandacht voor de prijsstelling van gezonde voeding om toegankelijkheid voor iedereen ook hier te ondersteunen.</p> <p>6. Als laatste aandachtspunt geven we aan duidelijk verbinding te leggen met de beleidsontwikkeling Gezonde Fysieke Leefomgeving.</p>	<p>5. We nemen dit aandachtspunt mee in de ontwikkeling van het Uitvoeringsplan Sociale duurzaamheid waarin we de acties voor dit speerpunt verder uitwerken.</p> <p>6. In de uitvoering van het thema Sociale duurzaamheid werken we samen met onder andere de collega's van gezondheidsbeleid. Hierin nemen we de verbinding met de beleidsontwikkeling Gezonde Fysieke Leefomgeving ook mee.</p>
<p>Impact advies voor de inwoners c.q. de specifieke doelgroep van het advies</p> <p>Het toevoegen van Sociale Duurzaamheid aan het programma Duurzaam Ooststellingwerf 2025-2030 legt de verbinding tussen initiatieven gerelateerd aan duurzaamheid en de betekenis die dit voor inwoners heeft. Daarbij is de doelstelling dat een gezonde en duurzame samenleving voor iedereen toegankelijk moet zijn. De nadruk ligt hierbij op de toegankelijkheid en beschikbaarheid van voorzieningen, maar ook de rol en betrokkenheid van inwoners zelf. Inwonersinitiatieven op dit terrein zullen gestimuleerd worden en positief ondersteund.</p>	
<p>Korte samenvatting advies</p> <p>In het programmaplan Duurzaam Ooststellingwerf 2025-2030 is het thema Sociale Duurzaamheid nieuw ten opzichte van het plan van 2021. Het thema Sociale Duurzaamheid het als kern dat duurzaamheidsmaatregelen bijdragen aan het welzijn van alle inwoners, nu en in de toekomst en dat toegankelijkheid voor alle inwoners van belang is. Om hier aan te werken zijn 5 speerpunten benoemd en zijn deze in het plan uitgewerkt in doelstellingen en uitvoeringsagenda. Het ASDO staat positief tegenover het geschetste beleid t.a.v. Sociale Duurzaamheid in het programmaplan. Belangrijk aandachtspunt is dat in de werkwijze en monitoring de hoofddoelstelling van een gezonde en duurzame samenleving voor alle inwoners een belangrijk focuspunt blijft. Daarnaast is het van belang om de samenhang met andere beleidsinitiatieven te blijven aanbrengen, o.a. de relatie met het armoedebelief en de ontwikkelingen op het gebied van gezondheid en fysieke leefomgeving.</p>	<p>De uitvoering van het programma duurzaamheid pakken we als één samenhangend programma op. De thema's en uitvoeringsplannen in het programmaplan staan niet op zichzelf, maar in verbinding met elkaar. De ambitie van het thema Sociale Duurzaamheid: 'een gezonde en duurzame samenleving voor alle inwoners' loopt als kernwaarde door alle thema's en uitvoeringsplannen heen.</p> <p>Wij zijn het met u eens dat de werkwijze en monitoring een belangrijk focuspunt blijft. Net als de samenhang met andere beleidsinitiatieven. Duurzaamheid is een breed onderwerp dat verschillende beleidsvelden raakt. In het programmaplan hebben we inzichtelijk gemaakt met welke beleidsvelden we samenwerken in de uitvoering. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de acties is dus over meerdere beleidsvelden verdeeld. Een integrale en gezamenlijke aanpak is daarom belangrijk. Vanuit het programma Duurzaamheid sturen, coördineren en bewaken we de uitvoering. We zoeken de samenwerking en verbinding met de andere afdelingen van de gemeente. Via de planning en control cyclus monitoren we de voortgang van de uitvoering.</p>

ELAN Zuidoost Friesland	Reactie gemeente
	<p>Hartelijk dank voor uw reactie op het concept Programma Duurzaam Ooststellingwerf. Wij waarderen dat u de tijd heeft genomen om het programmaplan door te lezen en uw input aan ons mee te geven. In uw reactie lezen wij terug dat u veel kansen ziet om samen te werken aan de duurzaamheidsdoelstellingen. Wij stellen dit zeer op prijs en werken graag met u samen in de uitvoering.</p>
<p>CO2 Neutraal in 2030 > rol landbouw</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naast uitstoot broeikasgassen terugdringen uitstoot compenseren met bomen planten <ul style="list-style-type: none"> ◦ Welke plaatsen denkt men aan? / Suggesties vanuit ELAN; <ul style="list-style-type: none"> ■ Mogelijkheden liggen in benutten van bermen in gemeentelijk eigendom ■ Mogelijkheden liggen in vergroening van dorpen/kernen ■ Verhogen bedekkingsgraad bestaande landschapselementen in particulier eigendom ■ ELAN kan hier partner in zijn van Gemeente d.m.v. beheerpakketten ANLB 	<p>Het programmaplan is een programma op hoofdlijnen. Het vergroten van het aandeel bosareaal in het landelijk gebied is één van de mogelijkheden waarmee de uitstoot van broeikasgassen teruggebracht kan worden. Op welke plaatsen we dit doen, is iets wat we verder gaan uitwerken in een Uitvoeringsplan Duurzaam landelijk gebied. In het uitvoeringsplan formuleren we concrete acties en een uitvoeringsagenda. Dit doen we graag in samenwerking met onze samenwerkingspartners, waaronder uw organisatie. Wij danken u hartelijke voor uw suggesties en nemen deze in de ontwikkeling van het uitvoeringsplan mee.</p>
<p>Ervaringen inwoners; trendverkenning Planbureau Fryslân</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verdwijnen van houtsingels, bomen, heggen en hagen; waarop baseert men dat? In projecten van landschapsherstel zijn in de afgelopen jaren grote stappen gemaakt op (boeren)gronden. (zie bijlage LBF) <ul style="list-style-type: none"> ◦ ELAN kan hierbij voor gemeente partner zijn in kader van landschapsherstelprojecten. • Invasieve exoten. Amerikaanse Vogelkers wordt niet benoemd. Hoe kijkt de gemeente naar deze soort, en welk beleid wordt op bestrijding hiervan gezet om kwaliteit van landschapselementen met autochtone houtsoorten te behouden? • Verslechterde waterkwaliteit; waarop baseert men dat? <ul style="list-style-type: none"> ◦ Boeren monitoren waterkwaliteit in sloten en agrarische gronden en komen tot heel andere bevindingen. 	<p>De trendverkenning van Planbureau Fryslân is een vragenlijst die is uitgezet onder de inwoners van de regio Zuidoost-Fryslân. Aan deze inwoners is gevraagd over welke ontwikkelingen in de natuur en het landschap zij zich zorgen maken. De percentages geven dus de beleving van de inwoners weer.</p> <p>Voor het thema Biodiversiteit werken wij een Uitvoeringsplan Biodiversiteit uit. De uitwerking van het beleid op invasieve exoten, zoals de Amerikaanse Vogelkers, nemen wij hierin mee.</p> <p>In het programmaplan hebben we onder speerpunt 2 van het thema Sociale Duurzaamheid een zin toegevoegd: 'we delen voorbeelden van anderen uit de praktijk om te laten zien wat al goed gaat'. Hiermee maken we voor inwoners zichtbaar wat al goed gaat.</p>

Deze tabel gaat verder op de volgende pagina

Doel 2030 Ooststellingwerf heeft positieve impact op klimaat

- 72% landelijk gebied
 - Veel boeren zijn deelnemer bij ELAN met pakketten voor bodemverbetering of klimaat. (kruidenrijk grasland, ruige mest gebruik, blijvend grasland, etc)
 - Deze pakketten hebben hun resultaat op gebied van klimaat. Worden deze gegevens ook meegenomen als resultaat vanuit de agrarische sector?
 - Faciliterende rol vervullen als gemeente

Op welke wijze vervult de gemeente Ooststellingwerf deze rol? En op welke wijze kan gemeente Ooststellingwerf ELAN als partner hierin benutten/samenwerken?

Op dit moment is de monitoring nog niet zo specifiek per gebied beschikbaar. Het is wel belangrijk dat we inzicht krijgen in deze resultaten. We geven dit nu mee aan het Kennisconsortium Bodem en Spades en werken dit verder uit in het Uitvoeringsplan Duurzaam landelijk gebied waar we in 2028 mee starten.

Onze faciliterende rol vanuit het Programma Duurzaamheid zien wij in de vorm van het beschikbaar stellen van informatie, belemmeringen in regelgeving proberen weg te nemen, het organiseren van kennisbijeenkomsten over mogelijkheden om de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en het faciliteren van samenwerking daarin. Welke concrete acties we hiervoor gaan nemen is iets dat verder uitgewerkt wordt in het uitvoeringsplan. Dit uitvoeringsplan stellen we graag samen met onze samenwerkingspartners op, waaronder ELAN Zuidoost Friesland. In dit proces bespreken we ook graag met u de mogelijkheden vanuit ELAN Zuidoost Friesland om hier iets in te betekenen.

- De biodiversiteit in Ooststellingwerf is vergroot. ELAN kan hier een rol in spelen dmv beheerpakketten bij agrarische ondernemers.
- Duurzaam groenbeheer als standaard. We passen ons groenbeheer aan om bloeiende planten, bomen en insecten te ondersteunen. (Bermbeheer door boeren?)

In het Uitvoeringsplan Biodiversiteit werken we de speerpunten verder uit met concrete acties. Voor het speerpunt Duurzaam groenbeheer als standaard, zoeken we graag de kansen voor samenwerking op met ELAN Zuidoost Friesland. Bijvoorbeeld hoe we de impact op de biodiversiteit kunnen vergroten door beheerpakketten op elkaar af te stemmen en informatie met elkaar te delen. In het programmaplan voegen we ELAN Zuidoost Friesland toe in de tabel als samenwerkingspartner extern bij de actie het opstellen van een Uitvoeringsplan Biodiversiteit.

Wat betreft het bermbeheer is de insteek om dit in eigen hand te houden.

- Het landelijk gebied is bestand tegen hevige buien en periodes van droogte. Hoe?
 - ELAN deelnemers hebben pakketten waarbij organische stof gehalte in bodem wordt verhoogd. Daarmee ook het waterbergend vermogen van de bodem. ELAN heeft de afgelopen jaren ook een aantal projecten gedaan om water vast te houden agrarische grond op de hogere zandgronden.
- ELAN kan als partner van Gemeente dit opnieuw opzetten met pakketten op Agrarische gronden.

In het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf 2025-2030 staan twee acties bij dit speerpunt geformuleerd in de uitvoeringsagenda:

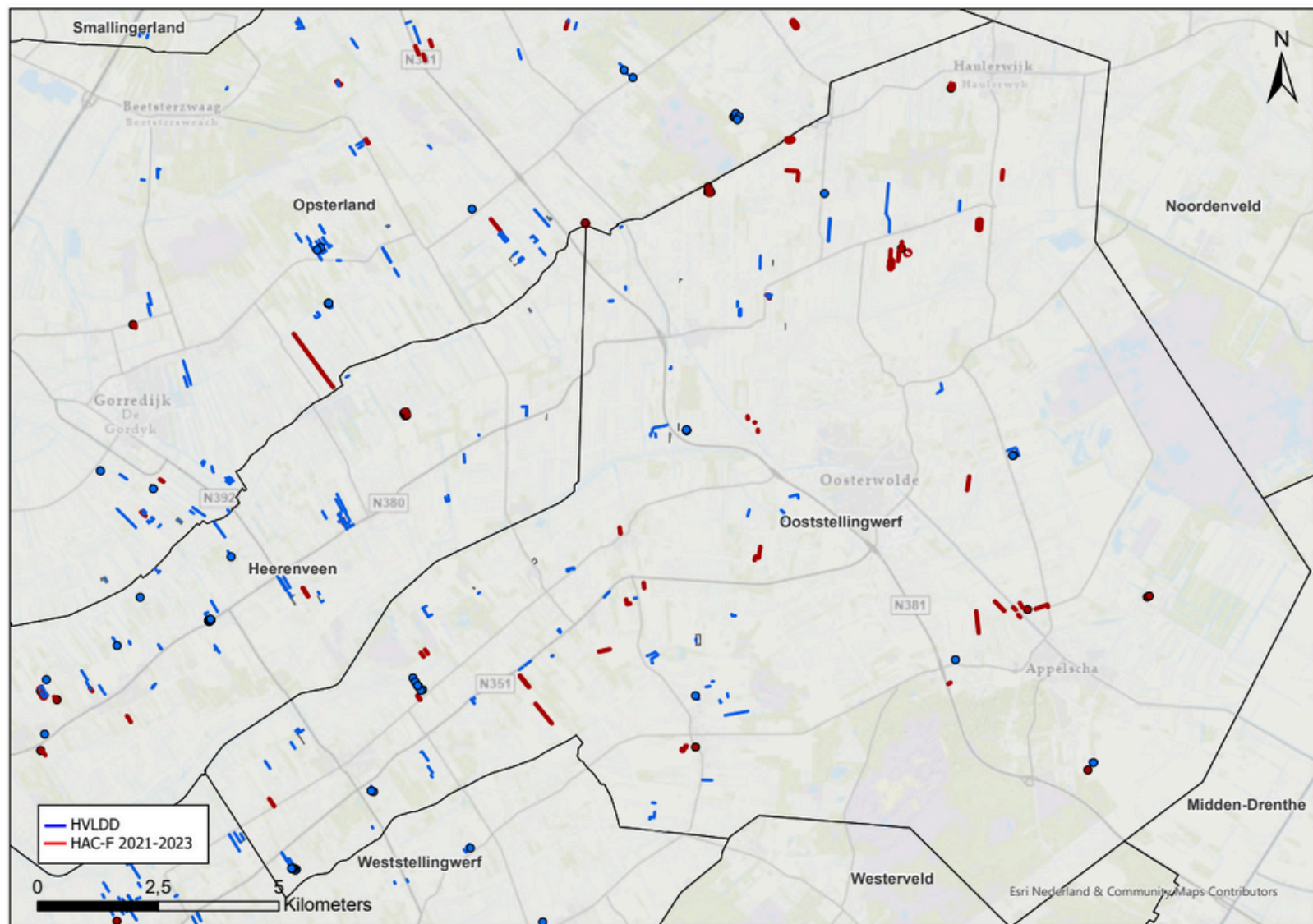
1. We werken mee aan de aanpak droogte in natuurgebieden.
2. Vasthouden regenwater in haarvaten (kleinere sloten) watersysteem, ter bestrijding van droogte voor agrariërs.

We nemen ELAN Zuidoost Friesland mee als samenwerkingspartner bij de uitvoering van actie 2.

ELAN Zuidoost Friesland	Reactie gemeente
<ul style="list-style-type: none"> • Sociale duurzaamheid <ul style="list-style-type: none"> ◦ Meetbare doelen <ul style="list-style-type: none"> ■ Op welke wijze gaat gemeente Ooststellingwerf dit realiseren en welk jaar wordt genomen als uitgangspunt 0 meting/referentiejaar? ◦ Voorstel is om ELAN op te nemen als samenwerkingspartner (LTO?) 	<p>Het programmaplan is een programma op hoofdlijnen. Voor het thema Sociale Duurzaamheid wordt na vaststelling van het programmaplan een Uitvoeringsplan Sociale duurzaamheid en een Uitvoeringsplan Educatie en bewustwording opgesteld. Hierin werken we de concrete acties om de meetbare doelen te realiseren verder uit. De uitvoeringsplannen stellen we op in samenwerking met onze samenwerkingspartners.</p> <p>In de tabel meetbare doelen staat inderdaad niet overal een jaar opgenomen als nulmeting/referentiejaar. We hebben hier nog een keer goed naar gekeken en aangescherpt waar nodig. Hartelijk dank voor uw scherpe blik.</p> <p>Daarnaast voegen we ELAN Zuidoost Friesland toe als samenwerkingspartners extern onder het thema Sociale duurzaamheid.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Circulaire samenleving <ul style="list-style-type: none"> ◦ In 2030 is de gemeentelijke organisatie 100% circulair. (compostering bij de boer?) ◦ Voorstel om Biomassa uit bermen te composteren op boerenerven. <ul style="list-style-type: none"> ■ Korte keten stimuleren ■ Biodiversiteit op/in agrarische gronden verbeteren ■ Hoger % organische stof/humus in agrarische gronden realiseren ■ Watervasthoudend vermogen in agrarische gronden verbeteren ■ Stikstofuitstoot verminderen ◦ Voorstel om scheiding van afval bij de bron (huishoudens) uit te breiden met plastic, drinkpakken, blik, etc, naast de huidige scheidingsmogelijkheden van Groen, Papier 	<p>We nemen uw suggesties mee in de uitvoering van de Circulaire Uitvoeringsstrategie.</p> <p>Over het scheiden van afval: het afval van gemeente Ooststellingwerf wordt verwerkt door Omrin. Zij hebben een scheidings- en bewerkingsinstallatie die het restafval sorteert op soort. Door middel van infrarood worden de verschillende soorten plastic gescheiden. De scheiding van afval vindt dus zeker plaats via de nascheidingsinstallatie bij Omrin. Meer informatie hierover kunt u hier terugvinden: Ecopark De Wierde Heerenveen - Waar afval echt grondstof wordt Omrin</p>

Bijlage reactie ELAN Zuidoost Friesland

Kaart herstel van landschapselementen in het werkgebied uitgevoerd samen met Landschapsbeheer Friesland

HVLDD: Herstel en Versterken Landschap Droge Dooradering⁶⁶

HAC-F 2021-2023: Herstel Agrarisch Cultuurlandschap Fryslân 2021-2024⁶⁷

⁶⁶ HVLDD: Herstel en Versterken Landschap Droge Dooradering

⁶⁷ Herstel Agrarisch Cultuurlandschap Fryslân 2021 - 2024 - Landschapsbeheer Friesland

Energiecoöperatie de Eendracht

Energiecoöperatie de Eendracht	Reactie gemeente
<p>Graag maken wij gebruik van de mogelijkheid om een reactie te geven op het conceptprogramma Duurzaam Ooststellingwerf.</p> <p>Onze reactie spitst zich met name toe op het onderdeel Energietransitie.</p>	<p>Hartelijk dank voor uw reactie op het concept Programma Duurzaam Ooststellingwerf. Wij waarderen dat u de tijd heeft genomen om het programmaplan door te lezen, specifiek het onderdeel Energietransitie.</p>
<p>De energiecoöperatie De Eendracht-Ooststellingwerf onderschrijft de doelstellingen op het vlak van de energietransitie. Sterker nog, wij proberen daar binnen onze mogelijkheden een bijdrage te leveren aan het behalen van deze doelstellingen. Hierbij hanteren wij nadrukkelijk het principe van lokaal eigendom, lokaal zeggenschap en lokaal rendement.</p> <p>Dit heeft geleid tot de volgende projecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aanbieden van 100% groene energie via onze energiemaatschappij EnergievanOns; • Initiëren en beheer van 4 collectieve zonneprojecten op basis van de zgn. postcoderoosregeling met een opwekvermogen van ca. 200 Mw; • Uitvoeren van een pilot om eigenaren van oudere woningen te helpen bij de aanschaf van een hybride warmtepomp; • Verkenning van de mogelijkheden voor een of meer dorpsmolens; en • Verkenning van het opzetten van een gemeentelijke energiegemeenschap. <p>Al deze projecten hebben wij in overleg en met (financiële) steun van de gemeente opgezet. Wij beschouwen de energiecoöperatie dan ook als een samenwerkingspartner op het vlak van energietransitie. Wij nemen aan dat het gegeven dat De Eendracht in het concept niet als samenwerkingspartner wordt genoemd een 'slip-of-the-pen' is.</p>	<p>Wij waarderen uw inzet om binnen uw mogelijkheden een bijdrage te leveren aan het behalen van de doelstellingen van het thema Energietransitie. Wij zien uw energiecoöperatie als belangrijke samenwerkingspartner om samen te werken aan de doelstellingen en kijken ernaar uit om deze samenwerking ook de komende beleidsperiode voort te zetten.</p> <p>Per abuis is uw organisatie niet in de tabel met externe samenwerkingspartners komen te staan. In het definitieve plan is dit aangepast. Onze excuses hiervoor.</p>

Deze tabel gaat verder op de volgende pagina

Energiecoöperatie de Eendracht	Reactie gemeente
<p>De speerpunten in dit onderdeel zijn inhoudelijk goed beschreven met dien verstande dat sprake is van een hoog abstractieniveau. Vanuit onze ervaringen komen wij tot de conclusie dat, wil je de noodzakelijke forse stappen kunnen zetten, uitvoeringsstrategie en -kracht cruciaal zijn. Daarvoor zijn twee aspecten zeer relevant.</p> <p>In de eerste plaats missen wij een helder beeld van de rol en positie van de gemeente in relatie tot andere actoren in dit beleidsveld. Wij adviseren u om hierop in het programma specifiek in te gaan, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen vaststelling doelstellingen en beleidskaders en de regisserende en faciliterende functie. De uitvoering van het grootste deel van de doelen zal nl. vooral in samenwerking met diverse externe actoren in dit beleidsveld moeten plaatsvinden. Wij zouden dan ook graag zien dat de gemeente als regisseur een periodiek (1x/jaar?) overleg organiseert tussen al deze. Doel hiervan is informatie-uitwisseling en bevordering van samenwerking op projectniveau met als doel verhoging effectiviteit en efficiency.</p> <p>In de tweede plaats is het van groot belang dat op basis van een nulmeting (stand op 1-1-2025) een of meer concreet geformuleerde uitvoeringsprogramma's (gericht op forse stappen richting het streefjaar 2030) worden vastgesteld. Hierin dient concreet gemaakt te worden wie wat wanneer oppakt. Een dergelijk uitvoeringsprogramma dient onderwerp te zijn van bespreking in het overleg met alle relevante actoren.</p> <p>Wij constateren dat het huidige uitvoeringsprogramma Energietransitie nog onvoldoende resultaatgericht is.</p>	<p>Het klopt dat de speerpunten op een hoog abstractieniveau zijn omschreven. Het programmaplan is een programma op hoofdlijnen en geeft de kaders voor de komende periode. In het Uitvoeringsplan Energietransitie Ooststellingwerf 2025-2030 zijn concrete acties om de ambities te halen verder uitgewerkt. In dit uitvoeringsplan is ook een beschrijving van de rollen van de gemeente opgenomen en per actie staat beschreven welke rol de gemeente hierin heeft.</p> <p>Wij nemen uw suggestie om als regisseur periodiek een overleg te organiseren tussen alle betrokken partijen ter harte en mee in de uitvoering. Wij gaan graag met u in gesprek over de gewenste vorm.</p> <p>In het Uitvoeringsplan Energietransitie Ooststellingwerf 2025-2030 staan de acties en maatregelen richting 2030 beschreven. Wij vinden uw suggestie om dit te bespreken met alle betrokkenen een waardevolle suggestie en nemen dit mee in het periodieke overleg dat u voorstelt.</p>
<p>Daarnaast willen wij aandacht vragen voor het draagvlak onder de bewoners en bedrijven. Dit draagvlak is essentieel voor het behalen van doelen. Als voorbeeld zien wij het belang van het opleiden van zoveel vrijwillige energiecoaches dat in elk dorp een of twee van deze coaches aanspreekbaar kunnen zijn. De situatie in de gemeente Opsterland bewijst dat dit een positief effect heeft.</p> <p>Een ander voorbeeld is het opzetten van een energiegemeenschap waardoor er voor de inwoners mogelijk lagere energiekosten mogelijk zijn en waarbij de zeggenschap in bijvoorbeeld een coöperatievorm is geregeld.</p>	<p>Wij erkennen dat draagvlak onder bewoners en bedrijven essentieel is. Dit is ook de reden dat wij onder het thema Sociale duurzaamheid het belang van educatie en bewustwording hebben omschreven (speerpunt 2). Voor de uitvoering van dit speerpunt stellen we een Uitvoeringsplan Educatie en bewustwording op, waarin we concrete acties op dit vlak verder uitwerken. Dit uitvoeringsplan gaat over alle zes thema's. Wij hebben bij deze actie uw energiecoöperatie toegevoegd in de tabel als samenwerkingspartner extern en betrekken u bij de verdere uitwerking.</p> <p>Verder zijn wij op dit moment bezig met het vergroten van onze pool vrijwillige energiecoaches en loopt er een wervingscampagne.</p> <p>Voor de mogelijkheden voor het opzetten van een energiegemeenschap gaan wij ons beraden op de mogelijkheden die de nieuwe Energiewet hiervoor biedt.</p>

Bijlage 10: Toekomstwensen voor de kinderen in Ooststellingwerf

<p>Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?</p> <p>Er wordt altijd te veel van kinderen verwacht. Ze moeten blijven spelen en direct met altyd prestaties om als ze klein zijn.</p> <p>Zet je kleur op groen</p>	<p>Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?</p> <p>Groene toekomst</p> <p>(Lk)</p> <p>Zet je kleur op groen</p>	<p>Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?</p> <p>Speeltuin Veel groen</p> <p>Zet je kleur op groen</p>	<p>Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?</p> <p>- passend onderwijs, ook voor de voorlopers - goede sportmogelijkheden - veilig kunnen buitenspelen en fietsen</p> <p>Zet je kleur op groen</p>
<p>Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?</p> <p>Kwalitatief goed onderwijs!</p> <p>Zet je kleur op groen</p>	<p>Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?</p> <p>Sporten leken</p> <p>Zet je kleur op groen</p>	<p>Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?</p> <p>Verkeersveiligheid Genoeg buitenspel- mogelijkheden</p> <p>Zet je kleur op groen</p>	<p>Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?</p> <p>Scholing / begeleiding.</p> <p>Zet je kleur op groen</p>

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

sport voor elk kind

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Voldoende ruimte om veilig te kunnen leven, spelen, natuur te ontdekken.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

~~Gezond~~ Leven.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

veilig naar school fietsen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Voldoende buitenspel mogelijkheden met goed onderhouden speeltoestellen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Veiligheid.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Meer vergroening en natuurlijke speelplekken voor de kinderen.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Verenigingen ondersteunen en er zijn dan leiders en deelnemers en van elkaar kunnen ze leren. Voorstroom van kinderen naar leiders.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Onderwijs.
Buiten spelen. Speeltuinen.
Natuur.
Om elkaar blijven denken.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

naar School gaan

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Ik vind overtuigen leuk

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

kunnen buiten spelen ontdekken

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

kunnen spelen in een groene omgeving.
de kiewit zien én horen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Ruimte. Goed kunnen ontwikkelen. Serieus genomen worden.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Goed onderwijs.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

- sporten
- school in eigen dorp
- speelgelegenheid
- veiligheid
- winkels
- zwembad.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Dat alle basis voorzieningen in de buurt zijn
school, azels, tondael
winkel

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

veilige leeromgeving
en dat de kinderen
meer activiteiten buiten
krijgen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Voorzieningen dichtbij.
In het dorp kunnen blijven,
na studeren terug als ze willen.
Jezelf blijven.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Buiten spelen, zoals met stenen
stokken, zand en insecten, zodat
eigen fantasie geprikkeld wordt

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Dat kinderen in een veilige
en schone omgeving mogen
groeien.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Goede scholing
Groene omgeving!

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

naarschool
een huis
vervoer

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

binding met het dorp

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Groene omgeving

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Sport voor ieder kind
goed onderwijs
Schone dorpen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

een betaalbare woning
voor de toekomstige
generaties.
uit huis kunnen gaan
Zonder zorgen.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

- veilige speelplekken
- veel groen (ontdekken)
- een spykerdorp/creatief

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Spoken.
Buiten zijn.
Naar school kunnen.
Creatief zijn.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Gebruik van minder of
geen bestrijdingsmiddelen
in de landbouw

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

- Fijne aantrekkelijke woonomgeving, natuur en milieu
- Goed onderwijs voor iedereen.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Dat een kind
langer kind mag
blijven, daar leren
re och van

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Buiten op buiten meer
net kind en haar / zijn anders
Blaaszone Appelsche

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Voldoende speelruimte
voor kinderen (buiten)
o.a. voetbalkooi + tekenen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Speelplek
met speeltoestellen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Leren met handen werken
leren timmeren
schilderen
Zelf reizen in de toekomst

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Groene, veilige en gezonde
Leefomgeving

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Veel groen overal

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Kunnen leren.
Spelen in zandbak en
gras. lief doen.
Veilig buitenspelen.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

skwaliteit onderwijs
+ betaalbaar moet blijven

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Groen, bos, mooie speelplekken
op school. Met veel speel-
toestellen.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Meer speelplekken,
Springen en stoeien

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Pumptrackbaan,
genoeg huizen,
kennis van de bodem

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

praktische duidelijkheid
werkgelegenheden
toekomstopbouw

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

- beleef tuinen -
- optimaal toegankelijk
onderwijs -
- gezondheid!

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

heel veel groen en
schoon drink water

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Natuur veel meer
buiten spelen ~~van~~ minder
schooltijd en wat meer
buiten spelen veel meer
atletiek meer groene
scholen zoals ook de
buitenga!

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Een woning. Betaalbaar.
Onderwijsfaciliteiten.
Minder criminaliteit: meer veiligheid. Wereld wordt steeds harder.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Geen bollenboeren
meer in
Ooststellingwerf!
steeds meer gif nu!

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

• Groene speelplekken

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Een gezonde, veilige
omgeving voor
kinderen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Goed met geld om kunnen gaan.
Weten wat de grenzen zijn
↳ Netjes gedragen.
Wie niks vraagt, die krijgt niks.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Geen armoede onder
kinderen. Je eigen bed
een bril en te eten.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Opleiding
goede mens
geend
spektaun

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Goede scholen
Speeltuinen
Veel groen + plekken om te wandelen
activiteiten om beweging te stimuleren
Zwembad
Sportverenigingen
Huizen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Een veilige omgeving met
Goede kansen.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

drugsurg opgroeien

	Aard budget	Incidenteel / structureel	Bestemd voor	2025	2026	2027	2028	2029
CDOKE middelen	Specifieke uitkering	Incidenteel	Personele lasten gerelateerd aan energietransitie en circulaire economie	€ 1.310.000 (1)	€ 935.000 (2)	€ 935.000 (2)	€ 935.000 (2)	€ 935.000 (2)
Lokale aanpak isolatie	Specifieke uitkering	Incidenteel	Subsidie voor slecht geïsoleerde woningen met een lage WOZ-waarde	€ 5.633.000 (3)				
Versnelling natuurinclusief isoleren (SMP)	Specifieke uitkering	Incidenteel	Opstellen soortenmanagementplan	€ 56.000 (4)				
Energiearmoede	Specifieke uitkering	Incidenteel	Ondersteuning huishoudens met laag inkomen en hoge energiekosten	€ 310.000 (5)				
Budget voor transitievisie warmte	Via gemeente, algemene reserve	Incidenteel	Opstellen wijkuitvoeringsplannen warmte	€ 57.000	€ 57.000	€ 57.000	€ 57.000	€ 55.000
Circulaire uitvoeringsstrategie	Via gemeente, algemene reserve	Incidenteel	Circulaire uitvoeringsstrategie	€ 31.000	€ 31.000	€ 31.000	€ 31.000	€ 33.000
Duurzaamheidsleningen	Via gemeente, fonds bij SVN	Incidenteel	Stimuleringsregeling duurzaam en leefbaar Ooststellingwerf	nnb (6)				
Programma duurzaamheid	Via gemeente	Structureel	Uitvoering programma duurzaamheid	€ 170.000	€ 170.000	€ 170.000	€ 170.000	€ 170.000
Programma duurzaamheid	Via gemeente	Incidenteel	Uitvoering programma duurzaamheid	€ 250.000	€ 250.000			
Programma duurzaamheid	Via gemeente, algemene reserve	Incidenteel	Uitvoering programma duurzaamheid			€ 62.000	€ 62.000	€ 61.000
Milieuvoorlichting en -educatie	Via gemeente	Structureel	Subsidie wortels en vleugels	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000

(1) Budget specifieke uitkering 2025 plus restant specifieke uitkering 2024. Het budget van 2024 kan besteed worden tot en met 2026. Het budget van 2025 kan besteed worden tot en met 2027.

(2) Voor 2026 bedraagt het budget € 935.000 en wordt dit uitgekeerd in de vorm van een decentrale uitkering. Voor de jaren 2027 tot 2030 is er door het Rijk een vergelijkbaar budget gereserveerd voor deze regeling. De uitkeringsvorm na 2026 is nog niet bekend.

(3) Lokale aanpak isolatie tranche 1, 2 en 3. Tranche 1 (€ 1.505.00) is inmiddels grotendeels benut.

(4) Restant specifieke uitkering 2024. Dit budget is inmiddels volledig benut.

(5) Restant specifieke uitkering 2024. Dit budget kan besteed worden tot en met 2027.

(6) Regeling betreft o.a. duurzaamheidsleningen, verzilveringen en startersleningen. In 2025 is aanvullend budget beschikbaar gesteld. Zie raadsmededeling #1972.

Mededeling aan de raad

Van : Burgemeester en wethouders
Datum B&W : 20 januari 2026
Onderwerp : Toezegging Cie. 13 januari 2026 – Programma Duurzaamheid
Portefeuillehouder : Lisa Edema
Domein : Ruimte

Kennis te nemen van

De beantwoording van de toezegging die is gedaan door wethouder L. Edema in de raadscommissie Ruimte van 13 januari 2026 over het Programma Duurzaamheid.

Inleiding

Tijdens de raadscommissie Ruimte van 13 januari 2026 heeft u tijdens de behandeling van het Programma Duurzaamheid een aantal zaken genoemd over de toegevoegde bron naar aanleiding van de inspraakreactie van de Nederlandse Melkveehouders Vakbond afdeling Friesland. Het gaat om de verwijzing naar het adviesrapport 'De bodem bereikt?!' van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, 2020. Wij hebben naar de bronvermelding gekeken en informeren u in deze mededeling over een aanpassing die wij hierin gaan doorvoeren.

Kernboodschap

1. Beantwoording toezegging wethouder L. Edema

Wethouder L. Edema beantwoordt de vragen in de tweede termijn. Zij geeft aan naar de bronvermelding te kijken en hier voor de raadsvergadering op terug te komen.

Wij hebben opnieuw naar de bronvermelding gekeken en hierover contact gehad met Wetsus. Wetsus is de programmajantrekker van Bodem en Water binnen het Kenniscentrum Bodem en leidend in onderzoeken naar duurzaam bodembeheer. Wij vervangen in de bronvermelding het genoemde adviesrapport door het wetenschappelijke paper "Soil structure and microbiome functions in agroecosystems", gepubliceerd in Nature Reviews Earth & Environment, door Hartmann, J. & Six, D., in 2023 (oorspronkelijk gepubliceerd in november 2022).

Het Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030 wordt na instemming van uw raad ter vaststelling aan het college voorgelegd

Concreet betekent dit dat wij de volgende twee aanpassingen voor vaststelling doorvoeren:

- Eindverslag Inspraakreacties, tabel pagina 20: de genoemde bron wordt vervangen door: Hartmann, M., Six, J. Soil structure and microbiome functions in agroecosystems. *Nat Rev Earth Environ* **4**, 4–18 (2023), [Soil structure and microbiome functions in agroecosystems | Nature Reviews Earth & Environment](#)
- Programma Duurzaam Ooststellingwerf, pagina 20, voetnoot 28: de genoemde bron wordt vervangen door: Hartmann, M., Six, J. Soil structure and microbiome functions in agroecosystems. *Nat Rev Earth Environ* **4**, 4–18 (2023), [Soil structure and microbiome functions in agroecosystems | Nature Reviews Earth & Environment](#)

Vervolg

Bovenstaande aanpassingen worden verwerkt.

Bijlagen

Niet van toepassing.

Raadsvoorstel

Commissievergadering	: Commissie P&C
Titel	: VRF Kaderbrief 2027-2030 en wijziging gemeenschappelijke regeling
Portefeuillehouder/Teamleider	: J. Werkman/ E. Verhagen/ A. Nieveen/ F. van den Brink
Extern zaak ID (zaakcode)	:0085189227

Datum collegevergadering

9 december 2025

Voorgesteld besluit

1. Kennis te nemen van de concept Kaderbrief 2027-2030 van de Veiligheidsregio Fryslân (VRF)
2. Kennis te nemen van de wijzigingen van de Gemeenschappelijke Regeling
3. Geen zienswijze in te dienen met betrekking tot bovenstaande punten.

Openbaar

Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding

Wij ontvingen de kaderbrief 2027-2030 van Veiligheidsregio Fryslân (VRF) ter behandeling door de gemeenteraad. In dit jaarlijks terugkerend document beschrijft de VRF de ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de begroting 2027 en verder. Een eventuele zienswijze op deze kaderbrief is een middel om te kunnen sturen op de begroting van de VRF.

Sinds januari 2025 kent Veiligheidsregio Fryslân een nieuwe topstructuur. Er is sprake van een tweehoofdige directie bestaande uit de directeur veiligheid en de directeur gezondheid (DPG). Hiermee is de rol en functie van de algemeen directeur verdwenen. Eind 2024 zijn alle verordeningen en regelingen aangepast aan deze nieuwe topstructuur. De gemeenschappelijke regeling veiligheidsregio Fryslân echter niet. Deze lag op dat moment nog voor ter wijziging door de colleges van burgemeester en wethouders naar aanleiding van het wijzigen van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Toch moet ook de gemeenschappelijke regeling worden aangepast aan de nieuwe topstructuur, omdat de term algemeen directeur niet langer gebruikt wordt binnen de huidige structuur.

Argumenten

1.1 Vaststelling van het financieel kader leidt tot een structurele borging van de voorziene financiële ontwikkelingen

In het financieel kader zijn de effecten opgenomen van de doorlichting begroting en de autonome ontwikkelingen zoals de verwachte ontwikkelingen rondom loonkosten en inflatie van de materiële kosten.

1.2 De bijdragen voor 2027 en verder voor onze gemeente stijgt minder hard dan eerder is vastgesteld Zie de financiële toelichting voor uitleg.

2.1 De gemeenteraad moet de gelegenheid krijgen een zienswijze te geven

Bij het treffen en wijzigen van een gemeenschappelijke regeling moet op grond van artikel 1 Wet gemeenschappelijke regelingen voor vaststelling eerst een zienswijze aan de raden worden gevraagd. Dit

betekent in de praktijk een extra ronde langs de raden. Eerst een verzoek aan de raden om een zienswijze te geven en vervolgens het definitieve verzoek om toestemming aan de colleges.

3.1 De kaderbrief 2027-2030 geeft geen aanleiding voor het indienen van een zienswijze

3.2 De wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling geeft geen aanleiding voor het indienen van een zienswijze.

De wijziging betreft een formele uitwerking van de wijziging in de directie.

Kanttekeningen

Een belangrijk onderdeel van de kaderbrief zijn de onzekerheden en risico's. Hierbij worden bijvoorbeeld onderwerpen als de Omgevingswet, onderhouds- en exploitatielasten vastgoed benoemd. Deze zaken kunnen dus voorkomen en hebben vaak financiële consequenties. Omdat de onderwerpen niet op geld gezet zijn, zijn de financiële gevolgen hiervan onzeker.

Financiële toelichting

De aanpassing van de bijdrage van de gemeente aan de VRF voor 2027 en verder is in onderstaande tabel weergegeven. De stijging betreft reguliere indexatie op basis van de afspraken in de gemeentelijke regeling en komt neer op circa 4%. Dit is voor 2027 iets lager dan waar eerder rekening mee was gehouden. De nieuwe bijdragen voor de komende jaren zien er als volgt uit:

In €'s*	2027	2028	2029	2030
Huidige bijdrage	3.621.492	3.621.492	3.621.492	3.621.492
Nieuwe bijdrage	3.607.163	3.622.224	3.613.728	3.602.494
Verschil	14.329	-732	7.764	18.998

* obv constante prijzen

De belangrijkste onderdelen die wijzigen zijn:

- *Incidentele vrijval kapitaallasten brandweer* – o.b.v. geactualiseerde investeringsplanning
- *Bestuurlijke opdracht GGD* – uitkomsten zijn verwerkt
- *Continuïteit brandweerorganisatie* – het oplossen van kwetsbaarheden vooruitlopend op het verwachten landelijke continuïteitsplan
- *Ontwikkeling loonkosten* – lagere indexaties dan bij de voorgaande begroting
- *Indexering materiële kosten* – actualisatie obv CPI

Sustainable Development Goals (SDG's)

Het waarborgen van de gezondheid van inwoners ook in tijden van crises.

Het bevorderen van de paraatheid van de gezondheidszorg bij noodsituaties en het verminderen van gezondheidsrisico's door bijvoorbeeld rampen of infectieziekten.

Het versterken van partnerschappen en samenwerking tussen verschillende instanties, waaronder overheden, hulporganisaties, lokale gemeenschappen om de capaciteit voor crisisbeheer en noodhulp te vergroten.

Inwonersparticipatie

Niet van toepassing

Publicatie voor bekendmaking

De raad heeft kennis genomen van de kaderbrief 2027-2030 van de Veiligheidsregio Fryslan (VRF). Ook heeft de raad kennis genomen van de wijzigingen van de gemeenschappelijke Regeling. Ze besluit om geen zienswijze in te dienen.

Vervolg

Eventuele zienswijzen vanuit gemeenten dienen uiterlijk 30 januari 2026 aangeleverd te worden.

De VRF wordt op de hoogte gebracht van het besluit van de gemeenteraad.

De VRF maakt op basis van de reacties een wijzigingsbesluit en legt dit voor aan de colleges. Hiermee wordt de definitieve procedure voor instemming met toestemming van de raden gestart. Naar verwachting is de gemeenschappelijke regeling van de CRF dan voor 1 juli 2026 gewijzigd.

Evaluatie

De bestuurscommissies veiligheid en gezondheid worden periodiek op de hoogte gehouden van ontwikkelingen met betrekking tot de kaderbrief.

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris

, burgemeester.

Bijlagen

1. Concept Kaderbrief 2027-2030 VRF
2. Aanbiedingsbrief wijziging GR
3. Aanbiedingsbrief Kaderbrief 2027-2030
4. Ontwerp wijzigingsbesluit GR
5. Was wordt lijst gemeenschappelijke regeling vrf 2025
6. Brief antwoord gemeenteraad betreffende zienswijze

Extern zaak ID (zaakcode) : 0085189227

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van ; 9-12-2025

gelet op grond van artikel 1 Wet gemeenschappelijke regelingen;

Besluit

1. Kennis te nemen van de concept Kaderbrief 2027-2030 van de Veiligheidsregio Fryslan (VRF)
2. Kennis te nemen van de wijzigingen van de Gemeenschappelijke Regeling
3. Geen zienswijze in te dienen met betrekking tot bovenstaande punten.

Besloten in de openbare vergadering van 27 januari 2026

, griffier.

, voorzitter.

Kaderbrief 2027 - 2030

Inleiding

Voor u ligt de kaderbrief 2027–2030. Met deze brief geven wij inzicht in de belangrijkste ontwikkelingen die van invloed zijn op de meerjarenbegroting van Veiligheidsregio Fryslân.

De omgeving waarin wij opereren is duidelijk in verandering. De vorming van een nieuw kabinet kan nieuwe beleidsaccenten met zich meebrengen. Tegelijk blijft de financiële druk op gemeenten en veiligheidsregio's hoog. Ook zien we een toenemende druk op de publieke uitvoering: personeelstekorten, stijgende kosten, complexere regelgeving en hogere verwachtingen van inwoners. Daarnaast hebben ontwikkelingen, zoals digitalisering, klimaatverandering en vergrijzing hun weerslag op onze taken. In die context blijven stabiliteit in uitvoering, bestuurlijke rust en zorgvuldig financieel beheer essentieel. Die stabiliteit vormt de basis om flexibel in te spelen op veranderingen.

Binnen onze organisatie kent ieder bedrijfsonderdeel zijn eigen dynamiek. GGD Fryslân richt zich op de verdere versterking van de publieke gezondheid. De mentale weerbaarheid van inwoners vraagt blijvende aandacht, evenals de druk op de forensische geneeskunde. Binnen een krappe arbeidsmarkt investeren we in deskundigheid, kennisbehoud en samenwerking om onze publieke taak duurzaam te kunnen blijven waarmaken. Zo kunnen inwoners blijven rekenen op een sterke publieke gezondheidszorg en een organisatie die klaarstaat bij gezondheidsdreigingen.

Brandweer Fryslân werkt aan de verdere uitvoering van het huisvestingsprogramma, met aandacht voor duurzaamheid, veiligheid en toekomstbestendigheid van onze kazernes. Ook de beschikbaarheid van personeel en de borging van vakbekwaamheid blijven belangrijke thema's. Nieuwe risico's, zoals energietransitie, waterveiligheid en klimaatverandering, vragen om blijvende aanpassing van onze operationele paraatheid.

Bij Crisisbeheersing is de focus gericht op de regionale vertaling van de Landelijke Agenda Crisisbeheersing. We werken in Fryslân aan het versterken van een weerbare samenleving. Dat geldt niet alleen bij hybride dreigingen of militaire conflicten, maar ook bij crises of rampen zoals grootschalige overstromingen, pandemieën en langdurige uitval van vitale processen.

Hoewel elk domein zijn eigen dynamiek kent, werken we vanuit één gezamenlijke ambitie: een veilig en gezond Fryslân, waarin brandweezorg, crisisbeheersing en publieke gezondheid elkaar versterken. Deze kaderbrief biedt bestuur en gemeenten een realistisch beeld van de belangrijkste ontwikkelingen, risico's en financiële kaders voor de komende jaren.

Ons uitgangspunt blijft dat we onze dienstverlening zorgvuldig en doelmatig uitvoeren. Daarbij zoeken we steeds naar het juiste evenwicht tussen kwaliteit en kosten. Vanuit dat inzicht blijven we onze dienstverlening verder versterken, met oog voor kwaliteit, doelmatigheid en de veranderende behoeften van inwoners.

Leeswijzer

In deze kaderbrief leest u eerst een algemeen deel over de belangrijkste overkoepelende ontwikkelingen. Vervolgens gaat de brief in op de inhoudelijke ontwikkelingen per programma. Tot slot treft u een financieel deel met het bijbehorende kader aan.

Hartelijke groet,

Het dagelijks bestuur

Inhoudsopgave

1. Overkoepelende ontwikkelingen	4
Organisatiebrede Thema's	4
Passend personeel bij adaptieve opgave.....	4
Procesgericht werken	4
Duurzaamheid	4
Landelijke ontwikkelingen en onzekerheden/risico's.....	5
Datagedreven werken	5
Informatiebeveiliging.....	5
Weerbaarheid	5
2. Inhoudelijke ontwikkelingen en bijstellingen - Gezondheid.....	6
Context waarin GGD Fryslân zich beweegt	6
Gezonde fysieke leefomgeving	8
Centrale zorgverlener	8
Mentale gezondheid	8
Ontwikkelingen maatschappelijke zorg	8
IZB en pandemische paraatheid	9
Vaccinatievoorziening	9
Forensische geneeskunde landelijk	9
I-strategie	10
Uitkomst uit de Bestuurlijke opdracht	10
3. Inhoudelijke ontwikkelingen en bijstellingen - Brandweer.....	11
Strategisch huisvestingsprogramma.....	11
Omgevingswet (bestuurlijke afspraak uren monitoren)	11
PFAS en schuimtransitie	11
Veerkracht, mentale gezondheid en PTSS-regeling	12
Duurzaamheid	12
Landelijke ontwikkelingen	13
4. Inhoudelijke ontwikkelingen en bijstellingen - Crisisbeheersing.....	14
Landelijke agenda Crisisbeheersing 2024-2029	14
Friese Samenwerkingsagenda weerbaarheid	14
5. Financiën.....	15
Financiële uitgangspunten kaderbrief.....	15
Toelichting mutaties kader.....	16
Autonome ontwikkelingen.....	17
Risico's en onzekerheden in het kader.....	17

1. Overkoepelende ontwikkelingen

Organisatiebrede Thema's

Passend personeel bij adaptieve opgave

VRF moet zich voortdurend aanpassen aan wat de buitenwereld van haar vraagt. Dit vraagt een grote dosis aanpassingsvermogen en een vooruitziende blik. Tegelijkertijd hebben wij wettelijke en reguliere taken die juist om stabiliteit vragen. Voor al die verschillende opgaven hebben we passend personeel nodig. We richten ons daarbij op het vinden én behouden van passend personeel.

Het vinden van passend personeel wordt de komende jaren uitdagender. Vooral in specialistische en zorgfuncties is er schaarste. Daarnaast bereikt een deel van ons personeel de pensioengerechtigde leeftijd. We spelen hierop in met functiedifferentiatie, taakherziening en regionale én landelijke samenwerking. Ook verbeteren we onze arbeidsmarktcommunicatie en passen we werving en selectie aan, zodat we de juiste doelgroepen bereiken en activeren.

Het behouden van personeel is minstens zo belangrijk. We zetten daarom actief in op duurzame inzetbaarheid. Met aandacht voor gezondheid, ontwikkeling en werkplezier blijven medewerkers vitaal, bekwaam en gemotiveerd, nu én in de toekomst. Een belangrijk onderdeel daarvan is het digitaal fit houden van medewerkers. Digitale fitheid wordt steeds belangrijker door ontwikkelingen zoals AI en veranderende wet- en regelgeving. Deze bieden kansen, maar brengen ook risico's met zich mee: datalekken, verminderde productiviteit, weerstand tegen verandering en compliance-risico's. Om deze risico's te beperken en kansen te benutten, investeren we de komende jaren actief in het digitaal vaardig maken en houden van onze medewerkers.

Procesgericht werken

De maatschappij vraagt steeds meer aanpassingsvermogen en flexibiliteit van ons. We moeten ons blijven ontwikkelen, snel kunnen schakelen en continu sturen op kwaliteit, efficiëntie en effectiviteit. Sinds 2023 bouwen we binnen VRF, onder het motto 'Leren door te doen', aan de basis voor procesgericht werken en een verbetergerichte mindset. Concreet betekent dit dat we de klant nog meer centraal stellen, slimmer samenwerken en processen zo inrichten dat we problemen voorkomen via continue PDCA-cycli.

Het worden van een organisatie waarin continu verbeteren gewoon is, vraagt om een cultuurverandering die we de komende jaren stap voor stap vormgeven.

Duurzaamheid

Wij zijn ons bewust van onze leefomgeving. Klimaatverandering raakt ons direct en indirect in het dagelijks werk. We voelen daarin urgentie. Als gemeenschappelijke regeling en uitvoeringsorganisatie kunnen we hierin geen koploperspositie innemen ten opzichte van de Friese gemeenten. Wel nemen we als maatschappelijke organisatie verantwoordelijkheid voor ons deel in deze opgave. Dat betekent dat we binnen onze invloedssfeer realistische, haalbare stappen zetten op het gebied van klimaat, circulariteit en milieu. We volgen de wettelijke regels en opgaven, sluiten aan bij bestaande initiatieven, zijn transparant over onze voortgang en dragen actief bij aan een veilige en gezonde leefomgeving, nu en in de toekomst.

Landelijke ontwikkelingen en onzekerheden/risico's

Datagedreven werken

We zetten al gerichte stappen op het gebied van datagedreven werken en we blijven dit actief ontwikkelen. We sluiten aan bij landelijke initiatieven en werken hierin samen met andere partijen, zodat we kennis en ervaring kunnen bundelen en gezamenlijk versnellen. Datagedreven werken is daarmee niet alleen een technische ontwikkeling, maar een strategische beweging die de hele organisatie raakt. Data helpt ons niet alleen om strategische keuzes te onderbouwen, maar maakt ook concreet hoe we informatietechnologie kunnen toepassen in ons dagelijks werk. Waar mogelijk realiseren we deze ontwikkeling vanuit eigen middelen.

Informatiebeveiliging

Voor de dagelijkse bedrijfsvoering is VRF sterk afhankelijk van tijdige en betrouwbare informatie. Tegelijkertijd moeten we ervoor waken dat deze vaak (privacy) gevoelige informatie niet in verkeerde handen komt. Zoals bij alle bedrijven en organisaties zien we dat de cyberdreigingen toenemen. Daarom heeft VRF zichzelf tot doel gesteld om effectief weerstand te bieden tegen cyberdreigingen en beveiligingsincidenten, die weerbaarheid aantoonbaar en toetsbaar te maken. Ons uitgangspunt hierbij is helder: *Aantoonbaar weerbaar*.

Informatiebeveiliging blijft daarom onverminderd onze aandacht vragen. Dit is noodzakelijk vanwege de toenemende internationale dreigingen, de voortschrijdende digitalisering, de steeds geavanceerdere werkwijzen van cybercriminelen en de groeiende hoeveelheid wet- en regelgeving op dit gebied, zoals de Cyberbeveiligingswet en de Europese Data- en AI-verordening. VRF blijft daarom investeren in passende en toekomstbestendige maatregelen. De effectiviteit van deze maatregelen laten we objectief toetsen door middel van periodieke externe audits. Hoewel een cyberincident nooit volledig kan worden uitgesloten, doen we er alles aan om de kans daarop en de mogelijke impact zoveel mogelijk te beperken.

Weerbaarheid

In een tijd waarin geopolitieke ontwikkelingen, cyberdreigingen, klimaatverandering, de kans op onbeheersbare natuurbranden en zeer langdurige stroomuitval een groeiende impact hebben op onze samenleving, is het thema weerbaarheid belangrijker dan ooit. De Rijksoverheid werkt met een weerbaarheidsopgave samen met Veiligheidsregio's en gemeenten om het veiligheidsbewustzijn te vergroten en de weerbaarheid van de samenleving in zijn geheel te verbeteren. De opgave en de context waarin maatschappelijke weerbaarheid moet worden georganiseerd zijn complex en vragen om input van veel verschillende organisaties. Een heldere taakverdeling tussen Rijk, veiligheidsregio's, gemeenten en partners is noodzakelijk om doelmatig en efficiënt te werken. De impact van toekomstige taken, en de benodigde capaciteit en middelen, zijn op dit moment nog niet te overzien.

2. Inhoudelijke ontwikkelingen en bijstellingen - Gezondheid

Context waarin GGD Fryslân zich beweegt

De context waarin GGD Fryslân zich beweegt, is dynamisch, met diverse ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op beleid en uitvoering. Hierna worden deze ontwikkelingen geschetst om inzicht te bieden in zowel lopende als toekomstige ontwikkelingen. Het gaat hier om mogelijke impact, terwijl de gevolgen en keuzes nog niet duidelijk zijn. GGD Fryslân is hierbij afhankelijk van landelijke, regionale of gemeentelijke richting, keuzes of besluitvorming.

De landelijke en regionale ontwikkelingen op het terrein van preventie versterken elkaar en vragen om een samenhangende benadering. Health in/for all policies geeft het bestuurlijke en beleidsmatige kader: gezondheid als uitgangspunt in álle beleidsdomeinen. De Samenhangende Preventiestrategie van VWS biedt de landelijke visie en richting: gezondheid bevorderen in alle leefomgevingen en levensfasen. De Regionale Preventie-infrastructuur (RPI) vormt vervolgens de organisatorische basis waarin deze visie en werkwijze regionaal worden vertaald in concrete samenwerking en uitvoering.

Health in/for all policies

Voor effectieve preventie is het cruciaal om de focus te verleggen naar sociaaleconomische en omgevingsfactoren die gezondheid in belangrijke mate bepalen. Dit verbeteren van omgevingen noemt men health in/for all policies: een bestuurs- en beleidsaanpak die systematisch de gezondheidseffecten van besluiten in alle beleidsdomeinen meeneemt, zoekt naar synergiën en schadelijke effecten voorkomt. Deze werkwijze, zoals benoemd in de Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV) 2024, gaat verder dan de traditionele gezondheidsbevordering. Het is een vakgebied op zich dat vraagt om diverse expertises, samenwerking tussen disciplines, een lerende aanpak en kennis van onder andere transitiekunde. Dit betekent voor de GGD dat we het gedachtengoed breed onder de aandacht brengen en hiermee draagvlak organiseren voor deze manier van kijken en werken. Wat dit concreet betekent voor de rol en inzet van onder andere de GGD is op dit moment nog niet duidelijk. De focus ligt nu op het vergroten van draagvlak voor deze manier van denken en werken.

Preventiestrategie

Het landelijke rapport Samenhangende Preventiestrategie van VWS (2025) geeft richting aan het preventiebeleid in de komende jaren. Dit rapport zet in op een preventie aanpak op zeven leefomgevingen: thuis-, kinderopvang/school-, supermarkten, zorgomgeving en sociaal domein, online-, vrije tijd en werkomgeving. Voor GGD Fryslân betekent dit dat we onze inzet op samenhang en integraliteit in de leefomgeving verder versterken. Dat vraagt om intensievere samenwerking intern, maar ook met netwerkpartners zoals gemeenten, scholen, welzijn en zorg. Verder is er extra aandacht voor jeugd, mentale gezondheid, middelengebruik en leefstijlbevordering. De preventiestrategie legt nadruk op meetbare doelen en continue monitoring.

Regionale preventie infrastructuur

Met het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) aansluitend op het Integraal Zorgakkoord krijgt de regionale preventie-infrastructuur (RPI) een stevige impuls. Voor GGD Fryslân betekent dit dat wij onze rol als kennispartner én verbinder in de regio verder gaan versterken en de Friese Preventieaanpak (FPA) als RPI voor Fryslân kunnen gaan borgen. Vanuit de FPA als RPI werken wij met alle Friese gemeenten in een breed netwerk samen aan de gezamenlijke en brede ambitie: “goede gezondheid en welzijn met gelijke kansen voor iedereen in Fryslân”. We formuleren gezamenlijke doelen en borgen de ketenaanpakken, zoals kansrijke start, valpreventie en aanpak van overgewicht.

Een belangrijk onderdeel is de inzet op data en monitoring, zodat effecten van beleid zichtbaar worden en bijsturing mogelijk is. Voor Fryslân biedt dit de kans om preventie steviger te verankeren in het sociaal en zorgdomein, en samenhang aan te brengen tussen landelijke afspraken en lokale uitvoering. Dit vraagt om structurele aandacht voor capaciteit, expertise en samenwerking, zodat we als GGD deze regierol daadwerkelijk waar kunnen maken.

Weerbaarheid en veerkracht

GGD Fryslân zet zich in voor het versterken van sociale cohesie, veerkracht en veiligheid in de samenleving, zodat inwoners gezond, veilig en zelfstandig kunnen leven. Ook bij onverwachte uitdagingen. We richten ons op vroegtijdige signalering en het concreet maken van een benadering waarin niet alleen het individu, maar juist de leefomgeving en maatschappelijke risicofactoren centraal staan bij het voorkomen van mentale klachten. Door het vergroten van paraatheid bij gezondheidscrisis, het bevorderen van sociale veiligheid en het versterken van gezondheidsvaardigheden, ondersteunen we inwoners in het maken van gezonde keuzes en het voeren van regie over hun eigen gezondheid.

Taken en samenwerking

In het dynamische krachtenveld van maatschappelijke opgaven, veranderende samenwerkingsverbanden en toenemende druk op de zorgketen zet GGD Fryslân in op de doorontwikkeling en toekomstbestendigheid van onze diensten. We werken mee aan een sterke sociale (pedagogische) basis en stevige lokale teams die vroegtijdige signalering en kwalitatieve ondersteuning bieden, in nauwe afstemming met partners in onder andere zorg, welzijn, onderwijs en kinderopvang. Om blijvend invulling te kunnen geven aan onze wettelijke taken en maatschappelijke opdracht, is een continue herijking van ons aanbod noodzakelijk. Daarbij speelt de arbeidsmarktkrapte een belangrijke rol, die we het hoofd bieden door goed te kijken naar taakinfilling.

In de invulling van onze taak in de jeugdgezondheidszorg (JGZ) werken we aan rolvastheid. We stimuleren eigenaarschap bij ouders, stellen de leefwereld van gezinnen centraal en werken kennis- en datagericht aan effectiviteit. Veiligheid binnen gezinnen en het voorkomen van kindermishandeling blijven onverminderd prioriteit. Door intensieve samenwerking en het versterken van onze positie in het lokale netwerk bouwen we aan een duurzame JGZ die wendbaar, doelgericht en maatschappelijk relevant blijft.

Samenwerking 3Noord

We willen de samenwerking binnen de algemene gezondheidszorg in 3Noord versterken om de weerbaarheid, kwaliteit en aantrekkelijkheid van het vak te vergroten. Door processen en werkinstructies gezamenlijk te organiseren, voorkomen we dubbel werk en vergroten we de efficiëntie. Dit is essentieel in een tijd waarin de publieke gezondheidszorg onder druk staat door maatschappelijke veranderingen, crises en structurele arbeidsmarktkrapte. Een versterkte samenwerking vergroot de slagkracht, borgt expertise en biedt ruimte voor regionale invulling.

Doorgaande ontwikkelingen

In voorgaande kaderbrieven zijn diverse ontwikkelingen geschetst die nog steeds relevant zijn. Dit betreft onder meer de doorvoering van wijzigingen in het rijksvaccinatieprogramma (RVP), de aanpak van schoolziekteverzuim in aansluiting op de bredere schoolaanwezigheid aanpak, en de ondersteuning bij de invoering van de Wet suïcidepreventie. Deze ontwikkelingen kunnen nog steeds niet rechtstreeks in de begroting worden vertaald, omdat op dit moment op landelijk of regionaal niveau nog geen definitieve keuzes of besluiten zijn genomen. Zodra er meer duidelijkheid is over de richting, besluiten of keuzes worden deze onderwerpen via de reguliere lijnen uitgewerkt en voorgelegd.

Gezonde fysieke leefomgeving

Integrale advisering over gezonde fysieke leefomgeving en een sterke rol van de GGD hierin blijft belangrijk voor de gezondheid van inwoners van Fryslân. Niet alleen omdat omgevingsvraagstukken complex zijn, maar ook omdat leefomgeving een belangrijke factor is bij het behalen van meerdere beleidsdoelen, waaronder onze gezondheidsdoelen. De ontwikkeling van een integrale adviesfunctie krijgt in 2026 een vervolg, waarna vanaf 2027 structureel middelen nodig zijn om deze toekomstbestendig te maken. In het kader van gezondheidsbescherming is blijvende inzet nodig om actuele thema's rondom leefomgeving aan te kunnen pakken.

Centrale zorgverlener

In 2025 is gestart met de implementatie van de Centrale Zorgverlener, een rol binnen de JGZ in de ketenaanpak Kind naar Gezonder Gewicht. De inzet van de Centrale Zorgverlener wordt in 2026 voortgezet volgens het Friese model, met vergelijkbare uren, organisatie en financiering. De intentie is om de inzet tot en met 2030 voort te zetten. Halverwege 2026 volgt hierover een definitief besluit, afhankelijk van beschikbare middelen en behaalde resultaten.

Mentale gezondheid

GGD Fryslân zet zich in voor vroegtijdige signalering en het versterken van sociale cohesie en veerkracht in de samenleving. De preventie van mentale klachten wordt vaak beschouwd als de verantwoordelijkheid van het individu, maar juist de leefomgeving en het aanpakken van risicofactoren en maatschappelijke oorzaken hebben grote invloed op voorkomen van problematiek. Vanuit onze dienstverlening maken we deze benadering steeds meer concreet.

In 2027 heeft GGD Fryslân een rol in de uitvoering van het transformatieplan Mentale Gezondheid. Hierin staat de wijkgerichte aanpak (WAMG) centraal, waarin domein-overstijgende samenwerking, lokale netwerken en het gedachtegoed van Positieve Gezondheid leidend zijn. Preventie vormt hierin een belangrijke pijler: het richt zich op het versterken van mentaal welzijn gedurende de hele levensloop, het vergroten van zelfredzaamheid en het voorkomen van verergering van problematiek.

Dit betekent een versterkte rol in het coördineren, uitvoeren en monitoren van preventieve interventies. Het gaat daarbij om onderwerpen als suïcidepreventie, de STORM-aanpak in het onderwijs, versterking van de Gezonde School aanpak en de implementatie van de aanpak welbevinden op school voor GGD Fryslân. In 2027 moet iedere Friese gemeente deze interventies toegankelijk hebben gemaakt voor jongeren, met ruimte voor aanvullende lokale keuzes. GGD Fryslân is hierin een sleutelpartner in de uitvoering, maar ook in het verbinden en coördineren van de samenwerking met de ketenpartners binnen de Friese Preventieaanpak (FPA). De coalitie bewaakt daarbij de integraliteit van de preventie interventies binnen het transformatieplan.

Ontwikkelingen maatschappelijke zorg

Grip op onbegrip

Toenemende complexe problematiek bij mensen met onbegrepen gedrag vraagt om een domeinoverstijgende, effectieve aanpak op het snijvlak van zorg, veiligheid en sociaal domein. Binnen het ZonMw-programma Grip op Onbegrip werkt GGD Fryslân met netwerkpartners aan beter zicht op hoe mensen met onbegrepen gedrag terechtkomen in de zorg. De samenwerking kent breed bestuurlijk draagvlak en is gericht op een lerende aanpak waarin praktijk, beleid en kennis samenkomen.

Het lopende onderzoeksproject richt zich op betere inrichting van acute en niet-acute zorgketens. De resultaten vormen de basis voor een vervolgaanvraag binnen het actieprogramma Grip op Onbegrip, met middelen voor 2026–2027 en perspectief op structurele financiering vanaf 2027 vanuit het Ministerie van Justitie en Veiligheid. GGD Fryslân is penvoerder en coördineert de inhoud. Naast inhoudelijke doelen wordt gewerkt aan stevige governance, ondersteund door een samenwerkingsovereenkomst tussen netwerkpartners.

Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein

De aangekondigde Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) ondersteunt de ambitie om mensen met onbegrepen gedrag sneller passende hulp te bieden. Door het versterken van het meldpunt zorgwekkend gedrag en het verbeteren van gegevensdeling tussen ketenpartners ontstaat beter zicht op waar problematiek speelt en hoe daarop kan worden ingegrepen. Zodra meer duidelijkheid ontstaat over het tijdpad van de wet, bereiden GGD Fryslân en gemeenten zich gezamenlijk voor op de veranderingen die dit met zich meebrengt.

Wet verplichte GGZ

De landelijke wetgeving rond verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) is in ontwikkeling en zal gevolgen hebben voor gemeenten en de rol van de GGD. Het wetsvoorstel, dat begin 2026 wordt ingediend, breidt taken uit en wijzigt bestaande verantwoordelijkheden, waaronder een aanvullende gemeentelijke taak bij verkennend onderzoek in het kader van de Wet zorg en dwang (Wzd), het vervallen van de hoorplicht van de burgemeester en een nieuwe verplichting om naasten te informeren. Op dit moment zijn we in afwachting van de uitvoeringstoets die inzicht moet geven in de praktische en financiële consequenties van deze wetwijzigingen. Gezien de uitbreiding van taken is aanvullende financiering van het Rijk naar gemeenten noodzakelijk om deze verantwoordelijkheden zorgvuldig te kunnen uitvoeren.

IZB en pandemische paraatheid

De bezuinigingen op pandemische paraatheid zoals genoemd in het hoofdlijnenakkoord zijn deels teruggedraaid, maar de financiering blijft ontoereikend en niet structureel. Er is tijdelijk budget beschikbaar tot en met 2028, in afwachting van besluitvorming over weerbare zorg, waaronder pandemische paraatheid. Dit betekent dat GGD'en hun personele capaciteit niet duurzaam kunnen uitbreiden. De bezuiniging heeft ook gevolgen voor cruciale onderdelen zoals informatievoorziening. Het gezamenlijke programma van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en GGD GHOR Nederland stopt in de huidige vorm. GGD GHOR Nederland werkt zelfstandig verder aan vervanging van het informatiesysteem voor infectieziektebestrijding, maar zonder functionaliteiten gericht op pandemische paraatheid. Voor een grootschalige opschaling van A-infectieziekten, zoals bij een pandemie, hebben GGD'en afspraken gemaakt met de Landelijke Functionaliteit opgeschaalde Infectieziektebestrijding (LFI), onderdeel van het RIVM. Tijdens een pandemie zal de LFI sturing geven aan GGD'en waar het gaat om de uitvoering van opgeschaalde infectieziektebestrijding. De implementatiefase van de LFI wordt afgerond in 2026, waarbij alle processen zijn ingericht en geborgd binnen de GGD. De impact van de landelijke implementatie van de LFI op de inzet van GGD Fryslân na 2026 is nog niet volledig te overzien en vraagt om blijvende flexibiliteit in voorbereiding en capaciteit.

Vaccinatievoorziening

Het ministerie van VWS is voornemens om in het najaar een nieuwe opdracht te verstrekken aan het RIVM om de vaccinatiezorg voor volwassenen te versterken, en start met een verkenningsfase. In deze fase worden gesprekken gevoerd met verschillende stakeholders, waaronder GGD'en, GGD GHOR Nederland, huisartsen, apothekers en hun belangenbehartigers. GGD Fryslân zal aansluiten op deze ontwikkeling.

Forensische geneeskunde landelijk

De forensische geneeskunde is een publieke taak op het snijvlak van strafrecht, volksgezondheid en veiligheid. De personele bezetting van forensisch artsen staat landelijk onder druk door aanhoudende arbeidsmarktkrapte. De situatie zal naar verwachting verder verslechteren als de medische arrestantenzorg bij GGD'en wegvalt en daarmee de aantrekkelijkheid van het vak afneemt. In Noord-Nederland is in 2025 gestart met regionale samenwerking (3Noord) als antwoord op deze krapte. Deze beweging zet zich nu voort in landelijke samenwerking.

De DPG-raad heeft in juni 2025 besloten tot de ontwikkeling van een landelijke publieke organisatie die vanaf 2027 zorgt voor landelijke dekking, uniforme kwaliteit van dienstverlening en duurzame inzetbaarheid van forensisch artsen. GGD'en werken toe naar één landelijk werkgeverschap en centrale sturing op continuïteit en kwaliteit van de forensische dienstverlening, met uitvoering vanuit regionale expertisecentra. Dit vraagt in de komende jaren om investeringen in de organisatie van het landelijke stelsel, governance en bedrijfsvoering, met als doel een toekomstbestendige en financieel houdbare structuur. Tot de landelijke inrichting is gerealiseerd, worden lokaal of regionaal geen besluiten genomen die deze koers doorkruisen.

I-strategie

Onze iStrategie onderstreept het belang van digitalisering, datagedreven werken, informatiebeveiliging en samenwerking als fundament voor een toekomstgerichte publieke gezondheidszorg. In een context van toenemende maatschappelijke opgaven, krapte op de arbeidsmarkt en druk op financiële middelen, is het noodzakelijk om onze informatiemanagementstructuur te versterken. Door in te zetten op datagedreven werken en digitalisering kan data benut worden voor beleidsontwikkeling en besluitvorming. GGD Fryslân kan hierdoor sneller, efficiënter en gericht opereren, met behoud van kwaliteit en toegankelijkheid.

De inzet van technologieën draagt bij aan het verlichten van de werkdruk en het vergroten van de effectiviteit en efficiëntie van de digitale dienstverlening. Voorbeelden hiervan zijn AI, kennisbanken en chatbots bij het klantcontactcentrum, digitale toegang tot Mijn Kinddossier en voorbereiding van JGZ-contactmomenten. Dit zorgt voor een betere digitale dienstverlening richting de klant.

Dit betekent dat digitalisering niet langer een ondersteunende functie heeft, maar een strategische randvoorwaarde is. Door te investeren in een robuuste data-infrastructuur en een digitaal fitte organisatie, kan GGD Fryslân beter inspelen op toekomstige gezondheidsvraagstukken en maatschappelijke veranderingen. De iStrategie biedt daarmee een kader voor duurzame besluitvorming, waarbij elke digitale investering wordt onderbouwd.

Uitkomst uit de Bestuurlijke opdracht

GGD Fryslân staat voor complexe opgaven op het gebied van preventie en jeugdgezondheidszorg, terwijl er een structureel begrotingstekort van € 925.000,- is. Dit tekort komt onder andere door stijgende kosten voor personeel en huisvesting.

In juni 2025 besloot de Bestuurscommissie Gezondheid de huidige inzet op preventie en jeugdgezondheidszorg te handhaven. De commissie is overtuigd van het effect dat deze taken bijdragen aan het voorkomen van zwaardere zorg en hogere maatschappelijke kosten. Hierbij is afgesproken dat de gemeentelijke bijdrage wordt aangevuld in plaats van dat er in kerntaken wordt gesneden. Met dit besluit bevestigt de bestuurscommissie het vertrouwen in de maatschappelijke waarde van onze preventieve taken en de rol van GGD Fryslân als stabiele uitvoeringspartner.

GGD Fryslân vangt een deel van de financiële opgave intern op door efficiencymaatregelen en taakherschikking. Ook op het gebied van huisvesting besparen we gefaseerd door locaties doelmatiger te gebruiken en waar mogelijk synergie te creëren met andere publieke partners, zoals de brandweer. De nabijheid van consultatiebureaus voor inwoners blijft het uitgangspunt. Het resterende tekort wordt gedekt door een aanvullende gemeentelijke bijdrage van circa € 525.000,- verdeeld over de Friese gemeenten. Zo blijft de continuïteit van de publieke gezondheidszorg gewaarborgd in Fryslân.

3. Inhoudelijke ontwikkelingen en bijstellingen

- Brandweer

Strategisch huisvestingsprogramma

Brandweer Fryslân is gestart met de ontwikkeling van een strategisch huisvestingsprogramma dat voortborduurt op de huidige bouwagenda. Parallel aan de uitvoering van deze agenda zijn nieuwe huisvestingsvraagstukken ontstaan bij kazernes. Deze houden verband met o.a. ontwikkelingen vanuit de visie op brandweezorg, weerbaarheid, de energietransitie, nieuw materieel maar ook ruimtelijke ontwikkelingen op of rond onze posten. Dit onderstreept een behoefte en urgentie voor het toevoegen van een strategisch kader die van toepassing is op alle 66 kazernes. Dit kader helpt om keuzes te maken voor toekomstbestendige, functionele en betaalbare huisvesting. Zo ontstaat een huisvestingsstrategie die wendbaar en toekomstgericht is en inspeelt op nieuwe uitdagingen en kansen. Bij de totstandkoming van het programma betreft Brandweer Fryslân naast de interne organisatie ook actief het bestuur en de ambtelijke organisatie van alle 18 gemeenten. Het bestuur wordt hierbij mede betrokken in de vorm van een bestuurlijke stuurgroep. Daarbij wordt gezorgd voor een goede aansluiting bij het dekkingsplan voor kwalitatieve brandweezorg. Voor de lopende bouwprojecten uit de huidige bouwagenda wordt intensief samengewerkt met de betrokken gemeenten aan de verwerving van nieuwe bouwlocaties en het doorlopen van omgevingswetprocedures. Bij de uitvoering van de bouw leidt dit soms tot vertraging. Zie hiervoor ook de toelichting in het hoofdstuk financiën.

Omgevingswet (bestuurlijke afspraak uren monitoren)

Met de komst van de omgevingswet heeft Brandweer Fryslân met het bestuur afgesproken dat de eerste twee jaar na inwerkingtreding de kosten worden bevroren. Op basis van deze afspraken heeft Brandweer Fryslân een analyse uitgevoerd op de uitvoering van uren in het kader van de taken Omgevingswet. Hierin zijn de basistaken, uren en begroting van Module 1 (toetsing brandveiligheid) en Module 2 (toezicht brandveiligheid) geanalyseerd.

Uit de analyse blijkt in het kader van de basistaken geen toename van aanvragen en uren, tegelijk wordt wél een verschil gezien tussen de begroting en de daadwerkelijk bestede uren in het kader van de beide modules. Daarom wordt samen met gemeentelijke afdelingen Vergunningverlening, toezicht en handhaving gewerkt aan een nieuwe financierings-systeem, ingaand vanaf 1 januari 2027. Deze geldt alleen voor de plustaken (modules 1 en 2) en zal leiden tot meerkosten, verspreid over 14 deelnemende gemeenten. Brandweer Fryslân maakt maatwerkafspraken met de individuele gemeenten.

PFAS en schuimtransitie

Er is landelijk veel aandacht voor PFAS in het algemeen en in blusschuim in het bijzonder. Bij bepaalde typen branden, bijvoorbeeld met chemische stoffen, is blusschuim een effectief blusmiddel. Tegelijkertijd kunnen er in het blusschuim PFAS-varianten voorkomen. Vanwege de grote negatieve impact op milieu en gezondheid is een deel van deze varianten inmiddels verboden. Brandweer Fryslân heeft op een vijftal kazernelocaties en een voormalige brandweerlocatie onderzoek gedaan naar het PFAS-gehalte in de bodem. Uit het onderzoek komt naar voren dat op een aantal van deze locaties een lichte verhoging van PFAS-gehalten is waargenomen. Deze waarden zijn niet verontrustend. De betrokken gemeenten zijn daarover inmiddels geïnformeerd en waar nodig vindt overleg en afstemming plaats voor verdere aanpak. Brandweer Fryslân werkt op dit dossier nauw samen met andere overheden (provincie Fryslân, Wetterskip).

De brandweer maakt(e) gebruik van twee soorten schuim, het zogenoemde A en B schuim. De PFAS-houdende schuimsoorten (B) zijn door Brandweer Fryslân inmiddels uitgefaseerd en worden niet meer gebruikt.

Daarnaast blijkt uit onderzoek dat ook in PFAS-vrije schuimvarianten (A) chemische verbindingen voorkomen. Naar verwachting worden deze op korte termijn eveneens verboden. Er worden voorbereidingen getroffen om schuim als primair blusmiddel zoveel mogelijk uit te bannen en alleen nog voor zeer specifieke situaties beschikbaar te hebben. Met deze aanpak loopt Brandweer Fryslân voorop in de verduurzaming van het brandweerwerk en zorgen we dat duurzaamheid een structurele overweging is bij belangrijke keuzes. Concreet betekent dit dat voor een 35-tal voertuigen een ombouwoperatie wordt voorbereid. De financiële consequenties hiervan zijn nog niet bekend.

Veerkracht, mentale gezondheid en PTSS-regeling

Net als andere geüniformeerde beroepen is de brandweer een sector waarin medewerkers kunnen worden blootgesteld aan heftige gebeurtenissen. Nazorg, bijvoorbeeld via collegiale hulpverlening na een heftig incident, is onderdeel van onze reguliere bedrijfsvoering. Ook landelijk is er veel aandacht voor dit onderwerp. De landelijke regeling PTSS is daarbij een belangrijk voorbeeld, omdat het zowel de individuele hulpvraag erkent als de verantwoordelijkheid van de werkgever borgt. Brandweer Fryslân bood dergelijke hulp al langere tijd uit eigen initiatief. Brandweer Fryslân volgt de (financiële) effecten van de regeling nauwlettend en zal het bestuur informeren bij nieuwe trends.

Ook wetenschappelijk onderzoek naar mentale gezondheid (binnen geüniformeerde beroepen) krijgt steeds meer vorm. Daarbij groeit het besef dat de directe omgeving van medewerkers, zoals collega's, gezin, familie en vrienden, een grote rol speelt in het herstel. De heftigheid van een incident is niet te voorspellen, maar de mate van veerkracht vooraf en steun van directe omgeving achteraf maken een groot verschil in hoe iemand herstelt. Daarom is het belangrijk om collega's en hun omgeving vóór een incident beter toe te rusten, in plaats van alleen nazorg achteraf te bieden. Dit bevordert een gezonder herstel.

Brandweer Fryslân is begonnen met het verder verbeteren van processen rond mentale veerkracht en wil hier de komende jaren nog meer op inzetten. Er wordt gewerkt aan verdere acceptatie van mentale gezondheid (voorzorg). Dit betekent dat meer hulpvragen gaan ontstaan, evenals preventieve voorlichting en andere initiatieven om de duurzame inzetbaarheid van brandweerpersoneel verder te vergroten. Brandweer Fryslân zet in op structurele formatie voor mentale gezondheid. Hoe we dit gaan financieren is op dit moment nog niet bekend. Wel is bekend dat er landelijk geld vrij is gekomen en er verdere lobby is voor meer financiële borging van dit belangrijke onderwerp.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is een breed thema, dat ons raakt op verschillende manieren. Bij de nieuwbouw van de kazernes is 'nul op de meter' het uitgangspunt. Daarnaast maakt Brandweer Fryslân stappen in het elektrificeren van ons wagenpark. Zo heeft Brandweer Fryslân in 3 Noordverband elektrische en hybride dienstauto's aangekocht. Met de activiteiten op het PFAS-dossier probeert Brandweer Fryslân zo milieuvriendelijk mogelijk te werken. Een aantal onderwerpen vraagt nog om aandacht, zoals de verduurzaming van bestaande kazernes. Ook is een verdere analyse van het energieverbruik nodig om proactief te kunnen handelen. Duurzaamheid is voor Brandweer Fryslân niet alleen een keuze vanuit maatschappelijke verantwoordelijkheid, maar ook een noodzakelijke strategische investering. Het vergt financiële investeringen, maar levert juist ook rendement op.

Landelijke ontwikkelingen

Brandweer Fryslân werkt op landelijk niveau vanuit de Raad van Commandanten en Directeuren samen met alle veiligheidsregio's aan drie grote strategische thema's, 'de Grote Werken'. De regio neemt daarbij deel aan landelijke overleggen om de belangen van Fryslân te behartigen en landelijke kaders te vertalen naar uitvoerbare oplossingen.

1. Toekomstbestendige brandweezorg

Het landelijke programma toekomstbestendige brandweezorg gaat over repressieve brandweezorg en brandveiligheid. Er zijn majeure onderwerpen waarop dit programma antwoord moet geven en die gevolgen kunnen hebben voor de brandweezorg, ook in Fryslân. Zo moet er duidelijkheid komen over bijvoorbeeld de minimale repressieve slagkracht van een brandweereenheid die voor alle regio's geldt. Daarnaast gaat het ook over doctrines; wat de 25 veiligheidsregio's afspreken over de uitvoering van kerntaken (zoals brandbestrijding). Dit vraagt enerzijds om wellicht lokale autonomie in te leveren, maar ook inzet in het land om dit programma tot een succes te maken. Dit gaat ook invloed hebben op de organisatie van de brandweezorg in Fryslân, de mate waarin is nader te bepalen. Brandweer Fryslân erkent verschillende scenario's en bereidt zich voor op mogelijke veranderingen die uit dit programma voortkomen.

2. Onderwijs onderweg

Landelijk wordt onderzocht of opleidingen, zoals die van de manschappen, kunnen worden opgesplitst in onderdelen die meer aansluiten op regionale behoeftes. Het doel is dat professionals onderwijs krijgen dat meer flexibel, actueel en toepasbaar is in hun werk. Op langere termijn kan deze beweging merkbaar worden in de organisatie van het brandweerwerk. Tevens heeft het dan invloed op de wijze waarop opleidingen worden uitgevoerd. Dit vraagt daaropvolgend om een vormwijziging van de opleidingen vanuit onze primaire opleider, Brandweeropleiding Noord Holding BV.

3. Goed werkgeverschap

Brandweer Fryslân wil een aantrekkelijke werkgever blijven (voor beroepsmedewerkers en vrijwilligers) en volgt daarom de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt nauwlettend. Het binden, boeien en behouden van goede mensen vraagt om gerichte actie, helemaal in een tijd waarin mensen kritischer worden op hun vrijetijdsbesteding (en dus bijvoorbeeld de vraag of mensen nog bij de vrijwillige brandweer gaan). Zie het hoofdstuk overkoepelende ontwikkelingen voor verdere toelichting. Brandweer Fryslân zet zich hierom de komende jaren in op het doorontwikkelen van het werkgeversmerk 'Brandweer'. Onderdeel hiervan is het inzetten van passende middelen die het werkgeversmerk versterken. De keuzes die daarbij gemaakt worden, beïnvloeden hoe aantrekkelijk de brandweer zich op de arbeidsmarkt kan positioneren. Welke verdere impact dit zal hebben, is op dit moment nog niet volledig te voorspellen. Wel is duidelijk dat de stappen die worden gezet, bepalend zijn voor de kracht van de organisatie in de toekomst.

4. Inhoudelijke ontwikkelingen en bijstellingen - Crisisbeheersing

Landelijke agenda Crisisbeheersing 2024-2029

De Landelijke Agenda Crisisbeheersing geeft richting aan de inhoudelijke ambities en prioriteiten op het terrein van crisisbeheersing van het Rijk, de veiligheidsregio's en andere betrokken partijen.

In de agenda zijn de ambities geformuleerd langs drie pijlers:

1. *Versterken voorbereiding en paraatheid.*
2. *Versterken van een weerbare samenleving.*
3. *Bevorderen van kwaliteit en professionaliteit.*

Binnen het stelsel van crisisbeheersing dient de LAC als regie instrument voor de minister van J&V om richting te geven aan de landelijke inspanningen.

Van de besturen van Veiligheidsregio's wordt verwacht dat zij de agenda vertalen naar hun eigen regionale context.

Voor de uitvoering van de ambities uit de LAC hebben de Veiligheidsregio's financiële middelen ontvangen van het Rijk via de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR); op deze middelen wordt nu 10% gekort. De impact hiervan nemen wij mee bij het nieuwe beleidsplan VRF 2027-2030.

De hierna genoemde ontwikkelingen sluiten aan op de rijksbrede ambities in de Landelijke Agenda Crisisbeheersing.

Friese Samenwerkingsagenda weerbaarheid

De Bestuurscommissie Veiligheid heeft opdracht gegeven om eind 2025 met een voorstel te komen hoe we in Fryslân invulling gaan geven aan het versterken van een weerbare samenleving (overheid, bedrijven en burgers). Dit geldt niet alleen bij hybride aanvallen of een militair conflict maar ook bij andere crises of rampen, zoals grootschalige overstromingen, een pandemie of langdurige uitval van vitale processen.

In de Friese samenwerkingsagenda staan drie strategische lijnen centraal:

1. *Versterking eigen continuïteit*
Zodat organisaties (gemeenten en VRF) hun cruciale functies onder alle omstandigheden kunnen blijven uitvoeren.
2. *Coördinatie- en noodsteunpunten*
Dit betreft de regionale uitwerking van de landelijke pilot voor een netwerk aan noodsteunpunten en coördinatiepunten.
3. *Versterken weerbare samenleving*
Waar inwoners risicobewust, zelf- en samen redzaam zijn, en indien nodig ondersteuning ontvangen.

De uitvoering is gepland in 2025 en 2026.. Na afronding van de pilotfase in 2027 worden definitieve afspraken gemaakt over het ambitieniveau van de noodsteunpunten en de financiële verdeelsleutel binnen de BDUR. Cruciale vraag is of de ambities en taken uit de LAC voor het versterken van de weerbare samenleving in balans zijn met de toekomstige financiële middelen die het Rijk beschikbaar stelt. Dit is onderwerp van gesprek tussen Rijk en Veiligheidsregio's.

5. Financiën

Financiële uitgangspunten kaderbrief

Huidig financieel kader

Het op dit moment geldende financiële kader hebben we vastgesteld in de kaderbrief 2026-2029. Dit kader werkt door in de begroting 2026 en in de daarin opgenomen meerjarenraming. De totale gemeentelijke bijdrage, zoals vastgesteld in de begroting 2026, is als volgt::

Huidig financieel kader (*€ 1.000)	2027	2028	2029	2030*
Meerjarig beeld (vastgestelde begroting 2026)	95.071	98.726	102.461	106.782

* Bijdrage 2030 is niet opgenomen in de begroting 2026, maar is bepaald volgens dezelfde uitgangspunten.

Nieuw financieel kader

De beleidsmatige en autonome financiële ontwikkelingen leiden tot een nieuw kader:

Kader 2027-2030	2027	2028	2029	2030
Gemeentelijke bijdrage	95.071	98.726	102.461	106.782
<i>Beleidsontwikkelingen</i>				
Mutatie achterstanden investeringsplanning	-300	26	188	-434
Bestuurlijke opdracht GGD	594	579	529	529
OKO-monitor	20	20	20	20
Continuïteit brandweerorganisatie	100	100	100	100
<i>Totaal beleidsontwikkelingen</i>	<i>414</i>	<i>725</i>	<i>837</i>	<i>215</i>
<i>Autonome ontwikkelingen</i>				
Loonontwikkelingen	-1.368	-1.176	-380	-480
Ontwikkeling materiële kosten	233	181	126	69
Rijksvaccinatieprogramma				17
<i>Totaal autonome ontwikkelingen</i>	<i>-1.135</i>	<i>-995</i>	<i>-254</i>	<i>-394</i>
<i>Totaal effecten</i>	<i>-721</i>	<i>-270</i>	<i>583</i>	<i>-179</i>
Procentuele ontwikkeling	-0,8%	-0,3%	0,6%	-0,2%
Gemeentelijke bijdrage	94.350	98.456	103.044	106.603

Toelichting mutaties kader

Incidentele vrijval kapitaallasten brandweer

De afgelopen jaren was sprake van een voordelig resultaat dat grotendeels is ontstaan door een vrijval van kapitaallasten. Deze vrijval kwam voort uit een achterstand in de investeringsplanning ten opzichte van het budget. Deze achterstand wordt de komende jaren ingelopen. Met ingang van 2026 zijn de financiële effecten van de achterstanden verwerkt in het kader.

Conform de bestuurlijke afspraak is in deze kaderbrief een nieuwe inschatting gemaakt van de financiële effecten. U ziet dit terugkomen in de regel 'mutatie achterstanden investeringsplanning'.

Bestuurlijke opdracht GGD

In deze kaderbrief zijn de uitkomsten van de bestuurlijke opdracht GGD verwerkt. Zoals in hoofdstuk 2 is toegelicht wordt het resterende tekort gedekt door een aanvullende bijdrage van € 529.000. Dit tekort heeft voor € 429.000 betrekking op de functiewaardering van de jeugdverpleegkundigen en doktersassistenten en voor € 100.000 op huisvesting. Het totale tekort voor huisvesting is € 175.000. Er is afgesproken om daarop gefaseerd een besparing te realiseren. In 2027 is de besparing € 10.000, in 2028 € 25.000, en in 2029 € 75.000.

OKO-monitor

In de vergadering van 20 november 2024 heeft de bestuurscommissie gezondheid ingestemd met het voorstel voor OKO monitoring. De jeugdmonitor en schoolmonitor in het basispakket van de GGD wordt daarmee uitgebreid met een OKO-module voor alle scholen. De planning van de monitoren wordt aangepast aan het 2-jaarlijks monitoren binnen de OKO Trimbos voorwaarden. De kosten hiervoor worden jaarlijks toegevoegd aan de GGD begroting.

Continuïteit brandweerorganisatie

De repressieve inzet van de brandweer is door de minister van Justitie en Veiligheid aange-merkt als vitaal proces. De eisen die aan dit proces zijn gesteld, zijn op dit moment nog niet door de minister kenbaar gemaakt. Brandweer Fryslân is momenteel onvoldoende toegerust op langdurige verstoringen die horen bij de risico's van het huidige tijdsbeeld. Brandweer Fryslân verwacht dat er forse investeringen noodzakelijk zijn om voldoende weerbaar te zijn om deze uitdagingen het hoofd te kunnen bieden. Om inzicht te krijgen in de financiële consequenties is nader onderzoek vereist. Daarnaast gaat er gewerkt worden aan een continuïteitsplan voor alle (brandweer)regio's. Dit zal wellicht leiden tot een normstelling waaraan Brandweer Fryslân moet voldoen.

Vooruitlopend op de verdere uitwerking van dit landelijke continuïteitsplan en het verdere onderzoek, willen wij een aantal gerichte maatregelen treffen om de grootste kwetsbaarheden op de lossen. Wij hebben hiervoor een uitbreiding opgenomen in het kader van € 100.000.

Ontwikkeling Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (Bdur)

De Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (Bdur) betreft een specifieke uitkering die VRF jaarlijks ontvangt van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. De afgelopen jaren is er veel discussie geweest over de Bdur. Zo zijn er extra middelen verkregen om de crisisorganisatie duurzaam te versterken. Ook hebben er voordelige loon prijscompensaties plaatsgevonden. Daar staat tegenover dat er een generieke korting is doorgevoerd van 10% vanaf 2026. De loonprijscompensatie over de jaren 2024 en 2025 was fors en heft de korting grotendeels op. Het effect op de gemeentelijke bijdrage is daarom zeer beperkt. De loonprijscompensatie heeft geen vaste basis en varieerde de afgelopen jaren van nihil tot € 600K. Het ontvangen van loonprijscompensatie is dus onzeker. Daarom wordt bij het opstellen van het financieel kader hier geen rekening mee gehouden.

Autonome ontwikkelingen

Ontwikkeling loonkosten

De huidige cao loopt tot 1 augustus 2025. De onderhandelingen voor een nieuwe cao zijn gestart, maar de inzet van de werkgevers en de vakbonden ligt nog ver uit elkaar. Daarom moeten wij nu een inschatting maken van de indexatie van de loonkosten die potentieel met terugwerkende kracht wordt uitgevoerd in 2025. Deze inschatting werkt uiteraard door in de daaropvolgende jaren van het financieel kader. Voor 2025 handhaven wij onze initiële inschatting zoals opgenomen in de begroting van 2026.

In de financiële verordening hebben wij opgenomen dat wij voor de verwachte loonontwikkeling voorlopig uitgaan van de loonvoet sector overheid. We hanteren hierbij de meest recente cijfers die door het CPB zijn gepresenteerd. Dit betreft de verkenning van het CPB van de middellangetermijn tot en met 2030 bij de concept-Macro Economische Verkenning 2026 (MEV 2026). Daarin staat als loonvoet sector overheid voor 2026 een ontwikkeling van 2,8%. Voor de jaren daarna gelden de volgende indexaties: 3,5% voor 2027, 4,3% voor 2028, 5,1% voor 2029 en 3,8% voor 2030. De percentages zijn daarmee iets lager dan de voorgaande begroting, waardoor er een bijstelling plaatsvindt van deze autonome ontwikkeling.

Conform de financiële verordening zal er een verrekening met gemeenten plaatsvinden op basis van de definitieve cao.

Indexering materiële kosten

De materiële kosten in de begroting van Veiligheidsregio Fryslân worden op dezelfde wijze geïndexeerd als de indexatie zoals opgenomen in het gemeentefonds. Het gemeentefonds is nog niet bekend bij het opstellen van deze kaderbrief. Daarom moeten we bij de opstelling van het financiële kader een inschatting maken. Voor de materiële kosten hebben wij afgesproken deze op basis van de consumentenprijsindex (CPI) te indexeren. Wij hanteren, net als voor de loonkosten, de gepresenteerde cijfers in de verkenning van het CPB van de middellangetermijn tot en met 2030 bij de concept-Macro Economische Verkenning 2026.

De opgenomen consumentprijsindex voor 2026 is 2,6%. Voor de jaren daarna gelden de volgende percentages: 2,5% voor 2027 en 2,1% voor de jaren 2028, 2029 en 2030.

Ontwikkeling rentekosten

De rentebegroting is gebaseerd op de financieringsbehoefte uit het vastgestelde meerjaren-investeringsplan (MIP). Daarbij hebben we een inschatting gemaakt van de geldende markt-rente: 3,5%. Het werkelijke financieringsresultaat verrekenen we na afloop van het jaar, zoals in de financiële verordening is afgesproken.

Rijksvaccinatieprogramma

In de septembercircular 2025 zijn middelen toegevoegd aan het gemeentefonds in verband met wijzigingen in het vaccinatieschema voor het Rijksvaccinatieprogramma. Het betreft eenmalige middelen voor de periode 2025 tot en met 2029 en structurele middelen vanaf 2030.

Op basis van bestuurlijke afspraken worden middelen in het gemeentefonds bestemd voor de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma doorgestort naar de GGD. Gelet op het eenmalige karakter zal de GGD een factuur sturen voor de eenmalige middelen. De structurele middelen vanaf 2030 zijn verwerkt in de kaderbrief 2027-2030.

Risico's en onzekerheden in het kader

Veiligheidsregio Fryslân streeft naar een zo accuraat mogelijke schatting van het financiële kader en daarmee van de ontwikkeling van de gemeentelijke bijdrage. Tegelijkertijd zijn er risico's en omstandigheden die van invloed kunnen zijn op het meerjarig perspectief.

Landelijke ontwikkelingen en beleidsdoorwerking

Veranderend overheidsbeleid kan leiden tot financiële onzekerheden. In oktober zijn de verkiezingen gehouden en is de vorming van een nieuw kabinet gestart. Daarmee breekt een nieuwe beleidsperiode aan, waarvan richting en financiële gevolgen nog niet volledig duidelijk zijn. De landelijke politiek kent bovendien een steeds kortere beleidscyclus, waardoor accenten in prioriteiten en bekostiging sneller kunnen verschuiven.

Deze landelijke ontwikkelingen kunnen leiden tot taakuitbreiding of verschuiving van verantwoordelijkheden. De afgelopen periode is gebleken dat dergelijke trajecten vaak incidenteel gefinancierd worden, terwijl de opgaven structureel van aard zijn. Bij beperkte middelen blijven stabiliteit in uitvoering en financiële continuïteit van groot belang. VRF volgt het overheidsbeleid nauwgezet en signaleert tijdig financiële risico's om deze waar mogelijk te beheersen.

Autonome ontwikkelingen

Ook autonome ontwikkelingen kunnen financiële risico's opleveren. Bij hoge inflatie bestaat het risico dat de indexatie van onze budgetten – zoals vastgelegd in de financiële verordening – ontoereikend is. Dit kan investeringen in huisvesting, materieel, personeel en IT onder druk zetten en op termijn invloed hebben op de continuïteit van onze dienstverlening.

Risico's nieuwbouwprojecten

Met name bij de Brandweer kent de VRF een grote vastgoedportefeuille met een omvangrijke bouwagenda voor nieuwbouw en verbouw van kazernes. De voortgang wordt beïnvloed door gemeentelijke planprocedures, netcongestie en de beschikbaarheid van aannemers. In de praktijk blijven investeringen achter op de planning, wat tijdelijk financiële voordelen oplevert, maar op termijn leidt tot hogere kosten door stijgende bouwrijzen. Dit vraagt om strakke sturing op fasering en realisatie en om nauwe samenwerking met de gemeenten.

Cyberdreigingen

Onze organisatie is in hoge mate afhankelijk van betrouwbare informatievoorziening. De dreigingen van cybercriminaliteit en statelijke actoren nemen toe. VRF werkt daarom volgens het ambitieniveau "Aantoonbaar weerbaar" en investeert blijvend in digitale beveiliging, bewustwording en naleving van landelijke normen zoals de BIO en NEN. Periodieke audits en tests borgen dat deze weerbaarheid aantoonbaar op orde blijft.

Wegvallen van maatwerk- en markttaken

VRF voert verschillende taken uit die nauw verbonden zijn met de basistaak, maar niet collectief worden bekostigd, zoals maatwerk binnen de jeugdgezondheidszorg, reizigersvaccinaties en werkzaamheden op grond van de omgevingswet. Deze taken leveren een kleine marge op, die helpt de collectieve kosten te verlagen. Het wegvallen ervan kan zowel incidentele fricties als structurele effecten hebben. We volgen dit nauwgezet binnen de reguliere P&C-cyclus.

Aan de colleges van de deelnemende gemeenten

- Bijlagen:
- a. Ontwerp- wijzigingsbesluit gemeenschappelijke regeling Vrf
 - b. Was/wordt lijst wijzigingen gemeenschappelijke regeling Vrf
 - c. Gemeenschappelijke regeling Vrf 2024
 - d. Geconsolideerde tekst Gemeenschappelijke regeling Vrf 2025

Geacht college van burgemeester en wethouders,

Op 1 januari 2025 is de topstructuur binnen Veiligheidsregio Fryslân gewijzigd. Naar aanleiding van deze wijziging moet ook onze gemeenschappelijke regeling worden aangepast. Het ontwerp wordt u door het bestuur van Veiligheidsregio Fryslân aangeboden. U wordt gevraagd om uw raad te verzoeken een zienswijze op het ontwerp te geven.

Waarom nu?

Door de wijziging in de topstructuur is het nodig een aantal bepalingen in de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân aan te passen. Er is nu sprake van een tweehoofdige directie bestaande uit de directeur veiligheid en de directeur gezondheid. Hiermee is de rol en functie van de algemeen directeur verdwenen. De term zal dan ook in de gemeenschappelijke regeling vervangen moeten worden.

Wat verandert er?

De term algemeen directeur wordt in de gehele regeling vervangen door de term directie, dan wel directeur veiligheid en directeur gezondheid. Daarnaast legt de directie zich de verplichting op een huishoudelijk reglement vast te stellen waarin de taken en werkwijze van de directie en het directieteam worden vastgelegd. Dit huishoudelijk reglement is reeds vastgesteld.

Vervolgens is ook de gewijzigde samenstelling van het dagelijks bestuur verwerkt in de regeling. Uit de agendacommissie Gezondheid wordt een derde lid aangewezen die zitting neemt in het dagelijks bestuur. Hierdoor bestaat het dagelijks bestuur nu uit zes leden.

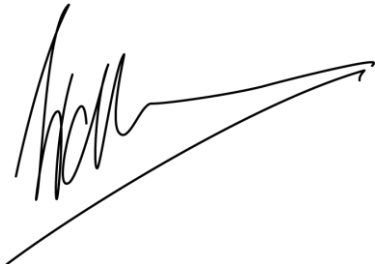
Verzoek en vervolg

Wij verzoeken u uiterlijk 30 januari de eventuele zienswijzen van uw raad aan ons kenbaar te maken. Indien uw raad geen zienswijzen kenbaar wil maken, horen wij dit ook graag. U kunt uw reactie sturen aan directie@vrfryslan.nl.

Alle zienswijzen worden vervolgens verwerkt in een zienswijze nota ontwerp-wijzigingsbesluit gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân. Deze nota en de definitieve voorstellen worden voor het algemeen bestuur van 12 maart voorbereid. Daarna legt het dagelijks bestuur het wijzigingsbesluit voor aan de colleges. Hiermee wordt de definitieve procedure voor instemming met toestemming van de raden gestart. Naar verwachting is de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân dan voor 1 juli 2026 gewijzigd.

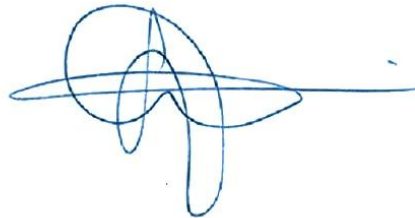
Namens het algemeen bestuur,
het dagelijks bestuur van Veiligheidsregio Fryslân,

Voorzitter,

A handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke extending to the right.

mr. S van Haersma Buma

secretaris,

A handwritten signature in blue ink, featuring a large circular loop at the beginning followed by several smaller loops and a horizontal line.

drs. L.J. Gebben

Datum	Uw kenmerk	Uw brief van	Ons kenmerk	Bijlagen
27 november 2025				2
			Behandeld door	Doorkiesnummer
			R. Vellema MSc EMA RA A. Julianus	088 229 9999
Onderwerp			E-mail	
Kaderbrief 2027 – 2030			a.julianus@vrfryslan.nl	

Geachte leden van de raad,

Met deze brief bieden wij u de Kaderbrief 2027–2030 van Veiligheidsregio Fryslân (VRF) aan ter behandeling in uw gemeenteraad. De kaderbrief geeft inzicht in de belangrijkste inhoudelijke en financiële ontwikkelingen voor de komende jaren en biedt u de gelegenheid om via een zienswijze richting te geven aan ons beleid en onze begroting.

Balans tussen stabiliteit en veranderende opgaven

De veiligheidsregio staat voor een periode waarin de maatschappelijke druk op publieke taken verder toeneemt. Tegelijkertijd verwachten gemeenten financiële krapte en blijft onzekerheid bestaan over de rijksbijdragen en landelijke beleidsvoornemens. Bij het opstellen van deze kaderbrief hebben wij daarom nadrukkelijk gezocht naar een verantwoord evenwicht tussen kwaliteit, continuïteit en financiële beheersbaarheid.

De kaderbrief 2027–2030 geeft een realistisch en sober beeld van wat nodig is om onze wettelijke taken en publieke verantwoordelijkheden te blijven uitvoeren.

Belangrijke thema's in deze kaderbrief

Landelijke en regionale ontwikkelingen

In de komende kabinetsperiode kunnen wijzigingen ontstaan in specifieke uitkeringen, regelgeving en verantwoordelijkheden, onder meer via de Landelijke Agenda Crisisbeheersing, digitaliseringswetgeving en ontwikkelingen in de zorgketens. Deze veranderingen zijn nog niet opgenomen in de ramingen. Zodra landelijke duidelijkheid ontstaat, verwerken wij deze in de reguliere P&C-cyclus.

Doorlichting investeringsplanning brandweer

De afgelopen jaren ontstonden voordelige resultaten door een vrijval van kapitaallasten, veroorzaakt door achterstanden in het investeringsprogramma. De financiële effecten hiervan zijn nu volledig geactualiseerd en verwerkt in het kader. We werken de komende jaren gefaseerd toe naar het inlopen van deze achterstanden, in nauwe samenwerking met gemeenten.

Bestuurlijke opdracht GGD

De Bestuurscommissie Gezondheid heeft uitgesproken dat zij de huidige inzet van GGD Fryslân op het vlak van preventie en jeugdgezondheidszorg wil handhaven, omdat ze gelooft in het effect van deze preventie taken. De voorkeur gaat daarmee uit naar het aanvullen van de gemeentelijke bijdrage, in plaats van snijden in taken die zeer waarschijnlijk op een ander vlak leiden tot hogere kosten.

De organisatie GGD gaat een deel binnen de eigen begroting oplossen door te kijken naar mogelijkheden op het vlak van efficiency en taakherschikkingen. Dekking van het resterende deel vraagt om een aanvullende bijdrage van gemeenten die naar rato wordt verdeeld over de 18 Friese gemeenten. De financiële effecten zijn verwerkt in dit kader.

Continuïteit brandweerorganisatie

De repressieve brandweezorg is door de minister van Justitie en Veiligheid aangemerkt als vitaal proces. Hoewel landelijke eisen nog worden uitgewerkt, is duidelijk dat Brandweer Fryslân op dit moment onvoldoende is toegerust op langdurige verstoringen. Nader onderzoek en een landelijk continuïteitsplan moeten de benodigde investering en normering verder bepalen.

Vooruitlopend daarop treft Brandweer Fryslân gerichte maatregelen om de grootste kwetsbaarheden te verkleinen; deze zijn verwerkt in het financiële kader.

Autonome ontwikkelingen

Autonome ontwikkelingen zoals inflatie en cao, hebben grote effecten op de bepaling van het financiële kader. Voor het maken van een inschatting van deze effecten, gelden specifieke afspraken die middels de financiële verordening door het bestuur en de gemeenten zijn vastgesteld. In de kaderbrief zijn deze afspraken verwerkt in het financiële kader, hetgeen leidt tot een lagere inschatting van de omvang van de autonome ontwikkelingen.

Toelichting

Op 11 november hebben wij uw financiële ambtenaren via een separate sessie over de kaderbrief geïnformeerd. Op deze wijze konden eventuele onduidelijkheden worden weggenomen en zijn zij in staat om u zo goed mogelijk te adviseren. Indien er nog onduidelijkheden of vragen zijn, dan staan wij uiteraard tot uw beschikking.

Webinar

Daarnaast hebben wij op maandag 12 januari weer een webinar voor u gepland. Tijdens dit webinar nemen we u mee door de stukken en bent u in de gelegenheid om verduidelijkende vragen aan ons te stellen. De uitnodiging voor dit webinar volgt via uw griffier.

Zienswijze

Wij waarderen uw betrokkenheid bij het formuleren van onze koers. Daarom nodigen wij u uit om uw zienswijze op deze kaderbrief uiterlijk 30 januari 2026 met ons te delen. Alle zienswijzen worden betrokken bij het voorstel aan ons algemeen bestuur, dat de kaderbrief op 12 maart 2026 vaststelt. De kaderbrief vormt vervolgens de basis voor de begroting die u in maart ontvangt.

Met vriendelijke groet,
Namens het dagelijks bestuur

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized, cursive letters that appear to read 'S van Haersma Buma'. The signature is written on a white background.

mr. S van Haersma Buma
Voorzitter Veiligheidsregio Fryslân

WIJZIGINGSBESLUIT GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente ;

gelezen:

het voorstel het algemeen bestuur van Veiligheidsregio Fryslân **van @@@@ 2025;**

overwegende dat:

- de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân voor het laatst gewijzigd is per 1 juli 2024;
- wijziging van de topstructuur aanleiding is om de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân te wijzigen;

gelet op:

- de Wet veiligheidsregio's;
- de Gemeentewet;
- de Wet gemeenschappelijke regelingen;
- Wet publieke gezondheid;

Besluiten:

De gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân met toestemming van de gemeenteraden als volgt te wijzigen:

Artikel I

Artikel 1 lid 1 onder o komt te luiden als volgt:

o. directie: de directeur veiligheid en de directeur gezondheid;

Artikel II

In artikel 1, tweede lid, wordt toegevoegd na wethouders en voor achtereenvolgens en de burgemeester.

Artikel III

Artikel 10 lid 1 onder b. komt als volgt te luiden:

b. de voorzitter van de agendacommissie Gezondheid, de plaatsvervangend voorzitter en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Gezondheid;

Artikel IV

In artikel 19 lid 1 wordt algemeen directeur vervangen door: directeur veiligheid of directeur gezondheid.

Artikel V

In artikel 19 lid 4 wordt algemeen directeur vervangen door secretaris.

Artikel VI

Artikel 25 komt te luiden als volgt:

Artikel 25 Directie/directieteam

1. De leiding van de ambtelijke organisatie berust bij de directie.
2. De directie wordt bij zijn werkzaamheden ondersteund door een in te stellen directieteam.
3. De taken en bevoegdheden van de directie, alsmede de samenstelling, taken en bevoegdheden van het directieteam zijn vastgelegd in de door het dagelijks bestuur vast te stellen organisatieverordening overeenkomstig artikel 13 van deze regeling.
4. De directie stelt een huishoudelijk reglement vast waarin de taken en werkwijze van de directie en het directieteam worden vastgelegd. Het dagelijks bestuur ontvangt het huishoudelijk reglement ter informatie.

Artikel VII

Artikel 26 komt te luiden als volgt:

Artikel 26 Overig personeel

1. Het algemeen bestuur benoemt, schorst en ontslaat de directeur veiligheid en de directeur gezondheid.
2. Benoeming, schorsing en ontslag van het overige personeel wordt gemandateerd aan de directeur veiligheid en de directeur gezondheid.
3. Het dagelijks bestuur kan voor het personeel de nodige instructies vaststellen.
4. Voor het personeel, daaronder begrepen de directie en de leden van het directieteam, zijn van toepassing de Collectieve Arbeidsvoorwaarden Regeling Veiligheidsregio's (CAR) en de Uitwerkingsovereenkomst Veiligheidsregio's (UWO) of de vervanger van deze regeling.

Artikel VIII

Artikel 39 komt te luiden als volgt:

Artikel 39 Inwerkingtreding

Deze gewijzigde regeling treedt in werking met ingang van 1 juli 2026.

Artikel IX

De interpunctie wordt hersteld in de volgende bepalingen: overwegende dat, gelet op, artikel 1, artikel 3, artikel 4, artikel 7, artikel 10, artikel 11, artikel 15 en artikel 18.

Artikel X

Dit wijzigingsbesluit treedt in werking met ingang van de dag na die van de bekendmaking hiervan.

Aldus besloten in de vergadering van het college van de gemeente op 2025

Burgemeester en wethouders van Gemeente,

de secretaris

de burgemeester

Was-wordt lijst Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân 2025

Was	Wordt	Reden
Gelezen: het voorstel van het algemeen bestuur van Veiligheidsregio Fryslân van 14 maart 2024;	Gelezen: het voorstel van het algemeen bestuur van @@@@ 2025;	
Overwegende dat: - er door de herindeling in de regio Fryslân een nieuwe gemeente is ontstaan; - de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio voor het laatst gewijzigd is per 1 januari 2019; - wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen op 1 juli 2022 aanleiding is om de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân te wijzigen;	Overwegende dat: - de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio voor het laatst gewijzigd is per 1 juli 2024; - wijziging van de topstructuur aanleiding is om de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân te wijzigen;	
Artikel 1 Begripsomschrijvingen o. de algemeen directeur: de hoogst leidinggevende van het openbaar lichaam als bedoeld in artikel 25 van deze regeling; 2. Waar in deze regeling artikelen van de Gemeentewet of van enige andere wet of wettelijke regeling van overeenkomstige toepassing worden verklaard, worden in die artikelen voor de gemeente, de raad, het college van burgemeester en wethouders achtereenvolgens gelezen de Veiligheidsregio Fryslân, het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter.	Artikel 1 Begripsomschrijvingen o. directie: de directeur veiligheid en de directeur gezondheid; 2. Waar in deze regeling artikelen van de Gemeentewet of van enige andere wet of wettelijke regeling van overeenkomstige toepassing worden verklaard, worden in die artikelen voor de gemeente, de raad, het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester achtereenvolgens gelezen de Veiligheidsregio Fryslân, het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter.	Wijzigen topstructuur. Term algemeen directeur verwijderen, vervangen door directie. Toevoegen burgemeester als tegenhanger van de voorzitter.
Artikel 10 Samenstelling 1. Het dagelijks bestuur bestaat uit: a. de voorzitter van het algemeen bestuur b. de voorzitter van de agendacommissie Gezondheid en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Gezondheid	Artikel 10 Samenstelling 1. Het dagelijks bestuur bestaat uit: a. de voorzitter van het algemeen bestuur; b. de voorzitter van de agendacommissie Gezondheid, de plaatsvervangend voorzitter en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Gezondheid;	Er is een zesde bestuurslid benoemd in het dagelijks bestuur.
Artikel 19 De secretaris 1. De algemeen directeur is secretaris van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur. 2. De secretaris staat het algemeen bestuur, dagelijks bestuur en de voorzitter bij in de uitoefening van hun taak terzijde en is in de vergaderingen van het algemeen en dagelijks bestuur aanwezig.	Artikel 19 De secretaris 1. De directeur veiligheid of directeur gezondheid is secretaris van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur. 2. De secretaris staat het algemeen bestuur, dagelijks bestuur en de voorzitter bij in de uitoefening van hun	Wijzigen topstructuur. Term algemeen directeur vervangen.

<p>3. De secretaris ondertekent namens het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur alle uitgaande stukken.</p> <p>4. De algemeen directeur wordt door een ambtelijk secretaris bijgestaan.</p> <p>5. Het dagelijks bestuur voorziet in de plaatsvervangende van de secretaris.</p>	<p>taak terzijde en is in de vergaderingen van het algemeen en dagelijks bestuur aanwezig.</p> <p>3. De secretaris ondertekent namens het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur alle uitgaande stukken.</p> <p>4. De secretaris wordt door een ambtelijk secretaris bijgestaan.</p> <p>5. Het dagelijks bestuur voorziet in de plaatsvervangende van de secretaris.</p>	
<p>Artikel 25 Algemeen directeur/directieteam</p> <p>1. De leiding van de ambtelijke organisatie berust bij de algemeen directeur.</p> <p>2. De algemeen directeur wordt bij zijn werkzaamheden ondersteund door een in te stellen directieteam.</p> <p>3. De taken en bevoegdheden van de algemeen directeur, alsmede de samenstelling, taken en bevoegdheden van het directieteam zijn vastgelegd in de door het dagelijks bestuur vast te stellen organisatieverordening overeenkomstig artikel 13 van deze regeling.</p>	<p>Artikel 25 directie/directieteam</p> <p>1. De leiding van de ambtelijke organisatie berust bij de directie.</p> <p>2. De directie wordt bij zijn werkzaamheden ondersteund door een in te stellen directieteam.</p> <p>3. De taken en bevoegdheden van de directie, alsmede de samenstelling, taken en bevoegdheden van het directieteam zijn vastgelegd in de door het dagelijks bestuur vast te stellen organisatieverordening overeenkomstig artikel 13 van deze regeling.</p> <p>4. De directie stelt een huishoudelijk reglement vast waarin de taken en werkwijze van de directie en het directieteam worden vastgelegd. Het dagelijks bestuur ontvangt het huishoudelijk reglement ter informatie.</p>	<p>Algemeen directeur en directieteam vervangen door directie.</p>
<p>Artikel 26 Overig personeel</p> <p>1. Het dagelijks bestuur benoemt, schorst en ontslaat de algemeen directeur en de leden van het directieteam, voor zover wettelijke bepalingen dit toestaan.</p> <p>2. Benoeming, schorsing en ontslag van het overige personeel wordt gemandateerd aan de algemeen directeur.</p> <p>3. Het dagelijks bestuur kan voor het personeel de nodige instructies vaststellen.</p> <p>4. Voor het personeel, daaronder begrepen de algemeen directeur en de leden van het directieteam, zijn van toepassing de Collectieve Arbeidsvoorwaarden Regeling (CAR) en de Uitwerkingsovereenkomst (UWO).</p>	<p>Artikel 26 Overig personeel</p> <p>1. Het algemeen bestuur benoemt, schorst en ontslaat de directeur veiligheid en de directeur gezondheid,</p> <p>2. Benoeming, schorsing en ontslag van het overige personeel wordt gemandateerd aan de directeur veiligheid en de directeur gezondheid.</p> <p>3. Het dagelijks bestuur kan voor het personeel de nodige instructies vaststellen.</p> <p>4. Voor het personeel, daaronder begrepen de directie en de leden van het directieteam, zijn van toepassing de Collectieve Arbeidsvoorwaarden Regeling Veiligheidsregio's (CAR) en de Uitwerkingsovereenkomst Veiligheidsregio's (UWO) of de vervanger van deze regeling.</p>	

Was-wordt lijst Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân 2025

<p>Artikel 39 Inwerkingtreding Deze gewijzigde regeling treedt in werking met ingang van 1 juli 2024.</p>	<p>Artikel 39 Inwerkingtreding Deze gewijzigde regeling treedt in werking met ingang van 1 juli 2026.</p>	
	<p>In de volgende bepalingen wordt de interpunctie hersteld: overwegende dat, gelet op, artikel 1, artikel 3, artikel 4, artikel 7, artikel 10, artikel 11, artikel 15 en artikel 18.</p>	

MEV052025

Contactpersoon : Danny van Ruler
Telefoonnummer : 14 0516
Ons kenmerk : 0085186409

Veiligheidsregio Fryslân
t.a.v. de heer W. Kleinhuis
Postbus 612
8901 BK LEEUWARDEN

Onderwerp: Zienswijze Kaderbrief 2027-2030 en wijziging gemeenschappelijke regeling

Oosterwolde, 27 januari 2026

Geachte heer Kleinhuis,

Met uw brieven van 27 november 2025 biedt u ons de kaderbrief 2027-2030 en de wijziging gemeenschappelijke regeling aan. Op grond van de gemeenschappelijke regeling kunnen wij daarop een zienswijze geven.

Zienswijze Kaderbrief 2027-2030 en wijziging gemeenschappelijke regeling

Op 27 januari heeft de gemeenteraad de Kaderbrief 2027-2030 en wijziging gemeenschappelijke regeling behandeld en heeft als volgt besloten:

De gemeenteraad van Ooststellingwerf dient geen zienswijze in.

Tot slot

Mocht u naar aanleiding van deze brief nog vragen hebben, dan kunt u daarvoor contact opnemen met Danny van Ruler. Hij is bereikbaar op telefoonnummer 06-11001122.

Met vriendelijke groet,
De gemeenteraad van Ooststellingwerf

Anja Hensen
raadsgriffier

Jack Werkman
burgemeester

Bijlage(n): n.v.t.
Mandaatregeling: n.v.t.

MOTIE VREEMD

#M-124

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 27 januari 2026

Agendapunt: Motie vreemd

Onderwerp motie: Inrichting Fochteloërveenweg

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat;

- Het college heeft besloten het voorgenomen besluit over de inrichting van de Fochteloërveen-weg in te trekken en dit onderwerp opnieuw ter behandeling aan de raad voor te leggen;
- Het college heeft aangegeven dat dit raadsvoorstel op zijn vroegst in mei 2026 kan worden voorgelegd, wat betekent dat de weg gedurende deze periode gesloten blijft;
- De huidige afsluiting van de weg sinds 2022 al heeft plaatsgevonden en inmiddels meer dan drie jaar duurt;

Overwegende, dat;

- De raad nog geen definitief standpunt heeft kunnen innemen over de toekomstige inrichting van de weg, omdat de scenario's nog moeten worden uitgewerkt;
 - Het onbillijk is om inwoners en gebruikers van het gebied gedurende een periode van meer dan vijf maanden (januari tot mei 2026) zonder duidelijkheid te laten en hen de toegang tot het gebied te ontfemen, terwijl het raadsproces nog gaande is;
 - De huidige afsluiting een inbreuk vormt op de openbare toegankelijkheid van het gebied en de recreatieve mogelijkheden voor inwoners en bezoekers;
 - Het college zelf erkent dat de heroverweging nodig is en dat er verschillende scenario's zijn die nader moeten worden onderzocht, wat impliceert dat de huidige situatie niet definitief is;
 - Het redelijk is om, in afwachting van een eventueel raadsbesluit in mei 2026, de weg weer opengesteld te hebben voor gemotoriseerd verkeer, zodat de status quo ante wordt hersteld;
 - Vrije Partij Ooststellingwerf van mening is dat het onrechtvaardig is om inwoners en gebruikers van het Fochteloërveen-gebied gedurende een langere periode zonder duidelijkheid te laten, terwijl het raadsproces nog gaande is.
 - De afsluiting van de weg is inmiddels al meer dan drie jaar van kracht, en het college erkent zelf dat een heroverweging nodig is.
 - Door de weg onmiddellijk weer opengesteld te stellen tot het moment waarop de raad zich definitief heeft uitgesproken, wordt:
 - Rechtvaardigheid hersteld: Gebruikers van het gebied krijgen weer toegang, zonder dat dit afbreuk doet aan het raadsproces;
-

-
- Transparantie bevordert: De raad kan zich in mei 2026 uitspreken op basis van volledige informatie, zonder dat inmiddels al een feitelijke situatie is ontstaan die moeilijk ongedaan te maken is;
 - Participatie versterkt: Inwoners kunnen gedurende het raadsproces zelf ervaren wat de gevolgen van beide scenario's zijn, wat tot beter geïnformeerde keuzes leidt;
 - Proportionaliteit gewaarborgd: De huidige afsluiting is onevenredig lang, gegeven dat het college zelf erkent dat meer onderzoek nodig is.
- Deze motie niet beoogt het raadsproces te beïnvloeden of vooruit te lopen op de definitieve keuze die de raad voor de zomer 2026 zal maken. Het beoogt slechts om de huidige situatie als interim-regeling ongedaan te maken, totdat de raad zich definitief heeft uitgesproken.
-

Verzoekt het college;

1. De Fochteloërveenweg zo spoedig mogelijk weer open te stellen voor gemotoriseerd verkeer en de raad te informeren over de datum waarop dit van kracht is;
 2. Deze opening van kracht te laten blijven totdat de raad zich voor de zomer van 2026 definitief heeft uitgesproken over de toekomstige inrichting van de weg op basis van het raadsvoorstel van het college;
 3. Het college te verzoeken de raad maandelijks te informeren over de voortgang van de scenario-uitwerking en de planning voor het raadsvoorstel voor de zomer van 2026;
-

en gaat over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

VPO, Ben Oostra

De motie is overgenomen
 aangenomen in de vergadering van 27 januari 2026
 verworpen

Mevr. A. Hensen, griffier

MOTIE VREEMD

#M-127

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 27 januari 2026

Agendapunt: Motie vreemd

Onderwerp motie: Aandacht voor suïcidepreventie onder jongeren

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constateernde dat;

- Het aantal zelfdodingen en suïcidepogingen onder jonge mensen landelijk toeneemt;
- Signalen uit onderwijs, jongerenwerk en zorg aangeven dat de mentale druk onder jongeren groot is;
- Met name jonge vrouwen te maken hebben met psychische klachten, gevoelens van eenzaamheid en onzekerheid;
- Suïcidepreventie een belangrijk onderdeel is van het bevorderen van gezonde ontwikkeling bij jongeren, zoals ook gestimuleerd wordt in de Visie Samenleven en via de preventieve aanpak OKO/Go YoFlo.

Overwegende, dat;

- Preventie, tijdige signalering en het bespreekbaar maken van mentale gezondheid bijdragen aan het voorkomen van ernstige situaties;
- 113 Zelfmoordpreventie landelijke expertise biedt op het gebied van voorlichting, campagnes en ondersteuning;
- Jongeren geholpen zijn met de duidelijke boodschap dat zij er niet alleen voor staan en dat hulp beschikbaar en bereikbaar is.

Spreekt uit dat:

- Het wenselijk is om binnen bestaande jeugd- en preventiekaders blijvend aandacht te hebben voor suïcidepreventie onder jongeren.

Verzoekt het college;

1. Binnen het bestaande gezondheids- en jeugdbeleid blijvend aandacht te besteden aan suïcidepreventie onder jongeren, met specifieke aandacht voor jonge vrouwen;
 2. Waar mogelijk aan te sluiten bij landelijke en/of regionale initiatieven en campagnes, waaronder die van 113 Zelfmoordpreventie, gericht op preventie en het voeren van het gesprek over mentale gezondheid;
-

-
3. Samen te werken met scholen, jongerenwerk, zorg- en welzijnsorganisaties en andere relevante partners;
 4. Indien voor aanvullende activiteiten extra financiële middelen nodig zijn, hierover met de raad in gesprek te gaan;
 5. De raad via de reguliere weg te informeren over de inzet op dit onderwerp.
-

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

CDA, Thomas Wiebe

De motie is overgenomen
 aangenomen in de vergadering van 27 januari 2026
 verworpen

Mevr. A. Hensen, griffier

MOTIE VREEMD

#M-128

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 27 januari 2026

Agendapunt: motie vreemd

Onderwerp motie: Geen financiële verplichtingen aangaan m.b.t. de Boekhorst

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat;

- De gemeenteraad recentelijk heeft besloten om de nieuwbouw van sporthal en zwembad De Boekhorst op de huidige locatie te realiseren;
- De stemverhouding van 12 voor en 8 tegen duidt op een verdeeldheid binnen de raad over dit onderwerp;
- Op 18 maart aanstaande gemeenteraadsverkiezingen plaatsvinden, wat zal leiden tot een nieuwe politieke samenstelling van de raad en een nieuw te vormen coalitie.

Overwegende, dat;

Deze motie niet bedoeld is om te tornen aan het reeds genomen besluit over de locatie van De Boekhorst, maar om zorgvuldigheid te betrachten in het vervolgtraject;

- Er zorgen bestaan over de financiële uitgangspositie van de nieuwe gemeenteraad, in het licht van de nog onbekende financiële kaders en de samenhang met de meerjarenonderhoudsplanning (MOP) voor andere gemeentelijke voorzieningen;
 - Het democratisch zorgvuldig is om het aangaan van nieuwe, significante financiële verplichtingen voor dit project over te laten aan de nieuwgekozen gemeenteraad, die met een vers mandaat van de kiezer opereert.
-

Verzoeken het college;

1. De voorbereiding van de nieuwbouw van De Boekhorst voort te zetten, maar de besluitvorming over het aangaan van nieuwe financiële verplichtingen aan te houden tot na de installatie van de nieuwe gemeenteraad;
 2. Gedurende de komende drie maanden geen onomkeerbare stappen te zetten of financiële verplichtingen aan te gaan die de financiële en beleidsmatige ruimte van de nieuwe raad en coalitie met betrekking tot dit project kunnen beperken.
-

en gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

VPO, Ben Oostra

De motie is overgenomen
 aangenomen in de vergadering van 27 januari 2028
 verworpen

Mevr. A. Hensen, griffier